

97
The "Peacock"

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b29327179_0001

VERHAAL

VAN EENE

REIS RONDOM DE WERELD.

Lith. r. Aruz & Co.

CANTON.

VERHAAL

VAN EENE

REIS RONDONOM DE WERELD,

GEDURENDE DE JAREN 1835, 1836 EN 1837;

BENEVENS HET

VERSLAG

WEGENS EEN GEZANTSCHAP NAAR DEN SULTAN VAN MUSCAT
EN DEN KONING VAN SIAM.

DOOR

W. S. W. RUSCHENBERGER,

Med. Dr. en Heelmeester tot de Expeditie behoorende.

NAAR HET ENGELSCHE.

EERSTE DEEL.

ZUTPHEN,

W. J. THIEME.

1840.

INLEIDING.

Er zijn binnen eenige jaren zoo vele zeereizen ondernomen, dat te rekenen sedert de laatste zeven jaren, die van welke wij thans het verslag willen geven, de vierde is, welke alleen door de Amerikaansche oorlogschepen volbragt werd, en dat er van het onderhavige werk niet veel bijzonder nieuws te verwachten is, hoezeer weinig schepen een' zoo uitgestreken en afwisselenden togt als de Peacock (de Paauw) hebben afgelegd. Ik beloof den lezer dan ook niet anders dan de laatste berigten, aangaande de verschillende verafgelegene landstreken, welke wij bezocht hebben, en zulks vooral met betrekking tot derzelver gebruiken, staatkundigen toestand, koophandel en Godsdienst, ten aanzien van welke onderwerpen wij met de grootste zorgvuldigheid uit de beste bronnen geput hebben.

Alvorens dit verslag aan het Publiek mede te deelen,

poor, Siam, Muscat, de Roode-Zee enz. In Mei 1834 kwam hij weder, en bragt twee Tractaten mede, welke hij tot stand had gebragt, het eene met Zijne Hoogheid den Sultan van Muscat, het andere met Zijne Majesteit den Koning van Siam. Deze Tractaten werden door den President en den Senaat van de Vereenigde Staten in Junij 1834 bekrachtigd, en de Heer ROBERTS werd benoemd om dezelve te gaan uitwisselen. De Paauw werd andermaal uitgerust om hem naar die verwijderde gewesten over te voeren, en dit is het geschiedverhaal van die Reize, hetwelk men op de volgende bladzijden aantreft.

Januarij 1838.

BLADWIJZER

VAN HET EERSTE DEEL.

HOOFDSTUK I.

Reis naar *Rio de Janeiro*.....Bladz. 1.

HOOFDSTUK II.

MUSCAT.

Reis rondom de *Kaap de Goede Hoop* naar *Zanguebar*. — De *Janthina*. — Uitwerking van het stille weder. — Haavisscherij. — Weinig visschen in volle zee gevonden. — De *Comore eilanden*. — Het eiland *Zanguebar*. — Kapitein OWEN's kaarten. — De Arabische loods..... » 7.

HOOFDSTUK III.

ZANGEBAR.

Kleederdragt van een' Arabischen zeekapitein. — Verw voor het haar. — Sieraden der negers. — Het paleis van den Sultan. — SEID CARLID. — Negerdans. » 23.

HOOFDSTUK IV.

ZANGE BAR.

De slavenmarkt. — De Banyanen. — Derzelver manieren en gebruiken. — Kapitein HASSAN. — ABDALLAH en MEHAMMET HAMMIS. — Straten van *Zanzib*. — Wapensmeden. — Putten. — Kerkhoven. — Oliemolen. — Arabische zwaarden. — Een Arabisch koopman. — De Bijbel en de Koran. — De Arabische school. — Het gerechtshof.....Bladz. 35.

HOOFDSTUK V.

ZANGERAR.

Vorming van het koraal. — Voortbrengselen van *Zangebar*. — De kokosboom. — De Copalboom. — Dieren. — Het klimaat. — Bevolking. — Koophandel. — Amerikaansche katoenen. — Vaartuigen. — Ridje naar *Tayef*. — De kruidnagelen. — Geschiedenis van den nagelboom. — Schedelleer..... » 53.

HOOFDSTUK VI.

Reis van *Zangebar* naar *Muscat*. — Phosphorische zee. — Het schip strandt. — Kracht der gewoonte. — Een vlot. — Arabische kanoos. — De Beduynen. — Een krijgsman. — Gevaar van schipbreuk. — Een kotter naar *Muscat* gezonden. — Het schip weder vlot geraakt. — Schermutseling met de Beduynen. — Poging om de booten af te snijden. — Aankomst te *Muscat*. —

Kruistogt van den kotter. — Goedhartigheid van den Sultan. — Onthaal van den heer ROBERTS aan het hof van *Muscat*.....Bladz. 73.

HOOFDSTUK VII.

MUSCAT.

Het klimaat. — Havenkom van *Muscat*. — Gehoor bij den Sultan. — De Bazar. — De baardscheerders. — Blinde bedelaars. — Bericht van een' matroos aangaande *Muscat*. — Kleederdragt der Arabische vrouwen. — Huwelijk. — Koffijhuizen. — Putten van *Muscat*.... » 97.

HOOFDSTUK VIII.

MUSCAT.

Moutrah. — Visschen. — *Holwah*. — Banyaansche vrouwen. — De stad *Beloche*. — De weverijen. — HALIL BEN HAMMET. — Uitnoodiging op het paleis en gástmaal. — De Sultan bezoekt het schip..... » 113.

HOOFDSTUK IX.

MUSCAT.

Parelen van *Barhein*. — Koophandel van *Muscat*. — Titel van den Sultan. — Zijn karakter. — De Arabieren. — Gebeden. — Afscheidsgheoor. — Traktaat met den Sultan van *Muscat* gesloten..... » 124.

HOOFDSTUK X.

HINDOSTAN.

Reis naar *Bombay*. — Schets van die stad en derzelve haven. — Palankyns. — Hindoosch nieuwe jaar. — Levenswijze te *Bombay*.....Bladz. 147.

HOOFDSTUK XI.

HINDOSTAN.

Het eiland *Bombay*. — De Guineesche worm. — Bevolking. — Koophandel. — Bestuur. — Uitgestrektheid van het Presidentschap *Bombay*. — Schatplichtige Vorsten van Britsch *Indië*. — Leenroerige opperhoofden..... » 162.

HOOFDSTUK XII.

HINDOSTAN.

De Kerk van den H. Thomas. — Godsdienst te *Bombay*. — Rijwegen rondom de stad. — Kleederdragt der vrouwen. — *Dungaree*. — Ellende der landbouwers. — Hindoosche tempel. — Een Bramiensche dweeper. — Een Hindoosche dweeper..... » 186.

HOOFDSTUK XIII.

HINDOSTAN.

Zendelingsgenootschappen en scholen. — Vooroordeelen der Casten. — Invloed der vrouwen..... » 193.

HOOFDSTUK XIV.

HINDOSTAN.

Marskramers en derzelve waren. — Bedelaarsters. —
 Goochelaar van *Madras*. — Slangenbezweerders. —
 Bombaysche kunstenaars. — Godsdienstige teekens. —
 Geloofsleer der Perzen. — Perzisch kerkhof. — Vrou-
 welijke kleeding. — Perzische kooplieden. — Shawl
 van *Cashmere*. Bladz. 208.

HOOFDSTUK XV.

HINDOSTAN.

Grotten op het *Olifants-eiland*. — Bezoek naar
Salsette. — Grotten te *Kenery*. — Stad der Grotten. —
 Grotten van *Jogheyseer*. — *Bandora*. — De Indische
 tempelgrotten met die van *Egijpten* vergeleken. » 228.

HOOFDSTUK XVI.

REIS LANGS DE KUST VAN HINDOSTAN NAAR CEYLON.

De kust van *Concan*. — Aankomst voor *Colombo*. —
 De *Adam's top*. — *Dhonies*. — *Colombo*. — Kleeder-
 dragt der Ceylonezen. — Sir ROB WILMOT HORTON. —
 Het Konings huis. — Boekerij van *Colombo*. — Ge-
 vecht tusschen een mangouste en eene brilslang. —
 Gift van de brilslang. — De adder. — Het Museum. —
 De paradeplaats. » 251.

HOOFDSTUK XVII.

CEYLON.

Bevolking. — Sterfte. — Zendinginsinrigtingen. —
 Klimaat. — Ziekten. — Voortbrengselen. — Delfstof-
 fen. — Dieren, vogels, insekten en visschen. — Be-
 lasting op het zout. — Koophandel. — Inkomsten. —
 Bestuur.....Bladz. 270.

HOOFDSTUK XVIII.

CEYLON.

Parelen en parelvisscherij. — De pareloesters. —
 Wasdom van de pareloesters. — De vorming der
 parelen. — De parelbanken. — Opbrengst van de
 parelvisscherij. — De parelduikers. — De haaijenbe-
 zweeders. — Het uithalen der parelen..... » 298.

HOOFDSTUK XIX.

CEYLON.

Colombo. — Deszelfs inwoners. — Reizende juwe-
 liers. — Steenslijpers. — Diamanten van *Ceylon*. —
 Ridje naar *Bagatelle*. — De kaneel. — Gezellige ver-
 keering te *Colombo*..... » 324.

HOOFDSTUK XX.

JAVA.

Reis van *Ceylon*. — De straat *Sunda*. — De post-
 schuit. — De Mangoustin. — Reede van *Batavia*. —

Reis langs het kanaal. — Het Tolkantoor. — Inkomst in de stad. — Oud *Batavia*. — De Malayers te *Batavia*. — Het *Waterloo plein*. — Het Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. — Bevolking.....Bladz. 341.

HOOFDSTUK XXI.

J A V A.

Batavia in den regentijd. — Het klimaat. — Oud *Batavia* bij nacht. — Weg naar *Buitenzorg*. — Hoogte van *Cornelis*: — *Bellevue*. — De theeboom gekweekt. — Zendingen. — Hollandsche staatkunde. — Een Javaansche prins. — Een concert. — De krissen..... » 359.

HOOFDSTUK XXII.

J A V A.

Het Bestuur. — Landbouwkundige proeven. — De koophandel. — De koffij. — Handel op *Amerika*. — Eetbare vogelnesten. — Paradijsvogels. — Handel op *Japan*. — *Nangasaki*..... » 381.

HOOFDSTUK XXIII.

S I A M.

Afreize van *Java*. — Straat van *Banka*. — *Sumatra*. — Zeeroovers. — Eiland *Borneo*. — Bevolking. — Voortbrengselen. — De Dayaks van *Borneo*. — Jagt op menschenhoofden. — Drijvende eilanden. — Brief aan den eersten Staatsminister van *Siam*. — De *Si-Chang*

eilanden en derzelve bewoners. — De vliegende vos —
Een tempel. — Een Talapoin. — Reede van *Siam*...Bladz. 406.

HOOFDSTUK XXIV.

SIAM.

Prins MOMFANOI. — Reize naar *Bankok*. — *Paknam*. —
De bazar. — Het huis van den Gouverneur. — Onthaal
bij den Gouverneur. — De havenkapitein. — De rijst-
molen. — Vrouwelijke kleederdragt. — De Siamesche
tweelingen. — Verblijf vol ongemakken..... » 424.

HOOFDSTUK XXV.

SIAM.

Étiquette van *Siam*. — De staatsie-jonk. — Bonte
equipage. — De Portugeesche officieren. — Aankomst
te *Bankok*. — Feest te *Paknam*. — De rivier *Meinam*
opgevaren. — Zendelingshuis te *Bankok*..... » 439.

HOOFDSTUK I.

REIS NAAR RIO DE JANEIRO.

Junij 1835.

Toen ik in Februarij 1834 mijne reisgenooten vaarwel wenschte, vermoedde ik weinig in Maart 1835 benoemd te zullen worden, om zelfs bijkans niet wetende waar al heen, andermaal den Oceaan te doorkruissen. Doch binnen het verloop van één jaar was de herinnering der ongemakken en ontberingen van eene langdurige zeereis geheel en al uit mijne ziel gewischt, en ik maakte mijne toebereidselen tot eenen tweeden zwerftogt; evenwel niet zonder het treffende der scheiding diep in mijn hart te gevoelen.

Bij het opkomen van de zon in den vroegen morgen van den 23sten April werd ik gewekt door het geroep van. *het anker geligt!* hetwelk den opperstuurman op een' grommigen en gebiedenden toon afging. Binnen weinige oogenblikken waren wij onder zeil. De stad *Nieuw York* met al hare tooneelen van bezig gewoel, verdween van lieverlede uit ons oog: wij geraakten de engte door, de bank voorbij, en bij den ondergang der zon was het land uit ons gezigt gewe-

ken. Het doel onzer hoop lag voor ons; en wij dachten aan het verledene en het tegenwoordige alleen om hetzelve in tegenstelling met de toekomst te brengen.

Het oorlogschip der Vereenigde Staten, *the Peacock*, (*de Paauw*) slechts een vaartuig van zeshonderd tonnen zijnde, is het kleinste van zijne soort. Het heeft eene ligte tent van dennenhout, welke de stukken van de takelaadje bevrijdt, en bij zeer heet of bij regenachtig weder, in eene haven althans, den officieren het gemak van eene overdekte wandeling verschaft, terwijl zij daarenboven eene grootere ruimte voor de hangmatten der manschappen overlaat. In andere opzigten verdient het schip weinig lof. Het is een trage zeiler, altijd nat, en levert den officieren zoo wel als de equipage weinig gemak op. Het voert twintig caronades van twee en dertig ponden caliber, benevens een paar twaalfponders.

Alzoo het vaartuig in den winter was uitgerust, wanneer het touwwerk zoo onbuigzaam is als ijzer, begon hetzelve onder het zeilen aanmerkelijk te rekken. Ook weken de naden zeer uit een, niettegenstaande alle voorzorg gebruikt was, zoo dat het schip bij elke holle zee allerschrikkelijkst veel water maakte. Na dat wij een' dag lang onder zeil waren geweest, kregen wij een' harden wind, zoo dat het dek weldra eene vertoonplaats van wanhoop werd, waar onder in menig hart angstvolle gedachten opkwamen. De groentjes lagen in hunne hangmatten heen en weêr te slingeren, naarmate de beweging van het schip medebragt, en waren ruim zoo gaarne aan land geweest, om zich van de lastige uitwerking der zeeziekte bevrijd te gevoe-

len. Hoe weinigen zouden bij de keuze van hun beroep, blijven volharden, wanneer zij slechts bij den eersten aanval dier kwaal konden ontsnappen! doch is dezelve ook eenmaal doorgestaan, hoe sterk is dan de band, die hen aan de zee verbindt! Waarlijk de trek tot het zeeleven wordt eene behoefte, en gelijk het met al dergelijke neigingen gaat, men geraakt er aan verslaafd. Ik bragt bij zekere gelegenheid eens den avond in een Fransch logement door, met een' zeeofficier, die zeventien jaren lang den Oceaan bevaren had. Hij was zeer ziek, maar zich tegen den morgen een weinig beter gevoelende, zeide hij. »waarlijk doctor! het is voor een' zieke nergens beter dan aan boord." De »jonge heertjes" die thans voor het eerst de blaauwe vlakke des Atlantische Oceaan bevoeren, dachten er een weinig anders over.

Er is reeds menig behoedmiddel opgegeven om de werking der zeeziekte tegen te gaan, waarvoor de ondernemendste geest zwichten moet; maar geen derzelve is proefhoudend bevonden. Bij eenige zeevaarders gewent zich het gestel spoedig aan den nieuwen toestand, waarin het geplaatst werd; voor anderen zijn geheele en langdurige zeereizen niet genoeg om hen aan de beweging van het schip te gewennen, hunne ongesteldheid blijft voortduren, en dat in meer of minder hoogen graad, naarmate de zee meer of minder hol gaat. Een eenvoudig en algemeen doelmatig hulpmiddel bestaat hierin, dat men zijn hoofd koel houde door een stuk ijs, en niets dan verzachtende spijsen nuttige, gelijk b. v. arrowroot en rijst, of gerstwater, enz. Op die wijze zal men de span-

ning van het hoofd, welke het begin der kwaal kenmerkt, te gemoet komen, en de lijder spoedig eenige verlichting ondervinden.

Van den dag af waarop wij onder zeil gingen, gebeurde er weinig bijzonders buiten de gewone scheepsdienst. Onze overtocht werd gekenmerkt door een buitengewoon regenachtig weder, en wij genoten slechts weinige schoone dagen. Op den 23sten Meidigt nabij de Evenachtslijn zijnde, beschouwden wij eene fraaije ringvormige zonsverduistering, tusschen elf en twaalf uren van den voormiddag. Alhoewel de thermometer niet zakte, was de lucht merkbaar koeler, en de dampkring zeer verduisterd, ofschoon er geene sterren zichtbaar werden.

Op den 10den Junij bij het opkomen van de zon zagen wij van Kaap *Frio* af tot aan de haven van *Rio de Janeiro* toe, de kust van *Brazilië*, welker bergen zich in het graauw van de ochtendlucht verloren. De zachte landwind werd weldra door een liefelijk zeekoeltje vervangen. Te drie uren na den middag bespeurden wij een groot schip landwaarts van ons af, ten westen van het *Swikerbrood* (*Sugar Loaf*), hetwelk ons naderhand gebleken is het Amerikaansche schip *Natchez* geweest te zijn, dat de vlag voerde van den Schoutbijnacht RENSHAW. Op een' afstand van vijf mijlen deden wij een wederkeerig sein, en onzen breeden blaauwen wimpel strijkende, waarvoor wij een' rooden in de plaats ophefden; gelijk het gebruik medebrengt, wanneer een jonger bevelhebber een' ouderen aantreft, losten wij dertien eereschoten, die spoedig beantwoord werden.

De koelte nam langzamerhand af en ging bij het ondergang der zon geheel en al liggen, zoo dat wij niet meer dan twee mijlen in het uur aflegden. De zon ging op eene zelfs voor deze keerkrings-gewesten buitengewoon prachtige wijze onder: de zachte tinten der lucht gingen van het lichtste oranje tot een schitterend goud over, vervolgens tot het rozen- en eindelijk tot het gloeiendste rood, hetwelk weder versmolt in het zachte graauw van den avondstond; en de wolken, die niet langer door de stralen der zon beschenen werden, in derzelve eigene donkere kleur overliet. De werking dier verschillende tinten op de verbeeldingskracht werd nog verhoogd door de onregelmatige gedaante der bergen, waar tegen een stroom van licht van tusschen de wolken bij het ondergaan der zon nederschoot. Het was juist de tijd der volle maan, en deze verspreidde hare zilveren stralen over het effen vlak der zee, en de flikkerende sterren van het kruis van het zuider halfrond straalden neder in al den glans van die godsdienst, waarvan dat prachtig sterrenbeeld het zinnebeeld is. De twee oorlogschepen naderden elkander thans van dicht bij, en hielden met nog drie of vier kleinere schepen op de haven aan. Op het onze waren alle handen werkzaam om het anker uit te brengen, terwijl er eene stilte heerschte alsof ieder door den indruk van het ons omringende natuurtooneel betooverd ware geworden.

Te half vijf ure waren de schepen zoo nabij elkander gekomen, dat eene boot van de *Natchez* naast ons boord kwam liggen en ons te kennen gaf, dat

zij van een schip, hetwelk vier dagen na ons van *Nieuw York* gezeild, maar reeds aangekomen was, het bérigt van ons vertrek ontvangen hebbende, sedert dat oogenblik in het gezigt van de haven waren blijven kruisen, om onze aankomst af te wachten. Des morgens te 8 ure kregen wij met den landwind te doen, en waren genoodzaakt buiten de haven te blijven, alwaar wij den ganschen nacht door stil ten anker lagen. Des morgens maakten wij wederom zeil tegen over de stad. In het opvaren van de baai was iedereen verrukt over de fraaiheid van het landschap. Inderdaad, verscheiden officieren, die onlangs uit de *Middellandsche Zee* gekomen waren, verklaarden dat zij deze baai voor oneindig schooner hielden dan die van *Napels*; en waarlijk niets levert eene zoo fraaije vertooning op als de baai van *Rio de Janeiro*; werwaarts men zijne blikken vestigt, overal vind het oog iets, hetwelk verdient beschouwd en bewonderd te worden. Doch het is niet alleen het oog, hetwelk aldaar zijn genoeg vindt, er heerscht in den dampkring iets, hetwelk u bezielt met een onoverkomelijk verlangen, van er uw verblijf te vestigen. Iedereen gevoelt zich overmand van eene geneigdheid om aldaar aan zijne dierlijke behoefte van te eten, te drinken, te lanterfant en te slapen voldoening te verschaffen, en allen handenarbeid aan de slaven over te laten. Van hier ook het *embonpoint* bij de vrouwen en de zwaarlijvigheid bij de mannen onder de Creoolsche en Portugeesche bewoners van dit gewest.

HOOFDSTUK II.

OMVAART VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP NAAR ZANGUEBAR.

September 1835.

Op den 3den Julij was het schip hersteld, en om de beleefdheden te beantwoorden, welke men ons had bewezen, werd er in de officierskamer op den 6den een gastmaal gevierd. Gelijk het bij zulk eene gelegenheid gaat, was het dek versierd met vlaggen, bloemen en lichten, die door flikkerende bajonetten, pieken en sabels, in den vorm van kandelaars geschikt, wederkaatst werden. Men voorzag zich van muzikanten uit de stad, die met veel bekwaamheid een bal bestuurden, hetwelk des avonds ten acht ure begon, en tot drie uren werd voortgezet, wanneer men een hartelijk afscheid nam. Het gezelschap had bestaan uit lieden van verschillenden landaard en verschillenden rang, zoo wel burgerlijke ambtenaren als krijgsofficieren, in zwarte en geborduurde kleding. De schoonheid van vele der aanwezige dames mogt met alle recht zeer geroemd worden, doch er bevond zich eene Braziliaansche onder, nauwelijks zestien jaren oud, maar nogtans gehuwd, welker bekoorlijkheden boven allen lof verheven geacht

werden door alle dezulken, die »in hun' tijd bals en feesten gezien hadden.»

De nacht ging vrolijk voorbij, en onze gasten legden ons bij meer dan ééne gelegenheid eene streeklende getuigenis van onzen smaak af. Zij verzekerden ons, dat het het prachtigste feest was geweest, hetwelk ooit in de haven van *Rio* gegeven was. Eenige Brazilianen noodigden de officieren wederkerig tot een gastmaal, hetgeen eene buitengewone omstandigheid was, welke wij vernamen, dat nog éénmaal herhaald zoude worden.

Op den 12^{den} Julij gingen wij wederom onder zeil, in gezelschap van den Amerikaanschen Schooner de *Onderneming* (*Enterprise*) Luit. Kommandant ARCHIBALD S. CAMPBELL, maar wij bespeurden weldra dat het zulk een trage zeiler was, dat onze bevelhebber besloot eene bijeenkomst te beleggen, en zich van dat vaartuig te scheiden. Ten gevolge van een gegeven sein kwam hetzelfde dicht nevens ons boord in, en het berrigt werd met een stuk lood in een doek gewikkeld, en zoo aan boord over gesmeten. Wij scheidden nog in denzelfden avond.

Onder de gewone afwisseling van fraai en slecht weder staken wij den zuidelijken Atlantischen Oceaan over, voeren de *Kaap de Goede Hoop* om, en kwamen in de straat van *Mozambiek*, het schouwtooneel der eerste ontdekkingen van VASCO DE GAMA in de Oost. Op de hoogte van de Kaap hadden wij een' grooten visch gezien, wiens schrikbare rug met zeewier bedekt ettelijke voeten boven het water uitstak, en die wanneer hij stil gelegen had, door iedereen voor een

klippig eilandje van den Oceaen gehouden zou zijn geworden; maar hij dook weinige oogenblikken nadat wij hem bespeurd hadden, wederom naar onder. Hetgeen veel tot de misvatting had kunnen toebrengen, was de lichtgroene kleur van de baren, hoewel wij te veel midden in zee waren om te kunnen peilen.

De Zuidwest-passaat had bijkans uitgewerkt, en in onze doorvaart van de Straat van *Mozambiek*, troffen wij stroomen en stil weder aan. De eerste waren ons gunstig, het laatste, zoo als van zelve spreekt, ongunstig. Een dier stille nachten was bij uitstek fraai; de lucht zonder wolken en zoo schitterend van de sterren, dat men haren blaauwen glans duidelijk onderscheidde. Ten zelfden tijde was de oppervlakte van de zee volkomen stil, en wederkaatste als in een' spiegel den ganschen sterrenhemel, zoodat het schip als tusschen de sterren door scheen te varen.

Eens op een' dag bij kalm weder, terwijl de thermometer in de schaduw op 78° (Fahrenheit) stond, en de kanten der zwaar op een gepakte wolken van de stralen der middagzon beschenen, door de gliusterende zee werden teruggekaatst, zagen wij eene menigte kleine plantdiertjes zachtkens voorbijdriven. Onder dezelve bespeurden wij de zoogenoemde Portugeesche oorlogschepen (*Holothuria Physalis* LINN.) benevens zijne *Medusa porpita*. De matrozen zijn over het algemeen gesteld op de beschouwing van allerlei soorten van dieren, en zij hadden dezelve ter naauwernood ontdekt, of zij begonnen ze

met korven, of tinnen potten aan een touw vastgemaakt of aan stokken vastgebonden, op te visschen.

De eerste *Medusa porpita*, dien wij vingen, had veel overeenkomst met eene passiebloem. Die dieren zijn volkomen rond van omtrek, plat, zeer dun en fraai gestreept. Hunne kleur is geelachtig wit, en aan hunne kanten hangt als eene franje van dunne blaauwe draden van één tot drie duimen lengte, naar gelang van de grootte hunner lichamen. Deze draden (*tentaculae*) zijn buiten twijfel de ledematen, welke het dier gebruikt, om zich zijn voedsel te verschaffen. Toen wij er een van gevangen hadden, begeerden wij er meer, zoodat de kleine boot werd afgelaten, en vergezeld van den Luitenant H. begaf ik mij in dezelve. Wij vingen toen ettelijke van zulke »passiebloemen” gelijk mede nog eenige *Holothuriën*. De laatste is eene doorschijnende luchtblaas, van eene onregelmatige gedaante, twee of drie duimen lang, van boven een weinig gerimpeld, en van onderen gewapend met een groot aantal korte knijpers, en met een of twee dunne draden, van eenige voeten lengte, met kleine blaauwe bolletjes bezet, die er de gedaante van een snoer fijne koralen aan geven. Dit schijnt het middel te zijn waarmede het dier aanvullender wijze te werk gaat. Het bezit het vermogen van te steken, hetgeen onze roeijer ondervond; want toen hij er een van had aangeraakt, begon zijn vinger op te zwellen, en de pijn trok tot in zijn’ schouder. Hij vergeleek zijne pijn bij die, welke door den steek van eene bij veroorzaakt wordt. Dezelve nam zoodanig toe, dat wij genoodzaakt waren

hem aan boord van het schip te brengen, alwaar wij hem spoedig door middel van het *aqua ammonia* eenige verligting toebagten.

De zee wemelde van kleine diertjes, die naar alle rigtingen heen schoten; sommigen daarvan flikkerden in den zonnenschijn even als robijnen; andere als draden van glas. Wij zagen op de oppervlakte des waters kleine witte bolletjes, van omtrent drie duimen lengte en één duim dikte, op eenigen afstand naar schuim- of luchtbelletjes gelijkende. Bij een nader onderzoek bleek het ons, dat dezelve aan zeer teedere, violetkleurige schelpen vastzaten, welke tot LAMARKS geslacht der *Janthina* behoorden. Het Portugeesche Oorlogschip is gewoon zijne draden over het blaasachtige deel van dit diertje te werpen, en even als eene spin, hare prooi in haar web wikkende, weet zij dat gedeelte van het overige ligchaam af te scheiden, en zich van dien buit te voeden. Wanneer de *Janthina* gevangen wordt, laat zij eenig hoogrood vocht los, met oogmerk misschien om, even als de inktvisch, het water rondom haar te verdonkeren, en zich aldus aan de verdelging van hare vijanden te onttrekken. »Zie daar, sir!» zeide mijn Janmaat, terwijl hij mij zulk een schelpdiertje in handen gaf, »zie daar, sir! Hier hebt gij er één daar een Portugees op verlekkerd is: hij spuwt bloed.» (*)

(*) »Ik heb naderhand de *Janthina* mede op de kust van *Malabar* gevonden, in de Chinesche Zee, in de Golf van *Siam*, en op de *Sandwich Eilanden*. De laatste waren veel grooter dan die van eenige der andere soorten.»

Onder de andere voorwerpen van dierlijk leven merkten wij er een op, hetwelk veel gelijkenis droeg naar een schild, van een paar duimen in de lengte, donkerblauw van kleur, en een dun vlies hebbende zoo doorschijnend als glas, van den vorm eenes Gothischen boogs, hetwelk er in de schuinte over heen zat. Een dun schelpachtig deel maakte er het grondstuk van uit, waarvan een aantal draadvormige knijpers naar beneden hing. Wij schepten insgelijks eenige stukjes hout op, welke van de wormen (*Teredo navalis*) doorknaagd waren.

Onder het opvisschen van deze verschillende voorwerpen, en het waarnemen van millioenen kleine diertjes boven de oppervlakte der zee drijvende of ter diepte van slechts eenige duimen beneden dezelve door het water schietende, merkten wij op, dat hetzelfde na verloop van vijf minuten doorschijnend werd, en er niets meer dan hier en daar een enkel Portugeesch Oorlogschip te zien bleef. Zonder eenige blijkbare oorzaak waren zij allen verdwenen. De *Janthina's* hadden hare dobbbers ingetrokken en waren naar de diepte der zee gedoken, om vandaar weder naar boven te rijzen met hare blaas op te vullen door eene bewerking, welke tot nu toe voor den mensch onbekend gebleven is. Ik verkeer in het denkbeeld, dat het diertje het vermogen bezit van dezelve weder te kunnen herkrijgen, wanneer het dezelve door eenig ongeluk mogt verloren hebben. Er is een visch, die de *Stekelvisch* heet, uithoofde dat zijn vel met talrijke stekels bedekt is, en die tot het geslacht der *Gymnodontes* van CUVIER behoort. Dezelve is voor-

zien van de middelen om zich zelve zoo lang met lucht op te vullen, dat hij bijkans eene geheel bolvormige gedaante verkrijgt: dermate opgeblazen zijnde keert hij zich op zijn rug om, en drijft aldus boven het water, alwaar hij zonder het vermogen van mede door het blazen zijne stekels in de hoogte te brengen, spoedig eene prooi zijner vijanden zoude worden. Wij vingen er eenige van. Een paar uren voor het ondergaan der zon, was er geen levend schepsel in het water te zien: De wind bleef slap

De heldere Oceaan, en 't blaauw van 's hemels bogen
Beschouwden in dien stond elkaâr met kwijnende oogen.

Kapitein KENNEDY verzekerde ons bij deze gelegenheid, dat hij eens tien dagen achter een in zulk eene stilte van de zee had moeten liggen, dat er al de beestjes van stierven, en dat van rondom een onverdragelijke stank uit derzelve schoot oprees. Dusdanige voorbeelden bewijzen het nut en de noodzakelijkheid van den wind en van de beweging der zee. Eene volkomene stilte van de winden of de baren, zoude voor alle dierlijk leven ten uiterste verderfelijk zijn. De ademhaling moge door de long, of door de kieuwen of andere natuurlijke werktuigen worden voortgebracht, dezelve blijft een vereischte van het leven. De schepselen, die op het land leven, ademen 'den dampkring in, en berooven denzelven bij elken ademtogt van een gedeelte van het *oxygène*, hetwelk onmisbaar is om te leven. Dezulke, die in de diepte der zee wonen, ontvangen dat zelfde levensbeginsel van het water, maar op

eene andere wijze: doch in beide gevallen behoort de lucht of het water, aldus van derzelve levensbeginsel beroofd, van een' nieuwen toevoer voorzien te worden, of binnen korten tijd zoude al het *oxygène* uitgeput geraken, en beide zoo wel land- als zeedieren zouden moeten sterven. Zulk eene wanorde van zaken wordt door de natuur zelve voorkomen, en wij vinden geene werking in de natuur, welke eene eigendommelijke bedoeling mist. Het zachte koeltje, en de stille golving der zee, zoo wel als de orkaan en de hemelhooge rijzing der baren, gelijkelijk in verband staande met de eeuwige wetten van het heelal, dienen om zulk een bederf en bij gevolg den ondergang der gansche natuur te verhinderen.

Op zekeren namiddag, terwijl wij stil in het kanaal van *Mozambiek* lagen te dobberen, in het gezigt der Afrikaansche kust, zagen wij eene menigte haaijen rondom het schip. Ten einde den tegenzin te koelen, dien zij altijd tegen deze monsters koesteren, staken de matrozen een stuk gezouten varkensvleesch van twee of drie ponden aan een' haak vast, en wierpen vervolgens dit lokaas aan een touw over de achtersteven heen. Terstond kwam er een groote visch op af. Hij bewoog zich slechts weinige voeten beneden de oppervlakte van de doorschijnende zee, nu in de eene en dan in de andere rigting voortschietende, en een oogenblik rustende, even alsof hij de ruimte wilde berekenen, voordat hij van rigting veranderde. Hij naderde allengs en was vergezeld van den kleineren wegwijzer, dien hij, als naar gewoonte, op den afstand van eenige voeten volgde, en

welks bewegingen hij alle nabootste. Eindelijk trok het aas zijne aandacht, en een' rasschen sprong voorwaarts makende, ging hij op zijn' rug liggen, sperde zijne kaken wijd open en sloot dezelve weder met eene driftige maar noodlottige vraatzucht, om den haak heen. Tot op dit oogenblik hadden de officieren en de manschappen in stilte hunne prooi waargenomen, maar nu trok de visscher zijne lijn aan, en een half dozijn monden juichten te gelijk. »Gij hebt hem!» In weerwil van zijne geweldigste pogingen om te ontsnappen, werd de visch tot dicht onder de achtersteven gehaald, en zijn kop boven water getrokken. De officieren en manschappen hingen over boord heen met blikken vonkelende van blijdschap, om het dier te beschouwen, hetwelk bewegingloos zijne vijanden met groote oogen aanstaarde. De eerstvolgende manoeuvre om hem aan boord te krijgen was den strik van eene boelijn rondom zijn ligchaam te werpen, en hier toe werd eene groote behendigheid vereischt; want zoo dikwijls het touw de haai aanraakte, worstelde hij zoo vreesselijk, dat hij den haak scheen te zullen afbreken. Eindelijk werd men hem meester, hij spartelde nog een weinig, tot dat zijn staart ten laatste plat op het verdek uitgestrekt lag. In een oogenblik flikkerde er een' dozijn messen rondom hem, en hij was nog nauwelijks naar den grooten mast voortgesleept, of de staart was weldra door eenige bijlslagen van den romp gescheiden. Zijne buik werd aan repen gesneden, en zijn hart, hetwelk er uit werd gehaald, lag nog eene poos op den lepel van een anker te hijgen.

Hij spartelde nog, en zijne spierkracht was zoo groot, dat verscheiden sterke lieden hem niet konden overmeesteren. Zijne wijde kaken, van vijf rijen scherpe tanden voorzien, werden losgemaakt, zijne hersenen uitgehaald en zijn kop afgehouden, en vijf minuten daarna lagen eenige van zijne ledematen nog vol leven in de kombuis onder de messen en vorken der koks te braden, terwijl de vinnen en de staart, als zegeteekens te droogen hingen.

Deze visch was bijkans tien voeten lang, en zijne kaken waren groot genoeg om een' mensch het been af te bijten; en evenwel was hij slechts klein in zijne soort, indien wij BLUMENBACH mogen gelooven, die beweert, dat de witte haai somtijds 10000 ponden weegt, en dat er wel eens een geheel paard in zijne maag gevonden is.

Bij al de haaijen welke ik heb zien vangen, vindt men meestal onder eene der vinnen een opmerkenswaardige visch, de *Zuiger* of *Zuigvisch* genoemd. Deze zit aan het ligchaam der haaijen of andere vischen vastgehecht door eene platte eironde schijf met een' weeken velachtigen rand, dwars over welken twintig à dertig schalen of schubben zitten, welke het dier naar willekeur kan opsteken of laten vallen, door middel waarvan het de lucht en het water onder hem ophaalt, waardoor het eene drukking te weeg brengt gelijk aan de drukking van het water of de lucht van boven. Vanhier ontstond de meening, dat het de kracht bezat van een schip onder volle zeilen in zijn' gang te stuiten. Deze schijf of zuiger zit hem achter aan den kop, en geeft aan den visch het voorkomen van

ten onderste boven gekeerd te zijn. En inderdaad hij zwemt op den rug liggende. Hij heeft geene schubben en is van eene donkere loodkleur. Zijne lengte beslaat van eenige duimen tot één voet of iets meer.

Op de Oostkust van *Afrika* en in verschillende gedeelten der Indische Zee heeft men haai-visscherijen ingerigt om der vinnen wille, welke bij de Chinezen en eenige andere volkeren als een smakelijk voedsel genuttigd worden. Het vleesch van den haai is dor en van een' zuren smaak. Ik ken ook geen' visch die in de diepte der zee woont, en een lekker voedsel oplevert. Het vermaak, hetwelk de matrozen vinden in het folteren en martelen van den haai, is iets zonderlings; en ik heb oude officieren hooren verhalen, dat zij dien visch nimmer op hun gemak hebben kunnen beschouwen, omdat hij, zoodra hij aan boord was opgehaald, meestal terstond door de matrozen aan stukken gekapt werd.

Hoe zonderling het ook schijnen moge, het is nogtans zeker, dat geene klasse van lieden minder vleesch eet dan de matrozen. De reden daarvan is, dat zij hetzelfde zelden krijgen. Behalve den vliegende visch, den walvisch, en mogelijk weinig andere, vindt men in de groote wateren de visschen zelden op een' verre afstand van de kust. Zij houden zich meestal dicht bij het land op, in zeeëngten en baaijen, en worden zelden gevangen, waar het water meer dan veertig of vijftig vademen diepte heeft. Dit is eenigermate zelfs met den walvisch het geval. Het is inderdaad nog onzeker of de visschen, die op den bodem der zee wonen, indien er zoodanige gevonden worden, ooit de

oppervlakte bezoeken: want hunne bewerktuiging moet ingerigt zijn naar de zware drukking, onder welke zij leven, en zij zouden waarschijnlijk hetzelfde ongemak ondervinden, als dat, hetwelk menschen bespeuren, wanneer zij geweldig hooge bergen beklimmen. De visschen houden zich niet op in volle zee, omdat zij aldaar niets of ten minste zeer weinig vinden om van te leven, alzoo de Oceaan geheel en al doorschijnend is, en bijna geheel en al ontbloot van voortbrengselen uit het plantenrijk of diertjes van eenigen omvang. Overal waar men deze aantreft, kan men verzekerd zijn, dat land in de nabijheid is. De visschen worden integendeel, meestal in ondiepe wateren gevonden, alwaar zij tevens de tallooze soorten van *mollusken* (dieren van eene weeke of slijmachtige zelfstandigheid) aantreffen. De visschen zijn daarom ook het meest voorhanden tusschen de keerkringen, alwaar de luchtgesteldheid hunne voortteling het meest schijnt te bevorderen. Dit zoo zijnde, moest men vooronderstellen, dat de matrozen in eene havenplaats even zoo veel visch zouden eten als de kustbewoners; maar een' geruimen tijd lang gezouten vleesch en hard brood genuttigd hebbende, ondervinden zij veel meer trek naar vruchten en versch vleesch dan naar visch, hoe smake-lijk deze den land- of kustbewoner ook moge voorkomen.

Wij kwamen de straat van *Mozambiek* aan haar Noordelijk einde uit, zonder iets in het allerminste gezien te hebben van het eiland *Madagascar*, tusschen hetwelk en de oostkust van *Afrika* die zec-

engte zich uitstrekt. Wij kregen er in het voorbijgaan de *Comore Eilanden* in het gezigt, en troffen aldaar eene stijvere koelte aan, welke ons spoedig naar *Zangebar* voerde. De *Comore Eilanden* zijn vier in getal. Het grootste derzelve beslaat in zijn' omtrek ten naasten bij negentig mijlen, en zijne oppervlakte bestaat uit eene aanhoudende afwisseling van heuvelen en dalen. Het bevat ongeveer dertig duizend inwoners, die van de vaste kust van *Afrika* afkomstig zijn, Arabisch spreken en de Mohammedaansche godsdienstleer belijden. Zij leven meerendeels van groenten en melk, maar zijn afkeerig van allen arbeid. Hun lediggang doet hun nog daarenboven eene hoogmoedige houding aannemen, welke onder de hogere klassen gekenmerkt wordt door het laten groeijen van hunne nagels, welke zij somtijds bij wijze van sieraad, hooggeel verwen.

Voordat de Engelschen in het bezit van de *Kaapstad* en het eiland *St. Helena* waren, plagten hunne schepen deze Eilanden aan te doen, om ververschingen voor derzelve reizen naar en van de *Indiën* in te nemen. Zij vonden er een gulhartig onthaal, een' overvloed van vruchten, water en anderen voorraad, onder een allergezondst klimaat. In het eerst betaalden zij die artikelen met glazen koralen en andere snuisterijen, maar naderhand begonnen de eilanders voor hunne ossen, geiten en voor hun gevogelte baar geld te vorderen.

Op den middag van den 1sten Sept. bevonden wij ons, tegen onze verwachting, slechts eenige mijlen ten oosten en op de breedte van het zuidelijk einde

van *Zangebar*. De stroom had ons binnen den tijd van vijftien uren vijftig mijlen noordwaarts heen gedreven, zoodat wij, om de haven te bereiken, welke aan het Westeinde ligt, genoodzaakt waren het Noordeinde van het eiland (*Zangebar*) om te varen. Het is niets ongewoons gedurende den Zuidwestpassaat zijwaarts af te drijven: hetzelfde ongeval overkwam de *Onderneming* (*the Enterprise*) weinig dagen daarna.

Zangebar is een eiland, hetwelk ongeveer drie en twintig mijlen van de Afrikaansche kust af ligt. Het beslaat vijf en veertig mijlen in de lengte, met eene doorgaande breedte van tien of twaalf mijlen. Onder het omvaren bespeurden wij, dat deszelfs Oostkust, op een' afstand van nagenoeg eene halve mijl van de kust af, met koraalbanken omzoomd was, en hoewel de zee over dit rif heen wentelde en woelde met een schitterend gestuif van witte schuim, was er aan de binnenzijde evenwel eene streek van stil water. Het eiland heeft een' vlakken grond, eenigzins heuvelachtig, en zeer welig beplant met boomen van allerlei soort, vooral aan de kusten met kokosboomen. Nadat wij vijftig dagen lang niets dan den blaauwen hemel en de blaauwe zee gezien hadden, bragt dit schouwspel eene blijdschap in ons gemoed te weeg, die men, om haar te bevatten, zelf moet ondervonden hebben.

Laat in den namiddag bragten wij de ankers uit, omtrent eene mijl ver van *Tumbat*, een klein onbewoond eilandje ten Noordwesten van *Zangebar*. Des anderen daags te half acht ure ligten wij dezelve

weder en bragten den ganschen dag door met langs het eiland naar de stad op te werken. Wij hadden eene frissche koelte, en het water was zoo effen als op eene rivier, maar de lucht was te zeer beneveld om ons toe te laten de Afrikaansche kust te zien. De Thermometer speelde tusschen de 75° en 80° *Fahr.* en in den namiddag overvielen ons eenige zware stortregens. Wij zeilden verscheiden koraalbanken voorbij, over twee van welke ons schip heenkraste, alzoo geene van beide op de laatste kaart van Kapitein OWEN aangeteekend staat. Met opzigt tot de omvaart van de zuidelijke punt van het eiland heb ik de juistheid van zijne kaarten meer hooren betwijfelen, maar dezelve zijn over het algemeen juist en beter dan eenige dergene, welke tot dus verre in het licht gegeven zijn.

Te vier ure in den namiddag kwam er een Arabische loods naar ons toe, in eene smerige kano, voortgeroeid door een' negerslaaf, die behalve dat hij een' gordel om zijn middel droeg, voor het overige modernaat was. De Arabier was iets beter gekleed en droeg behalve den gordel ook nog een' tulband op zijn hoofd. Hij klom met veel vlugheid tegen het boord van het schip op, en een' vinger tegen zijne borst leggende, riep hij uit: »Ik een Loods", terwijl hij uit eene vouw van zijnen tulband een papieren doosje haalde, hetwelk hoezeer het bekende »Lucifer Matches" ten opschrift voerende, evenwel een aantal getuigschriften van Engelsche en Amerikaansche scheepskapiteins inhield, die allen te kennen gaven, dat »HASSAN BEN SIED een ervaren loods was, zoowel

buiten als binnen de haven.” Zonder zich den tijd te geven, om zijn' tulband weder in orde te schikken, trad hij voorwaarts, en ging, als een' kikvorsch op het hakkebord op zijne hurken zitten, om onder het kaauwen van eene pruim tabak door zijne gebaren den loop van het schip te besturen. Wij vernamen van hem, dat de Sultan te *Muscat* was, en dat er zich, behalve een enkele Engelsche Schooner, geen ander vreemd schip in de haven bevond.

Toen de heer ROBERTS in 1833 afscheid van den Sultan had genomen, was deze in de verwachting van bij de terugkomst van het schip in deze wateren, te *Zangebar* te zullen zijn, doch alzoo er een veel langduriger tijd verlopen was, dan waarop men gerekend had, was het Vorstelijke bezoek reeds afgelopen, en zijne Hoogheid was naar *Muscat* gegaan in het tijdperk van den passaatwind, latende ons geen ander middel over, dan hem achterna te reizen.

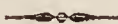
Bij het ondergaan der zon ankerden wij nabij het paleis van den Sultan te *Metony* of *Mtony*, drie mijlen van de stad *Zangebar* af. Van onze ankerplaats af zagen wij twee Arabische fregatten, benevens de masten van verscheiden vaartuigen, die onder den naam van *dous* bekend zijn. Des avonds kwam er eene boot van een der fregatten naast ons boord liggen, om het gewone onderzoek te doen. De tien roeijers in dezelve hieven, zoo wel bij het komen als bij het gaan, een eenparig gezang met hun' stuurman aan. —

HOOFDSTUK III.

ZANGEBAR.

September 1835.

Vroeg in den morgen na onze aankomst kwam HASSAN BEN IBRAHIM, kapitein der Arabische zeemagt, een bezoek bij ons aan boord afleggen, en werd weldra gevolgd door eene boot geladen met vruchten en gevogelte, benevens drie zware bokken, waarvan er een 130 ponden woog, en dit alles werd ons aangeboden uit naam van »Zijne Hoogheid.» Behalve dat kapitein HASSAN Gouverneur van den jongen Prins SEID CARLID is, wordt hij ook als Agent van den buitenlandschen koophandel erkend, eene bediening, welke hem in 1832 door den Sultan werd opgedragen. Hij heeft ook sedert dat tijdstip de meeste Amerikaansche belangen te *Zangebar* behartigd. In den namiddag kwam hij weder, en zoo lang wij er geweest zijn, is hij nimmer in gebreke gebleven ons eenmaal of tweemaal daags te bezoeken, om in al onze behoeften te voorzien, en ons alle mogelijke blijken van opmerkzaamheid en gastvrijheid te geven.

Kapitein HASSAN is geboren te *Muscat* en misschien zoo wat nabij de vijf en veertig jaren oud. Hij ont-

ving zijne opvoeding te *Bombay* en te *Calcutta*, alwaar hij de wiskunde, de zeevaartkunde en de Engelsche taal leerde, welke hij zeer goed spreekt. Hij heeft onderscheidene reizen gedaan naar *Canton*, *Mauritius*, de *Persische Golf* en de kust van *Afrika*. Zijn gelaat teekent vriendelijkheid, nadenken en goedhartigheid. Zijne manieren zijn ongedwongen, en even als zijne kleeding, bij uitstek bevallig. Zijn onderhoud kenmerkt eene groote vlugheid van begrip.

Zijn tulband, welke hij ons zeide, dat nergens in verschilde van dien, die door al de dienaren van »Zijne Hoogheid» gedragen worden, was van fijn blaauw geruit katoen, met roode franje omzoomd. Dezelve werd rondom het hoofd heengewonden, en de einden van denzelfden hingen op ongelijke lengte over een' der schouders. Zijn bovenkleed bestond uit eene soort van dun laken zonder kraag, met wijde gespleten mouwen. Aan weerskanten van zijne borst hingen in plaats van knopen lange zijden lissen om het kleed daarmede te sluiten. De kleur van de »juma», zoo als dit overkleed genoemd wordt, hetwelk kapitein HASSAN meest altijd droeg, was donker groen. Het reikte tot een weinig beneden de knieën. Onder dit kleed droeg hij een' rok van roode zijde, waarvan de gespleten mouwen met geel satijn gevoerd waren, en zoo dikwijls hij zijne armen ophief, kon men het witte linnen ontdekken. Soms tijds is die rok van wit katoen, en somtijds van zijde, doch, van welke stoffe hij ook zijn mag, hij wordt altijd rondom het middel vastgemaakt met een' lakenschen, met zilver geborduurd gordel, in welken

HASSAN een' neusdoek en eene stalen snuifdoos van Russisch maaksel droeg. Over dezen gordel zit die van het zwaard, benevens de »khunger" of »jambea" eene zeer sierlijke soort van dolk. Van ten halve onder de knieën af naar beneden waren zijne beenen naakt, en zijne voeten alleen in *Sandalen* gestoken, eene soort van dikke zolen van ongeverwd leder, naar den vorm van den voet gesneden, met een' breeden riem boven de vreeg vastgemaakt, en met een anderen smaller, die midden aan den breeden riem vastzittende, vandaar tusschen den grooten en den tweeden teen doorloopt, om aldus aan de zool aangesloten te worden. Deze riemen worden met allerlei strikken en naden versierd, terwijl de nagels der teenen, even als die der vingers, met »hena" eene verw van eene roodachtig gele kleur geverwd worden. Zulke Sandalen zijn allergemakkelijkst voor de godsdienstoefening der Muzelmannen, naardien zij dezelve zonder ongemak kunnen uit- en aantrekken, zoo dikwijls hen hunne vroomheid naar de Moskee roept: want waarlijk, het ongemak van de schoenen en de laarzen der Christenen uit- en aan te moeten trekken zoude genoegzaam zijn om zelfs een' Muzelman zijn gebed te doen verzuimen. De Sandalen brengen eene glijdende en schuivende soort van gang te weeg, welke ver is van bevallig te zijn. Zoodanig is het kostuum van een' Arabier dezer dagen, en het is hoogst waarschijnlijk even zoo geweest in de vroegste tijden, waarvan de berigten tot ons gekomen zijn.

De kleur van een' Arabier is eenigzins tusschen

die van een' Noord-Amerikaanschen Indiaan en een' Mulat in. De baard en de knevels van Kapitein HASSAN waren lang, zijdeachtig, zwart en zorgvuldig behandeld. Op zekeren dag sprekende over het gebruik van het haar geel te verwen, hetwelk algemeen is onder de inwoners van *Socotra*, verhaalde hij ons, dat hij zelf de gewoonte had van om de veertien dagen zijn' baard met een watertje uit indigobladen getrokken, zwart te verwen. Die bladen worden zorgvuldig gedroogd, tot een fijn poedertje gestampt, en in digte flesschen tegen den invloed van de lucht beveiligd. Wanneer men er gebruik van wil maken, wordt er eene geringe hoeveelheid van in kokend water gestrooid, en als het koud geworden is, bestrijkt men er de haren mede, doch moet zorg dragen het haar niet te laten droogen. Na verloop van twee of drie uren met helder water afgewasschen zijnde bevindt men, dat hetzelfde eene fraaije zwarte kleur gekregen heeft. Door vele der aan boord zijnde personen werd de proef er van genomen, met de poeders hun door Kapitein HASSAN gegeven, doch zonder uitwerking.

Spoedig na het ontbijt ging ik aan wal naar *Me-
tony*, de plaats alwaar wij onze watervaten moesten vullen. Ik was vergezeld van den Luitenant G..., en wij vonden alles vreemd en belangrijk. De plantengroei tusschen de keerkringen, de fraai gekroonde mangoboomen, de hooge kokosbosschen, zachtken door de koelte bewogen en verlevendigd door een aantal zangvogels, die rondom hunne aan de boomtakken gehechte nestjes fladderden, verschaften ons,

die zoo lang tusschen de boorden van ons zeekasteel opgesloten hadden gezeten, een ongemeen genoeg. Onze manschappen, in witte linnen buizen en broeken gekleed, waren bezig met de watervaten van en naar de rivier te rollen, en leverden een zonderling contrast op met de negers, die met dunne speren van zes voeten lengte gewapend de vrachten boven hunne hoofden droegen, en niets anders om het lijf hadden dan een stuk wit of geruit katoen, boven de heupen vastgemaakt en in plooiën tot onder de knieën nederhangende.

De negerinnen dragen over hunne borsten een' dergelijken lap, rondom het lijf vastgemaakt, welke van den oksel tot aan den enkel reikt. Wij kwamen er vele tegen, welke kinderen op haren rug droegen. De sieraden door deze dames gedragen zijn velerlei. Sommige van dezelve hadden den zoom van hare ooren doorboord met een half dozijn gaten, waarin houten knopen, of kleine zilveren knopjes zaten: andere hadden in hare gespletene en uitgerekte oorlellen een rond stuk hout steken, van een duim of nog meer in doorsnede: nog andere droegen groote zilveren ringen midden in het oor: wederom andere roosvormige zilveren knopen ter grootte van een stuivertje, door hare neusvleugels, ter plaatse alwaar dezelve zich met den bovenlip vereenigen, hetgeen er op het eerste gezigt het voorkomen aangaf van eene zweer: andere dragen zware zilveren ringen om hare duimen of om de gewrichten van hare handen: andere wederom groote ringen boven hare enkels. Soms draagt er eene al die sieraden

te gelijk, en zijn dezelve dan al niet van zilver, dan bekleedt er het tin of eenig ander dergelijk metaal de plaats van. Het volkje scheen zeer blijgeestig van aard te zijn, en vlug van begrip. Nadat wij een tijd lang in de kokosboschjes gewandeld hadden, bragt ons een neger kokosnoten van derzelve buitensten bast ontdaan en met een gat in dezelve geboord; en om ons aan te sporen er uit te drinken, riep hij ons toe »*Gaima, gaima* — het is goed, het is goed.” Elke dier noten bevatte eene pint melkachtig vocht, en iedereen, die de melk uit zulk eene versch van den boom geplukte noot gedronken heeft, erkent, dat er de smaak zeer geurig van is.

Wij kwamen twee Arabieren tegen, wier kleederdragt een allerzonderlingst voorkomen voor ons had, vooral wanneer wij dezelve met het ons omringende natuurtooneel in verband bragten. De een was een jongeling van een zachtaardig uitzigt, zoo regt als een pijl, met een' stormhoed op, een' gordel om zich geslagen hebbende en in eene broek gestoken, welke hem boven de heupen vastgemaakt zat, en ledematen bedekte, die eene buitengewone sterkte en vlugheid schenen aan te duiden. Hij was voor het overige geheel naakt. Zijn medgezel, wiens lange zwarte baard, knevels en breede schouders bewezen, dat hij iemand was, die zijn' vollen wasdom bereikt had, liep een weinig voor hem uit. De kleeding van dien persoon bestond uit eene witte broek, een' grooten witten tulband, een' strak over de borst toegeknoopten rok, een' gordel om de lendenen, die hem half beneden de knieën afhing en aan den eenen

kant vastgestrikt was. Hij hield eene toegeslagene Chinesche *parasol* in zijne hand. Beider voetschoeisels waren gelijk aan de reeds beschrevene Sandalen. Zij groetten ons in het voorbijgaan, door hunne hand op eene bevallige wijze naar hun hoofd op te heffen. Zij schenen beide eenigzins van rang te zijn, en toen wij hen in de schaduw van het donkere bosch zagen verdwijnen, herinnerden wij ons *Madame CELESTE* in de rol van den »wilden Arabier.”

Terwijl wij met onze geweren onder eenige hooge kokosboomen stonden, kwamen er twee andere Arabieren naar ons toe, beide ook in het wit gekleed. De eene was een schoon man met een' langen baard en zware knevels, een' wijden tulband en een' lossen mantel om den hals toegeknoopt. Een lange kromhouwer in eene lederen schede hing hem dicht onder den linker arm aan een' riem over denzelfden schouder, en werd in die rigting vastgehouden door een' anderen riem, welke hem op de borst zat vastgegespt. Aan een' lederen riem over zijn' gordel heen hingen een breede ponjaard met eene greep van rhinoceroshoren: twee lederen kruidzakjes van een' peerachtigen vorm, in het eene waarvan grof kruid zat om te laden, en in het andere fijn voor de pan; eene doos met vuursteen, staal en tondel van katoen, benevens nog een paar rieten laadstokken. In zijne regterhand hield hij eene soort van geweer, met eene lange loop, waarvan de uitvinding sedert eeuwen herwaarts dagteekende. Zijn medgezel was even zoo gekleed als hij, maar had, in plaats van een' tulband, eene smerige muts op. Zijne wapenen bestonden in

een' dolk, een lang zwaard met twee grepen, en een rond schild van rhinocerosleder van anderhalf voet in doorsnede, hetwelk hem van den linker-schouder af over den rug hing.

Wij stelden alle even veel belang in de wederzijdsche beschouwing van onze wapenen. Hunne sabels waren zeer fijn, en zoo scherp als scheermessen. Het geweer, hoewel zijne beste dagen gehad hebbende, was mij geheel vreemd. De loop van hetzelfde was zeer lang; de sieraden van goud en zilver ingelegd waren er nog zichtbaar op. Zij zat vast aan een' gebroken stok door middel van eene menigte ijzeren ringen: het laadgat was wijd, en onder hetzelfde zat eene ruime, onoverdekte pan om het kruid te ontvangen. Wij vergeleken ons kruid tegen elkander en de fijnheid van het onze verbaasde hen. Wij toonden hun de juistheid van onze jachtroeren met dubbele loopen, en gaven een' hunner door teekenen te verstaan, dat hij eens een schot van ons kruid op zijn geweer zoude laden, waartoe hij zich zeer bereidwillig betoonde. Toen scheurde hij eerst een stuk van een' lap af, die aan den riem van zijn geweer zat, stak hetzelfde door een oog in het einde van zijn' laadstok en wischte de loop daarmede schoon. Vervolgens stopte hij het laadgat met een stuk papier en deed er de lading op. Nu sloeg hij vuur en stak de lont aan, nadat hij de pan met zijne tong had nat gemaakt om te verhinderen dat het kruid er uit zoude vallen. Wanneer men dusdanige geweren met de nieuwere *à percussion* vergelijkt, en de gansche bewerking van het laden; moest men

versteld staan over den voortgang der verbetering en erkennen, hoe weinig de vuurwapenen beteekenen moesten, toen dezelve voor het eerst in gebruik kwamen.

De Arabier deed eenige stappen vooruit, en aandachtig mikkende op een klein vogeltje, hetwelk in den top van een' hoogen kokosboom zat te rusten, haalde hij den haan over, schoot toe, en het beestje viel op den grond neder: maar het vermaak, hetwelk hij genoot over dit staaltje van zijne behendigheid, werd grootelijks getemperd door een onheil, hetwelk in zijne oogen onherstelbaar was. Onder het nederzetten van zijn geweer zag hij hetzelfde met treurige blikken aan, want het werktuig was niet in staat geweest om de kracht van DUPONTS beste jagtkruid te wederstaan: de houten loop was geheel vernield en de pan er afgesprongen. De beide Arabieren zochten haar in het gras weder op, maar vruchteloos. De schutter gaf ons door teekenen te verstaan, welk een zwaar verlies hij geleden had, en bragt ons onder het oog, dat zijn geweer thans nergens meer toe deugde. Wij verzekerden hem, zoo goed wij zulks door gebaren konden doen, dat wij het geweer mede aan boord zouden nemen, en hem, na verloop van een paar dagen, hetzelfde volkomen hersteld zouden wederbrengen. Toen hij ons begreep, begon zijn gelaat te schitteren van blijdschap, en onze handen vattende, kuste hij dezelve ten teken van dankbaarheid. Hij gaf ons het geweer over, hetwelk de luitenant G. hem twee dagen daarna zeer verbeterd wederbragt. Onze geweermaker had er eene nieuwe loop en eene nieuwe pan aan gemaakt, en

de ijzeren ringen gepolijst. De Arabier was er zoo mede in zijn schik, dat hij bij herhaling de handen van den luitenant kuste; en waarlijk zijn »schietijzer” zoo als een onzer matrozen het ding noemde, was in een’ veel beteren staat, dan vóór het ongeluk.

Het paleis van den Sultan te *Metony* bestaat uit twee vierkante gebouwen, waarvan de muren van koraalsteen zijn met vierkante vensters. Zij zijn twee verdiepingen hoog, hebben platte daken en staan zeer dicht nabij elkander. Zij werden zamen verbonden door eene soort van rond balcon of ronden toren, op houten pilaren rustende en overdekt van een spits toeloopend dak, waarvan de rand slechts weinige voeten boven deszelfs grond vooruitsteekt. Men maakt bij heet weder gebruik van hetzelfde, om zich een weinig te verkoelen, en op bepaalde tijden ook tot het verrigten van een gebed, naardien een gedeelte van hetzelfde uitziet naar den kant van *Mecca*. In het midden staat een vlaggestok geplant, waaraan de bloedroode vlag van den Sultan, van zonsopgang af tot haren ondergang toe, wapperen moet. In het achterste gedeelte van het gebouw zijn verscheidene huishoudingkamers benevens een klein kerkhof. Eenige onaanzienlijke hutten, met boombladeren overdekt en door slaven bewoond, zijn de eenigste woonplaatsen, die men er ziet. Alles is overschaduwde door mango- en kokosboomen, hetgeen een allerbevalligst gezigt oplevert.

Het paleis wordt thans bewoond door den jongen Prins SEID CARLID, die Gouverneur van het eiland is, hoewel hij niet meer dan den leeftijd van zestien

jaren bereikt heeft. Op den 4den September ontving hij den gezagvoerder KENNEDY, kapitein STRIBLING en den heer ROBERTS ten gehoor, en deze heeren roemen allen ten hoogste zijne wellevende manieren en zijne vorstelijke waardigheid.

Tot heden toe gaat het vullen der watervaten alhier met groote moeite gepaard, maar in het vervolg zullen die zwarigheden uit den weg worden geruimd, door het aanleggen van eene waterleiding nabij het paleis, welke thans bijna voltooid is. Wanneer het water, hetwelk bij den vloed negen voeten wast, afloopt, is de rivier te ondiep voor een' kotter, en dit is toch het oogenblik, waarvan men gebruik maken moet om zeker te zijn, dat men goed water inneemt: zoodat men genoodzaakt is de ebbe en den vloed waar te nemen, met eene boot te komen en heen te gaan, of de vaten over het zand te rollen. De manschappen worden aan de brandende hitte van de zon blootgesteld en somtijds verleid om te veel van de kokosnoten en andere vruchten te gebruiken, of een' bedwelmenden drank te drinken, die bereid wordt door het laten gisten van de melk der kokosnoot, en welks onmatig gebruik altijd de cholera of de koorts ten gevolge heeft.

Op zekeren dag ontmoetten wij aan het strand een half dozijn negers, die vrolijk over de zandige vlakte liepen, onder het slaan van eene soort van ruwe trom, bestaande uit eene holle schroef van hout, van één voet in doorsnede en vijftien duimen lengte, en over welks ééne einde, eene gedroogde slangenhuid gespannen zat. Het open einde wordt tegen de borst gehouden, terwijl men tegen het andere met de handen slaat. Nadat de

muzikant eene wijle tijds op eene ruwe en dartele wijze gespeeld en gedanst had, gaven wij hem eenige spelden, welke voorwerpen zijne nieuwsgierigheid grootelijks schenen gaande te maken.

Naar het strand ten Noorden van *Metony* wandelende, vonden wij eene menigte menschenbeenderen en zelfs geheele geraamten boven den grond nedergelegd. Men verhaalde ons, dat het die waren van menschen, die in hun leven »nimmer gebeden hadden.” Aan den oostkant van het eiland is eene plek, waarheen de lijken der slaven gebragt en ten prooi voor de wilde dieren of roofvogels, aan het strand nedergesmeten worden.

HOOFDSTUK IV.

ZANGEBAR.

September 1835.

De haven van *Zangebar*, of zoo als zij later genoemd is geworden, van *Zaznibar*, wordt gevormd door vier eilandjes van koraalgrond, die van eene dunne laag aarde bedekt ligt, ten grondslag strekkende tot eenigen plantengroei. Die eilanden worden zeer van de zee ondermijnd, en de doorvaart tusschen dezelve heen valt ten uiterste bezwaarlijk, uithoofde der talrijke zand- en koraalbanken, welke voor verschillende soorten van *mollusken* ten verblijf strekken. Tot de meest gezochte derzelve behoort de *harpschelp*, welke in het fijne zand wordt gevonden, en meestal gewikkeld ligt in de plooijen van het dier, waardoor zij gevormd wordt. Het is deze bijzonderheid, waaraan men het te danken heeft, dat de fraaije glans van die schelp bewaart blijft, naardien zij de overige bewoners van den afgrond der zee verhindert, hunne even zoo opmerkenswaardige, maar minder in het oogloopende vormen aan dezelve te hechten. Men mag dezelfde aanmerking maken ten aanzien van de meeste dier schelpen, welke uit hoofde van haren glans en het schitterende van hare kleur bewonderd worden.

Omtrent te 10 ure in den voormiddag, landden wij

aan de zandvlakte tegenover het tolhuis, (*Custom House*), alwaar eene menigte Arabieren en negers uit nieuwgierigheid om ons te zien, was bijeengekomen. De morsigheid, welke ons in het oog viel, droeg niet dan te zeer getuigenis van de slordige gewoonten des volks.

Het tolhuis is eene lage en slechts ruw opgeslagene loods voor de berging van koopwaren. Nevens hetzelfde is een hok gebouwd, waarin de slaven van hunne aankomst uit *Afrika* af, totdat zij verkocht zijn, opgesloten worden. Alle avonden bij zonsondergang wordt er eene openbare verkooping van die arme schepsels op de markt gehouden, en aldaar vallen zij den hoogsten bieder ten deel. Dat hok is ten naasten bij twintig voeten in het vierkant, en op een tijdstip van ons verblijf, zaten er niet minder dan honderd en vijftig slaven, zoowel vrouwen en kinderen, als mannen in hetzelfde opgesloten! Men rekent dat het getal der slaven, die jaarlijks worden aangebragt, van zes tot zeventuizend beloopt. Er wordt ook een regt van invoer voor hen betaald, hetwelk van een' halven dollar tot vier dollars toe voor ieder hoofd bedragen kan, hetgeen afhaugt van de Afrikaansche haven, vanwaar zij zijn aangevoerd. Sommige bewoners van het eiland bezitten er tot tweeduizend van, die voor hun hoofd van drie tot tien dollars toe waardig geacht worden. Vijf dagen in de week werken zij voor hunne meesters; de beide andere zijn toegewijd aan het bebouwen van een stukje grond, hetwelk hun voor hun bestaan is aangewezen. Zij verbouwen meestal cassada, eene soort van wortel, in *Peru* onder den naam van *Yuca* be-

kend; en die wortel, met den visch, dien zij vangen, maakt hun voornaamste voedsel uit.

Onder het afdak van het tolhuis stonden vele schoone mannen, rank en regt van gestalte, ligter van kleur en fijner van huid dan de Arabieren: derzelver kleeding was bij uitstek fraai. Hun hoofd wordt op de kruin kaal geschoren, maar van achteren laten zij hun haar groeijen en vlechten hetzelfde tot een' knoop, die bedekt wordt onder een' rooden of witten tulband, die een weinig spits toeloopt in de gedaante van een bisschopsmijter. Hij wordt in schuinsche plooijen gelegd in plaats van gewonden, gelijk die der Arabieren, en in het midden van den laagsten plooi ziet men een klein strikje, waarvan de vorm de godsdienstleer aanduidt, welke de draager toegedaan is. Zijne kleeding bestaat uit een' witten tabbaard, die even als een hemd zonder kraag, digt om den hals sluit, en door middel van een' gordel om de heupen zoodanig wordt opgekoppeld, dat het onderste gedeelte van de dije met het been bloot blijft. Van achteren wordt hij van twee verschillende kanten zamengevouwen in een' scherpen driehoek, waarvan de punt naar boven zit. De mouwen zijn wijd. De voeten worden door schoenen met scherpe punten bedekt, en die punten zitten omgebogen boven den voet. Zoodanig is de kleeding der Banyanen, eene soort van volk, die onder de Muzelmannen hetzelfde zijn, als de Joden onder de Christenen, een arbeidzaam en geldzuchtig ras van menschen. Zij worden door de Arabieren veracht, en aan allerlei smaad blootgesteld, zonder dat zij in staat zijn, daar weder wraak over te nemen, al stond hun hun godsdienstig geloof zulks toe, hetwelk hun verbiedt

bloed te vergieten. Vandaar ook dat hun voedsel uit melk, boter en groenten bestaat. Kapitein HASSAN zeide mij, dat hij nog nimmer gehoord had van een' moord door een van hen gepleegd, hoewel hij kennis droeg van menigen manslag door de Arabieren op hen begaan.

De gelaatstrekken van een' Banyaan zijn regelmatig, en de uitdrukking derzelve teekent welwillendheid en vreedzaamheid. Zijne gestalte is regt en wel geëvenredigd. Zij zijn de voornaamste winkeliers van het Eiland, en men rekent dat er zich omtrent twee honderd en vijftig van op *Zangebar* bevinden. Zij hadden aldaar kleine winkels of kraampjes, een paar voeten boven de straat uitgetimmerd, waarin zij met opgetrokken knieën zitten kunnen om hunne rekeningen op te maken. Een puntig gesneden rietje met een zeker dik zwart vocht dient hun tot schrijfpenn en voor inkt, en hunne knie is hun schrijftafel. Zij verlaten hunne nabestaanden in *Indië*, en blijven vier of vijf achtereenvolgende jaren afwezig, waarna zij voor den tijd van een jaar of iets langer wederkeeren.

Toen VASCO DE GAMA en zijne togtgenooten voor het eerst de *Kaap de Goede Hoop* om voeren, was het grootste gedeelte van den welvaart uit den koophandel voortspruitende, in handen der Banyanen. Zij waren vermaard om hunne rondborstigheid, en een zeer korte tijd was hun voldoende om de belangrijkste zaken te verrigten. Zij dreven hun' handel gewoonlijk in de *bazars* (openbare markten). De verkooper deed zijn' eisch in korte woorden en met eene zachte stem: de koper beantwoordde hem met zijne hand te vatten en door zekere manier van zijne vingers uit te steken,

gaf hij hem te kennen hoeveel hij begeerde dat van den gevraagden prijs kon worden afgedongen. De koop werd dikwijls zonder een woord te spreken tot stand gebragt, en om denzelfven te bekrachtigen, werd de hand ten teeken van onschendbare trouw andermaal gevat. Indien er eenige zwaarigheid ontstond, hetgeen een zeldzaam geval was, hielden zij wederkeerig zulk eene bescheidenheid jegens elkander in het oog, dat men het zich kwalijk zoo kan voorstellen. Bij al hunne verbindtenissen waren hunne zoons tegenwoordig, en deze werden van hunne vroegste jeugd af geleerd, die vredelievende wijze van handel te drijven voort te zetten. Hun oordeel begon zich naauwelijks te ontwikkelen of zij werden in de geheimen des koophandels ingewijd, zoodat zij in eenige gevallen in hun tiende levensjaar bekwaam waren om hunne vaders op te volgen.

De Banyanen hielden er eenige Abyssinische slaven op na, die zij met veel menschlievendheid behandelden; zij bragten hen als hunne eigene kinderen op: onderwezen hen in den gang der zaken: schoten hun gelden voor en lieten hen niet alleen het voordeel daarvan genieten, maar stonden hun zelf toe, daarover ten gunste van hunne nakomelingen te beschikken.

Hunne uitgaven stonden niet in evenredigheid tot hunnen rijkdom. Door de grondstellingen van hun geloof gedwongen zich van vleesch en van sterken drank te onthouden, leefden zij allecnlijk van groenten en vruchten. Zij lieten die zuinigheid nimmer varen, dan bij het vestigen van hunne kinderen; bij welke gelegenheden groote sommen door hen verspild werden in maaltijden, muzijk, danspartijen en vuurwerken. De pracht der

bruiloften was het voorname punt van hunne eerezucht. De vrouwen der Banyanen hadden dezelfde eenvoudige gewoonten. Zij stelden al haren roem in het behagen aan hunne mannen. Van hare teederste jeugd af, werd haar geleerd de huwelijksliefde te eeren en te achten, en deze was haar een heilig punt van godsdienst. Hare schuwheid en ingetogenheid jegens vreemdelingen, met welke zij nimmer een gesprek hielden, strookte ten volle met zoodanige grondstellingen, en zij waren verbaasd op het hooren beschrijven van de gemeenzaamheid, welke er in *Europa* tusschen de beide seksen plaats vond (*).

Zoo waren de Banyanen drie eeuwen geleden, en wij hebben reden te gelooven dat zij niet geheel en al veranderd zijn.

Digt bij het tolhuis troffen wij Kapitein HASSAN aan, die ons naar zijn huis bragt, en onderweg een groot gebouw aanwees, hetwelk thans door den Sultan tot een paleis voor hem zelve gebouwd werd. De muren daarvan zijn van koraalsteen, en gemetseld met eene soort van kalk door het branden van die zelfde zelfstandigheid verkregen. Wij gingen ook nog een oud Fort voorbij, door de Portugezen gebouwd, met eenige kanonstukken van verschillend kaliber, maar alle zoo oud, dat zij van geene dienst meer konden zijn.

De ingang van kapitein HASSANS huis was door eene deur, welke van de straat naar eene kleine morsige binnenplaats openging, alwaar eenige ezels, twee of drie honden en een halfdozijn luije slaven liepen. Een don-

(*) *Establecimientos ultramarinos* (Overzeesche instellingen), D. III. Madrid 1786.

kere steenen trap bragt ons naar eene opene plaats van de tweede verdieping, die bijna veertig voeten lang en twintig breed was. De vloer daarvan was van *chunam* of harde pleister. Aan het eene einde van de plaats stonden eenige potten met verwaarloosde bloemen. Twee kleine kamers, door de dienstboden bewoond, kwamen aan de eene zijde van dezelve uit, en aan den anderen kant zag men een' steenen gang, gemeubeld met stoelen en eene tafel te *Windsor* vervaardigd. Boven de laatste hing eene »punka" of groote waaijer van katoen over een langwerpig houten raam gespannen. Behalve deze meubelstukken stond er nog eene bureau met eene pendule. Van den zolder hing eene kooi vol kleine duiven en eene glazen lampenbol, terwijl de muur met eenige Engelsche prenten, landschappen voorstellende, versierd was. Twee kleine vertrekken, tot verschillend gebruik dienende, kwamen in dien gang uit, en toen wij plaats genomen hadden, werden ons uit dezelve brandewijn, water, wijn en glazen gebragt en op de tafel geplaatst. Wij werden uitgenoodigd te drinken, en de Heer ROSS, die onlangs als de Geneesheer van den jongen Prins, zijn intrek bij den Kapitein aan huis had genomen, bood ons cigaren aan.

Na een half uurtje met kouten te hebben doorgebragt, namen wij afscheid en doorwandelden de naauwe morsige straten, welke zich even als draden in een opgewond kluwen door elkander kruisten. Wij bespeurden alras dat wij de voorwerpen waren van eene nieuwsgierige beschouwing, en werden gevolgd door een half dozijn Arabieren, die zich bereidwillig toonden om onze nieuwsgierigheid, met opzigt tot de ons omringende

voorwerpen, te voldoen. MEHAMMET HAMMIS, een veertienjarige knaap, zwart van kleur, hoewel van Arabische ouders geboren, en nog een jongman, ABDALLAH geheeten, voegden zich bij ons gevolg. Onze beide nieuwe vrienden spraken zeer goed Engelsch: de eerste had het onderrigt genoten van zijn' vader, een man, die een' uitgebreiden handel dreef, maar thans afwezig was, en de andere was aan boord geweest van een der schepen, onder het bevel van den kapitein der koninklijke zeemagt OWEN, toen deze op de kust kruiste. ABDALLAH was van de kinderpokken geschonden, en de uitdrukking van zijn gelaat kenmerkte een sluw begrip, terwijl den jongen HAMMIS het karakter van eene openhartige gulheid op het wezen lag. Beide droegen geruite tulbands en witte tabbaarden, en ABDALLAH hield een tweesnijdend zwaard onder zijn' linker arm.

Hoezeer het getal der lieden die ons tegen kwamen niet groot was, vulden zij toch al de naauwe stegen door welke wij heen moesten komen. Negers met speeren gewapend, Arabieren die zwaarden, dolken en ronde schilden van rhinoceroshuiden (*) droegen, en ongewapende Banyanen met hoogroode tulbanden, ontmoeteden ons bij elke schrede, ons in de eene of andere rigting voorbijgaande. Verscheidene Arabieren van de geringere klasse gingen naakt, behalve dat zij een' gordel met eene lap laken om hunne heupen hadden zitten: maar weinige hunner waren zonder wapenen. Ik had nimmer te voren zulke ranke gestalten en zulke reusachtige ledematen gezien, noch zulke vrolijke we-

(*) De Heer BAKEWELL is van meening, dat de rhinoceros tot de uitgestorvene soorten van dieren behoort.

zenstrekken, als die, welke de straten van *Zangebar* ons opleverden. De kleur der Arabieren is hier bijna zoo zwart als die van de negers, maar deze zijn niet zoo gitzwart als de bewoners der Westkust van *Afrika*.

Op verscheidene van de deuren waren snippers papier geplakt, waarop in het Arabisch spreuken van den Koran te lezen stonden. Het volk was zeer bezig; want voor vele der huizen zagen wij op terrassen van modder menschen bezig met linnen te weven voor tulbanden, andere die van gom copal, rood geverwd, allerlei sieraaden vervaardigden om in de ooren gehangen te worden, of koralen voor de »tesbia" of Muzelmansche rozenkrans, welke uit negen- en negentig zwarte en drie roode koralen bestaat, en met uitzondering van het kruis, volkomen gelijk is aan dien, waarvan men in de Roomsche kerk gebruik maakt. Voor eene der deuren zagen wij eene vrouw met de beenen kruisselings over elkander geslagen, koralen zitten rijgen om dezelve te verkoopen. Zij verdiende opmerking zoowel om de breede ringen, welke zij boven hare enkels droeg, om hare armbanden en om de menigte van zilveren ringen in den zoom van haar oor, als om de zwarte verw, waarmede zij zich onder hare oogen bestreken had. Aan de hoeken der straten zaten de wapensmeden te werken, en het voorkomen van deze lieden bragt in den geest de herinnering van vroegere eeuwen te weeg. Meestal zaten er twee menschen zamen op een terras van modder, van een half dozijn voeten in het vierkant, overschaduwde door een ruw dak van kokosbladen. Een hol in het midden diende tot een' oven, waarvan het vuur aanhoudend door de allereenvoudigste middelen werd aan-

geblazen. De smids waren meestal bezig met het maken van punten voor pijlen en speren.

Onder de vreemde zaken, welke het meest onze aandacht troffen, waren de jonge kinderen op de armen of ruggen van hunne voedsters gedragen. Hunne aangezichten waren met zwarte strepen geteekend, twee over het voorhoofd en één over den neus. Over deze drie strepen liepen drie andere in het lang heen, en in de vierkante ruiten daardoor gevormd, zag men nog zwarte stippen, die hun het voorkomen van kleine harlekijns gaven. Met uitzondering van zeer weinigen, waren bijkans allen, die wij te zien kregen, behebt met eene navelbreuk.

Er zijn vele putten in de stad, alle vierkant, maar weinige derzelve hebben meer dan vijftien voeten diepte. Er is geene omheining om heen, en derzelve muren steken niet boven de oppervlakte van den grond uit. Digt in derzelve nabijheid ziet het er erbarmelijk morsig uit, en het water zelf is zoo troebel als dat van een moeras, hetgeen men misschien aan het gebrek van regen, gedurende de laatste zeven maanden kan toeschrijven. Wij zagen er kinderen, die door middel van de doppen der kokosnoten aarden potten mede vulden, aan welker zijden gaten waren om er een touw door te halen. Zij droegen die op hunne hoofden.

De begraafplaatsen zijn er menigvuldig en niet be-
muurd. De lijkmonumenten zijn eenvoudige steenen van vier of vijf voeten lengte, van boven naar verkiezing bearbeid, en met kalk bestreken, maar zonder opschrift. Sommige derzelve zijn versierd met stukken porselein. MEHAMMET vertelde ons dat de lijken der

Muzelmannen zonder doodkisten begraven worden, maar dat die der Christenen de eer van zulk een koffer genieten.

Onze nieuwe vrienden bragten ons naar een' oliemolen. Deze bestond uit een' houten vijzel met eene kegelvormige holte, van vier voeten diepte en niet minder dan drie voeten in doorsnede aan het bovineinde, om hetwelk een breede platte rand liep. Rondom de kanten van dien en zeer dicht tegen dezelve aan, draaide een stamper van zes duimen in doorsnede, waarvan het eene einde aan den bodem van den vijzel, en het andere aan een' zwaren houten balk vast zat, aan welks eene einde een kameel werd gespannen, terwijl aan het andere een gewigt hing. Er waren twee zulke molens en vier kameelen onder hetzelfde dak. In den eenen persten zij de olie uit de kokosnoot, en in den anderen die van een klein plat zaad »sesim" geheeten. De sesim-olie wordt voor de lampen gebruikt, maar is oneindig minder waard dan die van de kokosnoot, welke eene heldere vlam geeft, wanneer de temperatuur van den dampkring boven 70° F. staat, want beneden deze wordt de olie dik. Het is een artikel van uitvoer naar *Engeland*, en de eenigste olie, waarvan in een groot gedeelte van het Oosten gebruik wordt gemaakt. Wanneer de kameelen aan het werk zijn, worden zij geblind, ten einde te verhoeden dat zij huane koppen in den molen steken, waartoe zij gemakkelijk verlokt zouden kunnen worden om der koeken wil, die hun te zijnen tijde vrijwillig gegeven worden.

Van den oliemolen bragt ABDALLAH ons naar zijn huis, en op eene ophooging van aarde binnen zijne hut eene

mat spreidende, noodigde hij ons uit te gaan zitten. Terwijl hij afwezig was om harpschelpen op te zoeken, welke door de inboorlingen voor veel geld aan de vreemdelingen verkocht worden, verzamelden zich vele Arabieren rondom ons heen, en wij bekeken naauwkeurig wederzijds de lemmetten onzer sabels. De onze konden het in deugdzaamheid lang niet tegen de hunne uithouden, en zij waren er ook niet traag mede ons het groote verschil aan te duiden. De sabel regtstandig in de hand houdende, bogen zij eensklaps den vuist om en het lemmet trilde van boven tot beneden, tot ettelijke seconden lang, doch toen wij de onze aan dezelfde proefneming onderwierpen, bleven zij zoo bewegingloos als looden staven. Zij zijn ook inderdaad meer voor de vertooning dan van nut: want elk officier voorziet zich in geval van nood van de wapenen, die in het schip voorhanden zijn, en die hem van dienst kunnen wezen. Onze geheele kleederdragt werd door dat volkje naauwkeurig opgenomen, maar geen enkel daarvan wekte hunne verbaasdheid zoo zeer als onze handschoenen, en zij waren er dol op gezet daar eenige van te koopen.

Vervolgens bezochten wij een' Arabischen koopman **HAMIRA** geheeten, die duidelijk Engelsch spreekt en vrij wat invloed heeft op de Engelsche en Amerikaansche belangen. Wij traden eene kleine plaats binnen, aan welker eene einde eene schuur stond met stapels van hout gevuld, en wij gingen op een' steenen stoep naar de tweede verdieping: alhier een portaal doorgaande, hetwelk met eene gordijn van groen baai afgesloten werd, bevonden wij ons op een open plein van vijf en twintig vierkante voeten. De linkerzijde van die plaats was

betimmerd met twee vertrekken, de keuken en dienstbodenkamer: en de kant tegenover de deur met andere kamers, alwaar het huisgezin woonde. Die in welke wij ontvangen werden, was nagenoeg tien voeten breed en misschien vijf en twintig of dertig lang: maar hare gansche diepte was niet zichtbaar, omdat er een einde wegs van door eene gordijn was afgezonderd. De wanden waren volgehangen met sabels, dolken, shawls, tulbanden enz., en de meubelen, zonder eenige orde geplaatst, bestonden uit drie groote kisten, eene tafel, eenige Chinesche stoelen en een schrijfflessenaar. Dit vertrek liep uit in eene binnenkamer, in welke wij weldra de vrouwenkamer ontdekten: want de nieuwsgierigheid, welke bij de Arabische vrouwen even als bij die van andere landen, eene sterke aandrift scheen te zijn, drong haar gedurig om ons van tusschen de deur, welke op eene reet stond, te begluren.

Wij vonden HAMIRA met zijne twee zoons en een aantal vrienden aan hun middagmaal, hetwelk op den grond was voorgezet, terwijl zij er op hunne hurken rondom heen zaten. De sandalen van HAMIRAS gasten waren op den buitendrempel nedergezet. Want in plaats van ten teeken van achting het hoofd te ontdekken, gelijk bij de Christenen de gewoonte medebrengt, is het der Arabieren gebruik hunne sandalen uit te trekken. Die, in welker gezelschap wij ons thans bevonden, waren gekleed met mutsen, ruime witte tabbaarden, en gordels waaraan zij een »jambea" of »khunger" (dolk) hadden hangen. Dit vreesselijk wapentuig, zonder hetwelk men zelden een' Arabier zal zien, is bij de greep, welke van rhinoceros- of buffelhoren gemaakt wordt,

nagenoeg twee en een halven duim breed, versierd met zilver of goud, en loopt langzamerhand in een punt uit. Het lemmet is tweesnijdend, en maakt nagenoeg in het midden een' hoek van honderd en twintig graden. De schede, meerendeels van scharlaken of somtijds van donkerkleurig laken gemaakt, is even als de greep, met zilver of goud versierd. De dolk wordt midden voor het lijf gedragen, en hangt aan een' dikwijls prachtig geborduurd riem.

Toen wij binnentraden, stond HAMIRA op, heette ons welkom in zijn huis, en stoelen voor ons nederzettende, liet hij terstond kokosnoten voordienen. Hij en zijne vrienden braken er dadelijk een paar voor ieder van ons open, en na ons omzwerven in den zonneschijn, kwamen zij ons zeer verfrisschend voor. De bedienden kwamen de geregten weghalen, en HAMIRA begon over verschillende onderwerpen met ons te spreken. Van zijne landslieden zeide hij onder het ophalen van zijne schouders en het schudden van zijn hoofd: »O! die Arabieren deugen bitter, bitter weinig. Kunnen zij u bedotten, dan zullen zij het niet laten.»

De wet vergunt aan elken man vier vrouwen te nemen. »Eilieve, HAMIRA! hoeveel hebt gij er?» vroeg hem een van ons gezelschap.

»Ik heb thans geene vrouw — zij is gestorven. Ik heb thans één bijwif. Het is regt erg meer dan ééne vrouw of één bijwif te hebben. Heeft men er meer, zij vechten altijd: leven zij in hetzelfde huis, zij vechten: leven zij in verschillende huizen, zij vechten: zulk een man kan niet gelukkig zijn. De vrouwen deugen daar niet toe! Bij gelegenheid dat wij met kapitein

HASSAN over hetzelfde onderwerp spraken, verklaarde hij zijne meening in denzelfden zin, en zeide dat weinige Arabieren meer dan ééne vrouw hadden.

HAMIRA ontsloot eene der kisten en toonde ons verscheidene doozen met oude horologies en andere snuisterijen, Shawls van *Cashmere*, en eenen kleinen blikken ketel met drankfleschjes en recepten gevuld. Hij liet ons insgelijks een afschrift zien van den Bijbel en van het Nieuwe Testament. Het was in het Arabisch, in quarto formaat. Hij verhaalde ons, dat hij hetzelfde had gelezen, er bijvoegende: »Het is een zeer goed boek, maar de Koran bevalt mij beter.»

Hij bood ons vervolgens een' overvloed van walgelijk zoete mango's en eenige oranjeappelen aan: doch deze waren zuur. Terwijl wij die vruchten aten (onze eenigste maaltijd voor dien dag) ontving HAMIRA een' brief, die uithoofde van zijnen vorm onze aandacht tot zich trok. Midden in het geheele vel was eene vouw gelegd van een duim breedte; de twee eindbladen waren vervolgens toegeslagen en de kanten met eene reep papier vastgemaakt en met stijfsel dicht geplakt. Toen wij naar *Muscat* voeren, waren de brieven, welke men ons had medegegeven, op dezelfde manier gevouwen, of zoo dicht als mogelijk was in elkander gerold en de kant dicht geplakt. De laatste manier is meestal bij de Banyanen in gebruik.

Naar de benedenplaats afklimmende, traden wij binnen een klein vertrek, aan het einde van dezelve, alwaar een half dozijn kinderen op de Turksche manier op den grond zaten, op eene zeer onaangename en eentoonige wijze door den neus sprekende, en zoo hard als zij maar konden, hunne lessen opzeggende.

voor een' ouden grijskop van een' paedagoog, die zijne knieën tusschen zijne armen drukkende, op den grond zat. Elk zijner leerlingen was voorzien van een bord van acht duim breedte en anderhalf voet hoogte, waarop zij door middel van een puntig stokje leerden schrijven. De eenigste boeken, die wij zagen, waren twee dikke afschriften van den Koran, in rood fluweel gebonden en rustende op lessenaars van een paar voeten hoogte, zoodat terwijl zij lazen, in hunne zittende houding het gewijde boek hooger stond dan hun gordel. De kinderen waren bezig met verzen uit hetzelfde van buiten te leeren, en nadat zij dezelve hadden opgezegd, werd het boek wederom zorgvuldig in laken ingewikkeld en de trappen opgedragen. De leermeester wilde ons niet veroorlooven hetzelfde aan te raken. De Koran wordt door al de Mohammedanen ten hoogsten geëerd en geacht. »Zij durven dien niet aanraken, zonder vooraf gewasschen of naar eenige wettige gebruiken gezuiverd te zijn, en uit vrees dat zij zulks door onbezonnenheid mogten doen, schrijven zij deze woorden op den omslag: Niemand rake dit boek aan zonder rein te wezen! Zij lezen hem met grooten eerbied, en mogen het boek nimmer beneden hunne gordels houden. Zij zweren bij hetzelfde, raadplegen het bij alle gewigtige gelegenheden, nemen het mede naar het oorlogsveld, borduren er spreuken uit op hunne banieren, versieren het met goud en edele steenen, en willen niet dulden dat hetzelfde met hun medeweten in handen van iemand gevonden zal worden, die eene andere geloofsleer toegedaan is (*).

(*) SALE'S *Koran*. Philadelphia, 1833.

Toen wij op de straat gekomen waren, stonden wij nog eenige oogenblikken met HAMIRA te praten, en het kwam mij bijkans voor alsof ons vertoef hem ongeduldig maakte. Er werden stoelen voor ons gebragt, en hij zeide: »Gaat nog een weinig zitten, terwijl ik naar het gebed ga. Ik kom zeer spoedig weder.» Hij hield ook zijn woord: zijne afwezigheid duurde geene vijf minuten.

Tegen het ondergaan der zon wandelden wij naar de plaats alwaar wij ontscheept waren. Nabij het oude Fort stond een aantal menschen te wachten op het opengaan van het Geregts-hof. Deszelfs zittingen worden elken avond na den tijd van het gebed voor de poort van het kasteel in de openelucht gehouden. De regtbank bestaat uit den Gouverneur en drie bijzitters. Zij waren lieden van een zeer aartsvaderlijk voorkomen met lange witte baarden, smerige witte tabbaarden en groote sabels onder hunne armen; en naar den schijn te oordeelen zoude men gedacht hebben, dat zij van den tijd van MOZES af geleefd hadden, zonder hunne kleederen te wasschen of hunne baarden te kammen. Twee van hen zaten op planken beneden een afdak, midden onder eene groep van het volk, welke veel belang in hunne aanmerkingen scheen te stellen. Onder hetzelfde afdak stond een fraaije luipaard in een hok, die slechts weinig dagen geleden aangekocht was. Zoo eenvoudig was het Geregts-hof ingerigt. In de straat stonden verscheiden ongewapende Banyanen, naakte Negers op hunne speren leunende, en barsch kijkende Arabieren op hunne geweren rustende, met hun linkerbeen kruiselings

achter het regter geslagen en allen met eene schijnbare onverschilligheid, als menschen, die niets te verzuimen hadden, op de komst wachtende des Gouverneurs van Prins SEID CARLID. Doch wij konden niet langer blijven, en keerden met zonsondergang weder naar boord, ons voldaan houdende met de overtuiging, dat de stad *Zangebar* en derzelve inwoners voor een Christen vreemdeling minder uitlokkends bezit, dan eenige andere plaats of eenig ander volk van de gansche wijde wereld.

HOOFDSTUK V.

ZANĠEBAR.

September 1835.

Even als verscheiden Eilanden in de *Indische* zoo-
 wel als in de *Stille Zee*, heeft *Zangebar* zijn' oorsprong
 te danken aan den arbeid van een zeer klein zee-
 diertje. Wanneer wij de kleinheid beschouwen van
 het diertje, hetwelk de koraal vormt, en met zijn'
 geringen ligchaamsomvang de veelvermogende uitwerk-
 selen' van zijn' arbeid vergelijken, en de hardheid van
 de zelfstandigheid, welke het voortbrengt op eene
 wijze, die nog niet regt bekend is, staan wij van be-
 wondering stil en vragen vruchteloos: Vanwaar
 ontleenen deze diertjes de bouwstoffen tot het voort-
 brengen van zulke uitgestrekte lagen kalkaardige stoffe,
 dat zij tot op honderden vadem diepte in den af-
 grond der zee, eilanden kunnen scheppen, die in
 staat zijn duizenden van menschelijke bewoners te
 dragen? De kalkstof door de soorten van *Mollusken*
 (weeke dieren) voortgebracht, is zoo overvloedig, dat
 de geleerden voorondersteld hebben, dat al de kalk,
 die in den schoot der aarde gevonden wordt; van
 hunne bewerktuiging en derzelve werking, die onna-
 speurlijk schijnt te blijven, voortgekomen is. De uit-
 gestrektheid der koraalvorming, zonder die in verband

te brengen met den ontzettenden voorraad van schel-
pen door andere *mollusken* voortgebracht, zoude ge-
noegzaam zijn, om zulk eene meening te staven; doch
het is ons oogmerk niet zulk een belangrijk onder-
werp te beredeneren, en wij verwijzen daarom onze
lezers, die hier omtrent onderrigt verlangen, naar de
schriften der aardrijkskundigen.

De arbeid van het koraal-insect levert velerlei
bouwstoffen op. Een gedeelte daarvan is zoo hard
als steen, en wordt zoowel te *Zangebar* als in andere
oorden van de wereld gebruikt tot bouwkundige be-
doelingen. Soms lijkt zij naar boomen en plan-
ten, of zij groeit aan tot de gedaante van onregel-
matig netvormige en veerkrachtige waaijers. Hare
kleur is even zoo velerlei als hare gedaante, doch
het wit, hetwelk zeer hard is, is ook het menigvul-
digste, en de soort, welke gewoonlijk bevonden wordt
den grondslag der Koraal-eilanden uit te maken.

De vorming der Koraal-eilanden is ten uiterste be-
langrijk. Ter naauwernood steekt het werk van deze
mier des Oceaans boven de oppervlakte der zee uit,
waarschijnlijk door eenige vulkanische kracht van den
bodem der zee naar boven gestuwd, of het wordt
bedekt met een' grond, die naar gelang der omstan-
digheden eene meerdere of mindere waarde heeft.
Door de baren der zee worden stukken van planten
en zaden op het opkomende eiland geworpen; deze
gaan tot verrotting over en worden tot aarde. In
deze aarde schieten de zaden wortel: de planten, welke
daaruit voortkomen, verwelken, en derzelve verrotting
mest den grond. Elk jaar brengt op die wijze eene

nieuwe verrijking aan, tot dat, gelijk in het tegenwoordige geval, een vruchtbaar leem hoog boven den koraalgrond liggende, bloemen, heesters en boomen draagt, en wij het gansche eiland van een' weligen en fraaijen plantengroei overdekt zien. (*)

(*) Het komt ons niet ongepast voor alhier het volgende uittreksel uit het Engelsch dagblad *the Sun*, voor het jaar 1837 in te lasschen.

»In de *Zuidzee* openbaart zich tegenwoordig een verschijnsel, hetwelk aan onze nederzettingen in *Nieuw-Wales* een nieuw belang zal bijzetten: een zesde werelddeel vormt zich als het ware onder ons oog. De *Stille-Zee* is in de ontzettende uitgestrektheid van ongeveer 50 graden lengte en even zoo vele graden breedte, als met eilanden bezaaid. Ieder van deze eilanden schijnt het centrale punt te zijn van eene vorming van koraalbanken, welke zich door een' gestadigen aanwas, al gedurig uit de ondoorgrondelijke diepte der zee verheffen. De vereeniging van ettelijke van deze rotsen vormt weldra een eiland, waarop de zaden van onderscheidene planten door de vogels of door de baren der zee worden aangebragt, en van het oogenblik af dat het zeewater van het eiland afloopt, wordt hetzelfde met een' rijken plantengroei bedekt. — Het nieuwe eiland wordt op deszelfs beurt het middenpunt van een' nieuwen kring. Het onuitputtelijke vermogen der natuur schijnt in die streken eene bijzondere werkingskracht te hebben, en wanneer deze nog niet snel genoeg is, schijnt zij somwijlen de hulp der vuurspuwende bergen of der aardbevingen te baat te nemen. Van het Zuiden van *Nieuw Ierland* af tot aan het Noorden der *Sandwich Eilanden*, zijn de wateren allervruchtbaarst in deze soorten van banken, welke door den tijd zetels van beschaving worden. Het koraal, hetwelk den eersten grondslag tot deze uitgestrekte rotsen oplevert, is op zich zelve steeds op de meest belangvolle wijze in werking. De Oeeaan is bezaaid met duizenden van deze liniën van wording, op welke, wanneer zij eenmaal genoegzame vastheid bekomen zullen hebben, de heerschappij van den mensch die van het water zal komen vervangen.»

Volgens de kaart van Kapitein OWEN, strekt zich het eiland *Zangebar* van 5° 43' tot 6° 28' Z. B. uit. De breedte van de stad door de vreemdelingen ook *Zangebar*, maar door derzelve inwoners dikwijls onder de benamingen van *Hamat* of *Moafilè*, of *Baur* aangeduid, (alle welke benamingen evenwel

In FISHERS *Drawing-Room Scrapbook* voor 1832 vindt men bij het plaatje, hetwelk den vuurspuwenden Berg *Kirau-e-a*, op *Owyhee*, een der *Sandwich-Eilanden* voorstelt, deze wondervolle werking der natuur, aldus door Miss LANDON beschreven.

De vuurzee golft en raast; niets wederstaat de krachten
 En 't schrikkelijk geweld der onderaardsche magten,
 Dat van de vruchtbare aard den boezem opensplijt,
 En uren ver in 't rond niets dan verwoesting spreidt.
 Zoo donker als de nacht, en als aan 't graf onttoogen,
 Rijst overal de damp tot naar des hemels bogen,
 Daar midden in den rook een donkerroode gloed
 Rondom de vuurkolk blaakt, die onuitblusehbaar woedt,
 En haren lava-stroom doet naar de laagte vloeijen,
 Om tot onvruchtbaarheid de velden te verschroeijen.
 En echter in 't verderf, door al dat vuur bereid,
 Ligt weêr de levenskiem. Eenmaal toch komt de tijd,
 Die alles weer herstelt, als na verloop van jaren,
 De vuurpoel uitgeput geen onheil meer zal baren,
 Maar 't schitterend koraal op rif bij rif vertoont,
 Waarop in 't eerst gevaar en niets dan barheid woont,
 Tot dat een vruchtbaar zaad op vleuglen van de winden
 Er heengevoerd, eerlang ontwikkeling zal vinden,
 En schelp en zeegewas, ontwoekerd aan den vloed,
 Allengs in jong plantsoen die gronden prijken doet.
 Dan zal van over zee aan deze nieuwe kusten,
 Nog door geen mensch gestoord, de vogel komen rusten
 Op heesters of geboomte: en eindlijk staart van 't boord
 Verrukt de zeeman op het nooit betreden oord.

(Vert.)

minder aan de geheele stad dan aan hare bijzondere wijken behooren) is op $6^{\circ} 10'$ Z. B. en hare lengte op $39^{\circ} 10'$ ten Oosten van *Greenwich*.

Onder de voortbrengselen van het plantenrijk te *Zan-gebar* kunnen wij, behalve verschillende soorten van timmerhout, de kokosboomen, den mango, den jacca, den copal of gomboom, den colombo, den tabak, den nagelboom, de muskaatnoot, de cassada en den banaanboom optellen.

De kokosboom, welke tot de uitgebreide familie der palmboomen behoort, groeit in alle streken tusschen de keerkringen, en maakt een' hoofdtrek uit van derzelve landschappen. Zijn stam, welke door menigvuldige dunne vezelachtige wortelen in den grond steekt, rijst beval- lig eenigzins gebogen tot op eene hoogte van veertig tot zestig voeten naar boven. Dezelve is rond, van een' middelmatigen omvang, en van den wortel af tot naar boven toe met ongelijke kringen of ringen geteekend, en met eene bevallige kroon van groote bladeren versierd. Zijn hout is ligt en sponsachtig: hetzelve kan daarom van geene dienst zijn in het bouwen van schepen of groote gebouwen, hoezeer het voor hutten gebruikt wordt. De schepen, die er van getimmerd zijn, zijn zwak en van korten duur: maar zijne vrucht, zijne takken en zijne bladeren worden in de verschillende saizoenen tot verschillende oogmerken aangewend. De schede, waaruit het onder- ste of eerste blad uitsteekt, word, voor eene zeef ge- bruikt: met de bladeren zelve dekt men de huizen, maakt er zonneschermen, waaijers, zeilen, ja zelfs netten van. De zeer jonge bladeren kunnen voor papier dienen. De vrucht, of de kokosnoot heeft een' vezelachtigen bast

van twee of drie duimen dikte, in den koophandel onder den naam van *Coïr* of *Kyar* bekend, en waarvan touwwerk bereid wordt. Men bedient er zich mede van om de schepen te breeuwen, en tot dit oogmerk wordt het door de gansche Oost gebruikt. De noot zelve, welke binnen den dop zit, heeft omtrent de grootte van eene kleine meloen, en van den dop maakt men kommetjes en ander keukengereedschap. Het vleesch, hetwelk tegen den dop zit, is een gezond voedsel, en levert eene voortreffelijke olie op, zoowel voor de keuken als om te branden, en men heeft niet lang geleden in *Engeland* eene manier uitgevonden om er kaarsen van te maken: de koeken van dezelve strekken den dieren, en in geval van schaarsche tijden, den arme lieden tot voedsel. Deze wijde kern is gevuld met een helder, eenigzins zoet en verkoelend vocht, hetwelk den arbeider zoowel als den reiziger een' verkwikkenden drank oplevert.

Wanneer de noot oud wordt of hare volle rijpheid bereikt heeft, verdwijnt dat vocht, en de holte wordt vervuld van eene soort van amandel, welke het werktuig der ontkieming is, en in welks midden somtijds een' steenachtigen uitwas gevonden wordt, waaraan men velerlei krachten heeft toegeschreven. Doch in dat alles alleen bestaat het nut van den kokosboom niet. Onder het afsnoeijen van de uitspruitsels, voordat de boom begint te bloeijen, loopt uit die opening een wit vocht, hetwelk gewoonlijk in eenig vat, tot dat oogmerk aan den boom vastgemaakt, opgevangen wordt, den naam draagt van »toddy" en een' zeer algemeen geliefkoosden drank oplevert. Dat vocht

wordt door gisting tot azijn bereid, welke door middel van overhaling een' sterken *spiritus* oplevert, die met kalk aan het gisten gebragt, eene soort van suiker voortbrengt.

De Copal wordt beschreven een hooge boom te zijn. Hij levert eene gom op, waarvan men bij het bereiden van vernis gebruik maakt. Men vindt de gom aan den wortel van den boom, vanwaar zij in groote hoeveelheid wordt uitgespit, ja zelfs op plaatsen, waar jaren geleden zulk een boom gestaan heeft. Zij wordt uitgevoerd naar de Vereenigde Staten, aldaar tot vernis toebereid en in dien vorm om de *Kaap de Goede Hoop* heen gezonden en in *Indiën* verkocht.

Onder de dieren van het eiland waren geiten, schapen, Guineesche vogels, huisvogels, die er zeer goedkoop zijn (nagenoeg een halve daalder het dozijn), luipaarden, hagedissen, schorpioenen, verscheiden soorten van slangen, tot welke eene soort van groote slang behoort, gemeenlijk de »Boa Constrictor» genoemd, welke ik voor het overige geloof eigenlijk in »*Amerika* 't huis te behooren. Doch het alleraanmerkelijkste is de »*Zebu*» (*Bos Indicus*) of Indische os, die bij de Banyanen en andere Hindoosche stammen voor heilig wordt gehouden. Hij gelijkt naar onzen os, maar verschilt hierin van hem, dat hij kleiner is, kleine en korte horens heeft, en een' vleeschklomp aan zijne schoften draagt, die voor eene lekkere betedoorgaat. Er zijn ook velerlei fraai gevederde vogels, en de boschjes en kusten leveren eene groote verscheidenheid van *Mollusken* op.

Het klimaat is er warm en ten hoogsten ongezond voor de Europeanen, Amerikanen en zelfs voor de Ara-

bieren, zoolang zij er niet aan gewend zijn. Het eiland heeft eene golvende oppervlakte en wordt doorsneden door drie voorname berg- of heuvelrijen, waarvan de hoogste vijfhonderd voeten boven de zee zal zijn. Beneden in de valleijen door dezelve gevormd vindt men, vooral in het regensaisoen, moerassige vlakten en poelen, die uit het afloopen van het water van de hoogten af ontstaan. In de nabijheid van die lage vochtige gronden heerschen de roode loop, de doorgang en kwaadaardige koortsen. Dit is inzonderheid het geval bij het keeren van de passaatwinden; dat wil zeggen, van Maart tot Mei, en van October tot December. Die tijdperken maken ook dat van het regensaisoen uit. Bijkans al onze manschappen, die met het water halen doende waren geweest, werden na onze afreis van de *Cholerine* aangetast, en een daarvan, die eens op het strand was blijven slapen, kreeg eene zware koorts. *Zangebar* is in dit opzigt weinig beter dan de geheele Oostkust van *Afrika*, indien wij aan de berigten der reizigers van den vroegsten tijd af tot op onze dagen toe, geloof mogen hechten (*).

De tegenwoordige bevolking van *Zangebar* wordt op 150,000 zielen geschat, waarvan er 10 à 12000 in de stad wonen. Die bevolking bestaat uit Sowâlies of zoo als zij het zeer door de keel uitspreken, *Zuaiehliès*, Arabieren, Oost-Indianen, vrije negers en slaven. De laatsten maken ongeveer twee derde deelen van het geheel uit. De vrije negers worden op 17000 geschat.

(*) OWEN'S *Reizen langs de Oostkust van Afrika*, zoo wel als de Reisbeschrijvingen der vroegere Portugesche en Engelsche zeevaarders.

Toen het eiland aan de magt der Portugezen ontworpen werd, verkregen zij hunne vrijheid door de vlugt: maar zij moesten gedurende een zeker tijdperk persoonlijke diensten voor den Sultan verrigten, waarvan zij thans bevrijd zijn tegen eene jaarlijksche belasting van twee dollars. De *Sowálies* zijn afkomstig van een' Afrikaanschen stam, en spreken niet aller best het Arabisch. Kapitein HASSAN verzekerde mij, dat hij hen bezwaarlijk konde verstaan, en bij gewigtige gelegenheden, wanneer het om beider partijen belang te doen was, maakte hij altijd gebruik van een' tolk.

Op zijne terugreize van *Calcutta*, na zijne eerste omvaart van de *Kaap de Goede Hoop*, bezocht VASCO DE GAMA *Zangebar* in Februarij 1449. In dien tijd werd die kust bewoond door Arabieren of Mooren, die ons worden beschreven als »weinig magt hebbende maar een' belangrijken handel in Chits van *Guzerat* met *Mombassa* en van goud met *Sofalo* drijvende. Thans is er de koophandel zeer uitgebreid, en zal nog toenemen, dewijl *Zangebar* de voornaamste marktplaats worden moet voor de Oostkust van *Afrika*. De Amerikanen halen de Copal-gom, ivoor en huiden van hier, waarvoor zij Amerikaansche katoenen en baar geld wederom geven (*). De Amerikaansche katoenfabrieken worden boven de Engelsche geschat, niet slechts alhier en in vele andere streken van de Oost, maar ook aan de Amerikaansche Kust van de *Stille Zee*. De Engelschen trachten ons fabrikaat na te maken, door er

(*) De voornaamste handel met *Amerika* wordt op *Salem* en *Massachuset* gedreven.

Amerikaansche stempels op te drukken, en dergelijke andere kunstjes, maar het volk zegt dat de Amerikaansche goederen zoo veel beter zijn, dat zij, zonder bedrogen te worden, niets meer van de Engelschen willen koopen. De Luitenant BURNES zegt in zijne belangrijke *Reis naar Bokhara*, over den najver op den Britschen handel in *Indië* sprekende; »Hunne gevaarlijkste vijanden zijn de Amerikanen, die eerst sedert korten tijd dien handelstak hebben ondernomen: zij zenden tegenwoordig de meeste hunner ladingen naar de Oostkust van *Afrika*, vanwaar dezelve naar *Muscat* en naar *Perzië* gaan. Tot hiertoe hebben zij alleen witte katoenen overgezonden en het gerucht verspreid, zoo als het mij ook door de Armenische kooplieden van *Ispahan* verzekerd werd, dat hunne goederen beter zijn dan die der Engelschen, omdat het katoen in hun eigen land vervaardigd is, en niet door het persen beschadigd wordt. Men zegt dat het zich in het dragen goed houdt en zeer wel kan gewasschen worden, en de kooplieden verzekerden mij, dat, indien er van werd ingevoerd, het een zeer goed debiet zoude opleveren, maar tot nu toe is er weinig van ingevoerd.

De vreemde schepen, die sedert den 16 September 1832 tot den 26 Mei 1834 *Zangebar* hebben bezocht, beliepen in het geheel 41 zeilen, te weten:

Amerikaansche	32	—	5479	tonnen last.
Engelsche	7	—	1403	
Fransche	1	—	340	
Spaansche	1	—	319	
	<hr/>			
	41		7541	

Onder de Amerikaansche schepen waren vier walvischvangers: twintig kwamen van *Salem*, drie van *Boston*, drie van *Nieuw-York* en twee waren er ingeschreven van *Majunco* (Madagascar) en kaap *Delgado*.

Het aantal van eigene vaartuigen, die dit Eiland bezoeken, is zeer aanmerkelijk. Men noemt dezelve »däus" (*dows* in het Engelsch) en zij verschillen in deze dagen nergens in van die, welke door de vroegste Portugesche reizigers beschreven worden. Zij verschillen in grootte van vijf tot drie- of zelfs vierhonderd tonnen last, en zijn zeer scherp van boeg, alzoo het verdek ten minste een derde langer is dan de kiel.

Bij de lichtere vaartuigen zijn de planken met garen van *coir* (vezelen van de kokosnoot) zamengehecht, en de naden gebreeuwd met den bast van den kokosboom. Het verdek is bestrooid met een mengsel van kalk en olie of talk, *chunam* genoemd, hetwelk de eigenschap bezittende van onder het water hard te worden, ook het hout voor den aanval van den zeeworm beveiligt. Zij hebben slechts één' mast een weinig vooruitstekende en iets verder dan in het midden geplaatst, en voeren aan denzelfven een vierkant zeil van zeer ruwe stoffaadje. De spiegel aan den achtersteven is open; het roer zeer zwaar en dikwijls alleen met touwen vastgemaakt. Men ontmoet die vaartuigen over den geheelen Indischen Oceaan, en ik ben geneigd te gelooven, dat er zeer weinig verandering in derzelve zamenstelling heeft plaats gegrepen, van het tijdperk af toen de Romeinsche en Venetiaansche kooplieden *Italië* langs den weg van de *Roode Zee*, van de specerijen en gommen uit de Oost voorzagen.

In dien tijd voerden deze *däus* de voortbrengselen van geheel *Azië*, de zijden stoffen van *Perzië* en *Indië*, de kostbare steenen van *Ceylon* en de specerijen der *Molukken*, over de *Roode Zee* naar de haven van *Berenice*, waarvan de overblijfselen nog bestaan (*).

(*) *Berenice*, eene Stad, welke de Geschiedenis van het aloude *Egypte* met die van de magt der Macedoniers en der Romeinen in *Afrika* in verband brengt, en te gelijk een der kanalen aanduidt, waardoor de koophandel tusschen de Europeanen en de verst afgelegene gewesten van *Azië* werd voortgezet. Volgens PLINIUS was het *Berenice*, waardoor de voornaamste koophandel der Romeinen op *Indië* gedreven werd door middel van Karavanen, welke de Nijl bezochten te *Coptos*, niet ver van de plaats, alwaar tegenwoordig de kortere weg over *Cosseir* de rivier ontmoet. Men zegt dat op die wijze eene som van niet minder dan 400,000 P. St. jaarlijks aan hunne correspondenten in de Oost werd overgemaakt, in betaling van koopgoederen, die ten laatste honderdmaal zoo veel opbragten.

»Het is bekend dat *Berenice* gebouwd was door PTOLEMAEUS PHILADELPHUS, kort na de stichting van *Myos Hormos*. Beneden aan eene baai gelegen, was het zeer gemakkelijk voor de zeevaarders, door hen in staat te stellen van de vaste windstreken gebruik te maken. De binnenlandsehe weg tussehen *Captos* en *Berenice* werd door denzelfden Vorst met een leger gebaad, die op verschillende plaatsen ter beseherming der reizigers posten vestigde. Dit berigt, door STRABO gegeven, komt overeen met een ander te *Cosmas* bewaard, hetwelk de veroveringen van PTOLEMAEUS EVERGETES in *Ethiopie* vermeldt, die de handelsbedoeelingen van zijn' vader schijnt aangenomen en zelfs uitgebreid te hebben. Toen de Romeinen *Egypte* veroverden, zagen zij terstond het gewigtige van die schikkingen in: *Berenice* werd het middelpunt van hun' Oosterschen koophandel, en *Myos Hormos* werd eene plaats van den tweeden rang." — *Oud- en Nieuw-Egypte* door den Wel Eerw. MICHAEL RUSSELL. — GIBBONS *Teruggang en val van het Romeinsche Keizerrijk*.

Op zekeren morgen ging een aantal van twaalf officieren vroeg te *Metony* aan land, alwaar wij, volgens eene vooraf gemaakte afspraak, Kapitein HASSAN met drie paarden en een aanzienlijk aantal van bedienden vonden. Binnen vijf minuten zaten wij op en reden af, ieder van een' jongen slaaf gevolgd, wiens pligt het was, zoo dikwijls de gelegenheid het vereischte, het dier voort te zweepen. De kommandant van het kasteel, een rijzige Abyssiniër, die om zijne getrouwe diensten door den Sultan bevorderd was, in het licht rood gekleed, diende als paadje en wegwijzer van het gezelschap. Onze zadels waren onverdragelijk hard, en wij lachten hartelijk ten koste van elkander. Voor de eerste halve mijl lag onze weg langs het strand, en vervolgens voor twee of drie mijlen door boschjes van kokosboomen, terwijl wij nu eens tegen de heuvels op te klimmen en dan weder naar de valleijen af te dalen hadden. Wij zagen aan weerskanten vruchtbaar bebouwde velden, waarop hier en daar eene hut, van mangoboomen overschaduwd, die alle rijkelijk vruchten droegen, te voorschijn kwam. Onze togt was ten uiterste schilderachtig. De Abyssiniër ging vooraan en spoorde zijn beest hard aan, om ons tijds genoeg te *Tayèf* te kunnen afwachten. Zijn roode mantel begon bij elken sprong van het dier in den wind te flabberen. Slechts twee ruiters konden naast elkander op het pad gaan: maar ten gevolge eener onbedwingbare neiging van onze hitten, reden wij allen achter elkander, terwijl ons ieder een der bedienden volgde, om naar zijn's harten lust de dieren te teisteren. De negers waren allen naakt,

behalve dat zij een' gordel om hunne middel droegen, en de meesten van hen hadden hunne hoofden glad geschoren. Zij zagen er uit als apen.

Een breede weg, die door lange lanen van zeer zorgvuldig gekweekte kruidnagelboschjes liep, duidde ons aan, dat wij dicht in de nabijheid van *Tayèf* waren, voorheen *Izibanè*, eene uitgestrekte plantaadje aan den Sultan van *Muscat* toebehoorende. Wij vervolgden met groot vermaak onzen togt, bereikten het huis juist bij tijds om een' geweldigen stortregen te ontduiken, en vonden den Abyssinischen kapitein gereed om ons te ontvangen. Voor de buitendeur stegen wij af, en een ruim voorplein overgaande, traden wij langs een' houten stoep de woning in. Het is een gebouw van slechts ééne verdieping, nagenoeg vijftig voeten in het vierkant, met een pyramidaalswijze gedekt paveljoen voor hetzelfde, onder hetwelk eene soort van galerij was. De voordeur leide naar eene kleine binnenplaats, uit welke wij aan de tegenovergestelde zijde een somber vertrek binnentraden, hetwelk zich langs de geheele lengte van het huis uitstrekte, en door een aantal vensters verlicht was. Aan den zolder hingen geslepene glazen kroonen, en op de planken van eenige wijkingen, welke nagenoeg acht duimen diep in den wand inliepen, stond vrij wat glaswerk en Fransch porcelein ten toon gesteld. In een' hoek van de kamer stonden twee of drie kisten, waarop de spiegels, die er in besloten waren geweest, ten halve met lakèn overdekt, waren nedergelegd. In het midden stond eene langwerpige tafel van mahagonihout, rustende op een' ouderwetschen klaauwvoet: het

overige der meubelen bestond in Chinesche armstoelen. De eene helft van den vloer was met vierkante marmeren steenen ingelegd, de andere helft bedekt met Chunam.

Er werden kokosnoten opengebrouwen en ons in groote menigte aangeboden, en de kern der jonge noten van derzelver bast ontbloot, werd ons te eten voorgezet. Hare smaak geleek naar dien van rauwe kastanjes.

Een weinig van ons hossebussen op de oude knollen bekomen zijnde, gingen wij de plantaadje bezien. Het huis stond midden op een plein van honderd en twintig voeten in het vierkant. Deszelfs muren zijn van koraalsteen, omtrent zeven voeten hoog, en omsluiten verscheiden afzonderlijke huizen voor de slaven. Nabij het huis was een kleine tuin, waarin de rozenboschjes en de nootmuskaatboom welig bloeiden. Zoo ver ons oog over eene bevallige heuvelachtige landstreek konde reiken, was er niets anders te zien dan kruidnagelboomen van verschillenden ouderdom en hoogte, van vijf voeten tot twintig toe. De gedaante van dien boom is kegelvormig; zijne takken groeijen nagenoeg in een' rechten hoek met den stam, en schieten reeds uit op weinige duimen boven den grond. De plantaadje bevat ten naastenbij vier duizend boomen, en elke boom levert, door elkander genomen, jaarlijks zes ponden kruidnagels op. Deze worden voorzigtig met de hand geplukt en vervolgens in de schaduw gedroogd. Wij zagen een groot aantal slaven op ladders staan, om de vrucht te plukken, terwijl anderen bezig waren de verdorde bladen van den grond bijeen te zamelen. Alles levert eene vertooning van de volmaaktste orde, werkzaamheid en verwonderenswaardige zindelijkheid op.

Het is vrij algemeen bekend, dat de Hollanders omtrent drie eeuwen geleden groote handelsvoordeelen wisten in te oogsten van hun uitsluitend bezit dier eilanden der *Indische Zee*, welke deze specerijen voortbrengen. Ten einde zich dezelve toe te eigenen, roeiden zij de volksstammen uit, of ten minsten zij bragten hen tot slavernij, die ze bezaten. Zij vernielden tallooze boomen en verbrandden zelfs de vruchten, welke zij reeds hadden inge oogst, uit vrees dat zij door een' te grooten voorraad van dezelve ter markt te brengen, den prijs mogten drukken, hoewel zij zelven dien in handen hadden. Zulk eene barbaarsche geldzucht maakte de verontwaardiging gaande van velen, die om hunne dwaze staatkunde lachten.

De heer POIVRE, die vele streken van *Azië* doorreisde heeft, als wijsgeer en natuuronderzoeker, zijne betrekking als Gouverneur van *Mauritius* of *Isle de France* te baat nemende, zond eene expeditie naar de minst bezochte Eilanden der *Molukken* om deze kostbare planten op te zoeken. Dezelve slaagde gelukkig, en op den 27sten Junij 1770, keerde zij naar *Isle de France* weder, met vierhonderd vijftig stammen van muskaatnoot- en zeventig van kruidnagelboomen, tienduizend bloeiende muskaatnotenboomen en eene kist vol zaden van kruidnagelplanten, waarvan er ettelijke reeds boven de aarde uitstaken. Twee jaren later kreeg hij zelfs nog een' overvloediger' voorraad.

Sommige dier platen werden naar *Sechelles*, naar *Bourbon*, en naar *Cayenne* gezonden, maar het grootste gedeelte werd op *Isle de France* bewaard. Alle die, welke aan bijzondere personen gegeven werden, gingen

verloren, en in weerwil van de grootste voorzorgen van bekwame plantkundigen, de meest onafgebrokene aandacht en de zwaarste onkosten, bleven er slechts acht en vijftig muskaatnoot- en acht en dertig kruidnagelboomen over. In 1775 bloeiden twee van de laatstgenoemden, en gaven vrucht in het volgende jaar: maar deze was klein, droog en zeer ligt. Men koesterde weinig hoop op een' gunstigen uitslag, en dacht in dien tijd dat de Hollanders zonder reden bezorgd waren geweest (*). Het schijnt evenwel, dat de onderneming en de volharding der planters eindelijk beloond werden, en dat zij het genoeg hadden van die specerijboomen in derzelve nieuwen grond te zien bloeijen.

In 1818 werden zij van *Mauritius* naar *Zangebar* overgebracht, en men bevindt, dat zij aldaar zoo welig tieren, dat bijkans iedereen de kokosboomen op het eiland voor dezelve plaats doet maken. Een nagelboom, uit zaad gewonnen, draagt in het vijfde jaar vrucht: er is bijgevolg nog niet genoeg tijd verlopen, om de waarde en de vruchtbaarheid der kruidnagelboomen op *Zangebar* algemeen bekend te doen worden, en men kan zeggen, dat die handel nog in de handen der Hollanders is. Zoo lang deze het gezag over de *Molukse Eilanden* gevoerd hebben, is die handel altijd eene monopolie geweest, en het aankweken van dien boom bepaalt zich in hunne bezittingen alleen bij het eiland *Amboina*.

De kruidnagelen zijn thans 55 pCt. duurder dan toen zij voor het eerst om de Kaap gebragt werden, en

(*) *Establecimientos ultramarinos* III. D. Madrid 1786.

kosten den verbruiker 1258 pCt. meer dan de eerste onkosten der voortkweeking. De prijs der *Moluksche* kruidnagelen op de markt in de Oost is van 28 tot 30 dollars de picol van 133 ponden: van die van *Mauritius* van 20 tot 24 dollars de picol (*).

Eene digte regenbui noodzaakte ons wederom in het huis te gaan, maar een weinig te vroeg voor de schikkingen van onzen gastheer. Bij het binnentreden van de kamer vonden wij onzen Abyssiniër op eene knie, met een groot schenkbord voor hem op den vloer, waarop eene geheele, gebradene geit lag, begraven onder eene menigte van koude vogels rondom dezelve opeengestapeld.

Deze waren voor die gelegenheid uit de stad gehaald. De waardige Kommandant van het kasteel plukte de geit met zijne zware zwarte handen in stukken, en legde dezelve op tafelborden, die door een aantal slaven naar de tafel werden heengedragen. Binnen eenige minuten was alles gereed en de tafel letterlijk opgehoopt met koude spijzen, geconfijte vruchten en rijsteaarten. Wij namen plaats, en hoezeer het gastmaal in vele punten van minder belang, gelijk b. v. het missen van zout, van onze gewone smulpartijën verschilde, deden wij evenwel een' heerlijken maaltijd, alzoo onze honger door het ridje in den voormiddag zeer geprikkeld was. Wij werden door eene schare van slaven bediend, en Kapitein HASSAN nam op eene allergulhartigste wijze de eer van de tafel waar. Onze drank bestond uit siroop en water, alhier *Scherbet* genoemd, en uit ongemengde kokosmelk.

(*) *Chinese Repository*. D. II. Canton 1834.

Het *dejeuner* was te half twaalf afgelopen. Van dien tijd af tot vier ure in den namiddag vermaakten wij ons met wandelen, rooken en praten. Behalve op andere onderwerpen, viel het gesprek ook op de schedelleer, en na die wetenschap in algemeene bewoordingen beschreven te hebben, onderwierp Kapitein HASSAN bij wijze van verklaring, zijn hoofd aan een algemeen onderzoek. Eenige oogenblikken daarna vond ik hem op de binnenplaats zonder tulband, en zijn eigen hoofd betastende. Toen hij mij zag, scheen hij een weinig in verwarring gebragt, en zeide: »Het is vreemd. — Gij hebt mij de waarheid gezegd, maar ik kan niets ontdekken, waardoor gij die dingen hebt kunnen uitvinden.»

Omtrent te half vier zaten wij weder op de paarden en werden even zoo vergezeld als des morgens. Na een ridje van zes mijlen bereikten wij *Metony* bij het ondergaan der zon, en waren zeer met ons plaisiertogtje in onzen schik. Wij namen afscheid van Kapitein HASSAN, en zullen nimmer het vriendelijke en gulhartige onthaal vergeten, hetwelk wij gedurende ons verblijf op *Zangebar*, van wege dien braven man ondervonden hebben. Ook zullen wij lang in vriendschap blijven gedenken aan den Abyssiniër, die ons vaarwel wenschende, den kapitein verzocht ons te zeggen, dat hij het ten allen tijde als een geluk zoude beschouwen, ons van eenige dienst te zijn, wanneer het slechts in zijn vermogen zoude wezen.

Te *Zangebar* werd het schip in overvloed van leeftogt en andere behoeften voorzien, en Kapitein HASSAN wilde daar niets voor aannemen, zeggende:

dat alles geschiedde op bevel van Zijne Hoogheid den Sultan van *Muscat*.

Naschrift. Na een' overtocht van drie en zestig dagen kwam *De Onderneming (the Enterprise)* op den 14^{den} Sept. aan, en zeilde op den 20sten wederom af. Gedurende dat tijdperk ontving dat vaartuig dezelfde bewijzen van beleefde gastvrijheid als de *Paauw, (the Peacock)* en de officieren van dien bodem spreken met den meesten lof van Kapitein HASSAN.

HOOFDSTUK VI.

REIS VAN ZANGEBAR NAAR MUSCAT.

October 1835.

Op den ochtend van den 10den Sept. zeiden wij *Zangebar* vaarwel, maar de wind was zoo ongunstig, dat wij met het ondergaan der zon digt onder *Tumbat* ankerden. Wij gingen aldaar aan land, maar vonden er niets dan digte bosschen en geene andere bewoners, dan de zoogenoemde *zeeroovers*, — eene soort van krabben, door de matrozen aldus genoemd, omdat zij in de schelpen kruipen van andere dieren, welke zij er uit drijven om hunne plaats te vervangen. Wij vonden er eene groote menigte van nabij de overblijfselen van eene visschershut; zij waren zeer snel in hunne bewegingen, en sleepten overal waar zij heengingen, hunne veroverde huizen met zich mede. Het eiland is een koraalgrond, dun met groeiarde bedekt, doch welke genoegzaam is om het gansche eiland tot aan het uiterste van het strand toe, in het groen te kleeden.

Vroeg op den volgenden dag ligten wij het anker en voeren, Noordwaarts sturende, weldra het vruchtbare eiland *Pemba* aan deszelfs westkust voorbij. Het is kleiner dan *Zangebar*, maar wordt voor oneindig rijker in voortbrengselen gehouden. Vóór het ondergaan der zon was het land in de verte verdwenen, en

wij zeilden luchtig voort over den schoot der *Indische Zee*.

Toen wij de Evenachtslijn voorbij en in het Noordelijk halfrond gekomen waren, leverde de zee ons bijkans alle nachten een heerlijk schouwspel op. Elke rimpel, elke schuimvlok voor den boeg, elke baar, die tegen het schip sloeg, scheen in vuur te staan. Het licht, hetwelk aldus van het water kwam, was bleek gelijk dat van den phosphorus: het scheen somtijds tegen onze zeilen, maar toch niet sterk genoeg om er bij te kunnen lezen. Dit verschijnsel vindt zijnen oorsprong in kleine opeenhoopingen van bezielde stoffe naar *gelei* gelijkende, doorschijnende als glas, en even als de vuurvlieg, wanneer zij aangeraakt wordt, licht van zich gevende. De schudding onder dezelve door de beweging van de zee, den gang van het schip of van eenigen visch, te weeg gebragt, veroorzaakt dan den glans van het licht. Wij voeren dikwijls als door een' stroom van vuur, konden de snelle bewegingen der visschen door het water onderscheiden aan de flikkering van het licht, en het schuim van de baren, die tegen ons vaartuig aansloegen, stortte zich even als vonkelende diamanten, in een' verblindenden vuurregen neder.

De nacht van den 20sten was alleraangenaamst. Gedurende dien dag was de zee hooggroen geweest, en bij het ondergaan der zon peilende, kregen wij evenwel op honderd vademmen geen' grond. Des avonds kwam er een landvogel bij ons aan boord zitten rusten, en omtrent te 10 ure vingen wij nog een paar kleine vogeltjes met eenig zeewier op. In weerwil evenwel van deze aanduidingen, hielden wij het er nogtans voor, dat wij

ver van land af waren, en ten volle vertrouwen⁷ stellende op onze waarnemingen, welke ons zestig mijlen van eenige kust af plaatsten, stoven wij, Noord-Oostwaarts opsturende, met een' Zuid-Westen wind en met alle zeilen bij, naar de haven onzer bestemming voort. Die gerustheid werd evenwel spoedig daarna noodlottig voor ons allen.

Bijkans twintig minuten na twee ure in den morgen van den 21sten werden allen, behalve degenen, die de wacht op het dek hielden, uit den slaap gewekt door een schrikkelijk geraas, veroorzaakt door het krassen en scheuren en barsten van het schip op eene koraalklip!— Toen het vaartuig stiet, maakte het een' gang van zeven en eene halve mijl in het uur. Die gang werd zelfs niet eens geheel en al en eensklaps gestuit, maar het schip liep nog ettelijke minuten, nadat het roer onklaar was. Wij hadden de wind aan bakboordzijde en bij gevolg van land af. Toen ik op het verdek kwam schenen de starren, woei er eene labberkoelte, en ik kon noch land noch branding bespeuren. Door het wenden van het roer hadden wij spoedig den wind aan stuurboordszijde gekregen, en de zeilen flabberden en sloegen bij elke windslag tegen de touwen. Het schip lag in eene dobberende beweging te schudden, tegen het koraal krasende en krakende, wanneer het er met de zijden tegen aan kwam. De onzekerheid van onzen toestand, daar wij niets dan den ondergang voor oogen hadden; het kraken van het schip, de duisternis van den nacht, het slaan van de zeilen, het geschreeuw van den wachthebenden officier, en het gefluit van den bootsman en zijne gezellen: al dat geraas door elkander bragt eene uitwer-

king voort, die moeilijk te beschrijven en te vergeten is. Er was wel eenige schijn van verwarring, maar alles ging toch even zoo zijn' gang, als of men de ramp had voorzien. Iedereen vroeg: »Waar zijn wij?» maar niemand wist het, en het was ook in dit oogenblik nog moeilijk te zeggen, door welk toeval wij gestrand waren. Onze chronometers, waarnaar wij tot nu toe met zoo veel zekerheid waren te werk gegaan, werden thans mistrouwd, en sommige officieren twijfelden aan de juistheid der kaarten. In het eerste oogenblik vreesden wij voor de uitwerking der vrees; doch wij zagen daar geene blijken van. Wij merkten zelfs een treffend voorbeeld op van de kracht der gewoonte. Terwijl iedereen zich naar het verdek haastte, zag men een' jongen passagier, die sedert eenigen tijd ziekelijk was, geheel gekleed onder de laatste mede opkomen met zijn' cloak over zijn armen geslagen. Toen men hem vroeg wat hij daarmede wilde doen, alzoo de thermometer op 80° Fahr. stond, gaf hij ten antwoord: »Als wij in de boot aan land gaan, zoude mij de nachtlucht verkoud kunnen maken.»

Alzoo het schip niet verder vooruitkwam, maar heen en weder lag te slingeren, werden al de zeilen gestreken, en een der officieren ontving den last om te gaan onderzoeken, in welke rigting men het diepste water vond. Inmiddels werden de booten afgheschen en in eene derzelve een anker gebragt, en na de terugkomst van den officier, die uitgezonden was om de peilingen te bewerkstelligen, werd hetzelfde bijna drie honderd ellen ver zuidwaarts uitgebragt, alwaar eene genoegzame diepte was om vlot te geraken, en aldaar uitgezet met

het oogmerk om het schip weder af te brengen. Als het middel om hetzelfde het spoedigste te verligten, werden er vijfduizend gallons water gepompt, maar het baatte niets.

Bij de laatste schemering van den dageraad, ontdekten wij eene zandige vlakte, welke zich Oostwaarts van ons af, ten naatsten bij drie mijlen ver in zulk eene rigting uitstreckte, dat wij er de uiterste punten van in het Zuid-Oosten en het Noord-Westen hadden. Op sommige plaatsen was het water helder groen door deszelfs ondiepte, maar zwart, waar het dieper was. Wij gingen voort met het schip te verligten. Vervolgens werd er een vlot gemaakt en met levensmiddelen geladen, en een aantal vaten met kruid overboord geworpen. Toen het begon te ebben, werd er, ten einde te verhinderen dat het schip geheel en al kenteren mogt, eene lange spar met het eene einde op den grond en met het andere tegen de zijde van het vaartuig vastgestoken, om hetzelfde zoo doende te stutten.

Te tien ure in den voormiddag kwam eene groote kano, met hooge voor- en achterplecht, door een dun vierkant zeil voortgedreven, en met vier roeijers bemand, het schip naderen. Wij zonden dezelve eene ongewapende boot te gemoet met een' tolk. Deze was een ongelukkige Polak, die, volgens zijn eigen verhaal, over land van *Polen* naar *Bombay* gereisd zijnde, tamelijk goed Arabisch, Italiaansch en Hoogduitsch, maar noch Fransch, noch Engelsch sprak. Toen hij daartoe dicht genoeg genaderd was, praaide hij de Arabier, die een' sterken tegenzin betoonde om met hem in gesprek te komen. Terwijl onze boot schielijk op

hem aan kwam, rezen zijne woeste metgezellen overeinde, en wij zagen hunne sabels flikkeren, terwijl zij dezelve boven hunne hoofden zwaaiden, op eene wijze, waarvan de bedoeling niet wel misduid konde worden. Onze tolk keerde daarom terug, zonder eenig gesprek aangeknoopt te hebben, en de kano kwam dicht bij de kust ankeren.

Een weinig verder op den dag werd er een officier naar het strand gezonden, om den staat van het tij waar te nemen. Terstond op het zien van onze boot nabij de kust, sprong een Arabier uit de kano en liep, zijn zwaard zwaaijende, langs het strand, ons te kennen gevende, dat hij zich tegen onze landing meende te verzetten.

Op den middag bevonden wij onze breedte te zijn op $20^{\circ} 20' N.$ B. en onze lengte $58^{\circ} 52' O.$ Thans waren wij algemeen van gevoelen, dat het schip op het Eiland *Mazeira* gestrand was, hetwelk, volgens de kaarten, ten naasten bij tien mijlen van de kust van *Gelukkig Arabië* af ligt. Het is vijf en dertig mijlen lang en tien of twaalf mijlen breed, en loopt in de rigting van het Zuid-Westen naar het Noord-Oosten. Omtrent een uur na den middag zagen wij vier groote kanoos uit het Noorden komen. Zij voegden zich bij de andere, en wierpen toen de ankers kort onder ons vaartuig, hetwelk wij, sedert het afloopen van het tij, goed hadden kunnen op zijde halen. Drie van die kanoos waren zeer groot en voerden twee masten, zoodat zij onder de *däussen* konden gerekend worden. Wij telden op die flotille, behalve verscheiden roeijende negers, negen en twintig strijdbare mannen, ieder met een' dolk in zijn'

gordel. Er lagen ook genoeg speren, zwaarden en vuurgeweren, om hen allen van te kunnen voorzien. Aan de achterplecht van elke kano waren een paar speren opgestoken, met eene prezenning er over heen om tot eene soort van zonnetent te dienen.

Nadat zij de ankers hadden uitgeworpen, verlieten velen van hen de kanoos, in welke zij gekomen waren, en verzamelden zich aan boord van eene andere, welke dicht onder het schip geroeid werd. Een rijzig oud man met een' witten baard stond op, strekte zijne bloote armen uit, en zijn hoofd schuddende, praaide hij ons. Uit zijne gebaren maakten wij op, dat hij begeerde te weten of wij hem den strot zouden afsnijden, wanneer hij aan boord kwam. Het was ten minste duidelijk te zien dat hij weinig vertrouwen op ons stelde. Na een paar minuten beraadslagens kwamen zij ons op zijde liggen, en twee van hen klommen op het verdek.

Zoowel uit hoofde der ongeregelde en omzwervende levensmanier van de Bedouynen op dit gedeelte van de kust, als om de houding dergenen, die in de kanoos waren, vermoedden wij dat zij een' aanval in den zin hadden om ons uit te plunderen, en terwijl zij de ankers uitwierpen, wapende onze equipagie zich met pieken en messen, en lag meerendeels verborgen achter de bolwerken. Sommige van hen waren echter misschien wel ontdekt, terwijl zij hunne pieken en zwaarden wetteden, en werktuigelijk met hunne vingers den draad bevoelden, van tijd tot tijd een' blik op de kanoos werpende.

Toen de twee Arabieren naar het gangboord waren gekomen, stond het verdek vol van gewapende manschappen, wier blikken, gelijk van zelf sprak, de vreemdelin-

gen volgden, terwijl zij over het verdek gingen, hunne hoofden buigende voor iedereen dien zij zagen, en zijne hand schuddende, maar op eene wijze, waardoor zij hunne verlegenheid slechts ten halve ontveinsden. En die verlegenheid sproot natuurlijkerwijze voort uit de vreemdheid van het tooneel, hetwelk hen omringde, zoowel als uit de blikken onzer manschappen, die niet zeer geschikt waren om hun de vrees, die zij mogten koesteren, te benemen. Toen zij achter op het halfdek kwamen, alwaar onze kommandant met den kapitein hen afwachteten, gingen zij in een' armstoel zitten, en de oude man praatte uit éénen adem voort, er zich waarschijnlijk niet veel om bekommerende, of wij hem al of niet begrepen.

Hunne kleeding bestond uit een' wijden tulband, een kamisool, hetwelk hun omtrent tot over de knieën hing, en een' gordel, waaraan hunne dolken hingen.

De oudste van de twee was tamelijk praatziek en had een slim voorkomen, terwijl de andere meer achterhoudend van aard scheen te zijn. Zijne gestalte was eenvoudig, maar iedereen bewonderde in krachtige uitdrukkingen zijne schoonheid. Zijn zwart kroes haar reikte hem tot over de schouders: donkerbruine oogen, regelmatige trekken, eene gladde zwarte huid, sneeuwwitte tanden, en vooral de sluwheid, die op zijn gelaat lag, zetteden aan de schoonheid van hetzelfde een vrouwelijk karakter bij, maar de gitzwarte knevels en de baard kenmerkten den jeugdigen krijgsman in hem. Zij aten een weinig van onze scheepsbeschuit met suiker, maar wij hadden het aan de onkunde van onzen tolk MICHAËL te wijten, dat wij slechts weinig voldoende be-

rigten van hen konden ontvangen. Volgens zijn berigt verhaalden zij dat *Mazeira* bestuurd werd door een' Sultan, die een' brief over ons naar *Muscat* zoude zenden, indien wij heden aan wal kwamen om zulks van hem te verzoeken: anders zouden zij zelve voor duizend dollars een' brief bezorgen. Zij vroegen hoeveel geld wij aan boord hadden, en zeiden dat er nog veertig andere kanoos van hen onder weg waren.

Na verloop van eenige minuten verlieten zij ons. De jonge Arabier maakte den dolk van zijn' gordel los en wikkelde dien in één der vouwen van zijn' tulband ter zijde van zijn hoofd, en zich vervolgens aan een touw langs het schip latende zakken, sprong hij in zee en zwom, van zijn' medgezel gevolgd, luchtigjes naar zijne kano. Spoedig daarna lichtteden allen hunne ankers, en stuurden zuidwaarts heen.

Tegen het ondergaan der zon, toen de vloed was opgekomen, werden er andermaal pogingen gedaan om het schip aftebrengen, doch al wederom zonder eenig vooruitzicht van te zullen slagen. Onze toestand was met elk uur hagchelijker geworden. Wij waren zeer in onzen schik dat de Bedouynen ons hun bezoek bespaard hadden, maar tegelijk in de verwachting dat zij weldra in grooter aantal zouden wederkomen om het schip te overrompelen, en hoezeer wij in dit oogenblik meer dan gelijke partij voor hen waren, wanneer het schip vlot en de manschap niet te zeer vermoeid zoude zijn, kon toch binnen eenige dagen het geval gansch anders worden. De zee was zoo effen, dat wij niet vreesden het schip spoedig aan stukken gestoten te zullen zien: ook meenden wij in dit jaargetijde niet veel van een' storm

te vreezen te hebben, doch onze voorraad van water was niet voldoende voor meer dan weinig dagen, en een onafgebroken arbeid moest weldra de krachten der manschappen uitputten. Wij konden genoodzaakt worden om ergens aan land te gaan, dewijl wij geene booten genoeg hadden om ons allen naar *Muscat* over te voeren, en in dat geval hadden wij weinig te verwachten van de gastvrijheid der Bedouynen, want

»Bij hen geldt nog die oude wet:
 Hij die op 't steelen is gezet,
 Die steele vrij zoo veel hij kan.»

Het vooruitzicht van het schip vlot te krijgen was nog verwijderd, en als het zekerste middel om onderstand te bekomen, werd onze kotter met zes uitgelezen mannen uitgerust, en op den volgenden morgen vroeg naar *Muscat* afgezonden, onder het bevel van den vlaggejonker WILLIAM ROGERS TAYLOR. De Heer ROBERTS, oordeelende dat zijne diensten te *Muscat* meer van nut zouden zijn dan aan boord, ging als vrijwilliger met den Heer TAYLOR mede, het tractaat met zich medenemende. Deze expeditie was niet geheel zonder gevaar; want hoewel er weinig te vreezen was van in dit jaargetijde in eene opene boot over zee te gaan, liep men evenwel vrij wat gevaar van de Arabische zeeroovers, die sedert onheugelijke tijden van deze kust hun verblijf gemaakt hebben. Doch het gevaar hetwelk diegenen dreigde, die aan boord bleven, was even groot, en het alleen tot een punt van overweging te maken of zij zouden gaan dan blijven, zoude in dit oogenblik vrij wat vertraging veroorzaakt hebben.

Op dingsdag morgen, zijnde den 22sten, werd spoedig

na de afreize van den kotter, de arbeid van het schip te ligten weder opgevat, en wij zagen met groot verdriet de helft van onze stukken over boord werpen. De bovenstengen en de zeilen werden gestreken, en onder herhaalde pogingen ontdekten wij, toen de vloed het hoogst liep, met groote blijdschap, dat er beweging in het schip kwam. Dit gaf aan allen nieuwen moed. De manschappen begonnen gezamenlijk te zingen, en duiden de maat aan onder het loopen rondom den kaapstander.

Te twee ure wierpen wij het anker boven drie en een halven vadem water: maar de afstand was nog zoo aanmerkelijk van de plaats, alwaar het veilig zoude zijn onder zeil te gaan, dat wij nog weinig op ons vertrek rekenden: want de onophoudelijke arbeid putte zichtbaar de krachten der manschappen uit, en het was niet dan met moeite dat de ankers hielden.

Omtrent te 9 ure in den morgen, kwamen twee der kanoos, welke daags te voren ons schip bezocht hadden, dicht onder het boord ten anker, en de Bedouynen in dezelve zaten in huime mantels gewikkeld in stilte onze bewegingen gade te slaan. Zij lieten ons eene plank zien: of dezelve aan ons schip of aan eenig ander ongelukkig vaartuig behoorde, wisten wij niet. Na verloop van een uur verlieten zij ons en gingen dicht bij ons vlot ankeren, alwaar zich eene derde kano bij hen kwam voegen. Toen wij zelven ankerden, lag het vlot op eene halve mijl afstand regt voor ons uit, en binnen weinige oogenblikken bespeurden wij dat zij eenige stengen van hetzelfde wegnamen, en het waarschijnlijk verder zouden geplunderd hebben, ten ware hen de losbran-

ding van verscheiden musketschoten had afgeschrikt. In een oogenblik was de boot met vrijwilligers bemand onder het gezag van den Luitenant GODON, die vergezeld was van JACOB CALDWELL, den tweeden stuurman. De kanoos hielden het dicht bij den wind en stuurden zuidwestwaarts op, terwijl de boot alle mogelijke haast maakte om dezelve boven den wind te geraken. Het duurde eenigen tijd eer de kanoos onder het bereik van ons geschut kwamen, en toen het al zoo ver was, lag onze eigene boot ons in den weg. Wij losten evenwel een schot, hetwelk dicht nabij hen viel, maar geene andere uitwerking had, dan dat het hen aanspoorde om de sparren, die zij achteraan hadden vastgemaakt, binnen boord te halen. Alzoo de wind tegen was, kwam onze boot hun niet digter bij dan onder het bereik van een geweeschot, maar deed toen ettelijke schoten op hen. Van het schip af werden in het geheel vier stukken gelost, maar misten telkens, en wij zagen de wilden in triomf hun' buit medenemen, zonder dat wij in staat waren het te verhinderen.

In den namiddag werd er nog een boeganker uitgebragt, maar doordien de wind fel was, hadden wij het ongeluk van den kabel te breken, en werden genoodzaakt de beide ankers te laten glippen. Deze ramp dwong ons ondieper water op te zoeken, en dit was zeer ontmoedigend, alzoo wij thans voor het grootste gedeelte den arbeid van den ganschen dag moesten hervatten. Des avonds toen het water, hetwelk bij het vloedgetijde zes voeten rees, begon te vallen, stiet het schip geweldig, en wij bevonden

dat het een lek had gekregen, waardoor in elk uur een voet water naar binnen drong. Hoewel het gansche vaartuig onder die schokken slingerde, waren de matrozen evenwel zoodanig van vermoeijenis en van den slaap overmand, dat men hen niet dan met de grootste moeite konde wekken, toen het noodig was. Ook de slaap der officieren was niet minder diep. Ofschoon zij ten volle de gevaren inzagen, waarvan wij omringd waren, werkte de vrees echter weinig op hun gemoed. Integendeel, drie officieren bragten nog dien zelfden avond een uur in de officierskamer door, met over de waarschijnlijke keuze van een' President en over andere onderwerpen te redeneren, die even weinig met onzen toestand in verband stonden. Zelfs wanneer wij ons onderhielden over hetgeen ons te wachten stond, werd dat onderwerp menigmaal tot eene spotternij, wanneer de een of ander ons afschetste als slaven van een Arabisch opperhoofd, die zijne kameelen door de woestijn drijven, waterhalen of andere vernederende diensten verrigten moesten, terwijl men niet in gebreke bleef den *figurant* daarbij voortestellen, als gedurig zondigende door zijne onhandigheid. En waarlijk in deze aardigheden zoude meer waarheid dan verdichtsel gelegen zijn geweest, ingevalle wij op het strand gesmeten waren geworden: want in dat geval zoude, totdat wij losgekocht waren, de slavernij het minste onheil geweest zijn, hetwelk wij hadden moeten ondervinden.

Op den volgenden morgen (den 23sten) terwijl wij bezig waren het boeganker op te zoeken, hetwelk

wij op den vorigen dag verloren hadden, kwamen er ten zuiden van ons vijf groote kanoos opdagen, en manoeuvreerden op zulk eene wijze, dat er geen twijfel overbleef, of zij waren van zins de booten, welke wij uitgezonden hadden, af te snijden, en de officier, die dezelve kommandeerde, liet op verzoek van zijne manschappen, wapens van het schip halen. Drie goed gerigte schoten echter van hetzelfde dwongen de kanoos af te houden, en wij zagen dezelve achter de lage vlakte verdwijnen, welke ons bleek een klein zandig eilandje te zijn. Waren de Arabieren in hun stout ontwerp geslaagd, zouden wij nagenoeg geheel beroofd zijn geworden van de middelen om het schip te redden, en ingevalle hetzelfde aan stukken ware geslagen, ons eigen leven te behouden.

Een boeganker aan loever hebbende uitgebragt, terwijl wij de kust te lijwaarts hadden, en de raas van het topzeil met de zeilen er aan gereefd opgeschen hebbende, wonden wij de beide ankers op; maar een van dezelve gebroken en nutteloos vindende wierpen wij het weg. Wij begonnen den kabel in te palmen, en zagen die manoeuvre met eene angstige verlegenheid aan: want indien dezelve gebroken ware zoude het met al onze vooruitzigten gedaan zijn geweest. Het anker hield bij geluk. Het schip was nu wel vlot, maar in niet meer dan drie en een vierde vadem water. De topzeilen werden losgemaakt, de kabel van het boeganker gekapt, en wij zagen ons wederom onder volle zeilen. Te zes ure waren wij tien of twaalf mijlen ver van de kust geraakt

en ankerden in zes vademen water, in het gezigt van het eiland *Mazeira*, en bespeurden duidelijk dat wij tusschen hetzelfde en het vasteland in lagen. In den vroegen morgen van den 24sten gingen wij onder zeil en geraakten weldra uit de golf van *Mazeira*. Bij het ondergaan van de zon hadden wij de zuidelijke punt van het eiland achter ons, en de laatste peiling van het dieplood teekende dertig vademen in volle zee, nadat wij zeven en vijftig uren lang boven het koraal hadden liggen te kraken.

Wij zijn verpligt te betuigen, dat wij het aan de manschappen zoo wel als aan de officieren te danken hadden, (hetgeen het gewigt bewijst van eene goede orde) dat er van het begin af tot het einde toe van de ramp, geene de minste wanorde in het volbrengen van de gewone scheepsdiensten heeft plaats gegrepen, ofschoon in zulk een oogenblik van ontsteltenis het tegendeel had moeten verwacht worden. De bevelen werden op de gewone manier gegeven en met de grootste blijmoedigheid door de manschappen nagekomen, hoewel hen de aanhoudende arbeid ten uiterste vermoeide. Aan deze omstandigheid en aan de wel bestierde pogingen der equipage zijn wij onze behoudenis van eene volslagene schipbreuk alleen verschuldigd.

Het eiland *Mazeira* is eene massa van zwarte barre klippen, nagenoeg vijf of zes honderd voeten boven het vlak der zee, zonder een enkele plek groen. Het zand ligt er overal in de inhammen aangespoeld, hetgeen er een allertreurigst en woest voorkomen aan geeft.

De volgende brief zal de oorzaak van onze ramp verklaren, en kunnen dienen om anderen, die soms in die wateren kruisen mogten, te waarschuwen:

»Ik leg hierbij de getuigenis af, dat ik gedurende al den tijd, dien ik de Arabische kusten bevaren heb, en aangesteld ben geweest voor de opnemingen, welke thans van dezelve bewerkstelligd worden, op last van het bestuur van *Bombay*, het altijd hoogst noodzakelijk heb bevonden, zoo wel bij nacht als bij den dag, zoo vele waarnemingen te maken als mogelijk is, en dat uithoofde der snelheid en onzekerheid van de stroomen, die ik op sommige plaatsen met eene snelheid van drie of vier knoopen in een uur heb zien loopen; en ik weet dat de *Palinurus* eens bij doodstil weder, des nachts, tusschen de veertig en vijftig mijlen van zijn' koers naar de kust is afgedreven.

Ik begrijp dat het zulk een stroom geweest is, die het oorlogschip der Vereenigde Staten *de Paauw* aan den grond heeft doen geraken, zoo als met een aantal Britsche schepen, in vorige jaren, op en nabij dezelfde plek mede het geval geweest is: alzoo men, bij het veranderen der passaatwinden, zulk eene dikke lucht treft, dat het onmogelijk is de noodzakelijke waarnemingen met de vereischte nauwkeurigheid te doen. De zeeman alsdan in het volle vertrouwen op zijn koers en zonder land in het gezicht voortzeilende, bevindt tot zijn verdriet, dat hij zich vergist heeft, en behoeft het aan niets anders dan aan zulk een bedriegelijken stroom te wijten, die hem met zoodanig

eene snelheid op de kust heeft doen vervallen. De ligging van het Eiland *Mazeira* is door OWEN verscheidene mijlen te veel westelijk opgegeven.

Met mijne naamteekening bekrachtigd op den 10 November 1835.

S. B. HAINES.

Gezagvoerder van der O. I. Compagnie's
Brikschip *Palinurus*.

Aan den Opperstuurman bij
de Zeemagt der Vereenigde
Staten JOHN WEEMS.

Nadat wij Kaap *Ras al Had* omgevaren waren, kregen wij stilte. In den morgen van den 28sten ontmoetten wij *de Sultane*, eene kleine Arabische oorlogssloep, tot onze hulp uitgezonden, met den Heer TAYLOR en de manschappen van onze boot aan boord. De Kapitein van de sloep, HAMMET BEN SOLIMAN kwam met een' loods, die Engelsch sprak, en twee bedienden aan boord van de *Paauw*, een geschenk medebrengende van dadelen, vruchten, zebu's en geiten.

De wind bleef den ganschen dag stil en wij bereikten de havenkom van *Muscat*, niet voor den namiddag van den 29sten. Vroeg op dien dag hadden wij het genoegen van den Heer ROBERTS aan boord te ontvangen, in gezelschap van den Kapitein SEID BEN CALFAUN, met wien hij van den wal afstak, zoodra de *Paauw* in het gezigt was gekomen. Voordat wij de ankerplaats gevonden hadden, werden wij verwelkomd door eereschoten van al de forten en oorlogschepen in de haven: zij werden op de behoorlijke wijze door ons beantwoord.

Toen onze kotter op den 22sten het schip verliet, stak dezelve, om alle ontmoetingen van rooversvaartuigen te vermijden, in volle zee, en bespeurde na weinige uren, tot verbaasdheid van al de genen, die aan boord waren, het eiland *Mazeira*. Zij veranderden van koers en zeilden bij de zuidspits van dat eiland de Golf van *Mazeira* uit. Op dien dag werden zij vijf uren lang gejaagd door een roofschip, en ontkwamen slechts door de duisternis van den nacht. Toen de zon onderging, stak de wind op, en de zee rees zoo geweldig, dat de boot twee of driemaal groot gevaar liep van vol water te geraken. Op den dag was het schromelijk heet, en de zon blakerde hun de huid, overal waar zij aan den invloed der lucht blootgesteld was. Des nachts was de daauw zeer sterk. Bij die ongemakken kwam nog dat de boot zeer naauw was, hetgeen de manschappen belette van stelling te veranderen, of zich tot slapen neder te leggen. Hunne ontberingen werden niet weinig vermeerderd, door dat al de leeftogt, dien zij hadden medegenomen, nat werd van het zeewater.

Gedurende den nacht van den 25sten ankerden zij in eene kleine baai, een weinig ten zuiden van *Muscat*, om die haven niet voorbij te zeilen, en op den volgenden morgen bereikten zij, na eene vermoeijende reis van honderd uren, uitgehongerd en geheel krachteloos van het werken en waken, de plaats van hunne bestemming. Het verdient opmerking, dat slechts één van hen een weinig ziek was van al die vermoeijenis: de Heer TAYLOR ondervond gedurende twee of drie dagen, eene ligte ongesteldheid van een' zenuwachtigen aard.

Dadelijk na hunne aankomst begaf zich de Heer

ROBERTS naar het huis van Kapitein SEID BEN CALFAUN, die de Engelsche tolk was van den Sultan, en zond hem af, om den Sultan berigt te geven van den gevaarlijken toestand, waarin de *Paauw* zich bevond, en hem te verzoeken dat vaartuig eenigen bijstand van versch water enz. te verschaffen. Zoodra zijne Hoogheid kennis droeg van de ramp, beval hij den Kapitein HAMMET de *Sultane*, die op dit oogenblik geheel onttakeld lag, op te takelen, van levensmiddelen en versch water te voorzien, en des anderen daags naar *Mazeira* af te zeilen. Aan den Gouverneur van *Zoar*, eene aanzienlijke stad nabij *Ras al Had*, ongeveer honderd mijlen ten zuiden van *Muscat* gelegen, werd het bevel gezonden van in persoon met vier schepen en driehonderd mannen ter beveiliging van de *Paauw* af te zeilen, en te wachten tot dat de *Sultane* bij hen zoude komen, en ter voorkoming van alle misverstand, werd den Gouverneur van *Zoar* eene Amerikaansche vlag medegegeven, welke hij bij het naderen van het schip moest ophij-schen, terwijl hij tevens belast werd met een' brief van den Heer ROBERTS aan den gezagvoerder, waarin hem de bedoeling van dit klein eskadertje werd medegedeeld. Er moest nog een gewapend vaartuig uitgerust worden met water en mondbehoefden, om binnen twee dagen af te zeilen, en koeriers met gewapend geleide afgezonden naar den Gouverneur van *Mazeira* en naar de voornaamste opperhoofden der Bedouynen van het vasteland, met het berigt, dat Zijne Hoogheid hen met hunne hoofden verantwoordelijk stelde voor het verlies van een enkel menschenleven aan boord van de *Paauw*, of van elken eigendom, die door eenig

bijzonder persoon van hunne verschillende stammen ontvreemd zoude worden. Een troep van driehonderd en vijftig Bedouynsche ruiters, die de wacht hield buiten de muren van de stad, ontving het bevel van zich naar de kust te begeven, om al degenen der equipage, die genoodzaakt mogten zijn zich naar den wal te begeven, te beschermen en naar *Muscat* te begeleiden. Binnen anderhalf uur waren de koeriers afgerend: in nog minder tijd zaten de Arabieren op hunne paarden en stoven over den weg: en de oorlogssloep, welke van het noodige voorzien was, zeilde in den volgenden namiddag af, de manschappen van den koter met den Heer TAYLOR aan boord hebbende, aan wien »Zijne Hoogheid» het tijdelijk gezag over dezelve had opgedragen.

In dien zelfden namiddag werd de Heer ROBERTS bij den Sultan ten gehoor toegelaten. »Zijne Hoogheid» ontving hem in den Divan, tegen over de haven, op de allervriendelijkste wijze, en legde veel medelijden met onzen benarden toestand aan den dag. Al de bijstand, die ons verleend kon worden, werd uitgedacht, niet alleen door den Sultan zelven, maar ook door zijne twee zoons, door den Ouâli of Gouverneur van *Muscat* en door den ganschen Divan of Raad, die er bij tegenwoordig waren, met vele van welks leden de Heer ROBERTS reeds bij zijn eerste bezoek bekend was geworden. De Sultan wees toen van de plaats alwaar hij zat, af op eene oorlogssloep, welke hij zeide dat, ingevalle van een geheelen ondergang van de *Paauw*, derzelve officieren en manschappen naar de Vereenigde Staten zoude overvoeren; en ten einde

het oogmerk van de reis niet mogt verloren gaan, deed hij het van een tweede oorlogsloep of fregat vergezellen, om den Gezant overal waar hij het noodig zoude oordeelen, heen te brengen, en hem, na den afloop van zijne zending, naar de Vereenigde Staten terug te voeren. Tot gemak van den Heer ROBERTS werd hem een geheel huis met al het noodige aangeboden, of indien hij het om de hitte van de Stad verkiezen mogt, eene kajuit van een fregat in de haven; doch de Heer ROBERTS sloeg beide die aanbiedingen in dank af, tot op het oogenblik dat men iets stelligs van het lot van de *Paauw* zoude vernomen hebben.

Op den 28sten bragt »Zijne Hoogheid» den Heer ROBERTS een bezoek, ten huize van den Kapitein CALFAUN, hetgeen door de Arabieren beschouwd werd als het hoogste blijk van eer, hetwelk de Sultan aan eenigen bijzonderen persoon konde schenken. Een tweede bewijs van de hooge gunst des Sultan's was, dat de tafel van den Heer ROBERTS uit het paleis voorzien werd van al het beste wat de stad opleverde.

Hoezeer het naar de volgorde der gebeurtenissen alhier de regte plaats daartoe niet is, wil ik toch een ander voorbeeld van de milddadige goedheid van dezen Arabischen Vorst aanhalen. Toen de kanonstukken over boord werden geworpen, werd aan elk derzelve eene boei vastgemaakt, in de hoop van ze wederom op te visschen: doch terwijl wij boven zes vademen water geankerd lagen, waren die stukken ten minste tien mijlen ver van ons af. Onze booten waren ook niet sterk genoeg om dezelve op te winden, vooral in het gezigt van een' zwerm van roovers,

waarvan wij weinig ontzag konden verwachten, zoodat wij besloten de kanonnen in den steek te laten. Doch de Sultan besloot dat wij ze niet zouden verliezen. Hij liet dezelve na onze afreize opvisschen en zond ze ons naar *Bombay* achterna, met den volgenden brief door een' Kapitein van zijne zeemagt overgebracht, nadat wij echter reeds van andere kanonnen uit de magazijnen der O. I. Kompagnie voorzien waren geworden.

Van SYED SYEED BEN, Sultan,
aan den Kommandant J. P. KENNEDY.

Muscat, 6 Nov. 1835,

Sir!

Mijn zeer geachte vriend—ik hoop dat de Almagtige God U behoeden en in goeden welstand en voorspoed bewaren zal.

Ik zend u dezen brief om naar uwe gezondheid, uwen voorspoed enz. te vernemen.

Het vaartuig, hetwelk wij naar de plaats gezonden hebben, alwaar het schip der Vereenigde Staten de *Paauw* tegen den grond stiet, is heden teruggekomen, en heeft elf kanonstukken met tien gebroken stengen medegebragt. De ankers en kettingkabels zullen wij u mede nazenden; zoodra wij dezelve gekregen hebben.

Wij hebben de elf kanonnen ingescheept aan boord van het schip de *Lord Castlereagh*, om aan u bezorgd te worden: ik heb de vracht daarvoor betaald: ik bid u die van mij te willen aannemen. Wij hebben het onnoodig geacht de stengen daarbij te voegen, welke u toch van geene dienst meer kunnen zijn.

Geschreven door mij, Zijner Hoogheid Getrouwen
Onderdaan

SEID BEN CALFAUN.

Op last van Zijne Hoogheid
SYED SYEED BEN, Sultan.

De kommandant KENNEDY schreef aan Zijne Hoogheid een' brief tot antwoord, in de volgende bewoordingen, om hem zijne dankbaarheid te kennen te geven.

Aan Zijne Hoogheid SYED SYEED BEN, Sultan.

Muscat.

Wil Uwe Hoogheid mij wel vergunnen de eer te hebben van u te berigten, dat ik elf verloren kanonstukken van de *Paauw* ontvangen heb, ten gevolge der onvermoeide pogingen, daartoe door Uwe Hoogheid in het werk gesteld.

Ik zal niet in gebreke blijven aan mijn Gouvernement de schuld van dankbaarheid bekend te maken, die op ons rust jegens Uwe Hoogheid voor de waarlijk vriendschappelijke en bereidvaardige maatregelen door Uwe Hoogheid genomen, zoodra het door den Heer ROBERTS bekend was, geworden, dat de *Paauw* gestrand was, en in groote verlegenheid nabij het eiland *Mazeira* zat.

Mijn vaderland kan nimmer de talrijke blijken van welwillendheid vergeten, van Uwe Hoogheid ontvangen, en gekenmerkt door eene vaardigheid, welke de billijke bewondering van de gansche wereld verdient.

Het moge Uwe Hoogheid behagen, de hulde van eerbied en dank aan te nemen, welke ieder officier aan boord van de *Paauw* u persoonlijk toebrengt voor Uwer Hoogheids onvermoeide pogingen om ons zoo

vele bereidwillige en meer dan welmeenende bewijzen van weldadigheid geschonken te hebben; en niemand kan daarvan meer doordrongen zijn dan de ondergeteekende, die de eer heeft zich met de meeste hoogachting te noemen.

Uwer Hoogheids dienstwillige
en gehoorzame Dienaar

EDMUND P. KENNEDY,

Kommandant der Zeemagt van de Vereenigde Staten
in de *Oost-Indiën* en op de kust van *Azia*.

Aan boord van de *Paauw*,
haven van *Bombay*, 1 December 1835.

P. S. Wij hebben uwen brief met de *Bagelah*, die de kanonstukken heeft aangebragt, ontvangen. Uwe Hoogheid geeft in dezelve uwe bedoeling te kennen, van indien het mogelijk is, de kettingkabels door de *Paauw* te *Mazeira* achtergelaten, op te laten visschen. Ik bid uwe Hoogheid, indien zij door uwer Hoogheids onvermoeide pogingen mogten gevonden worden, u de moeite niet te geven van dezelve naar *Bombay* te zenden, dewijl ik, voor derzelve aankomst aldaar, vertrokken zal zijn: maar ik bid uwe Hoogheid van dezelve zoodanig gebruik te maken, als waartoe zij zullen bevonden worden dienstig te zijn, totdat dezelve mogten teruggevraagd worden.

Met achting, E. P. K.

HOOFDSTUK VII.

HET GEBIED VAN DEN SULTAN VAN MUSCAT.

October 1835.

Toen wij digt langs de steile klippige kust nabij *Muscat* kwamen, was het eerste voorwerp van die plaats, hetwelk wij zagen, een sterk fort met torens, op eene hoogte gebouwd. Wij kwamen in de havenkom, welke slechts klein is en ingesloten tusschen rotsen van graniet, van honderd tot drie honderd voeten hoogte, geheele rijen vormende, welke uit verscheiden kegelvormige toppen bestaan, niet kwalijk te vergelijken bij die teekenen, welke in de aardrijkskundige boeken dienen om de betrekkelijke hoogte der verschillende gebergten van de aarde aan te duiden. Die toppen zijn overal bezet met kleine forten of wachttorens, die niet alleen de haven, maar ook de stad zelve bestrijken, welke in eene soort van klippigen hoek voor het uitzigt van de ankerplaats af verborgen ligt. Het paleis van den Sultan, een eenvoudig gebouw van drie verdiepingen, en het tolhuis zijn de eenige gebouwen, die men van de ankerplaats af zien kan. De donkere kanten van het ruwe graniet worden van geenerlei groen gedekt: alles is bar en levert een aantal punten op, vanwaar de zonnestralen terugkaatst, die plek tot eene der heetste van de wereld

maken. In de maanden Januarij en Februarij, staat er de thermometer op omtrent 50° Fahr: maar in Julij en Augustus wisselt hij af van 90° tot 115°. Toen wij ons bitterlijk over de hette beklagden, (91° Fahr.) vertelde men ons dat het koel weder was, en inderdaad de meeste Arabieren droegen op dien dag overkleeden van zwaar laken.

In Junij 1821, toen de cholera 10000 onderdanen van den Sultan wegnam, was de hette bijkans onverdragelijk, en de wind geleeke als naar een' gloed van vuur. Te middernacht zelfs stond de thermometer op 104°. »Op de voorplecht van de *Kent*, was de warmte zoo sterk, dat de buis van een' thermometer, die slechts tot 122 graden aanwees, geheel en al gevuld werd door de uitzetting van den kwik" en wij kunnen derhalve tot de gevolgtrekking komen, zooals de Majoor DOWNING zekerlijk zoude gedaan hebben, dat, als de thermometer langer was geweest, het weder ook warmer zoude geweest zijn (*).

De haven wordt gevormd door een klein eilandje, uit eene massa van granietsteen van twee honderd voeten hoogte bestaande. Dit eilandje ligt zoo nabij de vaste kust, dat er niet dan kleine schepen door zeilen kunnen. In het midden van die engte lag de *Paauw* ten anker, om des zeewinds wille, die gewoonlijk door dezelve heen, de havenkom bereikt.

Er lagen verscheiden oorlogsvaartuigen der Arabieren in de haven, te gelijk met een aantal Koopvaarders, die een' uitgebreiden handel voeren tusschen

(*) *Asiatic Journal*, voor 1822.

dezelve en verscheiden streken van de golf van *Perzië* en den Indischen Oceaan. Het eerste gezigt op dezelve is woest en schilderachtig, de talrijke forten herinneren ons den voorspoed, die de wapenen der Portugezen onder ALBUQUERQUE en zijne vroegste opvolgers bekroonde, en de menigte der kanoos, welke tusschen de ankerplaats en de kust heen en wedervoeren, vermeldde ons, dat *Muscat* nog heden eene drukke handelplaats is. Wij zagen er kanoos door twee Arabieren voortgeroeid, waarvan er een aan de voor- en de andere aan de achterplecht zat, met een twaalf- tal passagiers onder in gepakt, de een tegen over den anderen, en allen naar denzelfden kant heenziende. Tegen den avond kwamen de visscherlieden van hunnen dagarbeid naar de haven weder. Terwijl één man de kano stuurde, stond een ander overeinde, voor op de plecht, zijn' ontrolden tulband uitgestrekt voor zijn lijf houdende, en in een strak gespannen zeil veranderende, zoodat het barkje luchtig voor den wind af voortgleed. Toen de maan opkwam, was het een zeer romanesk gezigt. Om het halve uur riepen de schildwachten van de wachttorens en van die van het kasteel elkander toe, dat alles wel was, en van tijd tot tijd hoorde men, in de stilte van den avond, de stem van eenigen bootsman, de maat van zijne riemslagen met die van zijn gezang vergezellen.

Wij waren ter naauwernood geankerd, of ons verdek krioelde van bezoekers: sommige kwamen uit nieuwsgierigheid, anderen om winst te doen met het leveren van benodigdheden: doch vele alleen om ons geluk te wenschen met onze redding van de schipbreuk,

en deze verzekerden ons tevens, dat van een groot aantal schepen op *Mazeira* gestrand, de *Paauw* het eenigste was, hetwelk bij hun weten, er van afgebragt was geworden.

Daags na onze aankomst gingen al de officieren, die niets aan boord te verzuimen hadden, met den Kommandant KENNEDY en den Heer ROBERTS een bezoek bij den Sultan afleggen. Wij landden aan den uitloop van een kort kanaal, hetwelk zich in de havenkom uitstort, eenige honderd ellen ver ter rechterzijde van het paleis, aan den voet van eene hoogte door een fort gekroond. De landingplaats wemelde van Arabieren, die gekomen waren om de vreemde vertooning te zien van twintig Amerikaansche officieren, die de kleur der gezondheid op het wezen lag, waarbij hunne eigene getaande kleur en vermagerde gelaats-trekken geweldig afstaken. Wij wandelden naar het huis van den Kapitein CALFAUN, en vandaar de nauwe drok bevolkte straten doorgaande; traden wij in het paleis van den bazar. Wij gingen eene kleine on-overdekte binnenplaats over, en werden ontvangen door eene welgekleede wacht van omtrent twintig sepoyers, die het geweer presenteerden, toen onze Kommandant hen voorbijging. De Ouâli, of Gouverneur van *Muscat*, die zich alhier bevond, deed ons uitgeleide naar den Divan, alwaar wij den Sultan met zijne vier zonen vonden. Toen Kapitein CALFAUN hem onze namen naar onzen rang opgaf, schudde hij ieder van ons de hand, en gaf ons een teeken van te gaan zitten. Wij bleven in twee rijen geschaard tegen over den Divan staan, tot dat Zijne Hoogheid

aan het bovineinde van het vertrek bij zijn' stoel gekomen was. Gedurende de gansche bijeenkomst bleef Kapitein CALFAUN aan de linker hand van den Sultan staan. De jonge prinsen en de overige Arabieren, die er bij tegenwoordig waren, lieten hunne sandalen op den drempel staan, en gingen met bloote voeten naar hunne plaatsen.

De Divan, die het uitzigt over de zee en daardoor het voordeel heeft van zeer koel te zijn, is omtrent vijftien voeten breed en dertig lang. Het vertrek was versierd met Persiaansche vloertapijten en Chinesche stoelen. Alhier oefent Zijne Hoogheid gewoonlijk de regtspleging uit, en ontvangt er de vreemdelingen en afgezanten ten gehoor.

De Sultan droeg een' hoogen tulband van zeer fijn katoen, met witte en blaauwe ruiten; en een' zwarten lakenschen tabbaard, met lange wijde mouwen, die hem met eene dunne, van wit en rood gevlochten, zijden koord om den hals zat vastgemaakt. Onder den tabbaard droeg hij eene witte tunick met een' gordel. Hij hield eene zware sabel in eene zwarte met goud gemonteerde schede in zijne hand, en zijn eenigste pronksieraad was een zware robijn in zilver gezet, aan den kleinen vinger van zijne linkerhand. Zijne armen en voeten waren naakt: want hij zelf had ook zijne sandalen op den drempel gelaten. Die kleeding deed zijne schoone mannelijke gestalte zeer goed uitkomen. Met de andere Arabieren vergeleken is hij inderdaadforsch te noemen. Hij heeft een' grooten mond, maar zeer fraaije tanden. Zijne knevels zijn grijs, maar zijn baard is gitzwart. Hij is

omtrent vijftig jaren oud, en zijne manieren zijn beschaafd en bevallig.

Hij wenschte ons geluk met onze redding van de schipbreuk, vroeg hoeveel water het schip gemaakt had, en naar velen der officieren, die aan boord van de *Paauw* waren geweest, toen dat schip voor de eerste maal zijn land bezocht. Hij bood ons aan, ons van kanonnen en kabels van zijne eigene schepen te voorzien, in de plaats van die, welke wij verloren hadden. Van de Bedouynen sprekende, merkte hij aan, dat zij een wetteloos en roofzuchtig volk waren, die niets bezaten, (de rijkste van hen zoude misschien een paar dadelboomen de zijne kunnen noemen) en het land doortogen met hunne tenten bij zich. Zij zijn roovers van natuur en zeer bedreven in het gebruik van wapenen. Een Bedouyn, die geen ander wapen heeft dan eene sabel, zal zich tot aan de oksels toe in den grond laten begraven, en zoo nog een aantal met speren gewapende mannen, die hem van voren aanvallen, weten af te weren.

Hij vroeg ons naar den staat der partijschappen in *Frankrijk* en merkte aan, dat de Franschen nimmer een' Koning zouden krijgen, die met NAPOLEON gelijk te stellen was. Hij verhaalde ons, dat zijn derde zoon op den eerstkomenden vrijdag zoude trouwen, en voegde er bij, dat de Arabische knapen gewoonlijk tusschen hun twaalfde en vijftiende levensjaar een huwelijk aangaan, en dat hij het ook voor zeer goed hield jong te trouwen.

Er werd in kleine kopjes van Chineesch porselein koffij voorgediend: zij waren niet grooter dan een wijn-

glas, maar de koffij was regt sterk en geurig, en met kandijsuiker gezoet. De bedienden waren in het wit gekleed, met tulbanden, gelijk die van den Sultan, behalve dat zij niet zoo hoog waren, en in hunne gordels, die van goud laken waren, hingen dolken met rijk versierde greepen. Na de koffij werd er in fijn geslepen glazen bekers Serbet (rijstwater) rondgediend.

De audientie duurde omtrent 15 minuten. Bij het afscheid nemen zeide Zijne Hoogheid, dat hij zich gelukkig achten zoude, door alle bijstand aan het schip, en aan ieder der schepelingen in het bijzonder, ja aan allen, die tot de Vereenigde Staten behoorden, te verleenen.

Alvorens naar boord terug te keeren, bezochten wij de stoeterij van den Sultan. Wij zagen er negen en twintig paarden, ieder van duizend tot twee duizend dollars waard. Zij liepen gekluisterd in eene weide van hooge rotsen omringd, op eene van welke een kasteel stond, waarin men zeide, dat de schatten van Zijne Hoogheid bewaard werden. Slechts twee van die dieren waren eenigzins opmerkenswaardig om hunne fraaiheid: de overigen beteekenden weinig. Het groote belang, 't welk de Arabieren in het ras en in de geslachtlijst hunner paarden stellen, is te zeer bekend, om eenig gewag te vereischen.

De stad *Muscat* ligt op $23^{\circ} 45'$ N. B. en $58^{\circ} 41'$ O. L. Zij is van rondom tusschen rotsen besloten en van alle kanten met sterke muren versterkt, maar zonder grachten. Hare bevolking is niet minder dan van twintig duizend zielen, Arabieren, Banyanen en eenige Perziaansche kooplieden: doch er is geen Europeaansche noch andere Christen resident in de stad. Zij is thans de hoofd-

plaats van de Provincie *Aman* of *Oman*, een naam waarmede MOORE alle Engelschen gemeenzaam bekend heeft gemaakt: maar ik twijfel geenzins of een bezoek aan deze plaats zoude de verbeeldingskracht van den dichter uitgedoofd en de wereld beroofd hebben van de schitterend fraaije vertelling van *Lalla Rookh*. Voorheen was *Rostak* de hoofdstad, en van die plaats wordt nog heden door de Arabieren met den hoogsten lof gesproken.

In het jaar 1508 maakten de Portugezen onder den vermaarden ALBUQUERQUE zich meesters van *Muscat*, en behielden het tot in 1650, toen de Arabieren er hen met geweld weder uitdreven. Terwijl het in de magt der Portugezen was, bouwden deze er de meesten van de talrijke forten en wachttorens, welke wij er thans zien, teneinde zich tegen de aanvallen te beveiligen, welke de naburige Vorsten ondernamen, om er hen uit te verjagen. Twee gebouwen werden ons aangewezen, als voorheen Portugesche kerken geweest te zijn: het eene van dezelve diende tot een magazijn, en het andere was sedert jaren lang het woonhuis van den Gouverneur.

De stad is onregelmatig gebouwd, en, met uitzondering van twee of drie, eenigzins in het oog vallende huizen zijn al de overige klein. Zij hebben platte daken. De straten zijn naauw en altijd vol menschen, die men zelden anders dan met een' dolk in hun' gordel ziet, of met een tweesnijdend zwaard over hun' linker schouder hangende, of met een schild van rhinoceroshuid op den rug. Doch zij schijnen die wapenen meer tot sieraad, dan om het gebruik

te dragen en wij behoeven uit die mode niet op te maken, dat er de bloedige krakelen dagelijksch werk zijn. De bazar, die het grootste gedeelte van de stad beslaat, wordt gevormd door naauwe morsige stegen, met aarden ophoogingen boven de straat, op welke eene menigte koopwaren staan uitgesteld. Over de straten heen zijn, van de nokken der gevels af, matten gespannen, om de kooplieden en hunne goederen voor den regen of den zonneshijn te beveiligen. Op die uitstallingen ziet men korfjes met granen of gedroogd koren, peper, senebladen, kruidnagelen en gedroogde rozenbottels ten toon gesteld, grove katoenen, glazen koralen, armbanden, penselen met antimonie voor de dames, om hare wenkbrauwen mede te beschilderen; om niet te spreken van groote stapels »holwah" en andere lekkernijen. Al die verschillende voorwerpen worden dikwijls in den winkel van één'koopman gevonden. De Banyanen zitten hier te midden van hunne waren: men onderscheidt hen ligtelijk aan hunne hoogroode tulbanden, gladde handen en aan het demoedig voorkomen, waarmede zij aan den hoogmoedigen Arabier der woestijn, hunne waren verkoopen, die zich jegens hen gedraagt, als een monarch jegens zijne slaven. Er waren op dit oogenblik veel Banyanen in de stad, met geweren over hunne schouders door de stad rondrentelende, en hunne vonkelende zwarte blikken vestigende op elk voorwerp, dat eenigzins hunne aandacht waardig scheen. In weerwil van hunne zwarte huid en nog zwarteren inborst, zijn deze Banyanen het schoonste ras van menschen, dat ik ooit gezien heb.

Voor den ingang van den bazar is een laag gebouw

door haardscheerders bewoond. Het is grappig te zien, hoe zij, zonder eenigerlei zeep, de hoofden hunner kalanten scheren, of met hunne haartangen behendig de haartjes van het hoofd of van den baard uitplukken, die eenigzins buiten den baard of de knevels zijn uitgegroeid.

Men ontmoet in de straten eene groote menigte van blinde bedelaars, en ondanks het voorschrift van den Koran, om aalmoezen te schenken, en de verklaring, welke men aan MAHOMET toeschrijft, dat »alwie niet dagelijks zijne schuld aan aalmoezen voldoet, met eene slang om zijn' hals van de dooden zal opstaan (*)» ontvangen zij evenwel slechts weinig en worden in eenen allerjammerlijksten toestand overgelaten. Zij zitten op den grond met de eene hand uitgestrekt, terwijl zij de andere over de borst slaan, op een' allererbarmelijksten toon om eenigen onderstand smeekende. Ik had aan een der matrozen van de boot, welke van *Mazeira* naar *Muscat* gezonden was, gevraagd welke soort van plaats het was. »Ik weet het niet, Sir!» was zijn antwoord: »zij noemen haar bazar: het is een morsig hol: en het volk schijnt er te sterven als schurfte honden.»

»Hoe zou dat komen?»

»Ik weet het niet, Sir! Maar zij zitten in den drek en kermen als of zij erge pijn hadden.»

»En waarom denkt gij dat zij zoo kermen?»

»Ik weet het niet, Sir! Maar zij zien er uit, alsof zij sterven van gebrek.»

(*) SALE'S *Koran*.

En toen ik nu de bedelaars ontmoette, dacht ik bij mij zelven, dat Janmaat's beschrijving naar de natuur gevolgd was.

Van tijd tot tijd ziet men vrouwen in de straat, maar derzelver leest blijft altijd bedekt door een wijd flodderend kleed, en hare aangezichten zijn, ingevolge de lessen van den Koran, bedekt met sluijers of liever dominos, welke dikwijls met eene zilveren ketting achter het hoofd vastgemaakt zitten. Hare kleeding bestaat uit eene soort van zijden gaas, meestal geel, maar in de snede van een' lossen mantel gemaakt, en gedragen over pantalettes (*) welke digt aan de enkels sluiten, en, even als eertijds bij de Joodsche vrouwen, versierd zijn met zilveren of andere galons. Hare voeten zijn bloot en versierd met een aantal ringen om de teenen. De borst wordt bedekt met een spencer of jak met korte mouwen, dat smaakvol met pailletten of klatergoud bezaaid is. De zijden mantel wordt over het hoofd gedragen, naar de manier der Spaansche *mantilla*.

De vrouwen bezoeken elkander onderling zeer veel, maar behalve zekere nabestaande (†) worden er geene

(*) Broek en kousen aan elkander vastzittende.

(†) De Koran verbiedt de vrouwen hare bekoorlijkheden voor iemand te ontdekken, behalve voor hare mannen of hare vaders, of de vaders van hare mannen, of hare zonen, of de zonen harer mannen, of hare broeders, of de zonen van hare broeders, of derzelver vrouwen, of de slavin, welke hare regterhand zal bezitten, of aan zulke mannen, die haar bedienen en geene vrouwen *behoeven*, of aan kinderen, die de naaktheid der vrouwen niet weten te onderscheiden. »Alzoo hier van

mannen in hare gezelschapskringen toegelaten. »De vrouwen» zeide mij een Arabier op zekeren avond, besteden al haren tijd met zich te kleeden, te parfumeren en op te schikken. Zij zijn zeer op den zwier gesteld en over het algemeen spilzieke wezens. De vrouw van een' fatsoenlijken Arabier moet ten minste vier shwals bezitten, een' groenen, een' blaauwen een' rooden en een' witten: voorts een' ring van robijnen of diamanten aan elken teen, zoowel als aan elken vinger, en er zijn er weinig, die niet van twee tot zeven duizend dollars aan juweelen bezitten voor bijzondere gelegenheden. Zij zijn zoo jaloers, dat er geen huis mede te houden is. Onze wetten vergunnen ons vier vrouwen en zoo veel bijzitten, als wij verkiezen, en het is wel noodzakelijk er eenige te hebben, om onze vrouwen te dienen. Om die reden heeft iedereen drie of vier Abyssinische slavinnen, welke spoedig even zoo jaloers worden als de vrouw des huizes zelve, indien zij geen behoorlijk aandeel genieten in de gunst van haren meester, waarop zij doorgaans ten uiterste gezet zijn, omdat zij kroost ter wereld brengende, vrij worden. Want niemand kan gedogen dat zijne kinderen slaven zijn, hetgeen het geval zoude worden, indien hunne moeders slavinnen waren. Het gaat

geene ooms melding wordt gemaakt, is het onzeker of zij hunne nichten mogen zien. Sommige denken, dat zij onder de benaming van *broeders* begrepen zijn, maar andere zijn van oordeel, dat zij niet in de uitzondering begrepen zijn, en geven daar tot reden voor: opdat zij de schoonheid van hunne nichten niet aan hunne zoons mogen beschrijven.»

inderdaad in mijn eigen huis dikwijls zoo erg toe, dat ik er mij voor eenige dagen uit moet verwijderen, om er niets mede te doen te hebben.

»Wanneer een man een huwelijk aangaat” voer hij voort, »dan krijgt hij zijne bruid niet te zien, voordat de huwelijks plegtigheid voltrokken is, maar om eenige kennis van zijne aanstaande te krijgen, laat hij het aankomen op de berigten van oude wijven, meestal voormalige dienstboden van zijn huis, welke hij op kondschap uitzendt. Op die manier erlangt hij eene beschrijving van hare persoonlijke bekoorlijkheden, maar voor het overige hangt het van het toeval af. Indien hem de berigten aanstaan, doet hij zijn voorstel, door tusschenkomst van een’ priester, die het meisje vraagt of zij geneigd is, zoodanig iemand voor haren man te kiezen, en op het verkrijgen van hare toestemming wordt er haar vader van onderrigt, die, even zoo wel als alle hare nabestaanden van het mannelijk geslacht, zorg draagt, van zich op het tijdstip des huwelijks te verwijderen.

Hoewel de vrouwen zoo zorgvuldig opgesloten worden gehouden, is de trouweloosheid nogtans zeer zeldzaam onder haar, vermits de schande, welke dat misdrijf vergezelt, niet slechts hare bloedverwanten, maar ook den ganschen volksstam, waartoe zij behoort, aankleeft. Een andere teugel daarvoor bestaat hierin, dat de man, wanneer het hem goeddunkt, zijne vrouw kan verstooten, door eenvoudig te zeggen: »ik zie van u af” — »en die woorden zijn verschrikkelijk voor het gehoor van eene vrouw;” — zoodat zij niet langer als gehuwd beschouwd worden. Hij geeft

haar alles, wat zij als haren eigendom kan beschouwen, weder, en zendt haar terug naar het huis van haren vader. Als dit gebeurd is, mag hij haar nimmer wederzien, of de huwelijksplegtigheid moet op nieuw voltrokken worden. Een man kan zich op die wijze driemaal van zijne vrouw laten scheiden, maar mag haar voor den vierden keer niet weder nemen, zonder dat zij inmiddels met een ander getrouwd is geweest. »Gij moogt u tweemaal van uwe vrouwen laten scheiden, en haar dan of uit menschlievendheid bij u behouden, of haar met goedheid wegzenden. Maar indien de man haar voor den derden keer wegzendt, kan zij niet wederom wettig de zijne worden, indien zij niet eerst met een ander man gehuwd is geweest (*).

Buiten de stadspoorten leeft nog eene aanmerkelijke bevolking in hutten van riet of matten. Wij vonden aldaar ook nog een paar koffijhuizen van minder allooi.

(*) SALE'S *Koran*. »De Mohamedaan, die driemaal zijne vrouw heeft afgezworen, wordt door zijne Godsdienst verhinderd haar ten vierden male aan te nemen, voordat zij haar bed met een' anderen man gedeeld heeft. De schuldige man, die in zulke omstandigheden zit, tracht de wet te ontduiken. Hij kiest een' vriend uit, waarop hij staat kan maken, sluit hem, in tegenwoordigheid van getuigen, met zijne vrouw op, en wacht bevende den uitslag af. De proefneming is ook gevaarlijk. Wanneer de dienstvaardige vriend bij het verlaten van het vertrek verklaart van haar af te zien, heeft de eerste man het regt van haar weder tot zich te nemen: maar indien hij in de armen der liefde de vriendschap vergeten hebbende, zegt dat hij haar voor zijne vrouw erkent, neemt hij haar mede, en het huwelijk is wettig — SAVARY op SALE'S *Koran*.

Zij konden bij vogelkooijen vergeleken worden. De muren bestonden uit gespleten bamboesriet, kruislings door elkander gevlochten, en de daken waren met loof van palmboomen gedekt. De meubelen bestonden in houten stoelen, waarop de gasten konden zitten, terwijl zij eene soort van pijp rookten, waarvan de rook door het water in eene steenen regt-bank werd opgezogen, achter welke de kastelein op den uitkijk zit, onder het bereiden van koffij, welke zeer heet en zonder melk of suiker wordt voorgediend.

In die voorstad treft men ook eenige geringe tuinen aan, die met onbeschrijfelijk groote moeite bevochtigd behooren te worden. Boven de put is eene stellaadje van twee palen en een' dwarsbalk opgerigt. Aan den dwarsbalk is een blok of katrol, en aan het eene einde van het touw, hetwelk door hetzelfde loopt, is eene lederen emmer vastgemaakt, terwijl het andere einde sluit aan een juk over den hals van een' os gelegd. Teneinde het dier in staat te stellen om al zijne kracht te gebruiken, is er van voren van de put af een hellend vlak aangelegd, hetwelk in de schuinte naar beneden loopt, zoodat de os in het afdalen den lederen emmer naar boven trekt, alwaar het werktuig zoodanig is ingerigt, dat de emmer in eene soort van vergaârbak wordt ledig gestort, vanwaar het water door pijpen wordt afgeleid. Een slaaf moet het dier wederom tegen de hoogte opdrijven, om den emmer te doen zakken, en zoo gaat het den ganschen dag door.

De putten rondom *Muscat* werden in den beginne

gegraven ten koste van bijzondere personen, en door deze ten nutte van het algemeen aangewend. De Sultan levert voor elke derzelve een' os en een' slaaf, en degenen, die van het water gebruik maken, betalen eene belasting in koren. Het water voor de schepen wordt van de putten af naar de booten gebracht, in huiden, welke aldaar in de vaten geledigd worden.

HOOFDSTUK VIII.

HET GEBIED VAN DEN SULTAN VAN MUSCAT.

October 1835.

Niet ver van *Muscat* en ten Noord-Westen van die stad, zijn verscheiden steden in het gezigt van elkander aan het strand gesticht. Derzelve namen zijn *Calboo*, *Douha*, *Ryam*, *klein Moutrah*, *Moutrah*, *Arbach* en *Showtyfè*. Op een' der dagen van ons verblijf in de haven bezochten wij *Moutrah*, welke de grootste is. Zij telt 18000 inwoners en schijnt even zoo groot te zijn als *Muscat*, vanwaar zij een paar mijlen aflight, aan eene diepe baai, en op eene zandvlakte, die even zoo weinig vruchtbaar is, als de omtrek van *Muscat* zelve.

Onze wegwijzer MEHAMET bragt ons terstond naar den bazar, die even als te *Muscat*, de voornaamste doorgangen beslaat, en alwaar wij verscheiden Banyanen vonden, bezig met eene soort van kleine gedroogde vischjes te wegen en voor den uitvoer in balen in te pakken. Die soort van visch vult letterlijk de wateren van *Oman*. Zij vertoonen zich dikwijls bij gansche hoopen rondom een schip, zoodat zij zelfs het gezigt van de kabels wegnamen, die, wanneer zij er niet waren, duidelijk konden gezien worden,

Op eene andere plaats zaten zij »holwah” te maken in groote koperen pannen, waarin de ingrediënten onder het koken met stokjes omgeroerd werden door naakte Arabieren, die onder hun’ arbeid geweldig aan het uitdampen waren. De »holwah” is een zeer geliefkoosd eten, zamengesteld uit suiker, amandelen en boter onder een vermengd: doch wij konden er weinig smaak aan vinden. De artikelen, die in den bazar te koop werden gesteld, waren gelijksoortig met die van *Muscat*, kralen, armsieraden, katoenen, stukken antimonie, rozenbottels, sandalen, sennabladen enz. In vele kraampjes bestond het magazijn uit eene kist in den muur vastgemetseld. Wij zagen hier verscheiden Beloches bezig met sabels te bruineren, welke zij tegen den grond met hunne voeten vasthielden, terwijl zij dezelve met de bruineersteen wreven. Alhier zat ook, midden tusschen zijne artsenijen, een lange, schraalvingerige apotheker, de hoeveelheid van een voorgeschreven recept af te wegen, waarop hij van tijd tot tijd onder zijn’ arbeid de oogen sloeg. Niet ver van hem af stond een oude Arabier op een’ stok te leunen. Zijn baard hing golvende over zijne borst en was uit de natuur zilvergrijs, maar thans hoog geel geverwd, hetgeen zoo afzigtelijk niet stond als men het wel zoude verwachten. De Negerinnen apen de gewoonten na van hare blanke gebiedsters, en bedekken hare gelaatstrekken met zwarte sluijers, weinig vermoedende dat haar eigenaardige lach, hoe hartelijk ook, genoegzaam is om hare lichaamskleur te verraden.

De eenigste Banyaansche vrouw, welke ik te zien

kreeg, was met een' gelen zijden mantel gekleed, met wit en blaauw gestreepte pantalettes, die bij den enkel gesloten zaten: over den mantel droeg zij eene roode jurk zonder gordelband, welke van den hals af tot beneden hare knieën hing. Eene gouden ketting of liever een kraag van breede schakels versierde hare hals, en behalve verscheiden andere gouden kettingen om haren hals en oorringen, droeg zij aan den eenen neusvleugel een' gouden ring, die niet minder dan twee en een' halven duim middellijns had. Aan de eene zijde van denzelfden was een breed plaatje gehecht, en opdat hij den mond niet mogt hinderen, zat hij vast aan een' draad, die over het voorhoofd liep.

Van eene talrijke menigte gevolgd, doorwandelden wij den bazar, en traden eene stad in, welke binnen den omtrek van *Moutrah* zelve is aangelegd en bewoond wordt door een' volkstam van *Sinde*, die het Mohammedaansche geloof omhelst, maar afgezonderd van de Arabieren leeft. Zij heeten *Beloches*, en staan in de achting der overige aanhangers van het Islamismus, één' trap hooger dan de Banyanen, die onder de meest verachte der stammen van het Oosten gerekend worden. De allergeeringste Arabier zoude zijne dochter aan geen' Beloche ten huwelijk geven, wie hij ook zijn mogt. Zoodanig iets zoude genoegzaam zijn, om hem uit zijn' stam te doen verstoten en als een' verworping de wijde wereld in te zenden. De Beloches zijn zeer arbeidzaam en hebben eenige kennis van de lagere vakken der werktuigkunde. Hun getal te *Moutrah* wordt op 2000 begroot. Zij zijn zonder opperhoofd, en gelijk-

kelijk met de andere Arabische inwoners aan den Ouâli van *Moutrah* onderworpen;

De eenigste poort van de stad der Beloches loopt op de strandvlakte uit, welke hier omtrent anderhalve mijl in het vierkant beslaat, en van achteren door sombere en barre klippen wordt bepaald. De hutten zijn van palmbladen gebouwd en staan ongeregeld door elkander. Geene daarvan is meer dan tien voet hoog. Sommige hebben ronde en andere spitse daken, en alle zijn omringd van kleine tuintjes, welker heggen insgelijks van palmbladen zijn aangelegd. In een' hoek van de stad staat eene kleine witte moskee met twee torentjes: en nabij dezelve is een kerkhof vol witte grafteekenen, waaronder die van de armere klasse kenbaar zijn aan stukjes koraal, die over dezelve heen zijn verspreid.

De zon schoot hare middagstralen over de witte aarde: men zag niemand buitenshuis, behalve twee of drie knapen, die water haalden voor een half dozijn kameelen, welke zij ons zeiden, dat den Sultan toebehoorden. De diepe stilte werd alleen afgebroken door het geluid van des wevers schietspoel, die niet zeer driftig in beweging was.

Het weefgetouw is van eene zeer ruwe zamenstelling en de inslag in plaats van in eene lijst, of op eene rol te zitten, was over den grond uitgespreid en door het gewigt van twee of drie steenen vastgemaakt. De wever zat met een' band van katoen rondom zijne lendenen in een hol in den grond, hetwelk diep genoeg was om hem eene stelling te geven, die het weefgetouw vereischte. Zijne hut was voorzien van een plat dak met twee

muren, één' achter hem en de andere ter zijde van hem, tusschen hem en de zon in. Die manier van weven herinnerde ons de beschrijving der weefgetouwen, zoo als zij oudtijds bij de Joden in gebruik waren.

MEHAMET bragt ons in de hut van een' Beloche, om ons een weinig drinkwater te bezorgen. Wij vonden dezelve van binnen zeer zindelijk en met matten belegd. Aan het eene einde van de kamer lag eene mat op een vierkant raam uitgespreid, zoo hoog boven den vloer, dat het als eene sofa konde dienen. Eene tamelijk bejaarde vrouw, welke in eene zijden jurk en mantel gekleed op den vloer eene pijp zat te rooken, gaf ons minzaam een teeken van te gaan zitten, en bragt ons schielijk eene Chinesche kom met koud water. Een poosje daarna kwam er eene jonge vrouw binnen en liet hare sandalen voor den drempel staan: deze sloten om haren voet door middel van een houten pennetje of een' knoop, die tusschen den grooten teen en den volgenden regstandig er in gestoken werd. Zij droeg een' sluijer, een' zwarten mantel over haar hoofd, eene roode zijden jurk met losse lange mouwen boven gestreepte pantaletten, en hare voeten waren met *hêna* bestreken. Zij had vrij wat sieraden om haren hals hangen, aan elken arm vijf armrings, twee zilveren ringen aan elken duim, en een' aan de beide voorste en kleine vingers. Zij sloeg spoedig haren sluijer weg, die zwart was en met pailletten bezaaid; en thans zagen wij, dat er een ring door haren neus hing, met een' langen hanger door hare onderste lip. Zonder dit sieraad en de donkere kleur der antimonie beneden het onderste ooglid, welke haar een slaperig voorkomen gaf, zoude

haar aangezigt en deszelfs zwarte kleur voor bevallig hebben kunnen doorgaan.

In dezelfde stad *Moutrah* is nog eene andere besloten, welke bewoond werd door een' stam *Lawatias* genoemd, die een' Arabier niet veroorlooven zelfs hunne poort binnen te komen: »omdat» zoo als Kapitein CALFAUN mij zeide, »hunne vrouwen en dochters geene sluijers dragen.» Men schat hun getal op duizend.

Onder de talrijke Arabieren, die dagelijks het schip bezochten, was HALIL BEN HAMMET, een zoon van den voormaligen Gouverneur van *Zangebar*. HALIL is bijkans veertien jaren oud, en schijnt een jongeling van zeer buitensporige en woeste geaardheid te zijn. Men zag hem doorgaans vergezeld van twee schoone Bedoynsche soldaten, die hij, hetzij door eene goedgunstige bejegening of uit edelmoedigheid zeer aan zich scheen verbonden te hebben. HALIL was meest altijd in het wit gekleed, met een' goud gestikten gordel, waaraan een lederen riem hing, behangen met een aantal zilveren fleschjes, waarvan ieder met een' stop aan eene ketting van hetzelfde metaal vastgemaakt, gesloten was. Hij droeg een' tulband, die ten blijke strekte, dat hij tot den stam van den Sultan behoorde, en zijn dolk was rijk met goud versierd. In de fleschjes had hij eenig grof kruid, maar zoo dikwijls hij eenig beter kruid te zien kreeg, viel hij elken officier lastig om »barouta» buskruid. Wanneer hij hetzelfde kreeg, ledigde hij een der fleschjes op een stuk papier, om het kruid, hetwelk hem geschonken werd, te kunnen bewaren. Hij liep van het eene einde van het schip naar het andere, om alles te bekijken, en hetgeen zijne aandacht meer dan

het overige trof, waren de wapenen. Hij bezocht ons dagelijks, en wist telkens drie of vier van zijne kruidfleschjes gevuld te krijgen. Zijne eerste poging daartoe was het te vragen, maar wanneer hem eene geringe hoeveelheid daarvan werd aangeboden, sloeg hij het met verontwaardiging af. Doch dit plan ziende mislukken, nam hij eene nederiger houding aan, en begon op een' zeer vleijenden toon om »barouta" te vragen. Hij scheen zonder zwaarigheid, zoo dikwijls hij kwam, zijn' dolk in bewaring te geven, maar vroeg hem, voordat hij heenging, altijd weder: doch den tulband, dien hij op zijn hoofd droeg, verkocht hij aan een van ons, en stelde oogenblikkelijk zijn' gordel daarvoor in de plaats.

Onder vele andere artikelen, ter verkoop aan boord gebracht, waren dolken en sabels, waarvan eenige van Perziaansch maaksel waren, doch de meeste in *Engeland* vervaardigd. De *attar*, olie van rozen, en die van jasmijnbloemen werd in overgrootte hoeveelheid medegebracht, maar geen van beide wordt in *Arabië* bereid. Zij wordt van *Konstantinopel* aangebracht over de *Rode Zee*, en over land uit *Perzië* langs den Euphraat, en gaat zoo geheel *Indië* door, een artikel zijnde, waarvan door de gegoede lieden overal in het Oosten veel gebruik wordt gemaakt.

De officieren werden uitgenoodigd om op den 2den October bij den Sultan ten eten te komen. Te vier ure nagenoeg kwamen de Ouâli en Kapitein CALFAUN met drie booten aan boord. Elke van die booten was bemand met twaalf Lascaren, (matrozen van de kust van *Malabar*) om den Kommandant KENNEDY, Kapitein STRIBLING, den Heer ROBERTS en een groot aantal andere

officiëren af te halen, die zij aan wal en naar het paleis bragten. Wij traden in een nog onvoltooid gedeelte van het gebouw en een' kleinen voorhof overloopende, in welks midden een lindeboom stond (elke soort van loof in deze van de zon verzengde hoofdstad is ten uiterste zeldzaam) gingen wij eenige houten trappen op, die op eenen onoverdekten gang van de derde verdieping uitliepen. Hier kwam ons de Sultan met twee zijner zonen te gemoet, evenzoo gekleed als wij hen eerst gezien hadden; en ons allen de hand schuddende, bragten zij ons in een ongemeubeld vertrek, hetwelk in den gang uitkwam. Talrijke bedienden in het wit gekleed, en prachtige dolken in hunne gordels dragende, stonden aan weerskanten geschaard met ontbloote voeten, eerbiedig des Sultans bevelen af te wachten. Zij begroeteden ons met het bevallige Arabische *Salom*, terwijl wij hen naar de eetzaal voorbijgingen.

Dit vertrek heeft een eenvoudig voorkomen. In de wanden zijn verscheidene wijkingen van een voet diep, waarin planken lagen, bezet met een' grooten voorraad van geslepen glaswerk en Fransche porseleinen. Aan het boveneinde hingen kunstprenten van de zeeslagen, tusschen de schepen der Vereenigde Staten *Constitution* en *United States*, en Zijner Britsche Majesteits schepen *Guerriere* en *de Macedonier*. Aan de zijmuren hingen andere prenten, en ook spiegels. De vloer was belegd met Perzische tapijten. Het eten stond reeds opgezet op drie tafels, welke noch in groote, noch in hoogte aan elkander gelijk waren, en bij gevolg slecht aan elkander sloten: shawls van kemelhaar dienden

tot tafellakens, en het geheel had wel iets van onze *collations*.

Zoodra wij aan tafel gezeten waren, gaf Zijne Hoogheid ons te kennen, dat het zijne gewoonte niet was, bij gelegenheden als deze, mede aan de tafel te zitten, maar heen te gaan om zijne gasten aan een onbedwongen vermaak over te laten: evenwel, indien het ons verlangen was, zoude hij zich naar onze manier schikken. De Heer ROBERTS gaf ten antwoord, dat wij niet begeerden eenige inbreuk te maken op de gewoonten onzer Arabische vrienden, en dat wij Zijne Hoogheid ook gedurende zijne afwezigheid niet zouden vergeten. De Sultan groette ons en ging heen. Wij namen plaats en de Ouâli en Kapitein CALFAUN schenen met de bedienden in beleefde dienstvaardigheden jegens ons in het volbrengen van de pligten der gastvrijheid te wedijveren.

De geregten waren in porseleinen schotels opgezet: de vorken en messen waren van ons eigen boord gehaald: want de Arabieren hebben zelden iets anders noodig dan hunne eigen vingers, om de spijs naar den mond te brengen. De maaltijd voor ons ten toon gespreid, bestond uit koud eten, maar was zeer overvloedig, te weten twee schapen, gevuld met dadelen, pruimen, cajoo noten, gevogelte op dezelfde wijze toeberaid, geheele rijen gebraden vleesch, verschillende soorten van gebak, rijst met suiker en krenten, vierkante koekjes van een duim dikte, van melk en rijst gemaakt. Sommige daarvan zagen wit en andere geel: pastijen zoo groot als schotels: mangos van *Barhein*: druiven: appelvladen (*annona sqamosa*) enz. Verschiede soorten van serbet, limonade en versche

melk waren de eenigste drank, die op de tafel stond. Al dat lekkers stond zoodanig door en onder elkander, dat men er een zeer juist oog toe noodig had, om eenigen schotel bij voorkeur van tusschen zijne naburen uit te kippen. Het was inderdaad een feestmaal, en alles was ons zeer goed naar onzen smaak.

Na het afloopen van den maaltijd werd ons koffij voorgediend in koppen van Chineesch porselein, op schenkbladen van geslepen glas, op ieder van welke drie kopjes stonden. Vervolgens namen Kapitein CALFAUN en een slaaf, een ieder der gasten zijn servet af en stortte eene groote hoeveelheid *attar* van rozen over hetzelfde uit. Zij werden gevolgd van een' slaaf, die een' gouden gieter in den vorm van een Florentynsch reukfleschje in de hand hield, met een' langen hals van boven met gaten, waaruit hij overal waar de *attar* was doorgedrongen, eene aanzienlijke hoeveelheid rozenwater plengde. Toen dit gedaan was, kwam de Sultan weder binnen, en maakte de aanmerking, dat wij zoo spaarzaam met het feestmaal te werk gegaan waren, dat hij het noodig vond de overblijfselen daarvan naar boord te zenden.

Wij namen boven aan den trap afscheid van Zijne Hoogheid en de twee Prinsen, en werden door den Gouverneur en Kapitein CALFAUN naar onze booten gebracht.

Op Maandag den 5den October kwam Zijne Hoogheid, vergezeld van één zijner zonen en van Kapitein CALFAUN, het schip bezoeken. Hij werd met een salvo van een en twintig schoten verwelkomd, hetgeen herhaald werd, toen hij na verloop van een half uur weder heenging. Bij zijn landen verzocht hij den Luitenant C. C. TURNER,

die de boot kommandeerde, welke den Sultan naar den wal bragt, eenige minuten te vertoeven, alzoo hij hem een geschenk van het paleis wilde toezenden. De Heer TURNER betuigde zijne dankerkentenis voor des Sultans vriendelijke aanbieding, maar bragt hem te gelijk onder het oog, dat de wetten van ons land elken officier verboden van eenigen Souverein of Prins eenig geschenk aan te nemen.

HOOFDSTUK IX.

 GEBIED VAN DEN SULTAN VAN MUSCAT.

 October 1835.

De grenzen van het gebied des Sultans van *Muscat* zijn niet met juistheid bepaald, maar men weet dat hetzelfde zeer uitgestrekt is. Op de kust van *Afrika* bezit hij al het land benevens de nabij liggende eilanden van Kaap *Delgado*, 10° Z. B. af, tot Kaap *Gardafui* 11° 50' N. B. toe. In die uitgestrektheid in den wijde havens van *Monghow* of *Mongalow*, *Lyndy*, *Mombassa*, *Quiloa*, *Melinda*, *Lamo*, *Patta*, *Brava*, *Mokdesha*, of *Magadosh*, (het *Magadosa* der Portugezen) met de eilanden *Mafeea* of *Mowfea*, *Zangebar*, *Pemba*, *Socotra* enz. In zeer vroege tijden kwam alhier een stam der Arabieren, *Ammoazzadi* of onderdanen van ZAYDE geheten, uit de nabijheid van *Barhein* in den Perzischen zeeboezem, alhier aan, en bouwde kort daarna *Mokdesha* en *Brava*, van welke etablissementen het eerstgenoemde de hoofdstad was. Die eerste Arabische volkplanters scheidden zich in twee deelen, en een gedeelte daarvan zich met de Kaffers vereenigende, werden Bedouynen. Die, welke te *Mokdesha* bleven, waren de eersten, die de voordeelen trokken der goudmijnen van *Sofala*, welke zij door een toeval ontdekten. Van hier verspreidden zij zich meer

zuidwaarts, namen *Quiloa*, *Mombassa*, *Melinde* in bezit, en voegden bij de hier boven vermelde eilanden dat van *Comore* en andere. *Quiloa* werd hunne hoofdplaats, en vandaar rigten zij andere volkplantingen in, vooral op het eiland *Madagascar* (*).

In Zuid- en Oost-Afrika maakt de Sultan aanspraak op de kust van kaap *Aden* af, tot kaap *Ras el Had* toe: vandaar Noordwaarts op tot *Bussorah* op 29°. 30' N. B. de gansche kust en al de eilanden van den Golf van *Perzië* met de parelvisscherij en de eilanden van *Barhein*, tot aan *Sinde* toe aan den Oostkant. Dit gansche grondgebied wordt wel niet door zijne garnizoenen bezet, maar is hem toch schatplichtig. Hij bezit daarenboven zwavelmijnen in *Perzië*, en verscheiden domeinen in *Gambroon*.

Wij zijn niet in de mogelijkheid om de handelsvoordeelen van deze bezittingen en de inkomsten uit dezelve voortspruitende op te geven. De parelvisscherij van *Barhein* is eens geschat geworden, jaarlijks meer dan drie millioenen ponden sterling op te brengen: maar thans is het waarschijnlijk niet meer dan een tiende gedeelte van die som. De tijd dier visscherij duurt

(*) Aldus luidt het verslag van de bevolking der Oostkust van *Afrika*, gegeven in eene verzameling van vroegere reisbeschrijvingen, meerendeels uit die van PURCHA'S *reizigers*, en HACHLUYTS verzameling getrokken. De eerste zeevaarders, die de *Kaap de Goede Hoop* omzeilden, bevonden dat de bewoners derzelve Arabisch spraken en Mahomedanen waren. Dit verklaart het gebruik der besnijdenisse en andere Muzelmansche gewoonten, van een aantal stammen in *Kafferland* en *Zuid-Afrika*, beschreven door den Wel Eerw. s. KAY in zijne belangrijke »Reizen en waarnemingen in *Kafferland*»

van April tot October, en bevat eene uitgestrektheid van twaalf à vijftien mijlen. Er worden niet dan Arabieren toe gebezigd.

De parelen van *Barhein* zijn niet zoo wit als die van *Ceylon* of *Japan*, maar grooter dan die van de eerste, en van meer regelmatigen vorm dan die der laatstgenoemde plaats. Hare kleur zweemt naar het gele, maar zij winnen het van de andere in het behouden van haren glans, alzo de witte vooral in warme gewesten, door verloop van tijd, hun' glans verliezen. De schelp, bekend onder de benaming van *Parelmoer* dient overal in *Azië* tot velerlei gebruik. De parelen van onregelmatigen vorm gaan naar *Constantinopel* en *Turkyen*: aldaar worden de groote als sieraden in het haar gedragen, en de kleinere gebruikt voor borduurwerk. De volmaakt ronde parels worden naar *Suratte* en andere oorden van *Hindostan* gezonden. Voor het verminderen van derzelve gebruik of derzelve prijs in het Oosten, bestaat weinig grond van vrees. Zij zijn en blijven de troetelpronk der vrouwen, en een bijgeloovig denkbeeld bevordert den handel van dit voortbrengsel der zee. Er is er geene van haar, bij wie het niet een stuk van godsdienstig belang is, bij gelegenheid van haren ondertrouw ten minsten ééne parel door te steken. De meening van deze geheimzinnige gewoonte moge zijn zoo als zij wil, zeker gaat het, dat bij een volk, welks staat- en zedekunde door beeldspraak wordt omsluijerd, en bij hetwelk de godsdienst zelve beeldsprakig is, dit zinnebeeld van maagdelijke reinheid voordeelig is voor den koophandel. De parelen,

welke niet zeer kort geleden gedragen zijn, dienen tot sieraad, maar zijn niet voldoende voor de verlovingsplegtigheid, tot welke ten minste ééne geheel zuivere parel vereischt wordt (*).

De artikelen, die van *Muscat* worden uitgevoerd, zijn tarw, dadelen, paarden, rozijnen, gezouten en gedroogde visch, Moka koffij, en eene groote menigte van droogerijen. De voortbrengselen van *Oost-Afrika*, de *Roode Zee*, de zuidwestkust van *Arabie* en omliggende streken, uit den Perzischen zeeboezem toegankelijk, worden hier allen ter markt gebracht.

De artikelen daarvoor in ruiling aangebragt, zijn rijst, katoenen en wollen stoffen, ijzer, lood, suiker en eenige specerijen. Alzoo het door zijne ligging als de sleutel van den Perzischen zeeboezem te beschouwen is, komen ook al de schepen van deszelfs kusten alhier landen, en uit dien hoofde kan het de groote verzamelplaats worden van al de goederen, die voor de markt van *Bassora* en *Perzië* bestemd zijn. Hoe ver de handel van *Muscat* wel gaat, is moeilijk te bepalen, maar stellig zeker wordt hij onderhouden op de *Roode Zee*, de Oostkust van *Afrika*, den Perzischen zeeboezem, *Mauritius* of *Isle de France*, een groot gedeelte van de vaste kust en al de eilanden van *Indië* en *China*. Er bestaat eene Verzekerings-Maatschappij, waarvan al de leden Banyanen zijn, en niettegenstaande de Koran, gelijk mij een Arabisch handelaar zeide, »gebiedt, dat de Muzelman alleen op God vertrouwen zal, voor het ge-

(*) Establecimientos Ultramarinos. D. II. D. *Madrid* 1785.

lukkig slagen van alle zijne ondernemingen, verzekeren nogtans al de kooplieden van *Muscat* gewoonlijk hunne schepen en ladingen, voordat zij dezelve aan de gevaren van den afgrond blootstellen.”

De voorwerpen van uitvoer van de Oostkust van *Afrika* zijn copal-gom, ivoor, schildpad, huiden en horens van den rhinoceros, was, olie van kokosnoten, ossenhuiden, rijst, gierst, colombo wortels, aloë, Arabische gom en eene menigte van andere droogerijen. Het zijn de bezittingen van dezen vorst in *Afrika*, welke waarde geven aan het handelsverdrag, hetwelk thans tusschen het Bestuur der Vereenigde Staten en den Sultan gesloten is. Die gewesten zijn het entrepôt geworden der Amerikaansche katoenen, die vanhier over de *Roode Zee* en den Golf van *Perzië* naar de Perzische markten gebragt worden, alwaar zij de voorkeur genieten boven die van de Engelsche fabrieken (*). Amerikaansche koopvaarders worden zelden in de haven van *Muscat* gezien, en zijn aldaar eerst sedert de laatste zeven jaren ten anker gekomen.

De alleenheerscher van *Muscat* wordt gewoonlijk, maar te onregt, met den titel van *Imâm* uitgeduid, alzoo die naam gegeven wordt aan de Mohamedaansche priesters, en wanneer dezelve al aan een voornaam opperhoofd wordt bijgelegd, beteekent hij een' hooge priester. Kort na de troonsbestijging van den Sultan, wilde het volk hem tot een *Imâm* benoemen, dat is te zeggen, een' ambtenaar wiens bediening even zoo wel het bestuur van de godsdienstige als van de wereld-

(*) BURNES, Reizen in *Bokhara*.

lijke belangens bevat: maar hij had te veel doorzigt om dat verlangen zijner onderdanen op te volgen, omdat hij naar landsgebruik daardoor de verpligting op zich zoude geladen hebben, van een vroom en armoe- dig leven te leiden, zonder de magt om van zijn' rijk- dom gebruik te maken. Dit werd mij verhaald door den Kapitein CALFAUN, toen ik op zekeren avond ten zijnen huize een' zoon van des Sultans oom had aange- troffen. »Deze jongeling» zeide mij Kapitein CALFAUN, »kan overal in *Arabië* ongewapend en zonder gevaar omzwerven: hij heeft zichzelf slechts als den zoon van den laatsten *Imâm* bekend te maken, en hij is volkomen onschendbaar.» Hij is de eenigste in het geslacht van den Sultan, die het regt heeft om zijn' tulband even zoo hoog als dien van den Sultan zelf te dragen: de stoffe waarvan de tulband vervaardigd is, onderscheidt zijne afkomst, maar niemand, behalve die tot het vorstelijk geslacht behoort, vermag dien boven eene voorgeschrevene hoogte te dragen.

SYED SYEED BEN, de Sultan, de beheerscher van *Mus- cat*, behoort tot de aanzienlijkste der vorsten van *Azië*. Gedurende zijne lange minderjarigheid werd het bestuur toevertrouwd aan een' *Imâm*, die een oom van den jongen Monarch was; maar deze wilde, toen zijn pupil meerderjarig werd, geen' afstand van zijne magt doen, en ten einde hem uit den weg te ruimen, liet hij hem op eene vesting nabij *Rostak* opsluiten. Aldaar werd den jongen Sultan door zijne vrienden de waarschuwing bezorgd, dat het den Regent om zijn leven te doen was, en om dit heerschzuchtig ontwerp te voorkomen, verzocht hij op zekeren avond zijn' oom

te spreken. Deze was nauwelijks gekomen of SYED SYEED BEN doorstak hem met zijn' dolk. De Régent wist, zoo gewond als hij was, een' muur over te klimmen en een vlug paard bestijgende, ontkwam hij. De vrienden van den jongen Prins zeiden hem, dat zijn werk slechts ten halve gedaan was, en dat zijn troon, ingevalle zijn oom er het leven afbragt, altijd waggelen zoude. Hij steeg daarop te paard en vervolgde hem, totdat hij hem onder aan een' boom vond liggen, buiten staat om zijne reis te vervolgen, door het verlies van zijn bloed. Hij nagelde hem met een' steek van zijne speer aan den grond vast, en zich naar eene naburige vesting haastende, klopte hij daar overluid aan de poort, en riep om hulp, zeggende dat zijn oom niet ver vandaar lag te sterven. Men vond, zoo als wel te denken is, den Regent dood. De Sultan keerde naar zijne vrienden weder, en spoedde zich des anderen daags naar *Muscat*, hetwelk hij bereikte, voordat het nieuws van den dood zijns ooms aldaar ruchtbaar was. Hij ontbood terstond de Kommandanten der vestingen, en toen deze alle verzameld waren, eischte hij van hen op straffe des doods, dat zij terstond hunne kommandementen zouden afleggen, ten behoeve van zoodanige personen, als hij goed vond op te noemen. Hij stelde daarop lieden van zijn' eigen stam aan, en heeft sedert dien tijd die zelfde staatkunde in al de bedieningen van zijn Rijk in het oog gehouden. Op die wijze kwam hij in 1807 tot de regering, maar behield dezelve tot 1816 als een schatplichtige van SAHOUD ABDALLAH, het opperhoofd der Wechabiten. In dat jaar werd SAHOUD te onder gebragt, naar *Con-*

stantinopel gevoerd door den vermaarden IBRAHIM PACHA, en aldaar in het openbaar ter dood gebragt (*).

De Sultan is een moedig krijgsman, en te gelijk een godsdienstig Muzelman. Hij heeft zelfs onlangs eene bedevaart naar *Mecca* gedaan. Ettelijke jaren geleden, toen het bestuur van Britsch *Indië* er zijn werk van maakte, om de Arabische zeeroovers ten onder te brengen, die den Perzischen zeeboezem onveilig maakten, koos hij de partij der Engelschen. Hij is de HAROUN AL RASCHID van deze dagen, en even zoo milddadig als dapper. Niet lang geleden heeft hij een lineschip, de *Liverpool* genaamd, naar *Bombay* gezonden, tot een geschenk voor de O. I. Compagnie, en toen men hetzelve afwees, zond hij het naar Engeland voor Koning WILLEM IV. Het geschenk werd aangenomen, en met een ander beantwoord; en om den Sultan te believen, werd het vaartuig van dat oogenblik af *de Imâm* gedoopt.

De Arabische zeemagt, welke eene bloedroode vlag hijscht, bestaat tegenwoordig uit 75 schepen (op de kust van *Malabar* gebouwd), ieder van vier tot zes en vijftig stukken voerende. Hare beste officieren zijn te *Calcutta* of te *Bombay* onderwezen, en op de vaartuigen heerscht de beste krijgstucht.

De Sultan heeft twee vrouwen: de laatste welke hij huwde, is eene dochter van den Shah van *Perzië*, en behalve die heeft hij niet minder dan twintig bijwijven uit *Circassie*, *Georgie* en *Abyssinie*. Hij

(*) Geschiedenis van het Ottomanische keizerrijk, door EDW. UPHAM.

heeft zeven zoons, doch alzoo de geboorte van eene dochter onder de Arabieren geene omstandigheid is om zich over te verheugen, gaat dezelve ook ongemerkt voorbij, en men kent bij gevolg het aantal van zijne dochters niet.

Een aanzienlijk gedeelte van des Sultans tijd, wordt besteed in den Divan met het aanhooren van smeek-schriften en uitoefenen van de regtspleging in zware gevallen. Elke twist over bijzonderen eigendom wordt door vier regters beoordeeld. Er zijn geene advokaten, en de partijen gaan alleen met hunne vrienden te rade. De diefstal valt zelden voor, maar de voorbeelden van persoonlijke beledigingen zijn menigvuldig en worden dikwijls oogenblikkelijk gewroken door een' dolkstoot of sabelhouw. De moord is eene misdaad die den dood vordert, tenzij de nabestaanden van den overledene die uitspraak tegen eene geldboete willen verwisselen, en in dat geval ontvangen zij gewoonlijk duizend dollars. Het tweegevecht is onbekend, en Kapitein CALFAUN gaf zijne verbaasdheid te kennen, dat zulk eene dwaze gewoonte bij eenig verstandig volk plaats vond. »Indien iemand u beledigt" zeide hij: »stoot hem op de plaats neder, maar stel hem niet in de gelegenheid om u te dooden, zoo wel als u te beledigen."

De Arabieren zijn klein van postuur, en hebben kleine hoofden. Zij zijn fier, gastvrij, en stilzwijgend van aard. De muziek maakte weinig indruk op hen.

Het onderling gesprek is niet algemeen onder hen, hetgeen men beschouwen mag als een bewijs van gebrek aan beschaafdheid. Men zegt dat zij bedriege-

lijk en valsch te werk gaan met degenen, met wie zij te doen hebben. Doch men handelt verkeerd met de geaardheid van eenig volk te beoordeelen naar hetgeen men in de handelplaatsen van eenig gewest ondervindt. De menschen verliezen overal in de zedelijkheid door den koophandel, vooral wanneer die op eene kleine schaal gedreven wordt: zij zijn er dan op uit, om waar zij slechts kunnen, een' goeden koop te sluiten. Ik voor mij geloof dat de menschen door de geheele wereld heen dezelfde zijn, en dat het eigenbelang de voornaamste springveder van hunne handelingen is.

Eene onverzettelijke zucht voor de waarneming van hunne godsdienstpligten, is de hoofdtrek in het karakter van dit volk, en niets zal hen verhinderen, om te zijnen tijde hun gebed te verrigten. De officier, die voordat wij aankwamen, bij ons aan boord kwam, verzuimde nimmer zijn gebed op den middag en ten vier ure in den namiddag. Hij aarzelde ook niet te kennen te geven, dat het dan zijn tijd daartoe was, en zijn' tulband op het verdek uitspreidende, keerde hij zijn aangezicht naar *Mecca*, en volbragt zijne kniebuigingen en zijne gebeden met denzelfden eerbied, alsof hij in een' gewijden tempel van de Profeet geweest was. Op zekeren dag, toen hij genoodzaakt was een geneesmiddel in te nemen, deed hij zulks niet, voordat hij een gebed gepreveld had, hetwelk, naar zijne gedachten althans, de weldadige kracht van dien drank vergrootte, en slobberde toen, met een' vromen blik, het drankje naar binnen (*).

(*) Opdat de gewigtige pligt van het gebed niet mogt verwaarloosd worden, beval MAHOMET zijne volgelingen vijfmaal in

Van de opvoeding wordt in des Sultan's staten weinig werk gemaakt: de kinderen leeren lezen en schrijven en teksten uit den Koran op te zeggen. De gegoede lieden zenden hunne kinderen naar *Perzië* om aldaar onderwezen te worden. De geneesheeren bestuderen

de vier en twintig uren op bepaalde tijden te bidden; te weten: 1°. Des morgens voor de opkomst van de zon: 2°. Als de middag voorbij was en de zon begint te dalen: 3°. In den namiddag voor zonsondergang: 4°. Des avonds voor het ondergaan van de zon en het einde van den dag: 5°. Na het eindigen van den dag en voor de eerste nachtwake. — Hij wendde voor, daartoe van den troon des Almagtigen zelve het bevel te hebben ontvangen, toen hij zijne nachtreize naar den hemel deed: en in den Koran wordt dikwijls bij toespeling op dit waarnemen van het gebed aangedrongen, hoezeer het niet stellig in denzelven wordt voorgeschreven. Het is een vereischte, dat zij onder het gebed hun gelaat naar *Mecca* wenden, en om die reden wordt die streek in de Moskeeën aangeduid door eene nis, of door de plaatsing van de deuren, welke op de galerijen der kloktorens uitkomen. Zij die zeer gewetenlijk vroom zijn, bereiden zich tot het gebed in eene moskee of andere heilige plaats, en uiten in eene biddende houding een aantal lofzangen of uitroepingen, waarvan het getal op eene snoer van koralen wordt geteld. »De Mohammedanen spreken het Opperwezen nimmer in een prachtig gewaad aan, hoewel zij behoorlijk dienen gekleed te wezen: maar zij leggen hunne kostbare kleederen en hunne prachtige sieraden aan een' kant, wanneer zij die bij het naderen van de Goddelijke tegenwoordigheid al mogten dragen, uit vrees van hoogmoedig te schijnen. Zij laten de vrouwen niet toe in het openbaar met hen te bidden. Die sekse is verplicht hare godsdienst-oefeningen binnenshuis te verrigten, of indien zij de moskeeën al bezoeken, behoort dat te gebeuren op een tijdstip, wanneer er geene mannen zijn: want de Muzelmannen zijn van oordeel dat hare tegenwoordigheid eene andere soort van aanbidding inboezemt, dan die, welke vereischt wordt in eene plaats aan de aanbidding van God gewijd.» SALE'S *Koran*.

hun vak insgelijks in de laatstgenoemde landstreek, maar worden door de Arabieren als heelmeeesters weinig vertrouwd. In dit gedeelte van het Oosten is de Perzische taal, hetgeen de Fransche in *Europa* is, eene hoftaal, welke door al de fatsoenlijke lieden gesproken wordt. Sommige dergenen, die in Britsch Indië opgevoed zijn, maken veel werk van het Engelsch. Ik vond in een der beste huizen de romans van SCOTT en van COOPER. Tot nu toe is het voornaamste middel tot kennis en beschaving, de drukpers, te *Muscat* niet ingevoerd, en men moet zulks betreuren, omdat hetzelfde onder de regering van een' Vorst zoo verlicht als SYED SYEED BEN, eene vruchtbare bron van weldaden voor zijne onderdanen zoude zijn.

De muntspeciën te *Muscat* in gebruik zijn de koperen »Shaka" ter waarde van 72 à 80 op een' dollar. De kleine koperen »gazee" wordt geschät op 20 voor eene »Mahomedee" die van zilver is, en waarvan er 20 op een' dollar gaan. Doch al de Spaansche, Perziansche, en de meeste der Oostersche muntstukken zijn er algemeen gangbaar.

In den ochtend van den 10^{den} bezochten wij Zijne Hoogheid, om hem ons laatste vaarwel te zeggen. Wij vonden hem in den Divan, zijnen geheimschrijver een' brief opgevende. Deze zat op den vloer, met het schrijfgereedschap naast hem, en zijne knie tot een lessenaar gebruikende. Gedurende dit bezoek, hetwelk kort duurde, keerde zich de Sultan, terwijl onze tolk bezig was te spreken, naar zijn' geheimschrijver en sprak met hem, als of hij voortging met hem den brief te dicteren.

»Naardien gij op het punt zijt van ons te verlaten, kommandant!» zeide Zijne Hoogheid »bid ik u mij te willen te kennen geven, of er ook verder nog iets is, hetwelk ik voor u doen kan: is dat zoo, dan hebt gij slechts te spreken.» Hij vroeg ook wat er met de kanonnen gedaan moest worden, ingevalle dezelve werden opgevischt; en vervolgens, van welken dag af het verdrag zoude gerekend worden in werking te komen. De Heer ROBERTS verzocht Zijne Hoogheid dien dag slechts op te geven, maar hij liet dit geheel aan de beslissing van dien heer verblijven, en na eene wijl bedenkens gaf de Heer ROBERTS zijne meening te kennen, dat hetzelfde van kracht zoude zijn van den dag af, waarop het door den President en den Raad der Vereenigde Staten bekrachtigd was, te weten: op den 30sten Junij 1834, meer dan een jaar geleden. De Sultan merkte aan, dat het dan noodzakelijk zoude zijn een gedeelte der regten te veranderen, die sedert dat oogenblik te *Zangebar* betaald waren: evenwel dewijl de Heer ROBERTS er aldus over dacht, zoude het Tractaat van dien dag af geldig zijn. Hij voegde er bij dat zulks hem ook onverschillig was, alzoo de tollén te *Zangebar* voor 110.000 dollars in het jaar verpacht waren aan de Banyanen, die, toen zij de overeenkomst aangingen, onderrigt waren, dat het verdrag tot stand zoude komen, hoewel zij niet wisten wanneer, en daarom minder hadden betaald, in afwachting der op handen zijnde bekrachtiging van de Vereenigde Staten. Deze inschikkelijkheid, welke de Amerikaansche kooplieden, die den voornaamsten handel op *Zangebar*

dreven, ettelijke honderd dollars in den zak spaarde, vulde de maat van des Sultans edelmoedigheid. Want ik geloof niet, dat de gewoonte het medebrenge, eenig verdrag als verplichtende te beschouwen, voordat derzelve bekrachtiging tusschen de beide belanghebbende besturen is uitgewisseld geworden.

De koffij en de serbet werden evenmin als bij de vorige gelegenheden gespaard, en wij namen afscheid met een diep gevoel van erkentelijkheid voor de welwillende pogingen, door Zijne Hoogheid ten onzen behoeve in het werk gesteld, niet alleen bij het gevaar van de schipbreuk, maar ook van slavernij of zelfs van een' wreeden dood, ingevalle ons vaartuig verloren ware gegaan. Wij zullen altijd eene levendige herinnering behouden van zijn edelaardig, welwillend en grootmoedig gedrag ten onzen opzichte, zoowel bij die, als bij alle volgende gelegenheden: en wij moeten opregtelijk hopen, dat het bestuur der Vereenigde Staten de dankbaarheid in het oog houden, die wij erkennen schuldig te zijn, en zoodra mogelijk aan »Zijne Allergenadigste Hoogheid" daar de bewijzen van geven zal.

De Heer ROBERTS en de Kommandant namen beiden deze laatste gelegenheid waar, om de betuigingen van onzen dank aan Zijne Hoogheid te herhalen, voor zijne menigvuldige blijken van welwillendheid en wij verlieten hem, vol bewondering voor de edele deugden, welke het hart des Alleenheerschers van *Muscat* kenmerken.

De Gouverneur van *Muscat*, SYED BEN CALFAUN BEN AHAMED was hierbij tegenwoordig en verliet het paleis

te gelijk met ons. Na onze terugkomst in het huis van Kapitein CALFAUN, schreef de Heer ROBERTS op verzoek van den Sultan de volgende brieven:

»Aan de Scheepskapiteinen en Supercarga's van de Amerikaansche schepen te *Zangēbar*, of in de andere havens van Zijne Hoogheid, den Sultan van *Muscat*.»

Muscat, 10 Oct. 1835.

Heeren!

Het Handelsverdrag uit naam der Vereenigde Staten door mij met Zijne Hoogheid SYED SYEED BEN Sultan, den Sultan van *Muscat* getroffen, tusschen de contracterende partijen bekrachtigd en uitgewisseld zijnde, is er tusschen Zijne Hoogheid en de Vereenigde Staten besloten, dat het gezegd Verdrag sedert den 30sten Junij 1834 als geldig wordt beschouwd, zijnde de dag, waarop hetzelfde door den Resident en den Raad der Vereenigde Staten bekrachtigd is. Alle schepen derhalve, die eenige hoogere regten betaald hebben, dan bij het voormeld Traktaat bepaald is, of alle tollē, na den voornoemden 30sten Junij geheven, zullen door de tolgaarders in de verschillende havens van Zijne Hoogheid, voor zoo verre die te hoog zijn geweest, teruggegeven worden.

Uw gehoorzame dienaar,

EDMUND ROBERTS,

Speciaal Agent van het Bestuur der Vereenigde Staten bij den Sultan van Muscat.

»Aan Kapitein HASSAN BEN IBRAHIM,
te *Zangebar*.»

Muscat, 10 Oct. 1835.

Sir!

Ik heb het genoegen U te berigten, dat het Traktaat, tusschen Zijne Hoogheid den Sultan van *Muscat* en het Bestuur der Vereenigde Staten gesloten, sedert den 30sten Junij 1834, op welken dag hetzelfde van den kant van den President en den Raad der Vereenigde Staten bekrachtigd is geworden, in volle werking is gekomen. Alle schepen of koopgoederen, voor welke na dat tijdstip eenige hogere regten betaald zijn, dan bij het voornoemde Traktaat bepaald is, waarvan een afschrift door den Sultan in uwe handen is gesteld, zullen teruggegeven worden door de tolgaarders, immers voor zoo verre dezelve te hoog zijn ontvangen geworden. Ik heb op verzoek van den Sultan een' gelijkkluidenden brief met dezen aan de Amerikaansche scheepskapiteinen en supercarga's geschreven, die met de eerstkomende gelegenheid naar *Zangebar* zal gezonden worden.

De Kapitein HASSAN gelieve de beste wenschen van den ondergeteekenden voor zijn' welstand, geluk en voorspoed aan te nemen.

EDMUND ROBERTS.

»Aan de Amerikaansche Scheepskapiteinen en Supercarga's»

Muscat, 10 Oct. 1835.

Heeren!

Zijne Hoogheid SYED SYEED BEN, Sultan van *Muscat*, alle botsing tusschen het Bestuur der Vereenigde Staten

en Zijne Hoogheid verlangende te voorkomen, heeft mij verzocht aan alle Scheepskapiteinen en Supercarga's, tot de schepen der Vereenigde Staten behoorende, bekend te maken, dat de haven van *Mombas* in *Oost-Afrika* in staat van rebellie zijnde, door Zijner Hoogheids schepen geblokkeerd wordt gehouden, en blijven zal, totdat zij wederom tot onderwerping zal zijn gebragt: en dat het bijgevolg aan geene schepen zal geoorloofd zijn de gezegde haven, zoo lang die blokkade duurt, binnen te komen.

Ik heb de eer met achting te zijn,

Uw gehoorzame dienaar,

EDMUND ROBERTS,

*Speciaal Agent der Vereenigde Staten
bij den Sultan van Muscat.*

Nadat deze brieven geschreven waren vernamen wij, dat de Ouâli een bezoek van ons verwachtte. Zijn huis is zeer groot. Door een' gang geleid zijnde, alwaar een zwerm van bedienden ons onder het voorbijgaan stond te begroeten, werden wij naar een ruim vertrek op de tweede verdieping gebragt, hetwelk zeer hoog was en van ronde vensters, met geschilderde glazen versierd, zijn licht ontving. De vloer was belegd met fijne Perziaansche tapijten en de wijkingsen in de wanden, welke wij in al de huizen van *Muscat* hebben gevonden, waren met glaswerk en Fransch porselein bezet. Midden in het vertrek stond eene tafel overdekt met eene shawl van kemelhaar, en bezet met schotels vol komkommers, druiven, amandelen, kweeperen van *Gambroon*, confituren van

verschillenden aard, en groote bekers met serbet. Nadat wij van dezen maaltijd genuttigd hadden, werd er in geëmailleerde kopjes van Perzisch maaksel, op schenkborden van geslepen glas geplaatst, koffij voorgediend. Onze servetten werden toen besprengd met water van oranjebloesem uit een zilveren gietertje, en boven wierookvaten gehouden, in welke wierook stond te branden.

De Gouverneur bragt ons vervolgens naar het huis van zijnen broeder, alwaar nagenoeg dezelfde formaliteiten in acht werden genomen. De vertrekken waren hier evenwel zwieriger, met prachtige tapijten behangen, en met kleine ottomanes (kanapé's) gemeubeleerd, welke alle met zijde of satijn van verschillende kleur bedekt waren. Het zilveren gietertje, de wierookvaten, en zelfs de geëmailleerde Perziaansche kopjes geleken zoo volkomen naar die, welke wij bij den Gouverneur hadden gezien, dat het moeilijk zoude geweest zijn dezelve van elkander te onderscheiden. Wij namen afscheid en werden door den Gouverneur en door Kapitein CALFAUN naar onze booten begeleid. Hier schudden wij hartelijk elkanders handen, lieten elkander onze beste wenschen na, en wij voeren naar boord.

Het is onder de volkeren van *Azië* een algemeen aangenomen gebruik elkander, bij alle gelegenheden van vriendschappelijk onderhoud, wederzijds geschenken te geven, en bij het tot stand brengen van eenig tractaat is de geaardheid en de waarde van die geschenken altijd een punt van ernstige overweging tusschen de onderhandelende agenten. Ingevolge dit

gebruik werden er velerlei artikelen door de Vereenigde Staten aan den Sultan geschonken, waaronder eene sabel was met gouden greep en schede, TANNERS kaart der Vereenigde Staten, eene Amerikaansche vlag, een stel Amerikaansche munten, verscheidene buksen, een aantal geslepen glazen kroonen, eene aanmerkelijke hoeveelheid Amerikaansch nankin, bekend onder den naam van Forsyth's nankin, enz.

Traktaat van vriendschap en handel tusschen de Vereenigde Staten van Amerika, en Zijne Majesteit SYED SYEED BEN, Sultan van *Muscat*, en deszelfs aanhoorigheden.

Art. I. Er zal een eeuwigdurende vrede heerschen tusschen de Vereenigde Staten van *Amerika*, en SYED SYEED BEN Sultan en het van hem afhangende gebied.

Art. II. De burgers der Vereenigde Staten zullen de volle vrijheid genieten om de havens van Zijne Majesteit SYED SYEED BEN Sultan met hunne ladingen binnen te varen, van hoedanigen aard die ladingen ook mogen zijn, en het zal hun geoorloofd zijn dezelve vrijelijk aan de onderdanen van den Sultan te verkoopen, of te verruilen tegen alle voortbrengselen van het Koningrijk, of andere artikelen, welke aldaar mogten voorhanden zijn. Door den Sultan of diens ambtenaren zal geenerlei prijs worden bepaald van de artikelen door de kooplieden der Vereenigde Staten te koop aangeboden, noch van die, welke zij mogten verlangen te koopen, maar de handel zal van weêrkanten vrij zijn, en er zal mogen verkocht, gekocht of verruild worden op alle zoodanige voorwaarden en

tot allen zoodanigen prijs, als de eigenaars zullen goedvinden te bepalen; en zoo dikwijls de voornoemde burgers der Vereenigde Staten zullen goedvinden te vertrekken, zal het hun vrijstaan zulks te doen: en indien eenig ambtenaar van den Sultan tegen dit artikel mogt misdoen, zal hij strengelijk gestraft worden. Bij dezen wordt echter bepaald, dat de artikelen van vuurwapenen, kruid en kogels, op het eiland *Zangebar*, alleen aan het bestuur mogen verkocht worden; maar in alle andere havens van den Sultan mogen de voornoemde artikelen van oorlog vrijelijk en zonder beperking aan den meestbiedende verkocht worden.

Art. III. De schepen der Vereenigde Staten, die in eenige van des Sultans haven binnenkomen, zullen niet meer dan 5 pro cento van derzelve ladingen betalen; en dit zal strekken tot voldoening van alle in- en uitgaande regten, tonnégeld, loodsgelden, ankergelden of alle andere tollén. Ook zal er geene belasting hoe ook genaamd, betaald worden van dat gedeelte der lading, hetwelk onverkocht aan boord blijft en wederom wordt uitgevoerd. Ook zullen er geene de minste regten geheven worden van eenig vaartuig der Vereenigde Staten, hetwelk eene der havens van Zijne Majesteit binnenkomt met oogmerk van te kalfateren, te provianderen of onderzoek te doen naar den toestand der handelmarkt.

Art. IV. De Amerikaansche burger zal geene andere uitgaande en inkomende regten betalen, geen ander tonnégeld of andere belasting onder welke benaming ook, dan de meest bevriende natie zal verpligt zijn te voldoen.

Art. V. Indien eenig vaartuig der Vereenigde Staten op eenig gedeelte van des Sultans grondgebied mogt schipbreuk lijden, zullen de personen, die aan dezelve ontkomen, behoorlijk verpleegd en gastvrij onthaald worden op des Sultans onkosten, totdat zij de gelegenheid zullen vinden om weder naar hun vaderland overgebracht te worden, (want de Sultan kan nimmer aanspraak maken op eenige vergoeding voor het betoonen van hulp aan de ongelukkigen): en de eigendom van zoodanige schipbreuk gered, zal zorgvuldig bewaard en aan den eigenaar teruggeven worden, of wel aan den Consul der Vereenigde Staten, of aan eenigen anderen daartoe gemagtigden Agent.

Art. VI. De burgers der Vereenigde Staten hunne toevlugt tot de havens van den Sultan nemende, met het oogmerk om handel te drijven, zullen de vrijheid hebben om te landen en zich in de voornoemde havens op te houden, zonder voor die vrijheid eenig ander regt te betalen dan de algemeene inkomende regten, welke de meest bevriende natie gehouden is te voldoen.

Art. VII. Indien eenige van de burgers der Vereenigde Staten of hun eigendom door de zeeroovers genomen, op het grondgebied des Sultans gebragt wordt, zullen zoodanige personen wederom in vrijheid gesteld en de goederen aan de eigenaars teruggegeven worden, indien zij te vinden zijn, of anders aan den Amerikaanschen Consul, of eenige andere bevoegde autoriteit.

Art. VIII. De schepen, die aan de onderdanen van den Sultan toebehooren en binnen eenige der havens

de Vereenigde Staten komen, zullen geene andere of hoogere regten betalen, dan die van de meest bevriende natie.

Art. IX. De President der Vereenigde Staten zal de vrijheid hebben om Consuls te benoemen in de havens van den Sultan, alwaar de meest uitgebreide handel gedreven wordt; en deze Consuls zullen bij uitsluiting regters zijn over alle geschillen, welke er tusschen de Amerikaansche burgers mogten ontstaan. Zij zullen de magt bezitten om den eigendom der Amerikaansche burgers, in het Koningrijk stervende, tot zich te nemen, om dien naar de regtmatige erfgenamen over te zenden, na alvorens de schulden, bij de onderdanen van den Sultan gemaakt, betaald te hebben. De voornoemde Consuls zullen niet gearresteerd, noch derzelve eigendom aangetast mogen worden, noch iemand van hunne huishouding: maar hunne personen en goederen zullen onschendbaar zijn. Indien evenwel eenige Consul misdoen mogt tegen de wetten des Koningrijks, zal daarover eene aanklagt aan den President gezonden worden, die hem onmiddellijk zal verplaatsen.

Aldus besloten, geteekend en gezegeld in het koninklijk paleis van de stad *Muscat*, op den een en twintigsten dag van September des jaars één duizend achthonderd en drie en dertig der Christelijke jaartelling, het zeven en vijftigste jaar van de onafhankelijkheid der Vereenigde Staten van *Amerika*, overeenkomende met den zesden dag van de maand »Jamada Alawel” in het jaar van de Hegira één duizend twee honderd en negen en veertig.

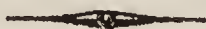
De bekrachtiging van het bovenstaande Tractaat, van den kant der Vereenigde Staten voert de dagteekening van 30 Junij 1834. De volgende verklaring is gehecht aan het afschrift van het Tractaat, hetwelk berustende is bij de archiven van den staat.

»Dit strekt om te verklaren, dat op den dertigsten dag van September Anno Domini één duizend achthonderd en vijf en dertig, overeenkomende met den zesden dag van de maand »Jamada Althani” in het jaar van de Hegira één duizend twee honderd en een en vijftig, EDMUND ROBERTS, de speciale Agent der Vereenigde Staten van *Amerika* een bekrachtigd afschrift heeft overgelegd en uitgewisseld van een Tractaat te *Muscat* in het Koningrijk *Aman* geteekend op den één en twintigsten dag van September, één duizend acht honderd en drie en dertig van de Christelijke jaartelling, overeenkomende met den zesden dag van de maand »Jamada Alawel” in het jaar van de Hegira één duizend twee honderd negen en veertig.

»In getuigenis waarvan ik mijne handteekening en mijn zegel hieronder heb geplaatst in het voornoemde *Muscat* op den zesden dag van de maand »Jamada Althani” in het jaar van de Hegira één duizend twee honderd één en vijftig, overeenkomende met den dertigsten dag van September, één duizend acht honderd vijf en dertig van de Christelijke jaartelling.

SYED SYEED BEN, Sultan.

Het voornoemde Traktaat is op perkament geschreven in de Arabische en Engelsche talen, en geldig sedert den dag van deszelfs bekrachtiging door het Bestuur der Vereenigde Staten.

HOOFDSTUK X.

HINDOSTAN.

October 1835.

Juist bij het ondergaan der zon op den 10^{den} October zeiden wij de barre klippen van *Oman* vaarwel met een salvo uit ons geschut, en spoedden ons van de stevige koelte gebruik te maken, om deszelfs »groene wateren» te verlaten en naar eene minder brandende luchtstreek te worden overgevoerd. Op onzen overtocht hadden wij veel stilte bij zoele lucht en warm weder. Verscheidenmaal hadden wij, onder het doorkruisen van de Arabische zee, de gelegenheid om het phosphorieke van derzelve wateren bij nacht te bespeuren: en toen wij ten naastenbij een paar honderd mijlen ten zuiden van den klassieken *Indus* gekomen waren, ontvingen wij een bezoek van verscheiden fraaije landvogels. Bij de zoelheid, welke gewoonlijk op den middag heerschte, zagen wij een aantal gele waterslangen, met breede zwarte strepen, door den spiegelhelderen schoot der zee glijden, en twee of drie nachten lang zagen wij ook de Komeet van HALLEY, welker komst door de Sterrekundigen zoo lang te voren voorspeld was.

In den avond van den 22sten kregen wij den vuurtoren van *Bombay* in het oog, en na vergeefs om een loods geseind te hebben, lieten wij in het gezigt eener talrijke vloot van visscherbooten het anker vallen (*).

(*) De Westkust van Indië levert eene groote hoeveelheid voortreffelijken visch op, en eene aanmerkelijke bevolking van de dorpen langs het strand vindt haar levensonderhoud door denzelfden te vangen. Zij gaan daarmede op de volgende wijze te werk. Er worden staken of palen van eene aanmerkelijke lengte en dikte op een' tamelijk verren afstand van de kust, somtijds tot wel eenige mijlen ver in zee vastgestoken, door middel van er bij het vloedgetijde zwaar belaste booten aan vast te maken, welke door hare zwaarte, bij het vallen van het tij, die palen al dieper in den zanderigen of modderigen bodem doen indringen. Deze bewerking wordt verder bevorderd door een aantal matrozen, die dezelve in den grond heijen, door te trekken aan touwen, welke aan het bovineinde van de palen zijn vastgehecht. Aan deze palen worden netten van groote lengte vastgemaakt, welke, van eene zeer taaie stoffe vervaardigd, in staat zijn om het gewigt te dragen van eene zoo groote vangst, dat het somwijlen aan het wonderdadige grenst, en een bont mengsel van allerlei visch en andere zee voortbrengselen oplevert. »FISHER'S" *Drawing-Room Scrapbook*: Jaargang 1836.

De lezer kan aldaar een fraai zeegezichtje van *Bombay* af genomen vinden. Miss L. E. LANDON, die later gehuwd met GEORGE MACLEAN, den Gouverneur der Engelsche Bezittingen ter kuste van *Guinea*, aldaar te Kaap *Coast Castle* in den loop van 1838 plotseling gestorven is, en het dichtkundige van dat belangrijke *Annual* bewerkte, heeft er het volgende gedichtje bij geleverd, met welks mededeeling wij meenen den lezers van dit werk geene ondienst te zullen doen.

DE VISSCHERBOOTEN VAN BOMBAY.

Schijn nog een poos, getrouwe lamp!

Hoe lang de nacht ook zij:

De wind is guur, de lucht vol damp,

Schijn noch een poos voor mij.

Vroeg in den volgenden morgen wonden wij het weder op: er kwam een loods aan boord, en tegen den middag lag ons vaartuig op de voor hetzelfde bestemde ankerplaats. Wij hadden het genoeg van te verne-

Hoe treurig neigt die populier
Zijn takken naar den grond:
't Is of hij met zijn rouwloof hier
Op 't veld van 't kerkhof stond.

Hoe komt hier van dien boom 't gesuis,
Die 't veld des doods bekroont?
Eene and're lommer voegde 't huis,
Waar hoop en leven woont.

Gij, tortel! die een wijkplaats vindt,
In 't digtste zijner blâan,
Waarom heft ge in deez' vroegen stond,
Uw droevig lied reeds aan?

't Heeft alles voorbeduidingskracht,
Als 't hart in de eenzaamheid,
Bij 't langzaam voortgaan van den nacht,
Den dageraad verbeidt.

'k Zie van de lichten in 't verschiet
Der baai den doffen glans:
Gij, stille maan, die 't al bespiedt!
Waar is het onze thans?

Met hoeveel kansen van gevaar,
Gaat niet de visscher uit?
Hem dreigt de dood met elke baar;
In d'afgrond woont zijn buit.

men, dat *de Onderneming* ettelijke dagen lang op onze aankomst had gewacht: en de officieren der beide schepen lieten slechts weinig tijd voorbijgaan, eer zij elkander kwamen bezoeken.

Kapitein BASIL HALL (*) heeft naar waarheid gezegd: »van alle plaatsen in de fraaije uitgestrektheid dier gewesten, die zoo gelukkig de Oostersche Wereld genoemd worden, van de *Kaap de Goede Hoop* af, tot aan de eilanden van *Japan*, van *Bengale* tot *Batavia*, is er, van alle hoeken en gaten, die ik in den loop

'k Voel mij beklemd van angst en schrik,
 Bij 't allerminst geblaas:
 En sla 'k naar boven slechts een' blik,
 Zoo ducht ik 't stormgeraas.

Al schijnt ook 't zonlicht op de zee,
 'k Denk toch aan bank of klip,
 Waar langs mijn man, ver van de rée,
 Moet varen met zijn schip.

'k Slaap niet, gelijk een ander doet:
 Mijn angst neemt toe bij nacht.
 Mijn hart vliegt stâag hem te gemoet;
 'k Bid voor hem, dien 'k verwacht.

Daar danst een kleine boot in 't schuim
 Der baren op en nêer: —
 Zijn held're stem klinkt over 't ruim: —
 God dank! — daar is hij wêer!

(VERT.)

(*) In zijne vermakelijke »Brokstukken van mijne togten en reizen.»

mijner togten heb bezocht, niet een' hetwelk met *Bombay* kan vergeleken worden. Waarlijk, indien iemand mij raadpleegt, die binnen den kortst mogelijken tijd en voor de minst mogelijke onkosten alles begeert te zien, wat wezenlijk karakteristiek is in de Oostersche Wereld, dan zoude ik, zonder mij te bedenken, tot hem zeggen: doe een' reistogtje naar *Bombay*: blijf aldaar een paar weken, en de omstreken van hetzelfde bezoekende, als *Elephanta*, *Carli* en *Poonah*, zult gij goede staaltjes zien van de meeste dingen, die in de Oost opmerkenswaardig en belangrijk zijn."

De haven van *Bombay* wordt gevormd door een aantal eilanden nabij de vaste kust, welke eene fraaije waterkom van ettelijke mijlen in uitgestrektheid omsluit. Het land is over het algemeen niet zeer hoog, en het eiland *Bombay* zelf, hoewel met eenige heuvels bezaaid, is laag en moerassig. Er is eene genoegzame diepte van water voor de grootste schepen, en er loopt een tij van zeventien voeten.

Van de ankerplaats af is er niets bijzonder treffends te zien, hetzij in het aanzien van *Bombay* zelve, hetzij van de haven, behalve derzelve ruimte, en nadat ik de boven aangehaalde volzinnen had gelezen, gevoelde ik mij vrij wat teleurgesteld, toen ik niets anders zag, dan een groot kasteel, hetwelk niet zeer hoog was, van gehouwen steen gebouwd, die door den tijd donker was geworden, en waarboven niets anders prijkte, dan een klein torenspitsje, hetwelk wel naar dat van eene presbyteriaansche kerk geleeek. In hoever de indruk door die bewoordingen te weeg

gebragt ten opzichte der oogpunten van de kust af, op de waarheid gegrond zijn, is iets, hetwelk wij niet kunnen beslissen, maar wij verwachten er evenwel niet zeer veel van. Mogelijk wekken de schitterende kleuren, waarmede de reizigers zoo dikwijls de schilderijen der plaatsen, welke zij bezocht hebben, afmalen, de verbeeldingskracht te veel op, welke van zelve reeds wordt aangevuurd door het verlangen van nieuwe gewesten te zien, en overspannen zij het beoordeelingsvermogen, den bezoeker te leur stellende, en den reiziger, wiens beschrijving men misschien gelezen had, doende mistrouwen, zonder dat de reiziger evenwel werkelijk te laken is.

Omtrent vijf uren in den namiddag, toen de zonnestralen minder gloeiënd begonnen te worden, roeiden wij naar den wal en het havenhoofd toe. Aldaar lag eene menigte kleine vaartuigen geankerd, die in derzelver vorm alle veel geleken naar de Oost-Afrikaansche en Arabische dāussen. Hunne snebben en stevens zijn hoog, hunne masten steken vooruit, en op elk derzelven was een soort van dek, waarop men veelal een' half-naakten Hindoo zag zitten, om zich te wasschen, of eenigen anderen dergelijken arbeid te verrigten. Eene zeer gewone vertooning aan boord dier scheepjes, op dit uur van den dag, was die van eene groep half-naakte matrozen; zeer ijverig in eene naauwkeurige beschouwing van elkanders hoofden bezig, evenwel met een ander oogmerk dan om zich in de schedelleer te oefenen. De meeste dier vaartuigen kwamen van *Goa* en de kust van *Hindostan*. De talrijke heen en weder-varende booten, welker vorm wel naar eene halve

meloen gelek, voerden Latijnsche (vierkante) zeilen, die ons zeer breed voorkwamen, totdat wij bespeurden, dat zij in hun' vorm vergoedden, hetgeen zij in zwaarte of digtheid van hun weefsel misten.

Wij hadden nauwelijks den steenen trap, waarop het havenhoofd uitloopt, betreden, of er werd ons een half dozijn palanquins ten gebruike aangeboden. De dragers derzelve waren even zoo lastig als de sjouwers en de huurkoetsiers bij de aankomst van eene stoomboot aan de stijgers te *Nieuw York* of te *Philadelphia* (*).

Alzoo het een fraaije avond was, wilden wij liever wandelen: ik moet erkennen, dat ik er een' tegenzin in had, om mij op de schouders van anderen te laten dragen: een vooroordeel, waarvan ik mij, zoo lang als ik te *Bombay* geweest ben, niet heb kunnen ontdoen.

(*) Eene palanquin is eene langwerpige koetsbak van zeven voeten lengte, twee en een' halven voet wijdte en vier voeten hoogte, met nedervallende sehernen of deuren aan weerskanten, door welke de passagier er inkruipt en die hij naar zijne verkiezing open of dicht kan houden. Van binnen is zij gevoerd met chits en behangen met zijden gordijnen: eene dunne matras of een kussen bedekt er den vloer, waarop hij ligt: onder zijn hoofd ligt eene peluw, en onder zijn' voet heeft hij eene bank om zijn' hoed enz. op te plaatsen; daarenboven dient een rond kussen voor hem om op te gaan zitten. Zware stokken, bijkans vijf voeten lang, met ijzeren ringen vastgemaakt, steken aan de beide einden uit, en door middel van deze wordt het voertuig gedragen op de schouders van vier sterke mannen, die, behalve dat zij een' tulband en een' gordel om hunne lendenen dragen, geheel naakt zijn. Zij gaan zoo snel als een paard kan draven: de beweging is hossebossende en vermoeijende, voordat men aan dezelve gewoon is.

Bij het vervolgen van onze wandeling aan het havenhoofd zagen wij vele rijtuigen, en wij merkten een klein huisje op, ten dienste der tolbeambten, die naar de verbodene goederen op den uitkijk zaten. Het was ons een vreemd gezigt, zoo vele gordeldragende Hindoos, getulbande Banyanen, en met hooge mutsen toegerúste Perzianen te zien, in Engelsche rijtuigjes, vurige paarden mennende, en met een' Hindoo in het wit gekleed naast hen rennende, die met zijne hand vooruit wuivende van tijd tot tijd uitroept: »Paish!» om de voetgangers te waarschuwen uit den weg te gaan. Phaetons, stanhopes en palanquins reden in en uit het kasteel, toen wij hetzelfde binnenkwamen. Dit kasteel of fort is van eene dubbele gracht omringd, en heeft twee rijen muren. Men komt derhalve in hetzelfde over twee ophaalbruggen en door twee poorten, bij welke beide Engelsche schildwachten geplaatst zijn, die er zeer zorgvuldig op passen, om de voorbijgaande officieren met de militaire eerbewijzen te begroeten.

De avond werd onder feesten doorgebracht ter viering van den Hindooschen nieuwjaarsdag. Tegen zeven ure liepen wij, door verschillende straten heen, naar den bazar, alwaar het van inwoners uit al de Oostersche gewesten krioelde. De gansche ruimte schitterde van lampen van kokosolie, meestal bestaande uit een' grooten beker half vol water, met de olie boven hetzelfde drijvende, en aldus in een' glazen bol opgehangen. Niets kan voor een' vreemdeling trefender zijn dan deze vertooning. De verlichting was algemeen en de zamengevloede menigte zeer groot.

Men vond er uitstallingen vol tabak en arek-noten, welke de winkeliers met eene schaar in stukjes sneden: verder eene kroeg, alwaar men arak verkocht, die bij het schijnsel der lampen kenbaar was aan de roode vaten, die denzelven inhielden, en verder wederom een' confituriërswinkel. Men trof onder den hoop een aantal kinderen aan, op de armen hunner op-pasters gedragen, met mutsen van verschillende kleuren, en die er uithoofde van het antimonium, waarmede hunne oogleden beschilderd waren, zonderling genoeg uitzagen. Wij bleven voor een oogenblik met de menigte staan voor den winkel van een' Chinees, om te kijken naar een' grooten kop, die zoo kunstig gemaakt was, dat hij zijn' mond onophoudelijk beurtelings opende en sloot. Doch de aanschouwers schenen wel allen stom te zijn: er werd geen gedruisch van menschelijke stemmen gehoord, zooals zekerlijk plaats zoude hebben gehad onder een' dergelijken veelsoortigen volkshoop in eenig ander gedeelte van de Christenwereld.

Wij drentelden bijkans een uur lang rond, ons met de ellebogen nu links, dan regts een' weg banende, en telkens iets nieuws ziende. Ten laatste moede geworden, keerden wij naar het havenhoofd weder, en vertrokken naar boord.

Den volgenden dag gebruikte ik een' wegwijzer van een fatsoenlijk voorkomen, en liet mij door hem geleiden om verscheiden huizen, die te huur stonden, te bezien, met het oogmerk, om al degene van ons, die niet op eene andere wijze konden geholpen worden, aan den wal te herbergen, terwijl het schip op

de werf gekalfaterd zoude worden. Ik was ter naauwernood aan land gekomen, of ik zat ook reeds in eene palanquin, vergezeld van een' Hindoo, die een' Chineschen parasol droeg, om ons overal tegen de zonneschijn te beveiligen. Zulk een bediende, die een »Musol» heet, heb ik bij verschillende gelegenheden als een zeer nuttig wezen leeren kennen. Mijn wegwijzer droeg zijn' eigen parasol, en liep naast de palanquin, mij elk voorwerp aanwijzende, hetwelk eenige opmerking verdiende. Na vele woningen bekeken te hebben, vond ik er eene, welke ons voegde. De wegwijzer werd aldaar achtergelaten om de noodige schikkingen te maken, en des anderen daags, omtrent vijf uren, vonden wij, volgens de afspraak, welke wij gemaakt hadden, ons huis gemeubeleerd, en van dienstboden en mondbehoefte voorzien.

Men kan zich van de levensmanier te *Bombay* niet gemakkelijk een denkbeeld maken. Onze »dubash» (wegwijzer) was de man, die alles bezorgde, wat wij verlangden. Ons kleine etablissement had een hof- of keldermeester noodig, om voor de spijskamer en de tafel te zorgen. Deze man was een Perziaan, wilde, uithoofde van zijne godsdienstleer, met geen vuur te doen hebben, of ergens uit drinken, wat ons toebehoorde. Hij roerde zijn' eigen beker, die van eene soort van brons was, niet met zijne lippen aan, maar wanneer hij dronk, hield hij zijn hoofd achter over, en goot een' stroom van water in zijn' wijd opgesperden mond. De kok was een bastaard-Portugees, en hoewel er eene put van helder water nabij was, verlangde hij een' man van de Caste der Par-

boos om hetzelfde voor hem te putten, en behalve hem een' Hindoo, om de pligten van een' keukenjongen te verrigten, en de glazen kroonen in orde te houden. Onze brandstof werd ons door vrouwen bezorgd, en er kwamen er dagelijks twee, om de straat voor de deur schoon te vegen, en al de onreinigheden van het huis weg te nemen. Behalve deze dienstbare geesten had ieder van ons in het bijzonder, als het te pas mogt komen, zijn' mussol en zijne palanquindrager.

Het schip werd op de werf gehaald, en men bevond hetzelfde zoodanig ontramponneerd, dat het noodzakelijk werd geoordeeld er eene nieuwe warelooze kiel onder te leggen, en den geheelen bodem te kalfateren en te koperen, waartoe ons alle hulpmiddelen ten dienstvaardigste werden aangeboden door de ambtenaren der Oost-Indische Compagnie. De werf is groot en levert alles op, wat tot het herstellen van een schip vereischt wordt. Er zijn twee dokken, elk groot genoeg om drie schepen te gelijk te bevatten: maar uit hoofde van de zandbank, welke voor dezelve ligt, kunnen er de oorlogschepen van den eersten rang niet inkomen, zonder de lastige en vervelende bewerking van het, door behulp van kameelen en boeijen, over de bank te boegseren. *Bombay* heeft een' grooten naam wegens zijn' scheepsbouw en zijn tuighuis. De timmerlieden en werktuigkundigen zijn er gewoonlijk Perzianen, die voor arbeidzaam en behendig doorgaan: doch uithoofde van hunne bijzondere manier van werken, doen zij, in een' even langdurigen tijd, zoo veel niet als de Europeanen. De

voeten worden er even zoowel gebruikt als de handen, en de timmerman zit op den grond, de plank of het stuk hout, waarmede hij bezig is, tusschen de voeten houdende, terwijl de handen de schaaf of de zaag gebruiken, naarmate de gelegenheid het vereischt.

De noodige voorzorgen genomen hebbende tegen de muskiten, die kleine kwelgeesten der menschheid in het Oosten, sliepen wij zeer goed in onze nieuwe woningen, en gingen den volgenden dag uit, om berigten in te winnen, aangaande de plaats, waar wij ons bevonden; maar nimmer hebben wij, in den ganschen loop onzer omzwervingen door verschillende gewesten van de wereld, meer moeite gehad, om eenige plaatselijke kennis op te doen. De lieden, bij welke wij ons daartoe vervoegden, hadden er geene, of het was hun ongeoorloofd ons dezelve mede te deelen: en vele van hen, aan wie wij de stoutheid hadden vragen te doen, keken verlegen of gaven ons een onbepaald en ontwijkend antwoord. Wij hadden het geluk van zeer vriendelijk bejegend te worden, maar gelooven niet dat het te pas komt de bijzondere personen aan te duiden, bij eene openbare betuiging van erkentelijkheid voor bijzondere beleefdheden.

De dagbladen van *Bombay* leveren weinig stukken van algemeen belang op. De »*Bombay Advertiser*» die ongeregeld uitkomt, bevat een' almanak met eenige der wetten, welke betrekking tot de compagnie hebben. De »*Oostersche Christelijke Spectator*» maandelijks uitkomende, uit de drukkerij van het Amerikaansche Zendelinggenootschap, is belangrijk voor de vrienden van die inrigting in al de oorden van de

wereld. De »Gouvernements Courant van Bombay» komt wekelijks uit, en wordt gevuld met advertentiën en notificatiën in het Engelsch, Hindoosch en Marats. De »Bombaysche Courant» en »de Courier van Bombay» worden tweemaal 's weeks uitgegeven, en zijn tweemaal zoo groot als de Gouvernements Courant. Verder is er nog eene »Prijscourant» en een Weekblad, onder den titel van »Bombay Hurkaru en Vurtuman» door een' Perziaan in de Hindoosche taal uitgegeven.

De »Bombaysche Courant» voor 24 Oct. 1835, hield het volgende beleefde berigt in, aangaande de komst van den *Paauw*, hetwelk misschien belangrijk zal zijn voor de Amerikanen, alzoo het min of meer dienen kan tot een bewijs, op welke wijze de Engelschen, evenwel niet algemeen, over hen denken.

»De aankomst van het Amerikaansche oorlogsvaartuig in deze haven, herinnert ons eenige geruchten, die er in het verleden jaar in omloop waren, ten aanzien der bedoelingen van de Amerikaansche schepen in de Indische Zee, en wel vooral van het kiezen van *Muscat* tot de voornaamste plaats hunner bestemming. De slotsom dier geruchten kwam hierop neder, dat de Amerikanen verlangden te *Muscat* eene factory op te rigten, en zich bij den Imâm, ter verkrijging van de vrijheid daartoe, hadden aangemeld. Men zeide zelfs, dat hun dit in zoo ver gelukt was, dat er door den (Engelschen) Admiraal voorstellingen over bij den Imâm zijn ingediend. Of broeder Jonathans (der Amerikanen) bedoeling bij deze gelegenheid dezelfde is, weten wij met geene zekerheid te bepalen, maar uithoofde van zijne bekende volharding, zoude het ons

niet verwonderen, hierover bevestigend te moeten denken.”

De voorafgaande bladzijden van dit werk toonen ten duidelijkste, van welk een gewigt de voorstellingen des Admiraals bij den Sultan van *Muscat* geweest zijn, en zullen hem de bedoeling der Amerikaansche schepen in de Indische wateren ten volle verklaren, wanneer het gebeuren mogt, dat hem dit boekdeel bij toeval in handen kwam.

Het verwondert ons in geenen deele, dat de steller van het voormelde artikel de staatkunde van het Bestuur der Vereenigde Staten miskend heeft: dat hij zich hetzelfde voorstelt als verlangende factorijen buitenslands tot stand te brengen. Ik heb daar meer toespelingen door verschillende Engelsche schrijvers op zien maken, van welke wij vooronderstellen moesten, dat zij beter ingelicht zijn. Als een voorbeeld hoe algemeen dit denkbeeld ingang vindt, veroorlove men mij de volgende regels bij te brengen, door STEPHEN KAY (*) aangehaald. »Ingevalle die baai (*Delagoa Baai*) in het bezit der Amerikanen, Franschen of Russen geraakte, zoude het verderfelijk zijn, niet alleen voor de kolonie van de Kaap, maar voor onzen geheelen O. I. handel in vrede of oorlog, en vooral in tijd van oorlog, dewijl het eene der fraaiste havens van de wereld is, vanwaar vijandelijke expeditiën ten allen tijde zouden kunnen uitgerust worden.»

(*) In zijne belangrijke »Reizen en Waarnemingen in Kafferland» reeds te voren aangehaald uit het Zuid-Afrikaansche *Quarterly Journal* voor 1830.

Die heeren kunnen verzekerd zijn, dat zij niets van de Amerikanen te vreezen hebben, met opzigt tot het oprigten van buitenlandsche factorijen en nederzettingen; ten minste voor als nog niets. Dewijl deze geheel en al afkeerig zijn, zoowel in de praktijk als in de beschouwing van het stelsel des alleenhandels, zal hunne leus voor eeuwen lang waarschijnlijk wel blijven:

»Handelsvrijheid en zeemansregt»

HOOFDSTUK XI.

HINDOSTAN.

November 1835.

Het kleine eiland *Bombay* op de kust van *Malabar* gelegen, op $18^{\circ} 56'$ N. B. en $72^{\circ} 57'$ O. L., ten naasten bij tien mijlen in de lengte en drie in de breedte beslaande, geeft zijn' naam aan het gansche Presidentschap van *Bombay*. Het wordt ten N. gescheiden van het eiland *Salsetta* door een' arm van de zee, van eene halve mijl breedte, de rivier *Mahim* genoemd, over welke eene brug of waterleiding ligt, welke de beide eilanden verbindt. Het kasteel van *Bombay*, hetwelk aan den zuidkant van het eiland staat, is acht of tien mijlen van de vaste kust af. Het land is hier over het algemeen vlak en effen, en men vindt er zeer goed aangelegde Mac Adam's wegen. De grond is vruchtbaar, ten minste gedurende een aanmerkelijk gedeelte des jaars; maar dewijl hij in den regentijd dikwijls onder water staat, is er de lucht niet gezond. De ongesteldheden, welke er het meest heerschen, zijn anderendaagsche- en zinking-koortsen, en de roode loop. Gedurende een' geruimen tijd, nadat het voor het eerst door de Europeanen bezocht was, zag men dit geweest met schrik aan: weinig lieden hadden moeds genoeg om te blijven wonen, waar het

zoo ongezond was, dat er een spreekwoord uit ontstond: »Het leven van een mensch duurt zoo lang als twee moussons.» Toen men er het eerst bezit van nam, stonden de velden begroeid met bamboos en palmboomen; zij werden er gemest met bedorven visch: poelen en moerassen besmetteden er de lucht van hunne uitdampingen. Die noodlottige verpestingen zouden er de Engelschen uit verdreven hebben, ware niet het eiland de beste haven van gansch *Hindostan* geweest, en behalve *Goa*, de eenigste, alwaar lineschepen kunnen ankeren. Van lieverlede geraakte men er toe, om door het wegruimen van de bosschen en door het land te droogen, hetzelfde, zoo al niet geheel en al, nogtans voor een groot gedeelte van zijne ongezonde hoedanigheden te bevrijden. Tegenwoordig levert het, in plaats van poelen en moerassen, het aanzien op van een' grooten en welbebouwden tuin.

Er zijn niet vele bronnen op het eiland. Het versche water komt uit wijde bakken, die van den regen gevuld worden: maar hetzelfde wordt als ongezond beschouwd, en blijft ook op zee niet goed. De schepen, die passagiers in hebben, moeten daarom op hunne reis naar *Europa* gewoonlijk *Ceylon* aandoen. Het gebruik van het Bombaysche water veroorzaakt, zegt men, eene zonderlinge ongesteldheid. Er ontstaat een insekt of worm uit, die zich in het ligchaam indringt, en na verloop van eenigen tijd uitwendig te voorschijn komt in een blaasje, dat gewoonlijk de grootte heeft van een half hoenderei. Bij het openen van dit blaasje bespeurt men het eind van een' witten draderigen worm, in eene soort van geelachtig vocht. Om de kwaal te

genezen, vat men het eind van het dier, en windt hetzelfde om een compres van boomwol, tot dat het er na verloop van eenige dagen geheel is uitgetrokken. Men moet daar omzigtig mede te werk gaan: want indien men den worm afbreekt, kruipt hij weg, om op eene andere plek weder te voorschijn te komen, in welk geval dezelfde moeite hervat behoort te worden. Het dier bereikt gewoonlijk eenige voeten lengte, en veroorzaakt den lijder zware pijn. Een der schepelingen was er weken lang ziek van, nadat het in zijne kuit voor den dag was gekomen.

De muren van *Bombay* beslaan omtrent drie mijlen in omtrek. De straten zijn volgens Mac Adam, en snijden elkander in onregelmatige hoeken. De huizen zijn er hoog, hebben dikwijls vijf à zes verdiepingen en zijn meest alle in de Portugeesche manier gebouwd. Er is een tamelijk slecht logement in de stad; maar er zijn verscheiden kerken, twee leesbibliotheken, een leesgezelschap, hetwelk een' tak van het Aziatische Leesgenootschap uitmaakt, en eene leeskamer of museum. De openbare gebouwen bestaan in het Stadhuis en de Munt. Het eerste daarvan heeft eene fraaije galerij aan den voorgevel, welke echter ontsierd wordt door een' al te hoogen stoep. Het gebouw staat aan de zijde van een open plein, in welks midden men een gedenkteeken en ledig grafmonument ziet ter nagedachtenis van Lord CORNWALLIS; op hetzelfde worden bloemen en kransen nedergelegd, op gelijke wijze als die, waarmede men de godheden der Hindoos vereert. Den schouwburg heeft men sedert kort begonnen tot andere doeleinden in te rigten.

Men is het niet eens ten aanzien van de bevolking des eilands, maar volgens de laatste opgave bedraagt dezelve 230,000 zielen, welke 20,786 huizen bewonen, die verspreid zijn in blokken door de verschillende plaatsen, welke de namen dragen van 't *kasteel van Bombay, Dungaree, Mahim, Byculah*, en *Colabah*. Doch de volgende opgave van 1828, uit het *Aziatische Journaal* voor Maart 1829 getrokken, zal waarschijnlijk een juist denkbeeld van de verschillende bewoners van het eiland *Bombay* opleveren.

VOLKSTELLING VAN HET EILAND BOMBAY.

Engelschen.	938.	Portugezen.	8020.
Perzianen.	10,738.	Joden	1270.
Armeniërs.	39.	Mooren	25,920.
Hindoos.	82,592.	Malabaren.	3005.
Chinezen	48.	Krijgsmagt.	10,000.
Gemengde bevolking 20,195.			

Hierbij komt eene Engelsche Aziatische bevolking van zuiver Europeaansche afkomst, op 5000 geschat. Met de Engelschen en Portugezen medegerekend, worden er op dit stukje lands niet minder dan negentien verschillende talen gesproken, en het beslaat toch weinig meer dan achttien vierkante mijlen.

Bombay is het middelpunt van den handel van Westelijk *Indië*, en het dient tot eene stapelplaats voor de gewesten van de *Roode Zee*, de Oostkust van *Afrika*, *Arabië*, den zeeboezem van *Perzië*, een groot gedeelte der Indische eilandzee en *China*. De Europesche en Amerikaansche schepen vinden hier bij gevolg ladingen uit het grootste gedeelte van *Indië*,

bestaande uit droogerijen, velerlei soorten van specerijen, arak van *Batavia* en van *Goa*, shawls van *Cashmere*, edele steenen, boomwol enz. waarvoor de Engelsche Compagnieschepen en de vrije handelaars katoenen, en andere Europesche manufacturen in ruiling geven. De boomwol uit geheel Indië in 1823 in Groot-Brittanje ingevoerd, beliep een gewigt van 180,233,795 ponden. De uitvoer van *Bombay* sedert den 1sten Januarij tot den 23sten October 1835 was 66,871 Candies elke van 784 ponden; hetgeen 52,426,664 ponden uitmaakt. Van deze gingen 41,000 Candies naar *Groot-Brittanje* 24,565 naar *China* en 1206 naar *Frankrijk*. Het is mogelijk niet vergroot, den uitvoer van de boomwol op 75,000 Candies in het jaar te stellen.

De voornaamste handeltak met *China* is in sandelhout, boomwol en haaijenvinnen, waarvoor thee en Chinesche manufacturen teruggegeven worden. Vele fraaije schepen tot dien handel gebezigd, behooren aan Perzianen en inboorlingen van de plaats. De uitgebreidheid van den Engelschen handel is zeer groot, maar ik bezit daaromtrent geene stellige opgaven.

De koophandel van *Bombay* op de Vereenigde Staten gaat tegenwoordig geene zes of acht schepen in het jaar te boven. Deze voeren enkele artikelen, als b. v. tabak, enz. uit: de kapiteins of supercarga's van dezelve zijn voorzien met credietbrieven, die hen in staat stellen om wissels op *Londen* af te geven, voor het beloop der gelden, welke zij mogten behoeven. Zij koopen droogerijen, olifantstanden, gedroogde vruchten enz. hetgeen alles hierheen gebragt wordt in schepen van de bovengenoemde gewesten. Eene groote

hoeveelheid van gom copal wordt naar de Vereenigde Staten gebragt, aldaar bewerkt, en komt dan weder in de gedaante van vernis, 't welk voor een' hoogen prijs verkocht wordt.

De wisselkoers voor *Londen*, op zes maanden zigt, was in November 1835 twee schellingen (Engelsche) voor elke ropy, of tien ropyen op het pond sterling; de dollar was in dat oogenblik twee en een vierde ropy waard.

De kooplieden sluiten hunne rekeningen bij *ropyen*, *quartos* en *reas*, maar het bestuur bij *ropyen*, *annas* en *pices*. De muntstukken die tegenwoordig in omloop zijn, en van de munt te *Bombay* komen, zijn de heele, halve en kwart ropy van zilver en de halve en kwart *anna* en *pice* van koper. De betrekkelijke waarde dier munten is deze:

5 Reas,	eene denkbeeldige munt,	maken	eene pice.
5 Pices	»	»	» eene anna.
16 Anna	of 80 pices	»	» eene ropy.
100 Reas	»	»	» een kwart ropy.
400 Reas,	of 4 kwart ropyen	»	eene ropy.

Goudgeld is er niet in omloop.

Er is een postkantoor, en eene brievenpost, die over het grootst gedeelte van *Indië* gaat. Er zijn nog kort geleden brievenmalen met een Stoomschip over de *Roode Zee* naar *Suez*, en vandaar over de *Middellandsche Zee* naar *Europa* gezonden. Wanneer dit zoo voortgaat, hetgeen evenwel twijfelachtig is, zoude het een middel zijn, om *Indië* veel digter bij *Europa* te zien. De overtocht van *Engeland* naar *Bombay* over de *Kaap de Goede Hoop* is, middelbaar berekend,

121 dagen, maar langs den nieuwen weg zijn er 45 genoeg. (*)

(*) Het bestuur van *Bombay* en deszelfs aanhoorigheden berust, volgens de bestaande wet, bij een' Gouverneur met drie bijzitters, die ten aanzien van de magt om oorlog te verklaren, vrede te sluiten, de inkomsten te regelen, legers te verzamelen en andere punten van het burgerlijk en het krijgsbestuur onder het algemeen bestuur van *Bengalen* staan, en bij alle gelegenheden deszelfs bevelen moeten gehoorzamen, tenzij de Ministers eenige daarmede strijdige orders mogten gegeven hebben, die bij het algemeen bestuur onbekend zijn: doch in welk geval ten spoedigste berigt daarvan aan dat bestuur dient gezonden te worden. De raad der Ministers stelt den Gouverneur en de leden van den raad aan, gelijk mede den opperbevelhebber van de krijgsmagt. De laatste behoort *ex officio* niet tot den raad, maar kan er toe benoemd worden, ingeval de raad der Ministers het noodig oordeelt: en wanneer hij tot lid van den raad is gekozen, komt hem de rang boven de andere leden toe. De burgerlijke leden worden gekozen uit de lijst der civiele ambtenaren, die twaalf jaren in de dienst van *Indië* zijn geweest. Met het behandelen der zaken in den raad gaat men aldus te werk. De onderwerpen, door den voorzitter ter tafel gebragt, komen het eerst in aanmerking: hij mag de zaken door andere leden van den raad in het midden gebragt, voor eene poos ter zijde leggen, maar niet meer dan tweemaal. Al de bevelen worden uitgevaardigd, als uit naam van den *Gouverneur in Rade*. De Gouverneur heeft de magt, om tegen het gevoelen van al de andere leden van den raad te handelen, en neemt alsdan de gansche verantwoordelijkheid daarvan op zich. Bij zulke buitengewone gelegenheden moeten de Gouverneur en de leden van den raad elkander schriftelijk hunne gevoelens mededeelen, en ten tweedemale bijeenkomen. Blijven beide dan bij hunne eerste meening, wordt er van de geschrevene rapporten gebruik gemaakt, bij de discussiën, na welker afloop de bevelen des Gouverneurs van kracht zijn, en behooren ter uitvoer te worden gebragt. MILBURN'S, *Koophandel in de Oost*.

Het eiland *Bombay* behoorde voorheen tot de bezittingen van den Mogol, maar werd in 1530 afgestaan aan de Portugezen, die aan den Zuid-Oostkant van hetzelfde een fort bouwden, alzoo de fraaije haven van hetzelfde een begeerlijk punt opleverde tot het aanleggen eener factorij. In 1661 werd het eiland door *Portugal* afgestaan aan *Groot-Brittanje* tot eenen bruidschat voor de Infante KATHARINA, bij haar huwelijk met KAREL II.

De sterfte onder de troepen van Zijne Majesteit zeer groot zijnde, behalve dat er uit het bezit van *Bombay* volstrekt geen voordeel voor de kroon ontsproot, alzoo de uitgaven zwaarder waren dan de inkomsten, droeg Zijne Majesteit hetzelfde in 1668 aan de O. I. Compagnie in leen over, op denzelfden voet als de heerlijkheid van *Oost Greenwich*, waarvoor de O. I. Compagnie jaarlijks op den 30sten September eene rente van tien pond St. in goud betalen moest. In 1681 was *Bombay* eene plaats van *Suratte* afhankelijk, maar in 1683 werd het tot een Presidentschap, en in 1686 de hoofdplaats der Compagnie aan de westkust van Indië. Tot in het begin der achttiende eeuw kwijnde *Bombay*, ten gevolge van de pest en andere bijkomende omstandigheden, en dit spoorde den admiraal van den grooten Mogol aan, hetzelfde in 1668 te blokkeren. Hij sloot het naauw in, want hij had eerst *Mahim*, *Mazagon* en *Sion* ingenomen, en den Gouverneur met het garnizoen op het fort benaauwd. Na de overgave aan AURUNG-ZEEB, haalde deze zijne krijgsmagt wederom van het eiland weg. In 1776 werd het eiland *Salsetta*, hetwelk 18 mijlen lang en 14 mijlen breed is, bij verdrag ontnomen

aan den vermaarden intrigant RAGOBA of ROGONATH RAO, op voorwaarde dat men hem als peishwa of opperhoofd van het bondgenootschap der Maratten, in het oppergezag zoude herstellen.

Bij den val van het regerende stamhuis te *Mysore* in het Zuiden van *Indië* achtte de Markies van WELLESLEY het noodig, het oppergezag der Maratten onder DOWLUT RAO SINDIAH, HOLKAR, en den Rajah van *Berar* te fnuiken, en in het volgende jaar kon men zeggen, dat de veldslag van *Assaye*, op den 23sten September 1803 geleverd, den Britschen invloed in het Westen van *Indië* voor vast gevestigd had. Bij het staken der vijandelijkheden met SINDIAH werden de rijke gewesten van *Broach* (1600 mijlen in het vierkant) in de provincie van *Guzerat*, ten Oosten van de golf van *Cambay*, aan het Presidentschap van *Bombay* afgestaan, gelijk mede de sterke vesting *Ahmednugger* in de provincie *Aurungabad*, welke te voren in 1803 door den Markies van WELLESLEY, te gelijk met eenige plaatsen van minder belang, ingenomen was. In 1816 werden *Mandavie*, de voornaamste haven van *Cutch*, op 22° 50' N. B. en 69° 33' O. L. en *Angar* door het regerende bestuur aan de O. I. Compagnie afgestaan, en aan den sचेpter van het Presidentschap van *Bombay* onderworpen.

De heerschzuchtige en verraderlijke bedoelingen van den Peishwa tegen het Britsche bestuur in 1817, door hetwelk hij nogtans tot gezag verheven en zoo lang in hetzelfde ondersteund was, diende tot een middel om ons grondgebied onder het Presidentschap van *Bombay* nog verder uit te breiden. De oorlog door

den Markies van HASTINGS tegen de Maratten en Pindarezen gevoerd, besliste het lot van Westelijk Indië, en in 1818 werden *Noord-* en *Zuid-Concan*, (12,270 vierkante mijlen:) *Kandeish* (12,430) *Poonah* (20,870) *Dharwar* (9950) met nog een ander gedeelte gronds in *Guzerat*, een Britsch eigendom in *Indië*; zoodat toen het geheele Presidentschap van *Bombay* eene uitgestrektheid van 64,938 vierkante mijlen besloeg, en eene bevolking van meer dan zeven millioenen inwoners telde.

Noord- en *Zuid-Concan*, hetwelk het zuidelijkste gedeelte der zee kust van *Bombay's* Presidentschap uitmaakt, strekt zich langs dezelve van *Dumaun* tot *Malabar* uit, ongeveer 220 mijlen bij 35 mijlen binnenlands, en bevat eene uitgestrektheid van 12,270 vierkante mijlen. Het levert eene keten van barre onvruchtbare klippen op, welke op sommige plaatsen ter hoogte van 2000 tot 4000 voeten, zoo steil als een muur zijn, terwijl het grootste gedeelte van het vlakke land ten Oosten zeer moeilijk te bereiken, zoo al niet geheel ongenaakbaar is voor rijtuigen. Het district van *Ghaut* loopt over het algemeen zeewaarts af, en bezit eenige vruchtbare rijststreken, door menigvuldige bergstroommen bewaterd. De kust is bezaaid met inhammen en kleine havenkommen, met rotsen afgronden en bergpassen. Het eiland *Bombay*, 18½ vierkante mijlen beslaande, met *Calabah* en het *Oude Vrouwen Eiland* medegerekend, is weinig meer dan eene dubbele rij van voormaals afgebrokene rotsklompen, waardoor de zee en de rivier de *Goper* heenstroomden, maar waarvan de Oceaan, van den westkust van *Indië* terug-

loopende, thans een eilandje heeft gevormd, door middel van twee zandbanken ten Noorden en ten Zuiden van elke rij. Die wegen door de natuur gevormd en thans tot klipsteen wordende, zijn hechter gemaakt door het aanleggen van kunstmatige dammen, waardoor bij springtijden het instroomen van de zee belet wordt. Op de kust van *Concan* zijn geene opmerkenswaardige rivieren. Toen zij in 1818 aan de Britten werd afgestaan, had bijkans elke heuvel een fortje, en elke ontoegankelijke rots een kasteel, maar die allen geraken thans van dag tot dag meer hun' ondergang nabij.

Het district van *Suratte* (1850 kwadraatmijlen), van *Broach* (1600), van *Ahmedabad* (4600), van *Kaira* (1380) alle in de provincie van *Guzerat*, bedekken een uitgestrekt gedeelte van woeste zeekust, zoowel als van heuvelachtige, boschrijke streken, met een aantal vruchtbare plekken, door eene menigte rivieren bewaterd, als b. v. door de *Nerbudda*, de *Taptee*, de *Mahy*, de *Mehindry* en de *Sabernutty*: maar niet voor den handel zoo dienstbaar als de *Ganges*. Het bestuur van *Bombay* bezit een' staatkundigen rijkdom in de provinciën van *Cutch*, die steenkolen en ijzer in overvloed opleveren, en haar bestaan zichtbaar aan de uitbarstingen der brandende bergen in zeer lang verloopene eeuwen te danken hebben.

Het Noord-Westelijk gedeelte van het oude district van *Indië*, de *Deccan* genoemd, staat onder het bestuur van *Bombay*, en is in al deszelfs deelen zeer gelijk aan het Europeaansche koningrijk van *Hongarijen*, en ook even als hetzelfde, schoon in sommige streken

bij uitstek vruchtbaar, echter in vele andere zeer bar, uithoofde van deszelfs bergachtige en klippige natuur.

De Collectoraten van *Poonah* en *Admednugger* bevatten eene uitgestrektheid gronds van 20,870 kwadraatmijlen. De grond is er oneffen, 2000 voeten verheven boven het vlak der zee, van een aantal stroomen doorsneden, die door de liefelijkste valleijen schieten, welke de zon ooit bescheen, en aan hunne oevers bezet zijn met heuvels van 1000 voeten hoogte, wier toppen met kasteelen van een allerschilderachtigst aanzien bekroond zijn.

Candeish, een ander Britsch district in *Deccan* van 12,430 mijlen in omvang, is eene uitgestrekte, vruchtbare en wel bevochtigde plaats, van lage heuvels doorsneden, aan welker voet talrijke heldere stroomen vloeijen, die zich van uit het vlakke land in de *Taptee* uitstorten. Eene aanmerkelijke streek lands ligt hier nog met kreupelhout bezet. De eenigste andere grond van het Presidentschap van *Bombay* zijn nog de collectoraten van *Dharwar*, *Sattarah*, en de zuidelijke *Jagheers*, die 9950 vierkante mijlen beslaan, en in het Zuid-Westen van *Deccan* liggen. De Westelijke districten in de nabijheid van *Ghauts* zijn zeer boschrijk: de Oostelijke minder; deze leveren een meer vlak land op, alwaar de klippen, die er op vele plekken de oppervlakte bezaaijen, een trotsch gezigt vormen. *Ghauts* zelve biedt het oog eene onafgebrokene rij van bergen en bosschen aan; en langs den loop der voornaamste rivieren, de *Keishna*, de *Toombuddra*, de *Beema*, en de *Gutpurba*, is het landschap uitnemend rijk en bevallig.

Men zal uit het voorgaande zien , dat een aanmerkelijk gedeelte der Britsche bezittingen in de Oost voortkomt uit de bezittingen van Vorsten , of Vorstelijke afstammelingen , wier inkomsten thans uit de openbare schatkist betaald worden. Die vorsten geraakten in het eerst met de Engelschen bekend door traktaten en door het afstaan van provinciën , waarvoor hun van den anderen kant krijgskundige hulp werd verzekerd. Andere verloren hunne bezittingen door de oorlogskans , terwijl wederom andere aan derzelve beheerschers werden ontrukkt , uithoofde van hunne volslagene onbekwaamheid , of van hunne dwingelandij. Den vorsten van de eerste en van de laatste soort blijft het vergund , het gezag over hunne bijzondere domeinen te voeren : zij zijn bevrijd van de regtspleging der Britsche gerechtshoven , hebben hunne eigene burgerlijke- en militaire ambtenaren , met al de kenteekenen van de heerschappij , en een Britsch afgezant houdt gewoonlijk zijn verblijf aan hunne hoven ; maar zijne bediening heeft voornamelijk betrekking op geldzaken of op het ceremonieel van het oppergezag. Zie hier in ronde getallen de opgave van hunne pensioenen.

Wanneer het gegeven is.	De titels der vorsten.	Het inkomen aan ropyen.
1803.	De Keizer van <i>Delhi</i> en zijne familie.	15,00,000.
1801.	De Soubadhar van <i>Carnatie</i>	11,65,400.
—	De familiën van vorige Soubahdars	900,000.
1798	De Rajah van <i>Tanjore</i>	11,83,500.
1770.	De Soubahdar van <i>Bengale</i>	16,00,000.
—	De familiën der vorigen	900,000.
	Transporteere	<u>72,48,900.</u>

	Transport	72,48,900.
1795.	De Rajah van <i>Benares</i> .	1,43,000.
1799.	De familie van HYDER ALI en TIPPOO SAÏB	6,39,549.
—	De Rajahs van <i>Malabar</i> .	2,50,000.
1818.	Bajee Row.	8,00,000.
—	Chimuajee Appah.	200,000.
	Vinaeck Row.	750,000.
	Zoolfikur Ali.	400,000.
	De afstamelingen van HIMMIT BAHUDOOR.	60,000.
	Benaeck Row en Seeta Bae.	240,000.
	Govind Row van <i>Calpee</i> .	100,000.
	De Nabob van <i>Masulipatnam</i>	50,000.

Totaal Ropyen 108,81,449.

Nagenoeg de helft van het Oost Indische grondgebied wordt door deszelfs bestuurders geregeerd naar een vriendschaps en onderstands traktaat met het Britsche Gouvernement. De algemeene voorwaarden daarvan zijn van den kant der Engelschen, ondersteuning tegen de buitenlandsche vijanden, en van de andere zijde, onderwerping aan alle betrekkingen met vreemde staten. De O. I. Compagnie levert de krijgsmagt, en van den anderen kant wordt eene daarmede gelijkstaande uitgestrektheid van grondgebied afgestaan, tot het onderhoud dier troepen. De onderworpen staat is ook verpligt een contingent op de been te houden, om met de andere krijgsmagt mede te werken. De beschermende Mogendheid zal zich niet inlaten met de binnenlandsche schikkingen der beschermde staten, maar in geval van nood, behoudt zij zich het regt voor om van al de hulpbronnen der beschermde

mogendheid het dienstig gebruik te maken. De beschermde mogendheid zal kunnen opgeroepen worden, om de wettige troonsopvolging te handhaven, maar zij zal zich niet inlaten met de betrekkingen tusschen het hoofd des bestuurs en diens zemindars of staatsdienaren.

Zie hier eene lijst der vorsten, wier grondgebied het Britsche bestuur op zich heeft genomen met magt van wapenen te beschermen.

Vorsten.	Hoofdsteden.	Uitgestrektheid in □Mijlen.
De koning van <i>Oude</i> . . .	<i>Lucknow</i>	25,300.
De Soubahdar van <i>Deccan</i> .	<i>Hyderabad</i>	108,800.
Z. H. de Quikwar	<i>Baroda</i>	36,000.
SINDIA en anderen	<i>Gualior</i>	42,400.
HOLKAR en anderen.	<i>Indore</i>	17,600.
De Rajah van <i>Nagpore</i> . .	<i>Nagpore</i>	62,270.
De Rajah van <i>Cutch</i> . . .	<i>Bhooi</i>	6,100.
De Rajah van <i>Mysore</i> . .	<i>Mysore</i>	29,750.
De Rajah van <i>Travancore</i> .	<i>Travancore</i> }	9,400.
De Rajah van <i>Cochin</i> . .	<i>Cochin</i> }	
Geheele bevolking 15,000,000 zielen.		

Twee van deze, die van *Oude* en *Mysore*, kunnen kwalijk hier onder gerekend worden, alzoo de eerste geheel en al van het Britsche bestuur afhankelijk is, en de laatste onlangs het bevel heeft ontvangen van zich onderdanig jegens het Presidentschap van *Madras* te gedragen, hetgeen hij aan een voortdurend wangedrag te wijten heeft. De uitgaven bevatten de bezoldigingen der gaarders, der burgerlijke, regterlijke en politie-ambtenaren, het onderhoud der provinciale

bataillons, der munt enz. De balans, welke van dat alles overblijft, dient tot het oogmerk, waarvoor de grond werd afgestaan, te weten, de bescherming door de gewapende magt van het bestuur, hetwelk denzelven verkregen heeft.

Behalve de voornoemde gouvernementen, zijn er verscheiden geringere, met welke men verdragen gemaakt heeft naar vereischte der bijzondere omstandigheden van elk derzelve, maar met algemeene bepalingen, welke op allen toepasselijk zijn, te weten: dat de beschermde staat in geene onderhandelingen van een' staatkundigen aard met buitenlandsche magten trede, zonder de toestemming des Indischen bestuurs, aan hetwelk de beslissing van zijne geschillen moet verblijven. Zij zijn ten opzichte van hun inwendig bestuur geheel onafhankelijk, maar erkennen het oppergezag des Indische bestuurs, zoo dikwijls het om het belang van de beide magten te doen is. De troepen der beschermde mogendheid ageren in het veld tot medewerking met de Britsche krijgsmagt, welke bevoegd is, om zich van de natuurlijke of andere voordeelen van het bevriende gewest tegen den vijand te bedienen, wanneer het noodig geoordeeld wordt. Zij vermag geene schuilplaats te verleenen aan misdadigers of vlugtelingen, maar moet alles bevorderen om hen te doen vatten. Geene Europeanen mogen gebruikt worden zonder toestemming van de Engelschen. Naar gelang der hulpbronnen van den beschermden staat wordt van denzelven eene schatting gevorderd, of moet er een militair contingent op de been gehouden worden. De staten, die in deze bescherming deelen,

zijn: 1°. De staten van *Siccim*, *Sikh* en *Hill*. 2°. De staten van *Raypoot*. 3°. *Jaut* en de andere staten aan den regteroever van de *Jumna*. 4°. De staten van *Boondelah*. 5°. De staten van *Malwa*. 6°. De staat van *Guzerat*. 7°. De staten op de kust van *Malabar*; en 8°. De grenzen der *Burmezen*.

De staten, die niet onder de Britsche bescherming staan, zijn: *Sindiah*, de Rajah *DHOLAPORE*, *Barree*, en Rajah *Kera*, (voorheen de Rajah van *Gohud*) *RUNJEET SING* van *Lahore*, de *Ameers* van *Scind* en de Rajah van *Nepaul*.

De Britsche leenroerige opperhoofden zijn zoo onderscheiden van de vorige klasse, dat, terwijl er met de beschermde vorsten als met onafhankelijke mogendheden Tractaten gesloten worden, de afhankelijkheid der leenpligtige opperhoofden, door derzelve leenheeren of door de kans van oorlog, in handen der Britten is gekomen. Tot het getal van deze opperhoofden kan men het geslacht der *Putwardhuns* brengen, waarvan negen opperhoofden zijn, den *Soubahdar* van *Iansi*, opperhoofd van *Ialoun* en *Calpee*, de familie van *ANGRIA* (den *Maratschen* zeeroover), talrijke vorsten van *Kattiawar* en *Guzerat*, de Rajahs van *Shorapoor* en *Gudwal*, den *Seedee* van *Jinjeèra* en andere *Abyssinische* opperhoofden. Buiten en behalve deze staten heeft het bestuur der *O. I. Compagnie* Tractaten met andere omliggende natiën gesloten, te weten met *Perzië*, alwaar de *Compagnie* eenen *Resident* aan het hof van den *Shah* houdt. Met *Cochin-China*, *Siam*, *Caboul*, *Nepaul* en *Ava* is de betrekking van de *Compagnie* van een' handeldrijvenden aard, doch zij

heeft vaste residenten te *Nepaul* en te *Ava*. Met den Sultan van *Muscat* en met andere vorsten, aan den Westkant van den zeeboezem van *Perzië*, heeft de Compagnie handelstractaten, die het stuiten van den slavenhandel en de zeerooverij in die wateren ten doel hebben. Ten einde zich van het nakomen dier tractaten te verzekeren, zijn er door de Compagnie Agenten aan de kusten der Perzische en Arabische zeeboezems aangesteld.

Voordat wij van dit onderwerp afstappen, willen wij nog gewag maken van een onafhankelijk opperhoofd van groote bekwaamheid, magt en rijkdom, met wien het Britsche bestuur op een' vriendschappelijken voet leeft, ik bedoel *RUNJEET SING*, wiens land niet alleen *Punjaub* met de bevallige en belangrijke vallei van *Cashmere* bevat, maar daarenboven aanzienlijke streken lands achter den *Indus*, van *Tatta* in het Zuiden af tot *Thibet* in het Noorden toe, en van *Caboul* ten Westen tot achter den *Sutlej* ten Oosten. Die magtige vorst heeft eene krijgsmagt van 6000 man geregelde ruitery, 43,300 man ligte ruitery, 23,000 voetknechten, door Franschen aangevoerd, verscheidene voortreffelijke brigaden rijdende artillerij, 58 stukken geschut, negen mortieren, 108 kanonstukken op de verschillende forten, een groot tuighuis te *Amritsir*, en een' ruimen schatkamer, (zijn jaarlijks inkomen is 18,000,000 Ropyen) te *Govind Garrow*. (*)

(*) *The New Bombay Directory for 1836.*

STATISTIEK VAN HET PRESIDENTSCHAP BOMBAY. (*)

COLLECTORATEN.	QUADRAAT- MIJLEN.	GETAL DER D O R P E N	HUIZEN.	BEVOLKING.
Bombay.....	18.	—	20,786.	230,000.
Poonah.....	8,281.	1,897.	114,887.	558,813.
Ahmednugger.....	9,919.	2,465.	136,273.	666,376.
Khandeish.....	12,527.	2,738.	120,822.	478,457.
Darwar.....	9,122.	2,491.	187,222.	838,575.
S. Jagheerdars.....	2,978.	917.	—	778,183.
Sattara.....	6,169.	1,703.	—	736,284.
Concan Z.....	6,770.	2,240.	—	656,857.
Concan N.....	5,500.	—	—	387,264.
Suratta.....	1,449.	655.	108,150.	454,431.
Broach.....	1,357.	400.	55,549.	239,527.
Ahmedabad.....	4,072.	728.	175,926.	528,073.
Kaira.....	1,827.	579.	127,201.	484,735.

Geheele bevolking van het Presidentschap *Bombay*, 7,037,075.

In *Deccan*, hetwelk eene uitgestrektheid bevat van 48,987 vierkante mijlen met eene bevolking van 3,285,985, is de middelbare berekening van het aantal monden op eene vierkante mijl 6708, en de evenredigheid van de mannen tot de vrouwen omtrent 100 tot 86: de Muzelmannen maken er zes of acht ten honderd van de geheele bevolking uit, de Maratten van 60 tot 70 van honderd, de Braminen van 5 tot 10 van honderd, de Rajpoots van 3 tot 6, en die van verworpene stammen van 9 tot 10 van de honderd uit. (†)

(*) Uit de statistieke Tabellen van *Deccan*, opgemaakt door den Luitenant Colonel SYKES, en andere stukken aan het Parlement overgelegd.

(†) *The New Bombay Directory for 1836.*

Het Bestuur van het Presidentschap van *Bombay* en van Britsch *Indië* in het algemeen, gaat, zegt men, met veel zachtzinnigheid en onpartijdigheid te werk, en de inboorlingen genieten er meer veiligheid ten aanzien van hunne bezittingen en burgerlijke regten dan vóór de verovering. In de tegenwoordige dagen zijn er weinigen, die zich over de gestrengheid des bestuurs kunnen beklagen, op welke manier zij ook door de Britsche Residenten mogen behandeld worden. Men kan in het »*Asiatic Journal*» verscheiden blijken vinden, dat de Engelsche fortuinzoekers, die op eigene kosten naar *Indië* gaan, niet allen tot de deftige en wel opgevoede klasse behooren, welke hun moederland zoo zeer tot eer strekt. Men beklagt zich over hen als roofzuchtig, wreed en overmoedig, vooral in zoodanige streken van het land, alwaar de Indigo verbouwd wordt. Inderdaad, wanneer wij alleen die districten beschouwen, zouden wij mogen vragen of de toestand van de groote massa der bevolking door de verandering der bestuurders wel verbeterd is geworden: het juk van *Brittanje* is haar even zoo drukkend als dat harer voormalige vorsten. Men moet in gedachte houden, dat de inboorlingen, hoe bekwaam ook voor het overige, niet verkiesbaar zijn tot eenige bediening van eenig gewigt onder het Engelsche bestuur. De beste van hen en die den meesten invloed hebben, worden slechts door het bewind gebruikt als geschikte werktuigen, om voordeel mede te doen; dit geldt inzonderheid in de provincien, welke schatplichtig aan het bestuur zijn.

Wij zouden wel mogen vragen of het niet beter,

zoowel met eene gezonde staatkunde, als met de regtvaardigheid zoude strooken, bij de inboorlingen het gevoel te wekken, dat het hun belang is het Bestuur te ondersteunen, en hen te leeren, dat hunne hoop en hunne welvaart van deszelfs duurzaamheid afhangt. »Ik kan niet begrijpen hoe het aandeel-schenken aan die belangen van den staat, zonder welke de staat geene waarde in hunne oogen kan bezitten, hun verlangen, zoo wel als hun vermogen van denzelfden te onderste boven te keeren, zoude vermeederen. Ik heb wel eens gehoord dat gemeene matrozen met het schip en de goederen doorgingen, maar nooit dat de eigenaar aan zulk een' aanslag deel nam. Ik heb nooit gehoord, dat een Iersche struik-roover zich zelve uitschudde, en met dien buit op den loop ging.» (*)

De daadzaken, welke met de opkomst en den aanwas des Britschen Bestuurs in de Oost in verband staan, moeten de bewondering gaande maken van degenen, die dezelve in overweging nemen. Van een charter van vrijen koophandel, voor het eerst in 1600 aan een handvol kooplieden gegeven, hetwelk van tijd tot tijd vernieuwd werd, is een bijkans onbegrensd Rijk geboren, op welks luister de Engelschen met den meesten grond hoogmoedig kunnen zijn. Van het leed en onregt door de Britten in den loop hunner veroveringen, den Aziaten aangedaan; van hunne doorslepene staatkunde, en van hunne menigvuldige verraderijen willen wij hier niet spre-

(*) CURRAN.

ken. Het doel heeft mogelijk die middelen gewettigd: of wel, wij behooren ons te vergenoegen, met ons te laten vertellen, dat de nooddwang het was, welke die wreedheden deed voortkomen, hoezeer een geestig schrijver ons verzekert, dat de dwingelanden altijd de verschooning voor hunne laaghartigste misdaden in den nooddwang zoeken. Laten zij er met den Markies HASTINGS op roemen, dat »het gezag en de invloed van de Britsche natie zich uitstrekt van *Ceylon* tot aan de bergen van *China*, en van de grenzen van *Ava* tot aan die van *Perzië* toe, over 90,000,000 onderdanen. (*) In onze Nieuwe Wereld benijden wij hun hunne magt en hunne bezittingen in de Oost niet; integendeel, wij wenschen hun in het onderwijzen van hun geloof in staatkundige vrijheid in de Oostersche wereld, een' even zoo gelukkigen uitslag, als die hunne pogingen in het Westen bekroond heeft. De Hemel geve, dat er nog slechts weinige eeuwen mogen verlopen, voordat de kennis des Christelijken geloofs de verlaagde Aziaten tot het standpunt hunner Britsche regenten brenge, en hen in staat stelle eene redelijke vrijheid te genieten, zonder den dwang van vreemde soldaten te moeten onderhouden, om hen tegen henzelfen te verdedigen. (†) De heerschappij der Britten in *Indië*, kan beschouwd worden uit het oogpunt eener staatkundige zending, waarvan het weldadig oogmerk in ware

(*) CRAWFURD'S *Gezantschap naar Siam en Cochin-China*.

(†) Zie SIR JOHN MALCOLMS *Staatkundige Geschiedenis van Indië*.

kennis te verspreiden, en te leeren hoe de menschen de meeste vrijheid kunnen genieten, met de minste opoffering van zijn gevoel en zijne bezittingen. Zoo ver zal het op het laatst komen; en dan zal *Engeland* zich even zoo zeer op dit kind mogen verheffen, als het thans op de Vereenigde Staten, dien eerste-ling van zijn nakroost, doen kan. Laat eene vrije en wel bestuurde drukpers hare vruchtbare bron van kennis over den nog niet ontbolsterden geest der menigte uitstorten, dan zal zij die liefde van vrij te handelen verkrijgen, welke de Godheid den mensch in het hart heeft geplant, en zij zal zich vereenigen rondom eene vlag, welke haar belooft te voeren tot de bevrijding van dat vreemde juk, hetwelk thans hare beste krachten onderdrukt. Hoe ver af dat oogenblik ook nog schijnen moge, de tijd kan komen, waarin zoo wel de eilanden als het vaste land van *Indië* vrij en onafhankelijk zal zijn: maar dat tijdstip kan niet komen, voordat de geheimzinnige en bijge-loovige godsdienstgebruiken der Budhisten, Hindoos en Mohammedanen overschenen worden door den glans van het licht der Christendoms en der ware kennis. De Christelijke zendelingen zaaijen een zaad, hetwelk, zoo al geene »gloriekroon in den hemel” nog-tans een’ rijken oogst van wereldsche vrijheid zal voortbrengen.

Verscheiden omstandigheden loopen zamen tot de verbetering van *Indie's* lot. Het volk geniet er den zegen van de beste opvoeding: maar het land wordt uitgeput van geld, door dezulken, die hier komen opleggen om in *Engeland* te gaan verteren; en dit zal

op den duur ten gevolge hebben dat de O. I. Compagnie haar charter intrekt, omdat het bezit van *Indië* niet meer waardig zal zijn behouden te worden. Het is buiten ons bereik de sommen op te geven, welke jaarlijks uit *Indië* naar *Engeland* gaan, om de talrijke pensioenen en de tractementen dergenen, die in werkelijke dienst zijn, ter ondersteuning van hunne huisgezinnen in het vaderland uit te betalen. Waarlijk, het kan voor het *philanthropieke Engeland* niet aangenaam zijn te bedenken, dat een land van 100,000,000 inwoners heden armer is, dan het was, voordat het den scepter daarover zwaaide.

HOOFDSTUK XII.

HINDOSTAN.

November 1835.

Op den 1sten November (een' zondag) bezochten wij de St. Thomaskerk. Dezelve bevat eenige fraaije gedenkteeken, opgerigt ter eere van bijzondere personen, die hunne dagen in *Indië* geeindigd hebben.

Gansche rijen van *punka's* of groote waaiers hingen aan de zoldering, en schommelden heen en weder, om de eerbiedige en aanbiddende vergadering te verkoelen, welke in fraai versierde en met kussens belegde banken zat, naar onze gedachten geheel en al het gebod vergetende, hetwelk ons voorschrijft den rustdag heilig te houden. Buiten den tempel stonden eenige Hindoos aan touwen te trekken, welke door gaten in den muur heen loopende, aan de *punka's* vastzaten, en bevorderden aldus, buiten het gezigt staande, den toevoer van versche lucht. Dit is voorwaar als eene weelde onder het gebed te beschouwen, maar komt het overeen met het heilig houden van den rustdag, waarop »gij geenerlei werk zult doen, gij noch uw zoon, noch uwe dochter, noch uw dienstknecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die binnen uwe poorten is?" Hoe kunnen wij verwachten,

dat de Hindoos of anderen het geloof hunner vaders zullen verwerpen, om het Christendom te omhelzen, terwijl zij de zoogenoemde Christenen enkel de uiterlijke plegtigheden der godsdienstleer, welke zij hun willen opdringen, zien volbrengen, en in hetzelfde oogenblik, onder de godsdienstoefening zelve, een van derzelve voornaamste geboden zien veronachtzamen. De arme Hindoos kunnen zoo ontbloot van oordeel niet zijn, dat het voorbeeld niet op hen zal werken.

Er heerscht, om deze kunstterm te gebruiken, ten aanzien van het godsdienstige te *Bombay*, eene geheele *herleving*: godsdienst, zedelijkheid en matigheid zijn de onderwerpen van den dag, en wanneer men derzelve lessen opvolgt, kunnen wij er de allerheilzaamste vruchten van verwachten.

Na de predikaatsie, welke op zulk eene erbarmelijke manier werd voorgedragen, dat wij niet gaarne de straf hadden willen ondergaan van er nog zulk eene aan te hooren, las de geestelijke de verloving van een paar af. Verder zag ik niets hetgeen eenigzins afweek van hetgeen wij in de kerken van ons vaderland gewoon zijn te zien. De bezoldiging van den geestelijke is 14,400 ropijen in het jaar, eene som, welke ingevalle er mededinging plaats had, bij eene gelijke godsdienstigheid ook eene grootere bekwaamheid konde uitlokken, dan het deel geworden is van hem, die thans de plaats bekleedde. Dit is eene der verkeerdheden en bezwaren van het kerkelijke bestuur in *Engeland*, hetwelk door de gansche uitgestrektheid van zijn gebied heen, weinig acht geeft op hetgeen voegzaam is.

De wegen rondom *Bombay* zijn bevallig en leveren

den vreemdeling eene eindelooze menigte van verschillende opmerkenswaardige voorwerpen op. Eens op een' namiddag reden wij naar *Nonpareil*, om er het landgoed van een' welbekenden Perzischen koopman te gaan bezien. Wij gingen de kerkpoort uit, en kwamen op eene ruimte van omtrent eene mijl of iets meer in omvang. Ter regter zijde zagen wij verscheidene tenten, welke van de officieren der inlandsche regementen waren, en aan de linker zijde *bungalows* of vaste tenten, omringd van tuinen, mede door de officieren en derzelve huisgezinnen bewoond. Dagelijks te vijf ure in den namiddag is de weg vol van rijtuigen van allerlei soort, naar buiten gaande om aldaar te blijven, of alleen om een wandelridje te doen vóór het middagmaal, hetwelk meestal te zeven ure genuttigd wordt.

Het eerste rijtuig hetwelk wij voor bij gingen was een *buggy*, waarin twee Perzianen zaten, met een' Hindooschen menner aan hunne voeten, die van tijd tot tijd »paish" schreeuwde tot een voetganger of waterdrager, belast met twee glinsterende koperen waterremmers ter hoogte van een voet boven den grond, aan touwen van de uiteinden van een bamboostok afhangende, die in evenwigt over de schouders gedragen werd. Dan boog zich de arme duivel, die behalve de *langóty* (een band om het middenlijf) geheel naakt was, met vrij wat moeite voorover, om naar een zijpad te wijken. De witte neteldoeksche jurk zonder kraag, die tot aan de knieën reikt, over een' korten witte pantalon heen: de lange scherpgepunte voetsool: een hooge purper- of chocolade kleu-

rige muts met witte bloemen geborduurd: de hoogmoedige houding en de knevelbaard boven den bovenlip, die den Perziaan kenteekenen, zoo wel als de witte kleeding bij de donkere huid van den Hindoo, contrasteren zonderling in het oog des vreemdelings met het Engelsche tuig, waarmede zij rijden.

Vervolgens kwam er eene barouche met vier Engelsche ladies, mede door Hindoos gemend, en met twee Hindoosche lakkeien in roode frakken achter op. Dit luisterrijk equipage werd gevolgd van eene smerige oude kar, met drie Banyanen, roode tulbanden dragende. Daarna zagen wij nog eene kar door rivierbuffels getrokken, waarop een okshoofd lag vol water, hetwelk uitgestort werd in een' bak achter hetzelfde, die vol gaten was, door welke het water in eene menigte stralen afdroop om het stuiven te doen bedaren, hetwelk anders het rijden zeer onaangenaam zoude hebben gemaakt.

Vele Hindoosche vrouwen in eene soort van spencer gekleed, die haar dicht op de borst gesloten zat, met breede mouwen, tot op de helft van den elleboog reikende, en verder een donker chits kleed, tweemaal om het ligchaam geslagen, en over de lendenen nederhangende, met het eene einde schuins onder den eenen arm, en vervolgens over den schouder geslagen, zoodat er het hoofd zelfs mede bedekt werd, waren bezig met buffelmest op te zoeken, die gedroogd en voor brandstofge gebruikt wordt. Men ziet in *Indië* de vrouwen, welke er tot het hakken van hout en het water dragen gebezigd worden, zeer ijverig aan het werk. Sommige dragen groote potten met water op

hare hoofden: andere vischkorven: wederom andere vegen de wegen schoon, terwijl nog andere zich onledig houden met niet ver van de stad gras te maaijen. Niettegenstaande die slaafsche bezigheden spreiden zij, even als de Joodsche vrouwen van den ouden tijd, eene groote zucht ten toon voor wijd flodderende kleeden en rammelende sieraden. Zij dragen meeren-deels glazen ringen om hare armen, oorringen en neusjuweelen. (*) Men ziet haar evenwel somtijds met hare kleedjes los over de lendenen heengeslagen, met de beenen tot boven de knieën ontbloot, en een' nauwelijks bedekten boezem; waarlijk geen uitlokkend gezigt voor de nieuw aangekomene Europeanen van beiderlei sekse opleverende.

Toen wij de esplanade of het veld voor de stad bijna overgekomen waren, kwamen wij aan eene groote put of regenbak, van mannen en vrouwen omringd: sommigen stampten hare kleederen

(*) Men ziet in het Oosten dagelijks vele dingen, die ons de beschrijvingen van- en zinspelingen op de oude manieren en gewoonten van de Heilige Schrift herinneren. JESAJAH zegt ons Kap. III. dat: »Dewijl *Sions* dochteren hoogmoedig zijn, ende gaan met uitgestrekte halzen, ende lonken met de oogen, al gaande ende trippelende daar henen treden, zoo zal de Heere de dochteren *Sions* verwerpen. Ten zelve dage zal de Heere wegnemen den sieraad der kousebanden, ende de netkens, ende de maankens: de riekdooskens ende de kleine ketenkens, ende de glinsterende kleedingen: de hoofdkrooningen ende de armversierselen, ende de bindselen ende de reukballekens ende de oorringen: de ringen ende de voorhoofdsierselen: de wisselkleederen, de mantelkens, ende de buidels: de spiegels ende de fijne linnen deksels, ende de hulle doeken ende de sluijers.»

met steenen, om dezelve te reinigen: andere schuurden hare koperen waterremmers, en andere vulden dezelve. Sommige gingen heen en andere kwamen; en zoo dikwijls ik de plek voorbijging, hetzij s'morgens of bij het vallen van den avond, zag ik dezelfde vertooning.

Wij kwamen in de stad *Dungaree*, welke door Aziatische inboorlingen bewoond zijnde, *bij uitnemendheid* »de stad der inboorlingen» geheeten wordt. De straten waren vol volk van allerlei slag, mannen en vrouwen, oud en jong. Alhier zagen wij rijtuigen met twee wielen, *hackeries* geheeten, die van buffels getrokken werden, wier horens rood beschilderd waren. Een daarvan bestond uit eene bevloering van stroo boven de wielen en buiten dezelve uitstekende, waarop de passagiers *à la Turque* met de beenen kruisselings over elkanderen geslagen zaten. Een ander was eene soort van kar van een' driekantigen vorm, van gordijnen voorzien, en vol van vrouwen. Behalve de reeds vermelde werkzame vrouwen ontmoetten wij er ook wel eenige van beteren stand, fraai in het zijde gekleed, maar blootsvoets, en omhangen met »rinkelende sieraden» om hare enkels, en met ringen om hare teenen.

De huizen hebben een oud voorkomen en worden ontsierd door kleine houten uitstekken, rood en blaauw geverwd, die buiten de muren uitgetimmerd zijn. De daken zijn er met roode pannen belegd. De bouworde is geheel op zich zelve, en heeft iets van de Portugesche. De groote huizen zijn drie of vier verdiepingen hooger, en eenigzins naar een' bouwkundigen stijl

opgetrokken. Evenwel is *Dungaree* in deszelfs handelende personen te bont, om met een gelukkig gevolg beschreven te worden. De vreemde kleederdragt der vrouwen, zoo wel als hun weinig beteekende arbeid: de ongelijke kleederdragt der mannen: de verscheidenheid der rijtuigen: de Hindoos, die, om den weg te banen, voor de paarden uit draven: het onophoudelijk geschreeuw van »Paish!» (*uit den weg!*): de *hackeries* en de waterkarren: de buffels met blazen vol water beladen, die deszelfs uitventers volgen: de priesters der Braminen in gele tabbaarden gekleed: de naakte fijmelaars met klei of zand besmeerd: de lang gehorende en zich traag bewegende buffeldriften: dat alles kruist door- en onder elkander in verschillende rigtingen door de bijkans eindelooze straten van *Dungaree*, en kan niet dan met moeite beschreven worden. Er is geene grootheid in, of iets hetgeen ons die tafereelen van Oostersche pracht voor den geest roept, die zoo geschikt zijn om op de verbeeldingskracht te werken, en in het geheugen te blijven. In tegendeel, het is eene vertooning van armoede en ellende, welke zoo veel te sterker werkt op het gezigt van eenigen Engelschen Nabob met zijne rijk gekleede livereibedienden. Hoe smaakvol en zwierig ook de Engelsche veroveraars in de Oost voor den dag mogen komen, er is geen twijfel aan, of de volksmenigte is arm en ongelukkig; ten minste, wanneer zij een enkel vonkje bezit van dat gevoel, hetwelk wij gewoon zijn als eene algemeene eigenschap van het menschedom te beschouwen. Waar de ambtenaren van het bestuur, hetzij burgerlijke of militaire, ondanks hunne buitensporige bezoldigingen,

zich in schulden steken, moet een vader des huisgezins, zweeten voor de noodwendigheden des levens, zoo als het met al de landbouwers het geval is. Doch zij leven van een weinig visch en rijst. Hunne kleding is eenvoudig en zij schijnen geene andere te verlangen. De woningen van de meesten bestaan in armoedige hutten, welke, in den regentijd althans, kwalijk geschikt zijn om de hoenders te beveiligen. Kan men van menschen, die zoo bekrompen gehuisvest zijn en zoo sober gevoed worden, eenige geestkracht verwachten? De Cipayers, door de Compagnie gebruikt, ontvangen 's maands zeven ropyën, en daarvan zijn zij nog gehouden hunne eigene montering te bekostigen.

Onzen wandelrid voortzettende gingen wij eene lange rij van kopersmids-winkels voorbij, en bijna 5 mijlen van *Bombay* af, de kerk van *Bycullah*, de verblijfplaats van het grootste getal der Amerikaansche zendelingen. Twee mijlen verder kwamen wij aan het huis van onzen Perzischen vriend, digt bij *Nonpareil* gelegen, het woonhuis of paleis van den Gouverneur van *Bombay*. Dit verblijf van onzen vriend bestaat uit twee gebouwen. Het eene is omtrent honderd voeten lang, bij eene breedte van vijftig, en heeft slechts ééne verdieping. Deze vormt eene groote zaal met een' ingelegden marmeren vloer, en met eene rij slaappleatsen aan elke zijde. In het midden staat een Divan, en langs de wanden ziet men talrijke sofa's, spiegels en lichtkroonen. Het andere gebouw is twee verdiepingen hoog, bijna even zoo breed, en maakt met het eerste een' regten hoek uit. Van deszelfs

zoldering hangen verscheiden lichtkroonen af, voor welke artikelen van weelde iedereen te *Bombay* veel werk schijnt te maken. De tweede verdieping is smaakvol gemeubeleerd met kolomtafels, spiegels, sofa's en een fraai karpét. Achter het huis heeft men den tuin, de paardenstallen, koetshuizen enz. alles in overeenkomst met het geheel. In de nabijheid zijn vele andere huizen, die in allen opzichte veel ruimer en prachtiger zijn.

Op een van onze ridjes hielden wij stil voor den ingang van een' Hindooschen tempel, in het midden van de stad *Dungaree*, en naar welken, dewijl het juist, uithoofde van eene zonsverduistering, een heilige dag was, eene menigte van inboorlingen heenstroomde. Wij gingen door een klein deurtje heen en bevonden ons op eene opene plaats, welke een vierkante waterbak bezette, welks zijden bijkans honderd ellen in de lengte besloegen. Aan een van zijne kanten was een tamelijk breede bevloering met twee vierkante witte kolommen, van 25 à 30 voeten hoogte. Ter linker zijde was eene rij lage hutten, voor de afgodsbeelden. In deze werden wij niet toegelaten. Een dier afgodsbeelden bestond uit drie zwarte hoofden op één' romp, en een Hindoo verhaalde mij dat het »de Almagtige God" en een ander naast het eerste »de Almagtige God N° 2" was. Voor het eerste was eene afbeelding van the Nundee in eene liggende houding. Ik gaf den man een zilveren muntstuk, hetwelk hij terstond aan een' dienstdoenden priester ter hand stelde.

De lucht was vol van heen en weder vliegende duiven, welke van tijd tot tijd op de tempeldaken

kwamen rusten, maar zichtbaar schuw werden door het alarm en den ophoop van mannen en vrouwen, die, om zich te reinigen, in den waterbak plasten en flodderden. Want zij zijn van meening, dat eene zoneklips hen onrein maakt, weshalve zij zoo lang dezelve duurt, ook niets nuttigen. Vele begeven zich naar het strand, naardien zij hetzelfde voor even zoo krachtig houden om hunne onreinigheden weg te nemen.

Aan het einde der bevloering tegen over die alwaar wij gekomen waren, stond eene soort van hut, met een dak van riet en takken, onder welke een Braminsche fijmelaar zat. Hij was bijna geheel naakt. Zijn haar, baard en aangezicht waren gestrengeld en met slijk besmeerd; zijn lijf en lendenen bestrooid met stof. Hij scheen ten naasten bij zestig jaren oud te zijn, en had meer van een' duivel dan van een' Heilig. Zijn linker arm was gerimpeld en krom bij den elleboog, en op de palm van zijne hand, welke bovenwaarts gekeerd was, stond eene aarden pot, waarin eene kleine plant groeide. Rondom dezelve waren stokjes gestoken, dwars door welke een houten lepel ging, om de aalmoezen te ontvangen, en eene reeks bronzen schelletjes versierde den bodem. Dat alles zat met een' band van katoen aan zijne hand vastgemaakt. De heremiet was tamelijk vlug. Hij heeft een' donkeren sluwen opslag van oog, en zijn gelaat is geheel en al bevrijd van dat domme voorkomen, hetwelk over het algemeen den geestdrijvers in het stuk der godsdienst eigen is. Hij verhaalt, dat hij den bloempot reeds vijf en twintig jaren in die stelling gehouden

heeft, en dat hij in al dien tijd noch zijn haar, noch zijn' baard, noch zijne nagels gereinigd heeft. Door eene dusdanig strenge levensmanier hoopt hij zich het toppunt der gelukzaligheid onder de Hindoos te zullen verwerven, terwijl hij zich in deze wereld reeds de eerbied en achting van allen, die zijne kluis naderen, verzekert. De nagels van zijne vingers waren lang en als ramshoornen omgebogen. Ik wilde dien van den duim meten, maar hij gedoogde niet, dat ik dien aanraakte en liet het een' Bramin voor mij doen. De nagel was tien en drie vierde duim lang. Ik legde een stuk zilvergeld in den lepel, waarvoor hij mij dank zeide, of misschien SHIVA's zegen toewenschte.

Het groote doel van den Hindooschen fijmelaar is een' toestand van volslagene ongevoeligheid te bereiken. Er was iemand, die mij verhaalde, dat een dier rampzaligen, die geheel naakt door de straten rondliepen, hem door een' inboorling op een' zegevierenden toon was aangewezen geworden, als de vroomste mensch van *Indië*: zekerlijk, dewijl hij zoo schaamteloos was, dat hij alle kleeding verwierp, de aarde zijne legerstede, en de lucht zijn troonhemel was, en omdat het voedsel, 't welk hij genoot, een aalmoes was. »Maar» vroeg degeen, die mij dit verhaalde, »voorondersteld zijnde, dat de weldadigen eens weigerden hem te onderhouden, wat zoude hij dan doen?»

»Dat is eene onmogelijkheid; want geen mensch zoude het wagen de godheid zoo zeer te beleedigen, dat hij aan een' zoo vromen Bramin zijn penningske zoude weigeren.»

Eenige schreden verder was een andere fijmelaar, ook met slijk besmeerd, maar niet ouder dan dertig jaren. Hij stond dicht bij een vuur, met zijn' eenen voet op een' steen rustende, en op een' grooten kinkhoren blazende. Zijne bolle wangen en roode vurige oogen, zijne houding, het vuur en de menigte, welke er om heen stond, geblakerd van den gloed der vlam, (het was na zonsondergang en men begon de lichten in de tempels aan te steken) het verdoovende rumoer rondom ons, gepaard met een' schrikkelijken stank, deed het gansche tooneel meer naar eene vertooning van de hel gelijken, dan naar een' tempel der aanbidding. De menigte scheen ieder oogenblik aan te groeijen en het rumoer toe te nemen, zoodat wij met diep gevoel van walging dit alarm ontweken.

HOOFDSTUK XIII.

HINDOSTAN.

November 1835.

Op den 17den Nov. woonden wij het *lever* van den Gouverneur, Sir ROB. GRANT, bij. Hij hield hetzelfde op het stadhuis, en wij vonden er een groot aantal van de officieren der land- en zeemagt bijeen. Omstreeks twee ure werden de inlandsche officieren afzonderlijk ontvangen, en dit gedeelte van de audientie wordt »de durbar” geheeten. Het was eene fraaije vertooning, uithoofde der verschillende monteringen, welke men bij die gelegenheid bijeen zag.

Op den 20sten woonden wij, daartoe verzocht zijnde, het examen bij van de scholen voor de inlandsche meisjes, onder het toezigt der Amerikaansche zendelingen, en onder het onmiddellijk bestuur van Miss FARRAR. Wij kwamen er te tien ure in den voormiddag. Verscheiden Engelsche dames en een aantal burgerlijke ambtenaren waren er reeds bijeen gekomen. Ondanks eene zonsverduistering, welke men vreesde dat de ouders zoude nopen hunne kinderen t’huis te houden, waren er niet minder dan honderd en vijftig kleine meisjes van zes tot twaalf jaren en van verschillende standen, tegenwoordig. De inlandsche onderwijzers, die mede van verschil-

lenden stand zijn, waren allen in hunne beste kleding gedorst. Een van hen, een Banyaan, had een' rooden tulband op, bestaande uit een' in elkander gewikkelden band van twee duimen breedte, die even als een lint, zestig maal over elkander geslagen zat, zoodat hij een' rand van drie duimen breed vormde, die schuins om het hoofd liep. Een gele zijden tabbaard hing even als een rok over zijne lendenen, en een roode shawl van *Cashmere*, die misschien wel honderd dollars waard was, zat hem dwars over de schouders geslagen. Een paar roode schoenen met breede punten voltooide het costuum van den paedagoog, die in het minst niet geleek naar onze zwartrokken van de oude dagen, toen men gewoon was, door het gebruik van de tuchtroede, met de kennis te gelijk vrees in te boezemen.

Behalve de Europeanen, waren vele Hindoos en een oude Mohammedaan, maar geen van de ouders der kinderen, bij het examen tegenwoordig. De Aziaten toonden weinig belangstelling in het examen; ik kon niet bespeuren welke hunne gedachten er over waren.

De kinderen weken in voorkomen zeer af van alle andere, welke ik bij zulk eene gelegenheid verzameld heb gezien. De kleur van hun gelaat was van het geelachtig bruin der Perzianen, bijkans het blanke nabijkomende, tot aan het zwarte der Hindoos toe. Hunne hoofdjes waren zeer klein en vele van hen waren bijkans moedernaakt: terwijl andere bevallig gekleed en met armbanden, oorringen, neus-

juweelen, vinger- en teenringen van goud of zilver opgepronkt waren. Vele derzelve waren in schitterende, rijkgeborduurde zijde gekleed: maar er was één meisje van acht jaren, dat zeer klein voor dien leeftijd zijnde, uithoofde van hare kleeding, in het bijzonder onze opmerkzaamheid trof. Dezelve bestond in eene blaauwe zijden spencer, geheel met gouden borduursel bedekt, en een' zijden rok, tusschen welks rand en den ondersten rand van de spencer eene ontbloote ruimte van twee duimen breed gelaten was. Om de gewrichten van hare handen en rondom hare enkels, zoo wel als aan elken vinger of teen zaten gouden ringen, behalve die, welke hare ooren en haren neus versierden. Daarenboven was haar nog eene zijden mantille of sjerp losjes over de schouders heengeslagen.

De kleine meisjes begonnen hare oefeningen met het zingen van een' lofzang in de taal der Hindoos, waarna zij begonnen te lezen en met vlugheid te antwoorden op de vragen, die haar gedaan werden. Sommige van haar lazen de beschrijving voor van dieren, op kaartpapier afgebeeld. Haar borduurwerk werd vertoond en zeer door de lady's, welke er bij waren, geprezen. Het examen liep zeer ten genoegen van iedereen af, en ik verliet hetzelfde met den indruk, dat de opvoedingsmanier der inlandsche meisjes in *Indië* zeer wel slagen, en in vervolg van tijd, gezegende vruchten in dat land moet voortbrengen.

De groote zwarigheden, waarmede de zendelingen te kampen hebben, zijn de vooroordeelen tegen de

Caste of den rang. Deze zijn ongelooflijk sterk. Dezulke, die van verschillende Casten zijn, zullen tot geen' prijs met elkander eten en de bewijzen van menschlievendheid blijven voor de armen van hunne eigene *Caste* bij uitsluiting bepaald: hunne liefdadigheid begint te huis en eindigt meestal waar zij begon. De volgende Anekdote, uit de »Bombaysche Courant" voor 25sten Febr. 1835 getrokken, strekt tot een duidelijk bewijs van dat onmenschelijke vooroordeel.

»Op laatsleden donderdag werden de overblijfselen eener Braminsche vrouw te *Mahim* ontdekt door den bedorven stank, die uit een huis aan den openbaren weg voortkwam. Bij nader onderzoek bleek het eene vrouw te zijn van vijftig jaren, die lang te *Mahim* geleefd had en onder het volk van die plaats bekend stond, als een' geruimen tijd in armoedige omstandigheden geweest te zijn. De verwaarloosde toestand, waarin men het huis vond, met alles wat hetzelfde omringde, duidde de grootste armoede en ellende aan. Alzoo de gestorvene eene Braminsche vrouw was van de Bhutneesche *Caste* en alleen van milddadige giften bestond, wekte het niemands aandacht, dat zij eenige dagen lang niet gezien werd, en toen men haar vond; waren hare gelaatstrekken ter naauwernood kenbaar.

Men zeide dat zij door hare eigene *Caste* verworpen was, uithoofde dat zij, na den dood van haren man, met een' Muzelman was getrouwd, en daaraan werd ook haar toestand van verlatenheid toegeschreven."

Ik ben langen tijd van meening geweest, dat de geringe uitwerking der arbeid van de zendelingen, in het algemeen te wijten is aan een' te ver gedreven' godsdienstijver van hun' kant, zonder poging om de wereldsche voordeelen aan te toonen, welke het vaste geloof in de Christelijke godsdienstleer medebrengt. Men zoude er een beter gevolg van kunnen verwachten, indien het verstand der ongeloofigen verlicht werd door eene algemeene kennis, voordat men pogingen aanwendde, om hen van de godsdienstige dwalingen, waarin zij leven, te overtuigen. Wij weten van niet meer dan drie of vier voorbeelden van bekeering tot het Christendom, door de zendelingen bewerkt, waarbij de bekeerelingen hun gansche leven door waarlijk vroom zijn gebleven. Na de liefde voor zijn vaderlijk huis, is er niets, wat een' heiden of een' wilde zoo ter harte gaat, als zijne godsdienst; hoedanige dan ook derzelve leerstellingen zijn mogen. Men schijnt te moeten aannemen, dat de menschen stellige daadzaken moeten kunnen waarderen, voordat zij afgetrokkene bespiegelingen kunnen gelooven. Hunne vooroordeelen kunnen derhalve het best overwonnen worden door eene zoodanige kennis, welke den geest verheft tot de beschouwing van zaken, welke boven deze wereld verheven zijn. Het verheugt mij te bespeuren dat de Generaal Majoor Sir JOHAN MALCOLM een gelijk gevoelen omhelst." Het schijnt algemeen aangenomen te moeten worden, door de kundigste zoo wel, als door de vroomste der zendelingen, dat men geene gegronde hoop koesteren kan, om het Christendom

met eenig gelukkig gevolg te verspreiden, voordat de grond daartoe eerst door eene verbreiding van algemeene kennis, gelegd is geworden. Op die overtuiging is men reeds twaalf jaren lang werkzaam geweest. (*)

De tegenwoordige manier van de inlandsche meisjes te onderwijzen, ten opzigt van welke Miss FARRAR den hoogsten lof verdient, komt ons zeer doelmatig voor.

Het is de invloed der vrouwen, waaraan de meeste stelsels van godsdienst hunne vestiging verschuldigd zijn. *Frankryk* heeft aan CLOTILDA, de vrouw van CLOVIS, de instelling des Christendoms in zijne gewesten te danken. Hoezeer de vrouwen, om hare zachtzinnigheid, hare gezeggelijkheid, haar vermogen van zich naar alle omstandigheden te schikken geprezen worden, moeten wij nogtans niet verwachten haar in alles ondergeschikt en gehoorzaam te vinden. In tegen-deel, het is haar eigen allen gezag te wederstreven, met eene volharding naar haar vermogen geëvenredigd, en somtijds tegen alle reden aan te willen heerschen. *Ce qu'une femme veut, Dieu le veut.* — Laten bij gevolg de vrouwen zich eenmaal de zaak aantrekken des Christendoms, welke de hare is, omdat zij haar op dezelfde lijn met de mannen plaatst, en het geloof in BRAMA zal nederzinken voor de magt van het kruis.

Binnen zeer weinig jaren moeten de meisjes van den nederigen stand van houthaksters en waterhaalsters, verheven worden tot den stand, die zoo niet

(*) Staatkundige Geschiedenis van *Indië*, Londen 1826.

boven, ten minste gelijk met dien van hare heeren en meesters is. De kinderen zullen het onderwijs van hare moeders genieten, en van de tegenwoordig heerschende vooroordeelen bevrijd, opgroeijen. Een volgend geslacht zal dat voordeel in eene ruimere mate genieten. Het vooroordeel tegen de verschillende Casten heeft reeds een' merkbaaren schok ondergaan. De kleine meisjes zoeken elkander zonder weêrzin, en de ouders laten hunne kinderen, uit aanmerking van de verdienstelijke onderwijzers, de scholen bezoeken.

Onze zendelingen staan, zeer te regt, zoo als ik geloof, in hooge achting bij de Engelschen te *Bombay*, die er voor uitkomen, dat zij veel werkzamer zijn, dan hunne eigene landslieden: en het verdriet mij, dat de schrijvers der »Geschiedenis van Britsch Indië,» zoowel als de Bisschop HEBER, over dat onderwerp sprekende, hen onvermeld hebben gelaten. De uitgebreide drukkerij, alwaar het werk door inlanders verrigt wordt, en welke thans onder het bestuur van den Heer WEBSTER staat, levert boekdeelen van hun' arbeid op. Zij is de bron vanwaar een groot aantal schoolboeken en verhandelingen, zoo wel als vertolkingen des Bijbels in onderscheidene Oostersche talen, afkomstig zijn.

Hoezeer ook velen tegen de zendelingen van vreemden aangekant zijn, en den ijver laken mogen, waarmede de zendelingen hun' arbeid verrigten, geloof ik toch, dat het door de onbevooroordeelden niet kan ontkend worden, dat zij veel wereldsch gemak, zoo al geene aardsche groothed hebben

opgeofferd, om ver van hun geboorteland hun leven zelfs te wagen, met het weldadig oogmerk, om de ongelooovigen op den waren weg, althans van het aardsche geluk te brengen. Het moet den allerkortzigtigsten in het oog loopen, dat de meeste van hen bekwaamheid genoeg bezitten, om hun te midden hunner vrienden, in het meest gezegende land des aardbodems, eene grootere wereldsche welvaart te beschikken, dan zij erlangen, door den zendelings-wandelstaf op te vatten. Zij zijn er mede tevreden, met een karig bestaan, aan de werking van ongezonde luchtstreken, aan de ziels- en ligchaams ongesteldheden, welke onafscheidelijk zijn van hun beroep, en niet dan te dikwijls aan de miskennis en den smaad van de wereld blootgesteld, het pad hunnes levens te bewandelen. (*)

(*) De meer vermelde Miss LANDON heeft in den Jaargang van het *Drawing-Room Scrapbook* voor 1834, bij de Plaat, welke een gezicht van *Cawnpore* voorstelt, den arbeid der Europeaansehe zendingen met de volgende dichtregelen herdacht.

Hoe moet hem 't edel hart van menschenliefde gloeijen,
 Die troost en hulp verschaft, waar onspoeds jammer drukt:
 Waar uit der weêuwen oog de droefheidstranen vloeijen,
 Een vriend den vriend betreurt hem door den dood ontruk!

't Is in het tijdsgewricht dier smartvolle oogenblikken,
 Als van de wereld zich het hart voelt losgescheurd,
 Dat nog die hoop alleen 't gemoed ons blijft verkwikken,
 Die onder 't grievendst leed de ziel houdt opgebeurd.

Die hoop kan in ons land ons allerwege sterken :

Zij vindt daar overal hare outers opgerigt,
't Zij in de kooren der alom vermaarde kerken,
Of in het bedehuis tot 's dorp'lings heil gesticht.

Daar wordt één woord gehoord, één naam slechts aanbeden
Van Hem, die van 't Heelal de wijze Schepper is :
Hij, die door twijfeling of zielsangst wordt bestreden,
Kweekt in zijn eigen hart den grond dier duisternis.

De leeraar, in zijn hart door werklust aangedreven,
Vindt hier in zijne taak een taak van liefde en hoop :
't Valt hem ten deel in zijn geboorteland te streven
Naar 't edel doelwit van zijn' aardschen levensloop.

Gansch anders is 't gesteld in gindsche vreemde landen,
Door 't blak'rend zonnevuur met fellen gloed bestraald,
Alwaar van 't kunstgewrocht der menschelijke handen,
In ieder tempelhuis een reuzenteeken praalt.

Hun schoon verbaast het oog, en kan bewond'ring wekken,
Doch 't is der beeldendienst van 't ongeloof gewijd,
Die, door het scheppen van gedrochtelijke trekken,
Zelfs over 't hemelsch licht eene aardsche schaduw spreidt.

Daar moct de leeraar schier de moedertaal vergeten,
Die hem aan 't eigen land altijd zoo naauw verbond,
En, in het blinde rijk des Heidendoms gezeten,
De vruchten oogsten van dien steeds ondank'ren grond.

Zijn woorden moeten op verstokte harten werken ;
Verstokt tot op den tijd, door 's Heeren wil bepaald.
Het voegt hem zijne hoop door 't bidden te versterken,
Totdat op zijn gebed Gods zegen nederdaalt.

Zoo menig graf ligt reeds vergeten in die streken,
 Waar niets den diepen slaap van 's Heeren knechten stoort,
 Die van vermoeijenis in 't heete land bezweken,
 Waar zij vol moed voor 't eerst verkondigden zijn Woord.

Hun werk was niet vergeefs: gezegend werd hun streven,
 En 's levens beste hoop was hunne zegekroon.
 Een zegen rust op hen na 't einde van hun leven,
 En op 't begonnen werk rust 's hemels hoogste loon.

Zie gindsche stad, die eens bij naam 't geloof niet kende,
 Waarvan de zuivre leer is de inhoud van Gods wet,
 Heeft thans reeds het gevoel van hare diepe ellende,
 Bezit op haren grond een' tempel voor 't gebed.

Reeds is tot menig hart die lichtstraal doorgedrongen,
 Dat in het nieuw gevoel van zijn bestemming leeft.
 't Is de ochtend, die den nacht tot wijken heeft gedwongen,
 Die niet dan al te lang dat oord verduisterd heeft.

Voor hen stijge ons gebed: het voegt ons, bij 't beseffen
 Hoezeer van ééne ziel 't behoud den redder loont,
 Voor hem ook hemelwaarts de handen op te heffen,
 Die boven 't graf nog Hoop zelfs aan de Heid'nen toont.

(VERT.)

HOOFDSTUK XIV.

HINDOSTAN.

November 1835.

Wij ontvingen dagelijks bezoeken van »borahs” of marskramers, die ons verschillende artikelen te koop aanboden; onder anderen eene menigte afgesletene soldatenrokken, en gebruikte Engelsche boeken, meereendeels afkomstig uit de boekerijen van ambtenaren, die naar *Engeland* waren wedergekeerd, of wier behoefte hunne middelen was te boven gegaan. Dit gebeurt niet zelden, in weerwil van de buitensporige bezoldigingen, door de al te spilzieke levensmanier, waarin de jonge lieden, bij hunne aankomst in *Indië*, vervallen. Wij hebben van een’ aanbevelingsbrief hooren spreken, die in handen van iemand is, van wien getuigd werd, dat hij de *eerste bediende* was geweest van een’ heer, die zich vaandrig bij een der inlandsche regementen teekende.

De juweliers bragten hunne waren, vooral agaten halskettingen van *Bombay*, diamanten en andere artikelen van *Golconda*. Maar hetgeen wij het meest bewonderden, waren de dameswerkdoosjes, kokers voor kaarten enz. die zeer fraai van bewerking waren, vooral wanneer men de geringe werktuigen waar-

mede zij voltooid worden, in aanmerking neemt. Het buitenste van die kleine kunststukken is bedekt met Mozaïk, bestaande uit zeer kleine stukjes ivoor, ebbenhout, een wit metaal naar zilver gelijkende, en eene compositie van lijm en zaagsel van een zeer fijn hout, terwijl het binnenste met welriekend sandelhout belegd is.

De handel met die marskramers was ons eene bron van gestadige vrolijkheid; want telkens na de plegtigste betuigingen, dat zij bij den koop schade leden, namen zij minder dan de helft van den gevraagden prijs aan. Onze »dubash” was altijd bij zulke gelegenheden tegenwoordig, zoo als hij zeide, »om de heeren te helpen” maar eigenlijk met bedoelingen van eigen voordeel: want hij drong er altijd op aan, dat al de rekeningen met wisseltjes, op hem zelven getrokken, betaald zouden worden, en wanneer hem dezelve aangeboden werden, nam hij de vrijheid van er, naar gelang van omstandigheden, voor zijne gereede betaling van één tot tien ten honderd toe van af te trekken. Dit is de gewoonte van den »dubash,” die door de manier van met de marskramers te handelen, eene soort van beschermer voor hen wordt, en een’ invloed uitoefent, die voor beide partijen even voordeelig uitkomt.

Onder onze dagelijksche bezoekers behoort ook een aantal bedelaarsters. Eene jonge vrouw met schoone oogen en sneeuw witte tanden, een kind op de zijde boven hare heup dragende, en een ander, dat vier jaren oud was, bij de hand houdende, was gewoon om den tweeden of derden dag te komen, en wan-

neer zij dan aalmoezen ontving, raakte zij eerst haar hoofd en vervolgens den grond met hare handen aan, terwijl het oudste kind zijn kleine hoofdje naar den grond boog en mijne voeten kuste, om zijn gevoel van erkentelijkheid voor ons gering geschenk uit te drukken. Mijn factotum COWASJEE, zeide mij dat ik aan geen' bedelaar iets moest geven, omdat de eerste, die iets kreeg, het mogt een man of eene vrouw zijn, al de andere, die in de stad waren, naar ons huis zoude zenden, zoodat wij er geene rust meer van zouden hebben. Ook bij een' bedelaar is de edelmoedigheid eene schoone deugd, en wat kan edelmoediger zijn dan aan anderen de bron bekend te maken, waaruit wij onderstand genoten hebben? Niemand kan gelukkiger zijn, dan een bedelaar van ambacht, wanneer hij de schitterende verbeeldingskracht bezit, welke hem als eene aangeborene eigenschap wordt toegerekend in het Fransche deuntje:

»*Les gueux, les gueux,*
Sont les gens heureux;
Ils s'aiment entr'eux:
Vivent les gueux!
Des gueux chantons la louange.
Que de gueux hommes de bien!
Il faut qu'enfin l'esprit venge
L'honnête homme qui n'a rien."

Op zekeren morgen kwam er een rijzige Hindoo, die een zeer sluw voorkomen had, voor onze deur rondzwerven, even alsof hij iets verlangde te zien of te vragen. Hij droeg een' zeer versleten' gordelband en eene katoenen muts, van onder welke zijne zwarte haren in zware lokken over zijne schouders kwamen

nederhangen. Zijne slechte kleeding bewees op het eerste gezigt, dat hij van al de kinderen van zijne *Caste*, die ik te voren gezien had, verschilde. Zij zijn gewoonlijk niet sterk gespierd, en de ledematen van hun onderlijf schraal, inzonderheid hunne kuitën: doch hij, dien ik thans voor mij zag, spreidde zulk een schoon model van spierkracht ten toon, dat hij zekerlijk de aandacht van een' student in de ontleedkunde, of die van een' beeldhouwer tot zich zoude getrokken hebben. Al zijne spieren en zenuwen verkondigden eene buitengewone sterkte. Weldra bespeurende, dat hij in het oog liep, kwam hij grimlagchende toeschieten, boog zich bijna tot op den grond, en zijne regterhand uitstreckende, waarin hij eene aarden kom hield, raakte hij ten zelveu tijde zijn voorhoofd met de linkerhand aan. Hij was vergezeld van een' man, die eene doos droeg, en een' jongen met eene ruw vervaardigde trom zat hem op den schouder. Terwijl de meester zijn compliment maakte, ging de andere op zijne hurken op den grond zitten, en de jongen begon op de trom te slaan.

»Heh! heh! heh!» bromde de Hindoo schielijk driemaal achter een; terwijl hij zijne vonkelende oogen naar den grond sloeg en een' bokkensprong maakte, die de bellen, welke hem aan de enkels vastgemaakt zaten, aan het rinkelen bragt. Dáár vloog met een de aarden kom naar de lucht en werd op den rug van zijne regterhand weder opgevangen, alwaar hij dezelve eene poos liet ronddraaijen, en vervolgens ook op den uitgestrekten arm. Nog eens vloog zij in de hoogte en werd tusschen de schouderbladen opgevangen, vanwaar hij dezelve wegnam en op den grond zette.

»Wat is dat, COWASJEE?»

»Meester! wil meester den goochelaar van MADRAS zien?»

»Wel zeker laat ons al het opmerkenswaardige van *Indië* zien.»

»Heh! heh! heh!» bromde de goochelaar andermaal, en ging aan het dansen met twee breede zwaarden, die veel overeenkomst hadden met de spatels van een' apotheker, welke hij in de lucht opsmeet en met de andere hand wederom ving, ten zelveu tijde schielijk naar de maat van de trom dansende. Toen werd hem een derde zwaard gegeven, en zij bleven alle drie in beweging, terwijl de bellen aan zijne enkels naar de maat der muziek bleven klinken.

Vervolgens werd hem door zijn' handlanger een sterke bamboestok van tien voeten lengte, met een blok of voetstuk, op vier voeten afstand van het eene einde er aan, toegereikt. Er was inmiddels eene groote menigte volks bijeengestroomd, om naar zijne kunsten te zien. De goochelaar verzocht zeer beleefdelyk een weinig meer ruimte, en de menigte week tot op een' behoorlyken afstand achteruit. Toen nam hij een loopje van nagenoeg tien ellen, en sprong tegen den bamboestok op, zijn voet op het blok plaatsende, en het bovineinde van den paal dicht tegen zijne borst houdende, balanceerde hij op die stelt zes voeten hoog boven den grond, en sprong met het grootste gemak met dezelve in de rondte.

Na het verrigten van deze kunst, even als na al de andere, boog hij zich en knielde vervolgens op den grond. Toen plaatste hij de punt van een' degen op

zijn voorhoofd, en terwijl hij behendig aldus met denzelfven balanceerde, stak hij vijftien à twintig korallen in zijn' mond, en met de armen op den rug geslagen, reeg hij die allen met zijne lippen en tong aan een paardenhaar vast. Terwijl hij dit inderdaad moeilijk kunstje volbragt, speelde zijn kameraad met een paar schelletjes en zong daarbij eenige Hindoosche of Maratsche liederen, waarvan de toon ons de *Llaravis* van *Peru* te binnen bragt. Hierna balanceerde hij nog met verschillende voorwerpen op zijn' neus, zijne lippen en zijne kin: smet een' steenen bol van zes duimen in doorsnede wel dertig voeten hoog in de lucht en ving hem tusschen zijne schouders op, alwaar de bal nederkwam met eene kracht, welke hem scheen te zullen moeten doen nedertuimelen. Daarop liet hij, alleen door de werking zijner spieren, den bal over zijne schouders en langs zijne armen heen en weder rollen, op eene manier alsof de bal een levend lichaam ware geweest. Hij slikte ook een' degen in, en terwijl deze hem in de strot zat, hield hij zijne armen over zijne borst geslagen en danste aldus eenige minuten lang. Hij besloot de vertooningen met binnen tegen zijn onderste ooglid een' ring vast te maken, aan welken eene doos hing, met den steenen bal er in, die wel zes ponden woog. Hij hief deze van den grond op, en bewoog haar eenige oogenblikken van den eenen kant naar den anderen, even als den slinger van een uurwerk: doch die kunstverrigting scheen hem moeilijk te vallen. Voor al die vertooningen ontving hij eene halve ropy en eenig kopergeld van de omstanders, en schijnbaar weltevreden over zijne ontvangst, ging hij heen.

Op een' anderen ochtend spreidden twee Hindoos eene ruwe deken voor onze deur uit, en haalden uit twee mandjes, die zij bij zich droegen, een paar *Cobra di Capellos* (brilslangen) voor den dag, die wel vijf voeten lang waren: twee donkerkleurige slangen van dezelfde lengte, en nog eene adder, alhier, ofschoon te onregt *Boa Constrictor* geheeten, van twaalf voeten lengte, alle levende. De adder scheen flauw en boezemde ons geen ander belang in, dan om zijne lengte: maar de *Bobras*, die uit-hoofde van haren vergiftigen aard, het meest onze aandacht boeiden, staken hare koppen op, terwijl de andere twee zich wegpakten, maar spoedig terug werden gebracht. De brilslangen staken meer dan eens naar hare oppassers, die zorgvuldig de beten ontweken, hoewel zij, na de dieren op allerlei wijze getergd te hebben, dezelve eindelijk bij de staarten aanpakten en onder de deken op den grond neder zetteden. Een der *jongleurs* zat naast dezelve, met zijne beenen over elkander geslagen. Nu begonnen de zwarte slangen rondom zijne armen en over zijne schouders te kruipen, keken hem vinnig aan, terwijl zijn kameraad op eenigen afstand van hem op zijne hurken zat, ter plaatse waar de adder zich in den zonneschijn koesterde en in slaap scheen gevallen te zijn. De voornaamste slangenbezweerder, na de slangen gestreeld te hebben, die zoo, zonder eenig kwaad te doen, over zijn naakte ligchaam kropen, zette haar op den grond neder, en zijne oogen opwaarts slaande, als of hij een inwendig gesprek met zich zelve hield, prevelde hij zachtkens eenige

woorden. Hierop ligte hij zeer omzigtig de deken op, schudde dezelve uit, maar de beide adders waren verdwenen. Hij keek met eene schijnbare, domme verbaasdheid in de rondte en zich naar het mandje haastende, nam hij er het deksel van af, waarna, tot onzer aller uiterste verwondering, de beide verlorene slangen hare koppen er uit opstaken. Op dezelfde manier wist hij dezelve ook uit het mandje te gooche-len. Zijne toeren werden met veel behendigheid uitgevoerd, en waren de koperen muntstukjes wel waardig, die hem voor dezelve van de aanschouwers gegeven werden.

Een paar malen werden wij ook zeer vermaakt door allerkoddigste vertooningen van apen, die op het kommando van hun' meester dansten of met stokken tegen elkander schermden.

Twee of drie weken lang werden wij dagelijks, terstond na het ontbijt, door den een' of anderen dier *jongleurs* vermaakt, die met hun werk bezig waren, terwijl wij op ons gemak een' cigar rookten: want wij vonden geen smaak in de kruidige »hookah" of »hubble-bubble" daar zoo vele Aziatische Engelschen prijs op stellen. Het krioelt van zulke kunstmakers niet alleen te *Bombay*, maar overal in de hoofdsteden van Britsch *Indië*, en zij verdienen ook inderdaad wel voor een' enkelen keer gezien te worden, vooral indien de vreemdeling, zoo als ons geval was, geene uitnoodigingen ontvangt om zijn' tijd op eene aangename wijze door te brengen. Zoo lang wij te *Bombay* geweest zijn, hebben wij er niets van de gezellige zamenleving der Engelschen bijgewoond.

Ik merkte op, dat de Hindoos een klein plekje verw of klei ter grootte van een stuivertje aan het voorhoofd droegen, dat eenige van hen strepen, andere vlekken van klei over hun aangezicht hadden, en dezelve ook somtijds, hoewel niet alle dagen, bij mijn' wegwijzer bespeurende, vroeg ik hem wat zulks beteekende.

»Zoo iets dragen alle Hindoos voor hun hoofd, meester! daaraan kan meester zien, dat zij tot de kerk behooren: niet tot meester's kerk, maar tot de kerk der Hindoos.»

Bij een verder onderzoek bleek mij, dat het onder dit volk eene gewoonte is van het afgodsbeeld, hetwelk zij aanbidden, een klein stukje verw of klei af te nemen, om zich daarvan zulk een teeken voor het voorhoofd te plaatsen; de vorm daarvan duidt tevens de *Caste* aan, tot welke zij behooren. De meeste der Banyanen trekken eene streep, van den wortel van den neus af, regt over hun voorhoofd, of dwars boven de oogleden. Zij, die *Gentoo's* en *Parboos* (*) heeten, makén die plekjes rond, vlak boven den wortel van den neus; en zij zullen nimmer van de eens gekozene figuur afgaan.

COWASJEE, onze »dubash» was, gelijk al de lieden van zijne soort, een vlug, levendig wezen, en zeer spraakzaam van aard. Toen hij over het onderwerp van zijne godsdienst ondervraagd werd, zeide hij: »meester weet dat de Perzianen niet langer een huis of een vaderland hebben: zij zijn vreemdelingen in

(*) De benamingen *Hindoo*, *Gentoo*, *Parboo*, beteekenen oorspronkelijk alle *zwart*, en werden het eerst door de Perzianen aan de verschillende Indische natiën gegeven.

het land. Wij gelooven in een' God, en dat ZOROASTER zijn propheet is — hij is onze Christus. Wij aanbidden het vuur, het water, de zon en de maan, omdat zij de voortreffelijkste werken van God zijn. Wij beschouwen dezelve als zijne zinnebeelden, en gelooven niet, dat onze aanbidding van dezelve hem ongevallig kan zijn. Wij mogen het vuur ontsteken, maar nimmer uitblusschen. Wij mogen het vat, waaruit wij drinken, niet met onze lippen aanraken, en moeten ons altijd reinigen, na gegeten te hebben. Daarvoor bestaat geene andere reden, dan omdat onze wet aldus luidt. Eigenlijk mogen wij in het geheel geen vleesch eten, maar wij onthouden ons alleen van zwijnen- en ossenvleesch. Op ons zevende levensjaar worden wij omgord met de »Custie" of band van geitenhaar, die tweemaal om ons ligchaam loopt, en nimmer zonder een gebed wordt vast- of losgemaakt. Wij gelooven in de toekomstige belooningen en straffen, en dat de laatste geëvenredigd zullen zijn naar de zwaarte van onze zonden in deze wereld."

Eens op een' dag bragt hij mij een gekleurd Perziansch handschrift vol platen, welke de verschillende straffen voorstelden, die men voor zekere bepaalde misdaden te vreezen had. Draken, slangen, schorpioenen en tijgers zijn er afgebeeld, door duivels aangehitst, en de slagtoffers in de hel de Perzianen aanvallende, terwijl het paradijs, in hetzelfde werk, vol van lusthoven en paleizen, en deszelfs bewoners in de prachtigste kleeding worden afgeschetst. Op eene der prenten ziet men de begrafenis van een' aanzienlijk man. Het lijk wordt in eene opene palanquin ver-

voerd en op een' steenen rooster nedergelegd, die het graf bedekt: en op dezen blijft het aan het weder en aan de vogelen des hemels blootgesteld, tot dat het gebeente er van, door den rooster heen, in de grafkuil valt. Het kerkhof is aangelegd met een' driedubbeln cirkel, van een' buitenmuur omringd. Binnen den buitensten cirkel worden de lijken der mannen begraven: binnen den tweeden die der vrouwen, en die der kinderen binnen den derden. In het midden is een diepe put, waarin de beenderen verzameld worden, nadat het vleesch verrot is. Het gewijde vuur, hetwelk nimmer mag gebluscht worden, brandt voor den ingang, en al degenen, die geene Perzianen zijn, worden uit deszelfs gewijden omtrek, zoowel als uit hunne tempels geweerd. Vele der Perzianen hebben eigene begraafplaatsen en afzonderlijke gebedehuizen.

COWASJEE hield alle godsdienstige gezindheden bijna voor dezelfde; en was van gedachte dat de menschen het geloof bleven omhelzen, waarin zij opgevoed waren. Hij betuigde geen voorbeeld te weten, dat een Perziaan een Christen geworden was. Hij had veel schik in de Engelsche manier van de meisjes op te voeden, omdat zij daardoor tot schepselen gevormd werden, die verdienden toegesproken te worden, en de bekwaamheid verkregen van het woonhuis eenes mans tot een aangenaam verblijf te maken.

De vrouwen der Perzianen worden zelden buitenshuis gezien. De mannen zijn zeer gezet op vermaak en vrolijkheid, en wanneer zij de middelen daartoe bezitten, op menigvuldige gastmalen, op het doorbrengen van den nacht met feestvieren en drinken, en het beschou-

wen der dansende meisjes, welke zij voor zulke gelegenheden bestellen. Zij worden voor de verstandigste natie in *Indië* gehouden en op de hoogste plaats na de Engelschen gesteld. Hunne ligchaamskleur is lichtgeel: hunne baarden zijn dun, en zij dragen gewoonlijk een' kleinen knevel. Van hoofd en van gestalte zijn zij meestal zwaarder dan eenig ander menschenras, dat men te *Bombay* aantreft, alwaar men ook Arabieren en Joden ontmoet, die zich naar de Turksche manier kleeden.

Wij werden in de gelegenheid gesteld om hunne zucht voor fraaije huizen te kunnen beoordeelen, door een bezoek bij een' welvarenden koopman van Perzische geboorte. Wij vonden hetzelfde zeer ruim, vijf verdiepingen hoog, prachtig gemeubeleerd met alles, wat *Engeland*, *Frankrijk* of *Azië* ter voldoening van den weelderigsten rijkdom kan voortbrengen. De onderste verdieping bevatte de kantoorkamers, de tweede en derde de staatsie-, spreek-, zit- en slaapkamers. Wij werden er op eene allervriendelijkste wijze ontvangen, en waren ten uiterste voldaan over de oplettendheden, welke de dochters van onzen gastheer, meisjes van zeven en van tien jaren oud, ons bewezen. De oudste droeg een' blaauw satijnen spencer, die digt om hare leest sloot, met naauwe mouwen, tot aan den elleboog toe, alwaar de zoomen derzelve geborduurd en met gouden belletjes behangen waren. Een manteltje van geel satijn hing daar over heen, en bedekte haar gansche ligchaam met rijk borduursel, terwijl het eene eind daarvan, naar de manier van eene Spaansche »mantilla» over haar hoofd was geslagen, evenwel niet zoodanig, dat er de oorringen van parelen, ik meen vijf in elk

oor, van bedekt werden. Eene parel van buitengemeene waarde hing haar aan den neus. Zij stond met over elkander geslagene armen ons gesprek aan te hooren, op één' voet rustende, terwijl de andere een weinig buiten den rand van haar kleed uitstak, en een' grooten smaragd aan den toon naast den grooten, voor ons oog ontdekte. Zij hield hare vriendelijke, donkere oogen, welker uitdrukking nog verhoogd werd door het beschilderen van de benedenste oogleden met antimonie, zonder ophouden op ons gevestigd. De kleeding van hare zuster was van denzelfden aard; maar deze was te jong, om nog zoo veel prijs op hare kleeding of op onze aandacht te stellen. Beide waren vergezeld van de voor haar bestemde bruidegoms, twee zeer vatbare knapen, waarvan de een elf en de andere veertien jaren oud was. Het oudste paar zoude nog in den loop van dit jaar in den echt verbonden worden.

Wij bezochten dikwijls het kantoor van de heeren JEHANGEER en MONOCKJEE NOWROJEE, Perziaansche kooplieden, die de voornaamste Amerikaansche zaken te *Bombay* bestieren. Zij ontvingen ons altijd minzaam, en bewezen ons alle mogelijke diensten. Hun huis is niet zeer hoog, en staat een weinig van den weg af, naar de zijde van het »Groen." Voor hetzelfde ziet men steeds een groot aantal palanquins met derzelver naakte dragers, die in de schaduw op den grond liggen te rusten, terwijl zij op hunne meesters wachten. Op een klein met boomen beplant voorplein zagen wij een groot aantal kisten, waarvan de naden bepikt waren, en in welke een groote voorraad van droogerijen werd ingepakt. De klerken waren bezig met

dezelve te wegen en er aanteekening van te houden, terwijl eene menigte van vrouwen onder een afdak op den grond zat, om Arabische gom, myrrhe, assa foetida, galnooten, gom Copal enz. te sorteren, er de grootste stukken van uit te zoeken, en de kleinere van het vuilnis en het stof te reinigen. Ter linkerzijde is eene houten bevloering van een paar voeten hoog boven den grond, op welke een half dozijn kantoorbiedenden *à la Turque* zaten, met kleine geldkistjes voor hen, en hunne knieën tot lessenaars gebruikende. Dit was de bank van het kantoor, alwaar het geld ontvangen, uitgegeven of gewisseld werd. Verscheiden Perzische kooplieden en *Banyanen*, met even zoovele »dubashes,» drentelden rondom de deur, met zonneschermen onder hunne armen, en wachtten het oogenblik af, om uit naam hunner meesters een bod te doen. MONOCHJEE, de jongste der deelhebbers in eene witte neteldoeksche buis gekleed, met een' roode zijden pantalon, boven fijne witte kousen en schoenen met lange punten, zat in een' welbekteeden stoel, met eene »punka» (waaijer) boven zijn hoofd, die gestadig in beweging werd gehouden, en was in gesprek met twee of drie Amerikaansche of Europesche supercarga's, die op sofa's rondom hem lagen te rusten. Zoodanig was de vertooning, welke ik hier thans aanschouwde, en welke dagelijks hervat wordt.

Op ons verzoek ontbood men de kooplieden in shawls en Perziaansche stoffen, en binnen den tijd van een groot kwartier uurs, kwamen er twintig sjouwers met groote pakken op hun' rug, in wit neteldoek gepakt, in eene nabijzijnde kamer, gevolgd van

een dozijn Oostersche kooplieden en een half dozijn makelaars of schatters. De pakken waren weldra losgemaakt, en een duizendtal shawls van *Cashmere*, lag voor ons uitgespreid, alzoo ieder van die kooplieden zijne goederen ontpakte, derzelve schoonheid en deugdelijkheid in het Hindostansch aanprees, zonder zich er veel om te bekommeren, of hij al dan niet begrepen werd. Het is eigenlijk eene koddige vertooning, want zij praten alle te gelijk. De een slaat een' prachtigen shawl over zijne schouders, en keert er zich mede naar het licht, om er den glans van te doen zien en de aandacht op deszelfs waarde te vestigen, terwijl een ander, een' shawl over zijn' uitgestrekte arm hangende, over zijn pak voorover leunt, u in het aangezicht kijkt, verzoekt te voelen, hoe fijn van draad hij is, en zijne randen en gloeiende kleuren nauwkeurig te beschouwen. Men wordt verblind op het gezigt, en ik kan zeer wel begrijpen, dat er het verstand van een jong meisje door gekrenkt zou worden. Er waren langwerpige, vierkante, groote en kleine shawls, witte, groene, blaauwe, gele, oranje-keurige, roode en zwarte. Er waren er eenige, die vier verschillende kleuren hadden, zoo netjes geruit, dat zij, met een weinig overleg opgevouwen, even zoo vele verschillende shawls schenen te vertoonen. Zij waren alle even gloeiend van kleur en fraai bewerkt.

De prijs der shawls verschilt van honderd tot zes duizend ropyen, en die der sjerpen van drie ellen lengte bij een vierde van een el breedte, van zes tot twintig ropyen, naarmate van derzelve kwaliteit. De kooplieden vragen meesttijds driemaal zoo veel, maar

ten einde alle verschil uit den weg te ruimen, neemt men zijne toevlugt tot een' schatter of makelaar, wiens uitspraak zonder appèl is. Wanneer de koop gesloten is, vatten de koopman en de makelaar elkander bij de hand onder den shawl in kwestie, en kijken elkander eene poos onder de oogen, de eerste met een' vragenden blik, de andere hoogst onverschillig. Op die wijze wordt de zaak verder stilzwijgend behandeld. Soms tijds breekt de makelaar de onderhandeling af, door den koopman zijn' shawl met gebaren van verachtelijke bespotting toe te werpen, of door u bijkans met geweld den shawl in de handen op te dringen, te gelijk den prijs opgevende, die er voor behoort betaald te worden, terwijl de koopman, als onwillig er voor dien prijs van af te zien, hem nog met ééne hand vasthoudt, die hij evenwel binnen weinige oogenblikken, na de beslissende uitspraak des makelaars, loslaat. Wat ons aanging, MONOCHJEE, wiens woord eene wet scheen te zijn, spoorde ons regt minzaam aan naar onze keuze te werk te gaan, en dat hij het »met den prijs wel vinden zoude.»

De shawls van *Cashmere* worden alleen in de vallei van *Cashmere* vervaardigd, vanwaar zij naar *Suratte*, *Bengalen* of andere gewesten van *Indië* verzonden worden, en vandaar verder de gansche wereld door gaan. Zij houden 50000 menschen en 16000 weefgetouwen in werking. De wol, waarvan zij gemaakt worden, is niet in het land zelf gewonnen, maar uit *Thibet* gebragt, alwaar zij een aanzienlijk handelsartikel is, waarvan de omzetting met grooten naijver gedreven wordt. Hij is oorspronkelijk van eene donker-

grijze kleur en wordt te *Cashmere* gebleekt. Het garen van die wol wordt zoodanig geverwd, als men het beste voor den verkoop oordeelt, en als het stuk is afgeweven, wordt het eenmaal gewasschen. De randen, die gewoonlijk eene groote verscheidenheid van kleuren en figuren opleveren, worden naderhand aan de shawls vastgehecht, maar dit geschiedt zoo behendig, dat men geen' naad kan ontdekken. Er zijn gewoonlijk shawls van drieërlei maat, waarvan twee soorten, de lange en kleine vierkante, die gewoonlijk in *Indië* in gebruik zijn, ook naar *Engeland* worden gezonden. De derde soort, die lang en smal is, met eene breede zwart geverwde strook, wordt door vele der Aziaten bij wijze van gordel gedragen. Zij worden meestal bij paren verkocht. De prijs verschilt naar gelang van de waarde en wordt aanmerkelijk verhoogd door het bloemwerk, dat er in gebragt wordt. Op de Engelsche markten worden die met een' gekleurden grond en met fraaije randen en bloemwerk het meeste gezocht: de effen witte, zelden in *Engeland* nageemaakt, worden aldaar ook zelden gevraagd. Volgens den Heer STACHEY worden er, gemiddeld berekend, te *Cashmere* in een jaar niet boven de 80000 shawls vervaardigd. (*) Van den 1sten Januarij tot den 17^{den} October 1835 bedroeg het aantal der shawls te *Bombay* uitgevoerd 3419.

Het zal hier niet te onpas komen een paar woorden aangaande de geschiedenis der Perzianen te zeggen, voordat wij stellig afscheid van hen nemen.

(*) MILBURN'S, *Oostersche Koophandel*.

In de zevende eeuw onttroonden de Mohammedanen den laatsten Perzischen koning van het stamhuis der Sassaniden. Vele van zijne onderdanen, misnoegd over de veroveraars, namen de wijk naar *Khuzistan*, vanwaar zij, na een tijdsverloop van honderd jaren naar *Ormutz*, spoedig daarop naar *Indië* zeilden, en behouden te *Diu* aankwamen. Naardien zij het in die schuilplaats ook niet te best naar hun' zin hadden, vertrouwden zij zich andermaal aan de baren toe, en bereikten de lagchende kusten van *Guzerat*, het schiereiland tusschen den *Indus* en *Malabar*, of liever tusschen de bergen van *Cutch* en *Cambay*. De aldaar regerende vorst, wilde de aankomelingen niet ontvangen, dan op voorwaarde dat zij de geheimenissen van hunne godsdienst openbaren, hunne wapens overgeven en de taal van het land spreken zouden: dat hunne vrouwen ongesluijerd in het openbaar verschijnen, en hunne bruiloften, overeenkomstig het gebruik van de plaats, bij het vallen van den avond plaats grijpen zouden. Dewijl deze bedingen niets vereischten wat in tegenspraak stond met het geloof, 't welk zij beleden, namen de uitgewekenen dezelve zonder zwaarigheid aan.

Door den nood gedwongen tot eene werkzame nijverheid, bragt deze hen weldra tot voorspoed. Wijs genoeg om zich van alle tusschenkomst in de zaken van het bestuur en van oorlog te mengen, genoten zij te midden van vele omwentelingen eene duurzame rust. De omzigtigheid, gepaard met hunne welvaart, strekte om hunne bevolking te doen toenemen. Zij maakten onder den naam van Perzianen

een afzonderlijk volk uit, en namen het als een' regel aan, zich nimmer met de Indianen te bemoeijen en die grondbeginselen van hunne godsdienst te blijven aankleven, om welker wille zij genoodzaakt waren geweest hun vaderland te verlaten. Die leerstellingen zijn die van den vermaarden ZOROASTER, hoewel thans door het tijdverloop, door de onkunde en door de geldzucht eenigzins veranderd. De inwoners van *Guzerat* zogen weldra door hun voorbeeld iets van hunne werkzaamheid in. Gansche velden van koren, suiker, indigo, verfraaiden het land; zijden en katoenen stoffen werden in een' hoogen graad van volkomenheid vervaardigd.

De Perzianen hadden een zeer achtenswaardig voorkomen. Zij waren welgemaakt, sterk en onvermoeid: voor allerlei arbeid geschikt, maar vooral voor den landbouw en den scheepsbouw. Hunne regtschapenheid en goedhartigheid ging zoo ver, dat er geen voorbeeld bestaat, dat zij ooit ter zake van eenige gewelddadigheid of ontrouw voor den regter geroepen zijn. Vergenoegdheid van geest lag hun op het gelaat, en die blijgeestigheid openbaarde zich vooral in hunne gesprekken. Zij hadden veel met de dichtkunst op. Zij bezaten geene tempels, maar kwamen 's morgens en 's avonds op de groote wegen rondom eenige put bijeen, om de opkomende en ondergaande zon te aanbidden. In plaats van hunne dooden te begraven, zoo als de gewoonte onder de Indianen was, werden dezelve op een' hoogen toren tot eene prooi voor de roofvogels nedergelegd. Jegens allerlei standen van menschen waren zij milddadig, zonder derzelve

godsdienstige gezindheid in aanmerking te nemen, en zij legden dikwijls hunne edelmoedigheid aan den dag, door het koopen van slaven, om dezelve, nadat zij hun iets nuttigs hadden geleerd, de vrijheid weder te schenken. Hunne talrijkheid, hunne eensgezindheid en hun voorspoed maakten hen somtijds verdacht bij het bestuur, maar geene verdenking kan van langen duur zijn jegens een volk, hetwelk zoo vredelievend en geregeld van gedrag was. (*)

Zij zijn, door hunne geschiktheid voor den koophandel, van *Guzerat* af tot in alle oorden van *Azia* verspreid geworden, en overal waar men hen aantreft, zijn zij opmerkelijk, om de karaktrekken, die hen onderscheiden in het land, hetwelk hun eene schuilplaats opleverde tegen de vervolging der aanhangers van MOHAMMED.

(*) *Establecimientos Ultramarinos. III D., Madrid 1786.*

HOOFDSTUK XV.

HINDOSTAN.

November 1835.

Indien het mij vrijstond een' vriendschappelijken raad aan den lezer te geven, zoude ik zeggen, »ingevallē uwe bestemming u ooit naar deze streken van *Indië* heenvoeren mogt, verlaat haar dan niet zonder het *Olifantseiland* en dat van *Salsette* bezocht te hebben. Gij zult u voor uwe moeite beloond vinden, door de beschouwing van hetgeen men als de overblijfselen der voorwereld mag aanmerken, tot het nageslacht overgebracht, in het beeldhouwwerk en in de tempelgrotten, welke op die eilanden worden aangetroffen.»

Het eiland, hetwelk de inboorlingen *Garipora* noemen, maar door de Portugezen (de eerste Europeanen, die hetzelfde bezochten) het *Olifantseiland* wordt geheten, naar den grooten gebeeldhouwden olifant nabij de landingplaats, ligt ten naastenbij zes mijlen ten O. N. O. van het kasteel van *Bombay*. Het beslaat eene mijl in het viērkant: deszelfs oppervlakte is bergachtig, en eene langwerpige vallei loopt midden door hetzelfde heen.

Ons gezelschap begaf zich op een' morgen een

weinig na half zes ure, onder aanvoering van Kapitein ROBERTS, aan boord van twee groote booten, naar het alom vermaarde *Olifantseiland*. Ons vaartuig was bemand met negen Muzelmannen, die witte tulbanden, eene blaauwe buis en gestreepte broeken droegen. Na een zeer genoeglijk uurtje zeilens, gingen wij aan land en wandelden de vallei op, welke gedeeltelijk met rijstvelden overdekt was. Omtrent ter halverwege van het eiland vindt men ter linkerzijde twee kleinere grotten, welke thans half gedempt zijn met aarde en puin. De eene vertoont eene massa van klipsteen, uit den kant van de rots vooruitstekende, met eene opene ruimte tusschen dezelve en den vlakken grond, van zes voeten hoogte en iets meer dan vijftig voeten lang. Onder het gaan naar dezelve door de dicht in elkander gegroeide heesterstruiken, die haar voor het oog des voorbijgangers verbergen, wanneer hij den algemeenen weg volgt, vernamen wij, dat die vooruitstekende rotsklomp op kolommen gerust had, welke eene galerij hadden uitgemaakt, in welke eene deur naar een ruim vierkant vertrek opensloeg. Aan weerskanten van het portaal staat het beeld van een »dorpel» of wachter, boven hetwelk men een aantal Hindoosche Godheden van den tweeden rang, alle meer of minder geschonden, -gebeeldhouwd ziet. Aan iederen kant van de galerij is eene kleine kamer of uitholling.

Na eene wandeling van bijkans eene mijl verder bevonden wij ons voor de vermaarde tempelgrot, maar waren zoo wel te leur gesteld als verwonderd, op het ontdekken, dat derzelver ingang, in plaats van naar de laagte, een weinig naar de hoogte gaat. De kant

van een' heuvel, die bijna honderd voeten hoogte heeft, is in hare donkere, klippige zelfstandigheid uitgehouwen tot een' regtstandigen muur van genoegzame breedte, aan weerskanten een' stijl van klipsteen hebbende, thans met groen en heesters bedekt, welke eene soort van plein voor de grot vormen. Tusschen deze stijlen ziet men den ingang, vijf en vijftig voeten breed van het Oosten naar het Westen, en omtrent zeventien voeten hoog. Het bovengedeelte der barre klip, in het eerst geschraagd door twee pilasters en twee kolommen, waarvan er slechts ééne staande is gebleven, steekt ettelijke voeten in de hoogte op: en deszelfs top, die te gelijk de kruin van den heuvel uitmaakt, is bedekt met gras en struiken. Een aantal wijngaardranken hangt over den rand, tot aan de opening toe, neder. Voor de grot liggen verscheiden gebroken pilaren en eene menigte puin, van achter hetwelk aan onze regter zijde eene kolom van rook opsteeg, afkomstig van de plaats, alwaar de bedienden, die wij 's avonds te voren hierheen hadden gezonden, bezig waren om eenig ontbijt toe te bereiden.

Eenige minuten lang stonden wij opgetogen van verbaasdheid over het gezicht voor ons. De rijen pilaren, schemerachtig van binnen in de grot gezien, zouden iemand in het denkbeeld hebben gebragt, dat hij eene groote zaal zag. De eerste indruk is die van verbaasdheid, gepaard met eene soort van poging, om zich den tijd en den arbeid begrijpelijk te maken, welke eene zoo ruime uitkapping van de harde rots moet gekost hebben: en bij eene naauwkeuriger beschouwing wordt men getroffen over de evenredig-

heid van al de deelen onder elkander, en van de nieuwerwetsche gedaante der deuren.

De aanleg van den tempel is nagenoeg de gedaante van een kruis. De vloer is met snijwerk ingelegd. De zoldering, welke effen is, maar op eenige plaatsen van vijftien tot zeventien en een' halven voet in hoogte verschilt, plagt wit te zijn, maar is thans met stof bedekt. De afstand van de hoofddeur tot aan den muur daar tegen over is honderd dertig, en van den oost- naar de west-deur, welke thans beide door een' nieuwen muur dicht gemaakt zijn, honderd drie en dertig voeten. Die zoldering rustte op zestien pilasters en zes en twintig pilaren, in rijen geplaatst, maar op ongelijken afstand. Van deze staan er nog vijftien; de overige zijn omvergevallen en geschonden. De grondstukken of het laagste derde gedeelte der pilaren zijn vierkant, en aan derzelver hoeken staan de beelden van GARRISH en HARTIK, Goden uit de Hindoosche fabelleer. Al de pilaren zijn, de eene meer en de andere minder, beschreven door de Engelsche bezoekers, die ter gedachtenis van hunne tegenwoordigheid, hunne namen op dezelve gesneden hebben.

De achterste muur, die evenwijdig met den voorsten is, is in drie vierkante afdeelingen verdeeld, waarvan de middelste eene diepe kapel of vierkante nis vormt, bijna geheel en al door een kolossaal borstbeeld gevuld. Dat beeld heeft drie hoofden, één regt uit en twee zijdelings; tegen het eerste aan en bij den nek en schouders met hetzelfde verbonden, op zulk eene wijze, dat men zich verbeeldt, dat het onderste gedeelte van het beeld onder den grond van den tempel

begraven is. De rechterhand en een gedeelte van den arm worden gezien als door de aarde heen borende, en eene adder grijpende, welke met een' opgestoken kam het hoofd naar den oostkant schijnt aan te gluren. Het beeld is zeventien voeten en tien duimen hoog, en het beste brok van beeldhouwkunst in de grot: deszelfs fraaije bewerking en naauwkeurige evenredigheid wordt door al de bezoekers geroemd, die de andere beelden laken, als niet naauwkeurig geëvenredigd naar de ontleedkundige verdeelingen. Dit beeld stelt den vermaarden »trimurti" of »Drievuldigen" voor, en werd door de Portugezen, die in het denkbeeld verkeerden, dat het een zinnebeeld was der H. Drie-eenheid, gespaard, toen zij, in hun' ijver om de afgodsbeelden der Heidenen te vernielen, de tempelgrot schonden, door er het kanon tegen te rigten.

In den bovendorpel van de deur dezer kapel zijn twee duimen, waarin mogelijk de hengsels van eene groote deur gedraaid hebben. Aan elke zijde van het portaal staat het kolossale beeld van een' wachter.

De afdeelingen of paneelen ter rechter en ter linkerzijde, bevatten beeldgroepen, welke SHIVA en PARVATI voorstellen, de voornaamste godheden der Hindoosche leerdienst, ten aanzien van welke wij den lezer verwijzen naar »WARD'S *Overzicht der Hindoos*," een werk hetwelk men dient te lezen, alvorens een' der tempels van dat volk te gaan bezien. Vlak voor deze kapel met hare paneelen is een portaal, met eene kleine vierkante kamer aan weerskanten van hetzelfde, welker deuren tegen elkander over zijn. In die kamers vonden wij niets dan puin. Zij waren het eenigste

gedeelte van de grot, om welke te onderzoeken wij, die met geene hooge geestdrift voor zulke oudheden bezielde zijn, lichten moesten aansteken. Achter deze kamers, zoowel ter regter als ter linkerzijde tegen den muur, zijn wederom paneelen met afgodsbeelden.

Nabij het midden van den westkant der grot is een vertrek van twintig voeten in het vierkant. Elke van deszelfs muren is doorstoken met een portaal, in hetwelk men uit den tempel komt langs drie trappen, en hetwelk door een' wachter bewaakt wordt. Midden in dit vertrek ligt een' steen van omtrent zeven voeten in het vierkant, van dezelfde klippige soort als de grot is, waarin een andere steen gestoken zit van veel fijnere soort, bijkans vijftien duimen in het vierkant aan het beneden einde, en drie voeten hoog. Dit is de »lingu" eene der gedaanten, waaronder SHIVA wordt voorgesteld, en welke het zinnebeeld der voortteeling is, hetwelk wordt aanbeden als een vermogen alleen van BRAMA, den schepper van alle dingen, voortkomende. Tot die »lingu" worden nog steenen van een' bijzonderen aard aangewend, om als het ware op eene zinnebeeldige wijze de twee geslachten aan te duiden. Op den top van den regtstandigen steen, die rond gemaakt is, vonden wij frissche bloemen en eenige rijstkorrels, waarschijnlijk de offerande van eenigen armen Hindoo.

De *phallus* der Grieken en de »lingu" zijn geheel en al hetzelfde, en hebben hoogst waarschijnlijk, zoo al niet dezelfde, dan toch een' gelijken oorsprong, alzoo beide *simulacra membri virilis* zijn, waarvan de vermelding bij de ouden nimmer eenige onreine gedachte

of wulpsche aanmerking wekte; de Heer WARD verzekert dat dit bij de Hindoos het geval zoo zeer niet is.

Zoowel aan den oost- als aan den westkant van de hoofdgrot zijn onoverdekte binnenplaatsen, gevormd door het dempen der oude deuren door middel van nieuwe muren, gelijk boven gezegd is. Dië beide binnenplaatsen leiden naar kleinere grotten, thans gedeeltelijk met water gevuld, in eene van welke men een' anderen »lingu" met eene godengroep ziet, in *basrelief* uitgehouwen: doch het is mijn oogmerk niet iets meer dan een algemeen denkbeeld van dit inderdaad verbazend werk te geven.

Aangaande den trap van vernuft en kunst in deze tempelgrot en de haar omringende beelden ten toon gespreid, zijn zeer verschillende meeningen. Sommige verheffen dezelve ten hoogste, en spreken als in verrukking over de teekening en uitvoering van vele der paneelen. »Mij komt het voor", zegt de Heer ERSKINE, en ik ben het volkomen met hem eens, »dat, dewijl het gansche ontwerp van dien tempel buitengemeen grootsch en verheven is, en omdat de teekening en de groepering van vele der beelden eene groote bekwaamheid aan den dag legt, de bewerking derzelve over het algemeen (want er zijn er ook die van des beeldhouwers groote bekwaamheid getuigen) niet ten volle aan de verwachting voldoet, en dikwijls gebrek- kig is. De beelden hebben iets ruws en laten veel te wenschen over: de proportiën zijn dikwijls uit het oog verloren, de houdingen gedwongen, en alles verraadt de kindschheid, hoewel eene zeer krachtvolle kindschheid der kunst."

Na eene haastige beschouwing van de grot, werden wij tot het ontbijt bijeengeroepen. De tafel was bereid in het midden derzelve, naar den oostkant heen, alwaar eene ledige nis ons tot buffet diende, — en wel dezelfde, welke, zoo als men ons verhaalde, door de *pic-nic* partij van Kapitein BASIL HALL daartoe gebruikt was.

Te twaalf ure was ons bezoek afgelopen, maar mijne nieuwsgierigheid nog niet voldaan. Ik strekte mij een weinig op eene sofa uit. Het ging mij evenwel niet gelijk den Kapitein HALL, maar of mijne verbeeldingskracht was niet warm genoeg, of mijne sluimering te vast; althans ik had de eer niet van het bezoek van den »trimurti” of iemand anders van SHIVA’S maagschap te ontvangen.

Nadat wij welgemoed een heerlijk ontbijt hadden genuttigd, hetwelk onder het opzigt van een’ van het gezelschap, naar de manier van *Nieuw Engeland* bij dergelijke gelegenheden in gebruik, was toebereid, zeiden wij deze opmerkenswaardige overblijfselen van Hindoosche oudheid vaarwel, om welks verdere schennis te voorkomen, het Bestuur eenen serjeant heeft aangesteld, die als een wachter van deze voorheen zoo onschendbare en gewijde gewelven, dicht in derzelve nabijheid woont.

Op den ochtend van den 24sten had ik het genoegen van den Majoor der artillerie WILLIAM MILLER te *Parel* te ontmoeten, en met mij deelden de Kommandant KENNEDY, Kapitein STRIBLING en de Heer ROBERTS in dat geluk. Des morgens te zes ure reden wij af naar *Salsette*, om aldaar de steenen tempelgrotten van *Kenery* te

bezoeken. Wij waren bij die gelegenheid gasten van den Majoor MILLER, wiens beleefdheden en onafgebrokene welwillendheid gedurende dat uitstapje, lang bij ons allen een onderwerp van genoegelijke herinnering blijven zullen. De dag was zeer schoon, en onze weg lag door verscheiden dorpen en over eene brug, welke de beide eilanden verbindt, en leverde ons eene menigte schilderachtige gezigten op. Te acht ure bereikten wij *Vehar* of *Clare Abad-Claretown*, aldus geheeten ter eere van Lord CLARE, alwaar ons gezelschap vermeerderd werd, zoodat hetzelfde thans acht heeren telde, behalve niet minder dan dertig bedienden, tot verschillende oogmerken gebezigd. Zij waren des avonds te voren vooruitgezonden, en een gedeelte van hen was reeds naar de grot heengegaan, tafels, stoelen en vele andere benoodigdheden op hunne hoofden dragende.

Wij volgden hen weldra, sommige te paard en anderen te voet, langs een oneffen pad, hetwelk zich door kreupelhout en bosschen heenslingerde, nu eens naar eene vallei afdalende en dan weder tegen eene zachte helling oploopende. Het geboomte stond in volle kracht. Wij zagen vele palm- en banaanboomen, en daaronder vele van de eerste, die uit de toppen der laatstgenoemden schenen te groeijen. De afstand van *Clare-Abad* tot aan de grotten is hemelschbreedte drie en drievierde mijl, maar de bogten van den weg verlengden haar tot omtrent vijf mijlen. Van *Bombay* af is de geheele afstand twintig mijlen, juist ver genoeg om door zulk een ridje smaak in het ontbijt te krijgen.

Wij zaten af onder een' grooten boom in eene diepe bergkloof. De grotten waren nog niet zichtbaar voor ons, want de plantengroei was hier zoo rijk, dat zelfs het pad naar dezelve heen verborgen was. De toegang naar dezelve is steil en loopt over eene soort van keizel, uit losse steentjes bestaande, en gelijkende naar de bedding van een' bergstroom. Toen wij er tegen op gekomen waren, tot eene hoogte van nagenoeg honderd voeten, zagen wij op eens de grotten voor ons. Het eerste gezigt der twee stoute pilaren, die eene effene hechte fries ondersteunen, boven welke een langwerpig vierkant is uitgehold, kwam ons ten uiterste trefsend voor, alzoo hetzelve onder de opstijging door de heesters en struiken verborgen was. Binnen hetzelve zijn twee voorvertrekken, ieder van 35 voeten breed en 12 voeten diep, en achter deze eene onvoltooide kamer van misschien zes en twintig voeten diepte. Men ziet van voren drie deuren, met even zoo vele vensters boven dezelve: de muur, die de tweede voorkamer van de achterkamer scheidt, heeft mede drie deuren, met een' wijden open boog boven de middelste derzelve, die bijna tot aan het dak oprijst. Beneden denzelven zijn kleine gaten, blijkbaar geschikt om er balken in te doen rusten. In deze grot is alles effen, zonder beelden of andere sieraden.

Uit deze grot wordt eene onregelmatige uitholling tot aan de voornaamste tempelgrot voortgezet. Dezelve bevat twee »dhagopes," vaste steenklompen in den vorm van een' koepel, hetwelk eene tweede soort van nabootsing van den »lingu" is, te gelijk met eene menigte beelden van BUDHA, en mindere godheden,

in *basrelief* op de muren gebragt. Om eene naauwkeurige beschrijving van deze beelden, zoo wel als van die in de andere grotten te vinden, verwijzen wij den lezer naar een stukje over dat onderwerp door den Heer HENRY SALT in het licht gegeven in het eerste deel der »Verrigtingen van het letterkundige genootschap te *Bombay*." In hetzelfde deel zal men het resultaat vinden eener beschouwing van het *Oli-fantseiland*, door den Heer WILLIAM ERSKINE. (*)

Onmiddellijk aan de onregelmatige uitholling grenst de groote tempelgrot, welke uithoofde van hare gelijkenis naar een gothisch gebouw, of van eene mondelinge overlevering, dat zij tot zulk een gebruik door de Portugezen is aangewend, »de kerk" genoemd wordt. Vlak voor dezelve ligt een groote waterbak uit de klip gehouwen. Een stoep van twaalf trappen leidt naar een portaal, hetwelk voorheen of getoogd of hooger dan thans geweest is, gelijk uit de geschondene beelden aan weerskanten genoegzaam is te ontdekken. Het portaal loopt uit op eene onregelmatig vierkante plaats, een vorm' dien zij verpligt waren aan te nemen, uithoofde van de helling der klip; want overal anders hebben de bouwlieden in hun algemeen ontwerp regelmatigheid in het oog gehouden. Aan elke zijde van die plaats staat eene hooge kolom, waarvan er eene tot aan de rots reikt. Op het kapiteel van die aan den regterkant ziet men eene groep van drie rus-

(*) Tot het opmaken van dit verslag over de grotten, heeft men van de beide geschriften in den tekst genoemd vrijelijk gebruik gemaakt, in het bijzonder voor zoo veel de opmetingen aangaat.

tende leeuwen, en het voetstuk is versierd met opgelegd snijwerk, terwijl dat van den linkerkant dwergachtige beelden vertoont. De gansche ruimte van het verder einde van die plaats wordt beslagen door de voorfront van de grot, welke door effene kolommen is afgedeeld in drie vierkante portalen beneden en vijf vensters van boven. Die portalen loopen in een voorhuis uit, aan welks beide einden, in nissen, waarvan de boog als op gegroefde (gecaneleerde) kolommen schijnt te rusten, een beeld van BUDHA staat, uit den levendigen steen gehouwen en drie en twintig voeten hoog. Die reusachtige beelden staan zoo ver vooruit buiten de nissen, dat men gelooven zoude dat zij er heen gebragt waren. In weerwil dat hunne proportiën niet juist zijn, zet hun hunne houding en hun voorkomen, hunne drapering, en de eenvoudigheid van den stijl, waarin zij bewerkt zijn, en welke met de hen omringende sieraden ten hoogste contrasteert, eene grootheid en uitdrukking bij, welke zelfs door de beste beeldhouwers zelden zal bereikt worden. De vloer is er overdekt van eene menigte ruw bewerkte figuren. In dit voorhuis zijn twee opschriften, welke, gelijk wij vernemen, op eene voldoende wijze verklaard zijn geworden. Drie gangen leiden uit het voorhuis naar de hoofdgrot, welke in hare grootste uitgestrektheid 83 voeten lengte bij eene breedte van 30 voeten beslaat, en aan het uiterste einde cirkelvormig loopt. Eene digte kolonnade van vier en dertig pilaren, loopt op zes voeten afstand van den muur, rondom de gansche uitgestrektheid. Van de toppen dier pilaren springt een ruw uitgehouwene, cirkelvormige boog,

bij het portaal beginnende en het gewelf van de middelste afdeeling of van het ruim uitmakende. Het dak der zijvleugels tuschen den muur en de pilaren is plat en met dezelve van gelijke hoogte, te weten vijftien voeten. Aan het verste einde van het ruim staat een zware »dhagope» van negen en veertig voeten in omtrek. De regelmatigheid en de treffende werking van den tempel wordt wel een weinig benadeeld door de onvolkomenheid der pilaren, waarvan de helft effene schaften hebben. De gehouvene figuren op den top van de voltooide, bestaan meestal uit leeuwen en olifanten, maar dezelve zijn klein en op verre na niet fraai bewerkt.

Lang voordat wij onze beschouwingen geëindigd hadden, welke de rust van honderden vledermuizen verstoorden, terwijl zij in digte koppels tegen het verwelfde dak zaten, en ons vandaar met een vreesselijk gesnor om de ooren kwamen fladderen, stond het ontbijt, in het voorhuis gereed gezet, op de tafel te rooken. Ons ochtendridje had eene nieuwe waarde bijgezet aan al die lekkerneijen, welke de aanbidders van BÚDHA nimmer gedroomd hadden, dat de muren van zijn' gewijden tempel zouden ontheiligen.

Het ontbijt op ons gemak genuttigd hebbende, keerden wij onze schreden oostwaarts en volgden een pad, hetwelk van de kerk af naar eene diepe bergkloof voerde, bijna eene mijl ver liep en aan weerskanten van eene menigte grotten omzoomd was, waarvan er eenige uit twee of drie effene kamers bestonden, welke de eene met de andere gemeenschap hadden; andere waren zeer ruim en vol van godenbeelden. Eene

derzelve heet meen ik de *Grot van Durbar*, en is 70 voeten lang bij eene breedte van dertig. Zij bevat elf vertrekken of slaapkamers, welke alle in de groote zaal uitkomen. Zij gelijkt over het geheel genomen veel naar eene karavansera, of naar eene Spaansche herberg. Die grotten zijn zoo menigvuldig, dat de plaats naar dezelve den naam van »de stad der grotten” verkregen heeft. De gansche berg schijnt een’ tempel voor godsdienstige aanbidding te hebben uitgemaakt. Zijne kanten zijn tot trappen uitgehouwen, die thans door den tijd en door het weder uitgesleten zijn, en wederom naar andere grotten voeren, waarvan de bijzondere beschrijving even zoo vervelend zoude zijn als die van al de huizen eener groote stad. Beneden op den bodem van de bergkloof zijn een aantal vergaarbakken vol helder water: en inderdaad, kleine waterkommen zijn zeer menigvuldig in die »stad der grotten” voorhanden; in sommige daarvan zagen wij zelfs visch. Aan den oostkant van den berg vindt men een terras, vanwaar men een fraai uitzigt over de omliggende landstreek geniet. De grond van den berg is schraal, en levert weinig anders op, dan eenige verspreide struikjes dun gras en eenige cactusplanten.

Te vier ure, toen de zonnehitte minder brandende was geworden, gingen de Kommandant KENNEDY en de Heer ROBERTS in hunne palankynen zitten, voorafgegaan van de bedienden te voet, die de tafels, stoelen, keukengereedschap en manden vol overgeblevene spijzen droegen, en wij zeiden vaarwel, een *vale, vale, longum vale* aan de tempels van *Kenery* en de »stad der grotten.” Met het ondergaan der zon

kwamen wij te *Clare-abad* en zaten weldra rondom eene gezellige tafel. De wijn werd gekoeld met ijs uit de Vereenigde Staten, hetwelk hier onlangs voor het eerst was aangebragt. De manier van den wijn te verkoelen bestaat in *Indië* in het vastbinden van een' lap flanel om de flesch, en dien met eene oplossing van salpeter te bevochtigen.

Ingevolge de schikkingen 's avonds te voren beraamd, stegen wij des anderen daags te paard en reden naar *Ambolee* (een dorp, uit eene Portugeesche kerk en eenige hutten bestaande) om de grotten van *Jogheyseer* te gaan bezigtigen. Na een gemakelijk ridje van vier mijlen, stegen wij af voor een huis, hetwelk in gereedheid gesteld was om ons te ontvangen; en wij bevonden, dat de Kommandant en de Heer ROBERTS reeds aangekomen waren. Hetgeen bijkans ongelooflijk schijnt, de bedienden waren er ook reeds met hunne benoodigdheden, even zoo drok bezig met een ontbijt gereed te maken, alsof zij reeds lang in die plaats hadden te huis behoord.

De grotten van *Jogheyseer* liggen ten naastenbij twee mijlen ten Noord-Oosten van het dorp af, en wij vonden het eene zeer aangename morgenwandeling van de plaats van ons bivouak af. Boven derzelver westelijken ingang is een van de natuur gevormde boog, bijna geheel en al met struiken bedekt, en gevormd door de takken van een' banaanboom, die zich over het pad uitstreckende, aan de andere zijde van hetzelfde wortel hebben geschoten, hetgeen eene allerschilderachtigste vertooning oplevert. Een stoep van zeven trappen naar beneden gaande leidt naar

eene voorkamer, door twee pilaren en drie pilasters aan weerskanten in drie afdeelingen gescheiden. De beelden van den wand zijn door de vernielende hand des tijds bijna geheel en al verdwenen: maar er blijft toch genoeg van over, om te bewijzen, dat de lijst en de karnies van de deur, welke naar de voornaamste grot voert, eenmaal zeer uitvoerig zijn bewerkt geweest. De groote grotkamer beslaat 120 voeten in het vierkant. Achttien voeten van den buitensten muur af staan twintig pilaren, die een binnen-vierkant vormen, waarin men onder andere eene kamer van twintig voeten in het vierkant vindt, een' »lingu" bevattende. Aan den oostkant van deze grot is eene kleinere, door eene onvoltooide opene plaats van dezelve gescheiden: en aan haren zuidelijken kant loopt eene galerij, op tien zware kolommen rustende. Al die tempels waren zeer nat en vochtig, en het beeldhouwwerk, dat goed bearbeid is, geraakt dagelijks meer in verval. De menigte der vledermuizen, welke zich van die hollen heeft meester gemaakt, deed ons vooronderstellen, dat dezelve niet al te drok bezocht worden.

Na het ontbijt togen wij verder op naar *Bandora*, acht mijlen vandaar. Onze Mussol liep te voet vooruit, en bleef zulks doen tot *Bombay* toe, alleen terwijl wij den overtocht tusschen de eilanden deden, en vervolgens een uurtje te *Parel* rustende. Hij moet ten minste achttien mijlen barrevoets en onder een' brandenden zonneschijn hebben afgelegd. De landstreek tusschen *Ambolee* en *Bandora* is plat, en meerendeels met rijst beplant. Hier en daar staan kruistekens geplant, die zeer door den tijd vervallen schijnen, en het werk

zijn der vroegste Portugeesche bevolkers, om zich tegen de ketterijen van dit land te beveiligen.

Bandora is een lief stil dorpje, vol tuinen en kokosboomen, bijna vlak tegen over *Mahein*, waarvan het gescheiden wordt door den arm der zee, die tusschen de eilanden *Bombay* en *Salsetta* stroomt. Onze rijtuigen werden overgescheept, en spoedig daarna reden wij door *Mahein*, een allerliefst gehucht, bijkans geheel en al van kokosboschjes overschaduwd. Een ridje van drie mijlen bragt ons naar *Parel*, en wij bereikten *Bombay* nog voor den tijd van het middageten, zeer tevreden over alles wat wij gezien hadden.

Na eene beschouwing der verschillende grotten en tempels van het *Olifantseiland*, *Kenery* en *Jogheyser*, kwamen er vele vragen van een' bespiegelenden aard in onzen geest op. Welk is het volk geweest, dat dezelve heeft uitgehouwen? Op welk een' trap van burgerlijke beschaafdheid stond hetzelve? Zijn er in andere bouwvallen op den aardbodem ook nog sporen van zulk eene manier van bouwen te vinden? Waren die arbeiders slaven of vrije menschen? Was de klipsteen in een' weeken staat toen de grotten werden uitgehouwen?

Vele der beelden hebben zoo zeer het voorkomen van uit klei geboetseerd te zijn, dat wij meenen te mogen gelooven, dat de steen toen niet zoo hard is geweest als thans. Menigvuldige maar vruchteloze pogingen zijn door de bezoekers in het werk gesteld om gedachtenissen der Hindoosche aloudheid mede te nemen, gelijk zichtbaar is uit de groote menigte van geschonden beelden in die tempels. Onze geduldige

en stelselmatige arbeid met den beitel en hamer werd slechts met weinig en onvolkomene brokjes beloond. Het is waarschijnlijk, dat de rots, toen zij uit het water is opgekomen, week is geweest. (*)

Waar zijn zij nu, die zoo veel ter eere van hunne Goden hebben gedaan? »Geene tong is in staat te vermelden” wie ter aanbidding des Hemels den levenden steen tot tempels heeft uitgebeiteld. (†)

(*) In een geschreven Verslag over *Malabar*, 't welk geacht wordt door den Bisschop van *Virapli*, den zetel van een vermaard Roomsehgezind Seminarium, opgesteld te zijn, merkt de schrijver op, dat het, volgens de berigten der geleerde inboorlingen van die kust, weinig meer dan 2300 jaren geleden is, dat de zee tot aan den voet van het gebergte *Jukem* of *Gaut* gespoeld heeft. Hij acht zulks waarschijnlijk, uithoofde van de natuur van den grond, en de menigte van zand, oesterschelpen en andere brokken, die men bij het uitgraven gevonden heeft. Het is niet ongerijmd te denken, dat de gansche kust door eene onderaardsehe werking ontstaan is: want nog in 1805 is de bedding van een gedeelte der zee en van den *Indus* nabij *Cutch* op de kust van *Bombay*, door eene aardbeving geheel veranderd. — BAKEWELLS *Aardbeschrijving* 1833.

(†) In den jaargang voor 1835 van FISHER'S meer aangehaald *Scrapbook*, bl. 55. vindt men eene fraaije afbeelding van het uitwendig aanzien der tempelgrot van het *Olifantseiland* en daarbij de volgende Dichtregelen van Miss LANDON, met welke mededeeling wij ons durven vleijen, den Nederduitsehen lezer van dit werk geene ondiensst te zullen doen.

DE TEMPELGROTTEN OP HET OLIFANTSEILAND.

Wat weten wij van haar? — Niets dan dat zij daar staan,
 Zoo duister als de nacht. Met de eerdienst is 't gedaan.
 Geen offer brandt nu meer op die gewijde altaren:
 Geen priester komt er meer 't aloud geloof verklaren:

Het schijnt dat de Hindoos aanvankelijk slechts eene eerste groote oorzaak van alles, den Goddelijken Schep- per, erkenden. Mannen van een' bespiegelenden geest, mogelijk de priesters, merkten vroegtijdig op, dat de drie

Des vreemdlings blik alleen, die binnen haar verbeidt,
Is nog de hulde van aanbidding haar gewijd.

En echter schijnen ze, onvergank'lijk als de muren,

Waaruit de kunst haar hieuw, in eeuwigheid te duren.

Geen oorlog, storm of tijd bragt haar tot ondergang;

Maar de oorsprong van het werk vergat de mensch reeds lang.

't Is tweederlei gevoel, dat zij in ons verwekken: —

Van kracht en nietigheid. — Hoe wordt niet bij 't ontdekken,

Dat 's menschen handenwerk, door zijn vernuft geleerd,

Hem zelve overleeft, die schrandre geest verneêrd!

Deez' tempelgrot van steen was een uitwendig teeken,

Met welks vervaardiging zelfs jaren zijn verstreken:

't Geloof, in haar vereerd, was de inspraak van de ziel;

En toch, de tempel bleef, terwijl die leer verviel.

't Geloof, dat ons het hart ten hemel doet verheffen:

't Gevoel, dat ons de kracht der Godsdienst doet beseffen,

En de overtuiging schenkt des heils van 't zelfbedwang:

't Onmisbaar licht van troost, dat ons dit leven lang

Bemoedigt met de Hoop van eens 't geluk te vinden,

Geground op beter lot, dan ons aan de aard' kan binden;

De vrees der toekomst, die zoo menig leerdienst schiep:

De stem, die uit het hart zoo vaak waarschuwend riep:

Die heete, onleschbre dorst, die vurig steeds doet haken,

In 't bovenaardsch gewest een beter heil te smaken: —

Zie daar de bronnen van 't godsdienstige gevoel:

Zij zijn het, die van ouds tot een verheven doel

De ruwe lichaamskracht steeds wisten aan te sporen:

Doch van die leerdienst ging elk blijk voor ons verloren;

En de allerminste gaaf des hemels — lichaamskracht,

Wordt bij deez' tempel van zijn' dienst ontbloot, herdacht.

(VERT.)

voornaamste trekken van de tijdperken der natuur bestonden in de wording, den voortgang en het verval. Deze verligchamelijkten zij onder de voorstelling van BRAMA, VISHNU en SHIVA. Even als in andere landen, namen de dichters die hoofddenkbeelden te baat, en leidden er mindere eigenschappen uit af, welke zij, zoowel om dezelve voor den onopmerkzamen begrijpelijker te maken, als om den beeldsprakigen smaak van den tijd te volgen, mede als personen voorstelden, zoodat het aantal der goden bijna ontelbaar was. De heer WARD verzekert, dat er 330,000,000 van waren. De levensbeschrijvingen en de daden van dit leger van godheden hebben wij te danken aan de buitensporige verbeelding en aan het levendig vernuft hunner geschiedschrijvers, die, althans door het *profanum vulgus* (ongewijde gemeen) geloofd werden, juist omdat hetgeen zij zeiden niet geloofbaar was. »*Rien n'est si fortement cru, que ce qui est incroyable.*» (Niets wordt zoo gereedelijk geloofd, dan hetgeen ongeloofelijk is.)

Het leerstelsel der Hindoos was in het vroegste tijdperk van zijne kracht waarschijnlijk zuiver en verheven van grondstellingen, doch naarmate de menschen slechter werden, werden zij ook ruwer, en verlaagden de plegtigheden en gebruiken van hunne godsdienst tot den trap van hun' eigen begrip, zoodat wij thans hunne afgodsbeelden van hout in stulpen zien, en niet meer van koper en steen, in tempels geplaatst, die uit den levenden steen zijn uitgehouwen, en wier bouwtrant een voor dien tijd vrij vergevorderd standpunt van beschaafdheid, zoowel als van volkrijkheid aanduidt. Doch er is in die tempels niets, wat ons kan

vermelden, in welken tijd of onder welk regerend stamhuis zij voltooid werden. »Ééne zaak is opmerkelijk, te weten, dat er op deze kust een grooter getal van prachtige tempelgrotten wordt aangetroffen, dan in eenig ander gedeelte van *Indië*. Die van het *Olifantseiland*, van *Kenery*, *Ambolee*, en eenige andere op het eiland *Salsetta*, de fraaije grot van *Carli* op den weg van den berg *Ghaut* naar *Poonah*, de nog uitgestrekter en prachtige grotstreek van *Ellora*, (*) om van eenige kleinere tempelgrotten in *Concan* en nabij den bergpas van *Ajanta* niet te spreken, liggen alle op den grond der Maratten, en schijnen het voormalige bestaan van eenig groot en magtig stamhuis te bewijzen, hetwelk jaren lang heeft moeten regeren, om een' werk van zulk een uitgestrektheid en zoo veel kunst tot stand te brengen.» (†)

(*) Zie de afbeeldingen der grot van *Ellora* in *FISHERS Drawingroom Scrapbook*, Jaargang 1832, bl. 32. Jaargang 1833, bl. 47. Jaargang 1834, het titelvignet en de twee tegen over bl. 4. Die van het *Olifantseiland* in den derden Jaargang voor 1834, bl. 52 en Jaargang 1835, bl. 55. (VERT.)

(†) »Het is langen tijd een onderwerp van onderzoek voor de geleerden geweest, den weg te ontdekken, langs welken beschaving, wetenschap en kennis der vrije kunsten, het eerst de vallei, door den *Nijl* bewaterd, hebben kunnen bereiken. Zonder de talrijke vooronderstellingen, welke eerst aangenomen en daarna wederom verworpen werden, na te gaan, of de verschillende gissingen op te geven, welke eeuwen achtereen de scherpzinnigheid der geleerden werk verschaften, zullen wij als de waarschijnlijkste meening daaromtrent bepalen, dat die verlichting den gang des koophandels gevolgd is, langs de boorden dier groote rivieren, welke zich in den *Perzischen zeeboezem* ontlasten, en vandaar langs de kusten van *Arabië* naar die van de *Roode Zee*. Er bestaat alle reden om te gelooven, dat die

natuurlijke bergpassen, welke de zoo evengenoemde zee met de rivier van *Egypte* vereenigen, getuigen zijn geweest van de vroegste verhuizingen der Kolonisten uit *Azia*, die om hun' koophandel te vestigen, of om een vruchtbaarder vaderland, of rijke goudmijnen op te zoeken, tot naar *Nubië* en *Abyssinië* zijn doorgedrongen. Het is waarsehijnlijk, dat een dergelijke stroom zijn' loop intusschen Oostwaarts heen, over de monden van den *Indus* genomen heeft, en de kennis der zedelijke beshaving en der kunsten van denzelfden aard overbragt naar de landstreken, welke zich van die rivier af tot naar het groote schiereiland van *Hindostan* uitstrekken.

»Men kan de klaarblijkelijkste bevestiging van dat gevoelen ontdekken in de treffende gelijkheid, welke men bespeurt in de gebruiken, in het bijgeloof, in de kunsten en in de fabelleer der oude bewoners van Westelijk *Indië*, en die van de eerste bevolkers van de streken langs den *Boven-Nijl*. De tempels van *Nubië*, b. v., vertoonen ons, hetzij met opzigt tot hunnen bouwstijl, of tot de uitwendige godsdienstplegtigheden, welke men aldaar heeft moeten verrigten, dezelfde gebruiken met even zulke gebouwen, als onlangs in de nabijheid van *Bombay* bezigtigd zijn geworden. In de beide gewesten bestaan dezelve in ruime grotten, uit een' heuvel of berg uitgehouwen, en versierd met groote beelden, die dezelfde krachten der natuur voorstellen, of als zinnebeelden dienen, om dezelfde hoedanigheden der magtige beheerschers van het heelal aan te duiden.

»Als een verder bewijs voor deze vooronderstelling, werd ons berigt, dat de Sapoyers, die in het Britsche leger onder Lord HUTCHINSON in *Egypte* waren, hunne eigene tempels in de bouwvallen van die van *Denderah* meenden weder te vinden, en zeer gebelgd waren op de inlanders, uithoofde van hunne minachting voor de oude Godheden, welker beelden nog behouden zijn. Zij waren zoo diep van die meening doordrongen, dat zij hunne godsdienstplegtigheden, met al dezelfde gebruiken, als die van hun eigen land, in dezelve gingen verrigten. Tot in de kleinere voorwerpen van hun bijgeloof toe, den lotus, den »lingam'' en de slang — bestaat overeenkomst, hetgeen men toch niet wel aan het toeval kan toeschrijven: doch het is buiten twijfel in de grootheid, in het reusachtige ontwerp van hunne

gewijde gebouwen, dat wij het meest den invloed bespeuren van denzelfden stouten geest, en de pogingen om tot hetzelfde groote doel te geraken. De tempelgrot te *Guerfeh Hassan*, bij voorbeeld, herroept elken reiziger die van het *Olifantseiland* voor den geest. De overeenkomst is inderdaad treffend, zoo als over het algemeen van al de hoofdtrekken des Egyptischen bouwstijls met dien der Hindoos. Men heeft opgemerkt, dat zij alleen in die bijzonderheden van het decoratief verschillen, welke onbeduidende punten van verschil in hunne geloofsleer, hun hebben ingegeven: en ook vele van deze gebruiken en zinnebeelden zijn volmaakt dezelfde; vooral die der tempelen aan ISWARA, den Indischen BACCHUS, gewijd. Deze zijn inderdaad in allen opzichte zoo zeer aan elkander gelijk, dat men bijna in het denkbeeld zoude geraken, dat dezelfde bouwmeesters in beide de landen het opzigt over het werk hebben gehad. In *Indië* en in *Egypte* zijn de hardste granietklippen tot de treffendste, zoo al niet tot de fraaiste tempelfaçades uitgehouwen. In beide de landen zijn de zwaarste steenklompen tot ruime zalen uitgehold, welker wanden met kolommen en afbeeldingen van menschen en dieren prikken, uit dezelfde rots gehouwen. In beide treft men andere steenklompen aan van vele honderden lasten gewigt, die van eenigen naburigen berg afgescheiden, en in de hoogte over andere steenen heengelegd zijn geworden. Door wie en op welke manier die wondervolle pogingen bewerkstelligd zijn, is een geheim, 't welk te diep in den nacht der eeuwen is gezonken, om daar ooit den sluijer van te kunnen opligten. Geen der beide landen heeft in zijn' bouwtrant iets het minste van de Grieken ontleend, die daar en tegen veel van den hunnen hebben overgenomen. Behalve te *Alexandrië* en te *Antinoë* vindt men in *Egypte* nergens een gebouw, hetwelk eigenlijk Grieksch kan genoemd worden. Doch wij behoeven slechts de tempelgrotten van *Nubië* met die van *Mahabulipoor*, de grotten van *Guerfeh Hassan* met die van het *Olifantseiland*, en die van *Hadjur Silsili*, zoo als POCOCKE dezelve beschrijft, met de grotten van *Ellora* te vergelijken, om overtuigd te worden, dat die gewijde gedenkteeken der oude dagen hun' oorsprong van dezelfde bron ontleenen." RUSSEL: *Beschrijving van oud en hedendaagsch Egypte.*

HOOFDSTUK XVI.

REIS LANGS DE KUST VAN HINDOSTAN (die van MALABAR),

NAAR CEYLON.

December 1835.

Met het opkomen der zon op den 4^{den} Dec. gingen wij, van *de Onderneming* vergezeld, wederom onder zeil, en zeiden de Britsche hoofdstad van Westelijk *Indië* vaarwel, weinig achterlatende, hetgeen ons de afreize deed betreuren, of waarvan wij met eenige aandoening afscheid namen. Een vrij aanmerkelijk getal der officieren en manschappen sukkelde aan de koorts, welke zij hadden gekregen, door gedurende hunne wachten bij den nacht blootgesteld te zijn aan de landwinden, die ons de bedorven dampen der moerassige streken, over welke zij tot ons kwamen, aanbragten. Niemand aan boord bleef van dezelve bevrijd, en gedurende een tijdvak van drie maanden gaf de ziekenlijst bijna een vierde gedeelte der equipagie aan. Hoezeer van bedenkelijke kenteekenen gepaard gaande, week zij echter bij allen door de aangewende geneesmiddelen.

Ten einde de geregelde land- en zeewinden te baat te nemen, hielden wij het dicht onder de kust en liepen onder eene labberkoelte vermakelijk voort. De kust van *Concan* leverde ons het gezigt op van

verscheiden landschappen met een' golvenden grond nabij de strandvlakte, en van achteren gedekt door het gebergte *Ghaut*, welks blaauwe kruinen in de verte tot in de wolken opstaken. Op een' vrij verren afstand van elkander zagen wij witte hutten, die van tusschen de groene kokosboschjes te voorschijn kwamen, en dicht nabij het strand schitterde het zonlicht bevallig tegen de witte zeilen van eene visschers kanoo. Op den 6den voeren wij *Goa* voorbij en *Calicut* op den 11den, welke plaatsen niet weinig de aandacht hebben gewekt, doordien zij de eerste veroveringen der Portugezen in de Oost zijn geweest. De wind was zoo stil en de zee zoo effen, dat vele kanoos met eetwaren, vruchten, levende vogels in kooijen, gevlochten korfjes en andere kleine handelsartikelen, ter zijde van ons boord kwamen liggen. Al die voorwerpen werden ons voor een' matigen prijs te koop aangeboden door donkerkleurige inboorlingen, met smalle gordels om hun middel, en met hoeden van kokosbladeren, met breede randen, op hunne hoofden. Onder de vogels waren er vele van eene soort welke »miners" worden geheeten, opmerkelijk om hunne fraaije gele kammen en lellen, die heerlijk afstaken tegen het schitterende zwart van hunne vederen. Zij hebben iets van den aard der papegaaijen; want men zegt, dat men hen kan leeren sommige woorden na te praten. Hun aangeboren geluid heeft iets van dat der jonge varkens.

In den namiddag voeren wij voorbij *Cochin*, hetwelk eene aanzienlijke plaats was, toen de Portugezen er zich het eerste meester van maakten, maar

later door de Hollanders in 1663 wierd ontnomen en thans weinig beteekent. Hier werd ons eene havenlijst aan boord gebragt, met het verzoek van den naam van het schip, en het nieuws dat wij mogten weten, op te geven. De schepen, die naar het Zuiden en Oosten van *Bombay* bestemd zijn, moeten het om des winds wille dicht onder de kust houden, en de maatregel van bij dezelve aan boord te komen moet het nieuws, dat er zijn mogt, bekend maken in plaatsen, welke door de schepen, die regt toe regt aan van het Westen van de *Kaap de Goede Hoop* komen, weinig bezocht worden. Van *Alipee*, een stadje dat een weinig meer zuidelijk ligt, werd ons mede eene scheepslijst aan boord gezonden. Van *Cochin* af kwamen ons ook verscheiden kanoos op zijde liggen met vruchten, papegaaijen, apen enz. Ook deze inboorlingen waren, even als de vorige bezoekers, donkerkleurige Indianen; doch zij droegen witte tulbanden in plaats van hoeden op het hoofd.

Toen wij *Kaap Comorin* naderden, verhief zich de wind, en wij zeilden met vrij wat meer spoed de zuidelijke spits van het Schiereiland van *Indië* om, dan wij langs de kust van *Concan*, *Canara* en *Malabar* gedaan hadden, welke ons eene reeks van fraaije landschappen vertoonde, door wier afzonderlijke beschrijving ik den draad van mijn reisverhaal niet mag afbreken. In den nacht van den 14^{den} kregen wij eene verfrisschende regenbui, de eerste sedert dat wij *Zangebar* hadden verlaten: en omtrent te tien ure kregen wij, van de voormarsra af, op twintig mijlen de vuurbaak van *Colombo* (eiland *Ceylon*) in het ge-

zigt. Wij werden evenwel niet onthaald op den specerij geur van »Indiës heerlijkste eiland” welken vele reizigers ons vertellen, dat de nabijheid van *Ceylon* verkondigt, lang voordat men hetzelfde met den teleskoop, van den top van den grooten mast af, zien kan.

Op den volgenden morgen hadden wij eene frissche koelte bij fraai weder. Wij merkten op, dat de kusten van *Ceylon* laag waren, en tot aan het strand toe met groen overdekt: maar eenige mijlen ver in den achtergrond stegen de bergketenen tot in de wolken; en eene enkele op zich zelve staande kegelvormige kruin, bijna 7000 voeten hoog boven het vlak der zee, diende tot een doelmatig verkenningsteeken voor de aankomende schepen. Zij is bekend onder den naam van *Adamstop*, en ligt zestig mijlen ten Oosten van *Colombo*. De overlevering heeft een aantal legenden tot op onzen tijd bewaard aangaande dezen berg, op welks top men eene holte ziet, gelijkende naar den omtrek van een' menschenvoet van reusachtigen omvang. De Buddhisten zeggen, dat het het laatste voetspoor is, hetwelk hun God op het eiland achterliet, toen hij door de zee heen naar het koninkrijk *Siam* overstapte. Vandaar is die plek eene gewijde plek geworden, eene plaats van aanbidding voor de pelgrims, en waarheen jaarlijks eene groote menigte van menschen, zoowel van het eiland zelfs, als van het Schiereiland van *Indië* heentrekken, om eene bedevaart te doen. De moeite van hem te bestijgen is zoo groot, dat zeer weinige Europeanen, met den heiligen godsdienstijver, waarvan de harten der pelgrims blaken, bezielde, dit ooit ondernomen hebben. Ook gaven

de priesters hun' grootsten weerzin daarvan te kennen aan de weinigen, die de taak hebben volbragt; zij bleven den ganschen nacht door op den top der bergen, zeggende, dat zulk een bedrijf een schrikkelijk onheil over Ceylon zoude brengen. De Muzelman-
nen beweren daarentegen, dat het de voetstap van onzer aller vader ADAM is, toen hij over de Golf van *Manaar* naar het vaste land ging, van het eene eiland op het andere stappende, van eene groep, welke thans den naam draagt van *Adamsbrug*. Volgens hunne gewijde berigten was het Paradijs, waarin ADAM en EVA geboren waren, in den zevenden hemel: en toen zij door de kunstgrepen des Satans alle aanspraak op den langeren duur van hun geluk verloren hadden, werden zij uit het Paradijs gedreven, met het bevel: »Gaaf henen en weest de een vijandig voor den anderen, zoo zult gij eene woonplaats op de aarde vinden." Toen zij uit het Paradijs waren gejaagd, viel ADAM op het eiland *Ceylon* of *Serendib*, en EVA nabij *Joddah*, de haven van *Mecca* aan de *Roode Zee*, en hunne scheiding duurde twee honderd jaren. Ten einde van dien tijd bragt de Engel GABRIEL den berouwhebbenden ADAM op een' berg nabij *Mecca*, alwaar hij zijne vrouw vond en herkende, en naderhand met haar naar *Ceylon* is gegaan, alwaar hij voortging zijn geslacht te bouwen. (*)

Toen wij nabij de plek kwamen, welke door deze legende gedenkwaardig was geworden, ontdekten wij het fort en de stad *Colombo*, ten naasten bij geheel van

(*) SALE'S *Koran*.

de lommer der kokos- en andere boschjes overschaduwde. De voorwerpen, die ons het meest in het oog liepen, waren de vuurbaak en de seinpaal, welke wit zijnde, allerbevalligst tegen het onafgebroken groen der boomen afstaken. Hier en daar stak de hoek van eenige witte »bungalow» of eene nederiger woonplaats van tusschen de boomen uit, en de van het weder beschadigde torens eener moskee en eener Hollandsche kerk rezen hoog en scherp geteekend tegen het gebergte van den achtergrond op: doch deze waren nauwelijks te ontdekken, voordat wij op de ankerplaats kwamen, welke op eene opene reede was, gedurende den Zuid-West passaat zeer aan de stormbuijen blootgesteld.

Te tien ure kregen wij een' loods aan boord, en een uur daarna lagen de beide vaartuigen, omtrent eene mijl van den wal af, ten anker. Het waren de eerste Amerikaansche oorlogsvaartuigen, die ooit in deze havens gezien werden. De *Paauw* begroete de stad met een en twintig saluutschoten, die spoedig van het fort beantwoord werden.

Terwijl wij nog op een' afstand van vier à vijf mijlen van de kust af lagen, trof eene groote menigte kanoos van een bijzonder zamenstel onze aandacht. Zij gleden veel spoediger over het water, dan eenig vaartuig, dat wij ooit gezien hadden. Zij heeten »dhonies», en op een' korten afstand zelfs zijn zij zoo smal, dat men hen zonder vrees van tegengesproken te worden, vergelijken kan bij eene plank, welke men op haren kant in het water heeft gezet, en welke door een langwerpig zeil wordt voortgestuwd. De »dhony», die de visschers gebruiken, is van vijftien tot twintig voeten lang, aan

den bodem een paar voeten breed, maar van boven veel smaller. Die bodem bestaat uit een blok ligt hout, naar de manier van de gewone kanoos uitgehold, en gelijk deze, scherp aan de beide einden. Op het blok hout worden dunne planken op haren kant gezet, langs den rand der holte, en omgebogen, aldus een schot vormende, en de diepte van de boot zeer bevorderende: maar dezelve is zoo smal, dat het minste overwigt aan de eene of andere zijde haar zoude doen kenteren, indien men geene voorzorg daar tegen gebruikte. Om derhalve de »dhony" voor de zee geschikt te maken, wordt een sterk blok van hetzelfde hout, puntig aan de beide einden, maar kleiner in doorsnede en weinig meer dan half zoo lang als dat, hetwelk de boot uitmaakt, evenzijdig met hetzelfde geplaatst en er aan vastgehecht, door middel van gebogen stokken, zamengesteld uit verscheiden stukken bamboos aan elkander vastgesjord, en aan de beide einden van de kanoo en het blok vastgebonden. Door deze soort van evenaar kan de »dhony" met alle veiligheid een zeil voeren, hetwelk anders veel te groot voor haar zoude zijn. Het zeil is langwerpzig, zeer dun, met een' spriet aan den mast gehecht en wordt door een' schoot bestuurd. De »dhonies," die bij ons kwamen, voerden twee mannen, den een' aan de voor- en den anderen aan de achterplecht. Die beide waren zeer donker van lichaamskleur en moedernaakt, behalve dat hun een smalle band van katoen om de lendenen en tusschen de beenen gesloten zat, in de manier van hetgeen de heelmeeesters een kruisverband noemen. In plaats van geheel en al in de kanoo te zitten, zwaaiden zij het

eene been onachtzaam buiten boord; en waarlijk binnen boord zoude er ook bezwaarlijk plaats voor de beide beenen naast elkander zijn. In eene dier dhonies was nog als passagier een veertienjarige knaap, die op den evenaar op zijne hurken zat, en uit den halven schil van eene kokosnoot water tegen het zeil goot, ten einde hetzelfde beter in staat te stellen om den wind te vatten. Wanneer een rukwind dreigt de dhony te doen omslaan, springt een van de mannen op den evenaar en behoudt daardoor de kanoo in evenwigt.

Zoodanig is de dhony der visscherlieden, die met het snoer en den haak hun' buit zoeken, terwijl hunne snelle barkjes onder zeil zijn: ten minsten op die wijze vangen zij een' lekkeren visch, somtijds den »zalm van *Ceylon*» geheten naar de gelijkenis, welke hij met dien visch heeft. Doch er zijn ook andere veel ruimer dhonies: sommige van dertig tot veertig tonnen last, en van planken in een gevoegd. Deze varen het eiland rond, en wagen zich tot naar de kusten van *Malabar* en *Coromandel*. Hun voorboeg en achtersteven zijn beide scherp en liggen hoog op het water. Zij zijn voorzien van eene spits toeloopende tent van »rattan» of dergelijke stoffe vervaardigd, en aan het boord vastgemaakt om de lading te bedekken. Ik heb sommige van die dhonies gezien met drie masten, zeer vlug gesnedene driekante zeilen voerende; met een' bevaligen zwier en groot gemak de kokosboschjes voorbij glijdende, zoodat men dezelve eerder voor de vaartuigen der zeenymphen en der Peris zoude hebben gehouden, dan voor de booten van naakte en getaande Ceylonezen of Mooren.

De rook van onze saluutschoten dreef nog door de lucht heen, toen wij van boord af en naar de stad gingen. Er lagen twee Engelsche schepen voor de reede. Het gewone getal dergenen, die hier op één' tijd komen, gaat geen vier of vijf te boven: en gedurende den zuidwest-passaat blijft de reede geheel en al verlaten. Op eene smalle punt, die eene haven vormt, welke ongeschikt is om grooter schepen dan van honderd tonnen te bevatten, staat het tolhuis, een net gebouw, niet groot, maar met eene sierlijke galerij, welke rondom de onderste verdieping loopt, en van boven be kroond is met eene soort van balkon en balustrade, vanwaar men een fraai uitzigt heeft op de reede. Bij het omvaren van die kaap, welke rotsachtig en misschien twintig voeten hoog is, gleed onze boot over een effen vaarwater, en wij kwamen weldra nabij een smal houten havenhoofd, hetwelk, tot gemak der ontscheping, eenige ellen ver van den wal af in zee liep. Aan den linkerkant van deze kleine havenkom, die om de effenheid van haar water wel naar een meertje geleek, lag eene talrijke menigte der boven beschrevene dhonies veilig vastgemeerd met vier of vijf houten ankers, die denzelfden vorm hadden als onze ijzeren, maar hunne zwaarte ontleenden van de steenen, die aan den stok en aan de lepels hingen: Aan den boeg van elke der dhonies zat er ook nog een, waarvan het touw over den achterstevan hing. Aan de regterzijde was een lommerrijk boschje (*Hibiscus populneus*), rijkelijk begroeid met groote gele bloemen, welke men op eenigen afstand voor vruchten zoude hebben gehouden. Vlak voor ons onder

dat geboomte stonden eenige houtstapels, en van tijd tot tijd kregen wij een' naakten Indiaan in het oog, leunende op het bovineinde van een blok hout, hetwelk hij tot planken spleet. Op het havenhoofd waren eenige Ceylonezen bezig de lading van eene boot op te hijschen. Wij zagen dat alles in het voorbijgaan, even voordat wij uit onze boot aan wal stapten.

De eilanders waren anders gekleed dan eenige, die ik tot hiertoe in de Oost gezien had. Sommige droegen buisjes zonder knopen, om hunne borst en armen naakt te laten, en daarbij een doek van een model, 't welk zich kwalijk laat beschrijven, maar vrolijk van kleuren, dat hun op het middel zat en, even als een vrouwenrok, tot over de knieën nederhing. Het allerzonderlingste nogtans in de kleeding der mannen was, dat hunne lange haren, even als die van de vrouwen, in een' knoop vastgestrengeld waren en met een' schildpadden kam op hunne achterhoofden zaten vastgemaakt.

Zulk een Ceylonees, of liever Cingalees, kwamen wij tegen bij de deur van des havenmeesters kantoor, hetwelk niet ver van de kasteelpoort, ter linkerzijde van den weg staat. Hij droeg een' donkergroenen lakenschen rok, van een groot getal gitten knopen en breede knoopsgaten voorzien. De rok was mogelijk naar het fatsoen gesneden, hetwelk drie eeuwen geleden onder de Portugezen in gebruik is geweest. Er was geen, of ten minste niet dan een zeer klein kraagje aan; bij de borst stak hij zeer ver vooruit en liep uit bij de knieën, in zeer wijde panden. Een wit

vest; hetwelk tot aan de helft van zijn lijf reikte, zat met gitten knopen om zijn' hals gesloten: en, om tot die kleinigheden toe te vermelden, een donkerkleurige pantalon, die evenwel niet lang genoeg was om zijne bloote enkels en een paar puntige schoenen te bedekken, voltooide de kleederdragt van dezen eilander, die, in weerwil van zijne donkere lichaamskleur en voor ons vreemde uitrusting, een zeer hulpvaardig mensch bleek te zijn.

Kapitein JAMES STEUART, de havenmeester, die terstond na onze aankomst het schip kwam bezoeken, geleidde ons daarna, om onze pligtplegingen af te leggen, bij Sir ROBERT WILMOT HORTON, den Gouverneur en Kapitein-Generaal van het eiland *Ceylon*. Wij gingen door de poort en sloegen ter linkerzijde eene straat in, welke honderd ellen lang was, en meerendeels bestond uit pakhuizen en wachtkamers voor de dienstdoende soldaten. Het gezonde voorkomen der troepen van zijne Britsche Majesteit, waarvan wij de manschappen overal in het fort tegenkwamen, was het beste bewijs van de gezonde luchtstgesteldheid van *Colombo*, wanneer men bedenkt, dat de meeste van hen thans zeven jaren lang aan derzelve invloed blootgesteld waren geweest.

Een' zwaren muur doorgaande, kwamen wij op eene groene *esplanade*, welker beide kanten met boomen beplant waren. Nabij die paradeplaats staat een gebouw naar den Hollandschen smaak, het »Koningshuis» genoemd, hetwelk tot een woonhuis voor den Gouverneur diende. Een gedeelte van hetzelfde werd thans herbouwd. Niet lang geleden vielen al de dakpannen van het hoofdgebouw af, en lieten de palmbladen, die

er onder zaten, aan het weder blootgesteld. Onder eene hooge galerij liep een Engelsche schildwacht heen en weder, en binnen den drempel kwam ons een poortier, in een allerzonderlingst kostuum gekleed, te gemoet, aan wien wij onze namen opgaven. Binnen weinige minuten ontving zijne Excellentie ons op eene zeer beleefde en gastvrije wijze, in eene ruime zaal, welke in eene fraaije galerij, of zoo als zij in de Oost genoemd wordt, in eene »veranda" uitkwam, vanwaar men het uitzigt had op den tuin achter het huis, hetwelk bijkans van rondom met lommerlijke boomen beplant was.

Na die bijeenkomst, welke ons een zeer gunstig denkbeeld van den Gouverneur deed opvatten, bezocht ik de boekerij van *Colombo*, welke ten naasten bij tien duizend boekdeelen bevat, in eene ruime luchtige zaal gerangschikt, alwaar men stoelen, sofas en tafels vindt, waarvan de laatste vol liggen van de beste dagelijksche nieuwsbladen en maandschriften van *Engeland* en van *Indië*. De bibliotheek staat open voor de vreemdelingen, en de opzigter is altijd gereed om de bezoeken af te wachten.

Kapitein STEUART had mij een uitnodigingskaartje bezorgd, om een gevecht bij te wonen tusschen een *mangouste* (vret) en eene *cobra di capello*, (brilslang) welke tot de vergiftigste soort van Indiaansche slangen behoort. Die vertooning zoude plaats grijpen ten huize en onder het toezigt van doctor I. KINNIS, Adsisent-heelmeester en opperdirecteur der koepokinenting in het district van *Colombo*. Op het bepaalde uur werd ik minzaam door den doctor onthaald, die

mij aan een aanzienlijk aantal Engelsche dames en officieren der Britsche armee voorstelde. Doctor KINNIS is een beminnaar van de natuurlijke historie, en wijdt een groot gedeelte van zijn' ledigen tijd aan dezelve toe. Om zijn doel te beter te bereiken, houdt hij er in zijn huis eene menigte van levende dieren op na, welke ons te gelijk met eene verzameling van teekeningen, met die wetenschap in verband staande, ter bezigtiging werden aangeboden. Mijne aandacht werd het eerst gevestigd op een paar kleine *Cobras*, van niet meer dan een' voet lengte, en afzonderlijk onder eene glazen stolp geplaatst, terwijl twee andere van de grootste soort in eene kast met eene glazen deur zaten opgesloten. Deze waren bestemd tot de gemakelijkheid van dien dag. In het achterhuis zagen wij twee mangoustes, de eene half en de andere geheel volwassen, in afzonderlijke hokken bewaard: een aantal apen van verschillende soorten: twee muskuskatten: verscheiden papegaaijen en andere soorten van vogels, benevens een paar fraaije goudvisschen, allen levende, en naar het scheen, hun' meester goed kennende. Toen alles in gereedheid was, werd de jonge mangouste, die niet grooter was dan eene jonge kat, (de andere ging de grootte van een' gewonen wezel niet te boven) uit zijn hok gehaald en door den doctor geliefkoosd, die eene der stolpen opligtende, de slang tusschen zijn' vinger en duim bij haren nek aangreep, en op den grond zette. De slang scheen niet vlug in hare bewegingen te zijn, maar stond met haren kop en opgestoken kam overeind, en sloeg hare oogen eerst naar den eenen en toen naar den anderen kant in het

rond. De kleine mangouste werd hierna door doctor KINNIS in zijne hand opgenomen, gestreeld en vier of vijf voeten ver van de slang op den grond nedergezet. Het dier vestigde voor eene poos zijne oogen onbewegelijk op zijn' vijand, en trad omzigtig een weinig nader, toen de slang, thans op hare hoede, schielijk haren kop naar hem uitstak, waarop de mangouste, die even zoo schielijk als hij vooruitgeschoten was, wederom terugdeinsde. In een oogenblik waren thans de blikken der twee kampvechters op elkander gericht, en de mangouste kwam wederom een weinig vooruit, schoot als een bliksemstraal op de slang los, en zijne prooi in zijn' bek nemende, schudde hij die, onder een kwaadaardig gegrom, even zoo geweldig als eene kat de muis doet, welke zij in hare klauwen gekregen heeft, liep er mede het vertrek van den eenen naar den anderen hoek door, de slang met zich sleurende, en telkens zijn schudden en grommen hervattende, tot groot vermaak der heeren, maar tot even zoo grooten afschuw der dames, welke boven op de stoelen sprongen, om voor den zegevierenden mangouste uit den weg te gaan.

Het tweede gedeelte der vertooning beloofde belangrijker te zullen zijn, uithoofde van de meerdere grootte der dieren, die er de hoofdrol bij zouden spelen. De groote mangouste werd uit zijn hok gehaald, maar wist te ontkomen, en terstond den kleinen aanvallende, trachtte hij dien zijne prooi te ontrukken. Dr. KINNIS greep den grooten bij zijn staart, en onder eene poging om hem den kleineren te doen loslaten, stiet hij dezen bij ongeluk zoo hard tegen den steenen vloer,

dat hij er van bedwelmd werd en schijnbaar levenloos op den grond bleef liggen. Binnen korten tijd evenwel kwam hij door middel van streelen en liefkozen wederom zoover bij, dat hij iets konde eten, en men hoopte dat hij krachts genoeg weder gekregen had, om het gevecht te hervatten; doch hierin werden wij te leur gesteld; want toen eene der groote slangen uitgehaald werd, was de mangouste nog niet in staat om haar slechts voor een oogenblik aan te zien.

De mangouste (*Viverra mungos* LINN.) van Indië is na verwant aan dien van *Egypte*, zoo bekend bij de ouden onder den naam van *Ichneumon Viverra*, *Ichneumon* LINN.) maar hij is kleiner. Beide hebben een' spitsen staart en grijs of bruin haar. Bij de *Viverra mungos* is hetzelfde meer aschkleurig, bij den anderen meer als dat van het hert. (*)

De groote *Cobra* was nagenoeg vijf voeten lang en had niet minder dan twee duimen middellijns. Hare bijzondere eigenschap is de zijdelingsche uitzetting van haren nek achter het hoofd, wanneer zij getergd wordt, hetgeen haar het voorkomen geeft van een' bril te dragen. Zij is zeer vergiftig, en men zegt dat men haar een aantal kunsten kan leeren. Hierom wordt zij ook het liefst door de Indiaansche slangenbezweerders voor de vertooning van hunne kunsten gekozen. Toen het dier op den grond was nedergezet, stak het zijn hoofd niet op, voordat het kwaad werd, en zelfs toen ging die beweging slechts traag in zijn werk. Dewijl de slang niet verder vooruitspringen kan, dan zij haren

(*) CUVIERS *Dierenrijk*

kop boven den grond kan opsteken, dat is de helft van hare eigene lengte, valt het ook niet zeer moeilijk haar uit den weg te komen.

Ziende dat de Mangouste niet wilde vechten, drukte Dr. KINNIS de slang met een' rotting tegen den grond, en haar achter haren kop tusschen zijn' vinger en zijn' duim grijpende, drukte hij met eene naald eene plooi van haar tandvleesch achteruit, en liet ons hare tanden zien, die zeer klein, maar scherp waren. Het venijn, hetwelk van eene donkere groenachtige kleur is, komt voort uit eene klier onder haar oog, en wordt door een klein buisje in den tand aan elke wonde, die zij maakt, medegedeeld. Het schijnt, dat de ontlasting van het gift alleen plaats grijpt, wanneer het dier zich in een' toestand van kwaadaardigheid bevindt: alsdan geraakt die klier in eene hevige beweging, en het vocht, hetwelk zij ontlast, is zeer overvloedig: maar het ontlastingsvermogen is aan een' korten tijd bepaald; want na eenige minuten wordt het vocht, dat eerst zoo doodelijk was, oneindig onschadelijker. Er wordt vrij wat kracht toe vereischt om het dier vast te houden, en het werd noodig geoordeeld, dat een vriend met beide handen de slang zoude vasthouden, ten einde te beletten, dat zij zich aan de handen des doctors ontwringen zoude, die weinig dagen geleden door dezelfde *Cobra*, bij eene gelijke gelegenheid, in het vleeschige gedeelte der hand gebeten was: doch de wonde terstond uitgesneden zijnde, werd zonder noodlottig gevolg geheeld.

De *Cobra* werd wederom opgesloten in het gezelschap van haren makker, dien zij een paar dagen te

voren, toen zij zeer kwaad op elkander waren, gebeten had. Het gewonde dier was, ten gevolge van het gift flauw en lusteloos geweest. Een half volwassen kicken werd met haar opgesloten, Het stond boven op de zieke *Cobra*, terwijl de andere hetzelfde twee of drie slagen, en toen verder geen acht op het kicken gaf, dat in beweginglooze verlegenheid zijn' aanvaller aanstaarde. Na verloop van vijf minuten werd het bevrijd en scheen volmaakt wel te zijn.

Het gezelschap begaf zich toen naar het museum, hetwelk onlangs onder het bestuur van Dr. KINNIS opgerigt is geworden, en aldaar vonden wij een nieuw bewijs van zijne liefhebberij voor de slangen, in eene groote adder, welke hij in eene ruime kast, zonder eenige sluiting hoegenaamd ook, bewaarde. De doctor verzekerde ons dat zij volmaakt onschadelijk was, en maakte haar met een' stok wakker. Hij bood haar een halfvolwassen vogel aan, welken de adder tusschen hare kronkels omsloot, dezelve al nauwer en nauwer toehalende, tot dat het dier een geluid van benaauwdheid begon te geven. Dewijl er nog eenige tijd moest verloopē, eer de slang hetzelfde zoude beginnen te verslinden, liet men ons twee »Chitahs" of Indiaansche jagttijgers zien, een paar fraaije dieren, benevens een' Casuaris uit *Nieuw Zuid-Wallis*, welken een der tijgers op dien zelfden ochtend gedood had. Wij wandelden vervolgens het museum door, hetwelk kleine verzamelingen van zoogdieren, vogelen, delfstoffen, schelpen enz. bevatte, met een aantal ontleedkundige preparaten van verschillenden aard. Hiermede verliep waarschijnlijk een half uur, en bij onze terugkomst

vonden wij juist de slang bezig met het kieken van den kop af in te slikken, hetzelfde langzaam door hare keel duwende, door middel van het dier met hare eigene kronkels in haren mond te stoppen, zoodat er tien minuten verliepen, eer het geheel en al verdwenen was. Zulk een maaltijd, eens in de maand gegeven, is voldoende om het kruipdier in het leven te bewaren.

Het was laat in den namiddag, toen wij afscheid van het gezelschap namen, en wij rigtten onze schreden naar de wallen van het fort, hetwelk door de Hollanders aangelegd is, en $1\frac{1}{4}$ mijl in omtrek beslaat. Het heeft zeven bolwerken, en wordt door drie honderd kanonstukken verdedigd. Er zijn zes poorten aan. (*) Twee kanten van hetzelfde worden van de zee omringd, en het andere van een Meer van zoet water. Eene smalle landtong verbindt het van de beide kanten met het vaste land. Het werd op den 15den Februarij 1796 aan de Hollanders ontnomen.

De wallen zijn met een bevallig groen gedekt, en naar den kant van den grooten weg, die naar *Punt Gale* leidt, levert het een schilderachtig gezicht op van het Meer en het *Slaveneiland*, midden in hetzelfde, hetwelk dien naam gekregen heeft, omdat het onder het Hollandsche Bestuur den slaven tot een verblijf was aangewezen. Een uur voor zonsondergang is iedereen te *Colombo* aan het wandelen: de paradeplaats is vol troepen, die in de wapenhandel geoefend worden, en de weg van *Gale* krioelt van allerlei rijtuigen, en heeren en dames te paard, benevens

(*) *Beschrijving van Ceylon; door den Eerw. JAMES GORDINER.*

eene menigte van voetgangers. De kokosbosschen achter het veld, zachtens door den zeewind bewogen, het welige groen der keerkringsplanten, aangename prieeltjes in de schaduw der lommer, welke nog van de laatste stralen der zinkende avondzon verlicht werd, leverden ons een allerbekoorlijkst gezigt op.

HOOFDSTUK XVII.

 CEYLON.

December 1835.

Het eiland *Ceylon* (het *Taprobane* der Grieken en Romeinen, ook door sommige oude schrijvers vermeld onder de benamingen van *Selan*, *Singhala*, *Serendib* of *Lanka*) strekt zich uit van $5^{\circ} 56'$ tot $9^{\circ} 50'$ N. B. en van 80° tot 82° O. L. van *Greenwich*. Deszelfs uiterste lengte is twee honderd en zeventig, en de breedte honderd vijf en veertig mijlen. Deszelfs gedaante is vergeleken geworden bij eene peer, en deszelfs gemiddelde breedte wordt geschat op ongeveer honderd mijlen een' omtrek van 24,448 vierkante mijlen beslaande. Het wordt vermeld in de schriften van PLINIUS, DIONYSIUS en OVIDIUS. Aan den Zuid- en den Oostkant worden deszelfs kusten door den Oceaan bespoeld, en ten Westen wordt het door den Golf van *Manaar*, van de kust van *Coromandel* gescheiden. Het Noordelijk einde strekt zich tot naar den Golf van *Bengale* uit, en het Zuidelijke tot een paar mijlen beneden Kaap *Comorin*. De kortste overtocht naar het Schiereiland van *Indië*, is over de kleine eilanden *Manaar* en *Ramisseram*, gewoonlijk de *Rama's* of *Adamsbrug* genaamd, waarvan wij hier boven gesproken

hebben, en die eene breedte van 30 mijlen beslaat. Op *Ramisseram* vindt men nog verscheiden Buddhistische tempels van hooge oudheid. (*)

Ceylon is in het midden bergachtig, van vlakten en valleijen doorsneden, terwijl deszelfs buitenste kanten laag en op vele plaatsen moerassig zijn. Het wordt van fraaije rivieren en bergstroomen bewaterd, en in de schoone dagen der voorheen luistervolle hoofdstad *Anooraadhapoorā*, bezat het kunstmatige waterbakken en grachten, door de oude koningen van *Candy* aangelegd. De grond is er overdekt van eene menigte keerkringsplanten in den weligsten groei, dikwijls tot ondoordringbare boschjes in een gestrengeld, die de slangen en wilde dieren tot eene schuilplaats verstrekken. Deszelfs gebergte levert eene groote verscheidenheid van delfstoffen en edele steenen op: maar tot nu toe berooft het gemis van toegankelijke wegen de bewoners van een groot gedeelte van hun' natuurlijken rijkdom. Dit kwaad zal spoedig moeten wijken voor den geest van verbetering, die van buiten af op hetzelfde werken zal. Hoezeer de binnenlandsche gemeenschap moeilijk valt, bezit het eiland toch een genoegzaam aantal van havens, door middel van welke het gemeenschap met de geheele wereld kan onderhouden. Inderdaad, vóór deszelfs ontdekking door de Portugezen, was *Ceylon* de groote stapelplaats van den koophandel tusschen de gewesten van het ver afgelegen Oosten en die van den *Perzi-*

(*) Zie de afbeelding der gewijde tempels van *Dwarka* in het *Drawing-Room Scrapbook*, jaargang 1837, bl. 81. (VERT.)

schen zeeboezem en van de *Roode Zee*. Aan de Noord-Oostkust heeft men *Trincomalee*: aan de Zuidkust *Punt Gale*, beide fraaije havens, en aan de Westkust *Colombo*, hetwelk slechts eene reede is. De twee laatste zijn echter voor den handel van het grootste belang, terwijl de beide eerste plaatsen van zamenkomst opleveren voor de schepen der Britsche smaldeelen, die in *Indië* dienst doen.

Toen de Portugezen voor het eerst *Ceylon* bezochten, vonden zij het door twee volksstammen bewoond, die hemelsbreedte van elkander verschilden. Zij die het Noordelijk gedeelte van het eiland bewoonden, werden de *Beda's* genoemd en bestonden, even als de Schotsche Hooglanders, uit oorlogzuchtige stammen onder een aartsvaderlijk bestuur. De *Cingalezen*, die het Zuidelijk gedeelte van het eiland bewoonden, waren beschaafd, in vergelijking van de *Beda's*, droegen kleederen en waren, even gelijk zulks in *Indië* het geval is, in *Casten* verdeeld. Zij waren *Buddhisten*, maar de *Beda's* hadden geene godsdienst. Zij waren heldhaftig, en overwonnen zelfs dikwijls de Europeanen, omdat zij de bergachtige streken beter kenden. (*)

De bevolking van het eiland bestaat uit *Cingalezen*, *Mooren*, *Maleyers*, *Portugezen*, *Hollanders*, *Engelschen* en eenige *Amerikaansche* zendelingen te *Jaffna* gevestigd. De volgende tabel, in den *Almanak voor Ceylon* van 1835 openbaar gemaakt, levert de uitkomst op van eene telling in 1833. Dezelve is uit een verslag der ambtenaren van het bestuur ontleend.

(*) *Establecimientos ultramarinos.*

DISTRICT.	• VIERKANTE MIJLEN		BLANKEN.		VRIJE ZWARTEN. (*)		SLAVEN.		TOTAAL.		• VREEMDELINGEN.	• BEVOLKING OP DE □ MIJL.	• BEROEPSBEZIGHEDEN.			• GEBORENEN.	• HUWELIJKEN.	• GESTORVENEN.
	• MANNEN.	• VROUWEN.	• MANNEN.	• VROUWEN.	• MANNEN.	• VROUWEN.	• MANNEN.	• VROUWEN.	• MANNEN.	• VROUWEN.			• LANDBOUW.	• MANUFACTUREN.	• KOOPHANDEL.			
Westelijk.	1,734	1,704	234,402	211,196	391	338	236,527	213,238	2,516	101	165,498	7780	10,538	10,278	3512	9,156		
Zuidelijk..	462	519	132,680	121,487	369	335	133,511	122,341	394	42	78,412	8495	10,744	7,170	1076	5,978		
Oostelijk..	694	206	25,935	22,577	—	—	26,629	22,783	660	10	9,733	1256	2,610	2,384	501	948		
Noordelijk.	423	442	108,272	108,312	12,166	11,449	120,961	120,163	657	40	59,208	5339	20,820	1,322	3310	6,298		
Centraal..	65	55	64,577	56,352	440	511	65,912	56,918	4,488	42	41,608	2087	2,390	geen verslag				
Totaal.....	3,378	2,926	565,906	519,884	13,366	12,633	582,650	535,443	8,715	46	354,459	25,017	47,102	21,654	8899	22,380		

Bevolking van Ceylon 1,126,808 zielen.

N. B. Van sommige der kleinere Districten is geen verslag ingekomen.

(*) Er zijn, geloof ik, weinig negers op Ceylon. De lieden, die hier bedocld worden, zijn die, welke de Oost Indische kleur hebben; deze is even zoo zwart als die van vele negerstammen.

De bovenstaande tafel levert een beslissend overwigt op van 194,423 van de mannelijke bevolking boven de vrouwelijke, hetwelk aan de gewoonte van den kindermoord, welke eerst sedert kort heeft opgehouden, dient toegeschreven te worden. De gemiddelde berekening der bevolking op eene vierkante mijl is 46, en de gemiddelde berekening der sterfgevallen op de gansche bevolking schijnt minder dan twee ten honderd te zijn, waaruit men eene gevolgtrekking kan opmaken ten aanzien van de gezondheid der luchtstreek. De sterfgevallen door ongelukken schijnen menigvuldig te zijn, indien wij de bijgaande opgave raadplegen. (*) »Uit de verslagen door de verschillende ambtenaren aan de secretarij der Colonie ingezonden, blijkt dat er gedurende het laatste jaar (1834) twee honderd en twintig lijkschouwingen hebben plaats gehad, die tot de volgende uitkomsten aanleiding hebben gegeven:

Door een val uit de boomen.	49.
Door een val in de putten.	25.
Bij ongeluk verdronken.	41.
Door het instorten van huizen.*	2.
Door het springen van een geweer.	1.
Bij ongeluk doodgeschoten.	3.
Door andere noodlottige toevallen.	5.
Aan slangenbeten.	20.
Door olifanten gedood.	13.
Door wilde zwijnen gedood.	4.
Zelfmoorden. door zich te verhangen. (Engelschen?)	18.
	Transporteere 181.

(*) Uit den *Almanak van Ceylon voor 1837.*

Transport	181.
Zelfmoordenaars door zich te verdrinken.	6.
Door gewelddadigheden van anderen.	13.
Door dronkenschap.	8.
Aan natuurlijke ziekten.	14.
Totaal	222.

Van de bevolking bestaat slechts een gering gedeelte in Christenen; de meeste zijn Buddhisten, Hindoos en Mohammedanen; doch er is geen twijfel aan, of de pogingen der verschillende zendelingen op *Ceylon* hebben aldaar een' beteren uitslag gehad dan in eenig ander gedeelte van *Indië*. De Amerikaansche zendelingen zijn overal bekend als voordeeliger en voorspoediger in hun werk, dan eenig ander godsdienstig genootschap in *Indië*.

Het Amerikaansche zendelingsetablissement te *Jaffna* (*Ceylon*) begon in 1816, en bevat zeven plaatsen in dat district, te weten: *Tillipally*, *Batticotta*, *Oodoo-ville*, *Ponditeripo*, *Manepy*, *Chavagacherry* en *Va-rany*. Aan het seminarium of de hoogeschool der zendelingen te *Batticotta* zijn zeven inlandsche onderwijzers werkzaam, ter opleiding van tien studenten voor de Christelijke godgeleerdheid; benevens 84 studenten in de Engelsche taal en de gronden der wetenschappen. Twintig studenten hebben zich daar te *Tamul* aan gewijd, behalve acht dagscholieren, zamen een getal van honderd negen en twintig uitmakende.

In de centrale school voor jonge meisjes te *Oodoo-ville*, onder het bestuur van Mistress SPAULDING, zijn een en vijftig meisjes, die op kosten van het zendelinggenootschap gevoed, gekleed en onderwezen worden.

Er zijn honderd drie en twintig inlandsche vrije scholen, welke met het zendelinggenootschap in verband staan. Deze worden in achttien parochiën verdeeld, en verschaffen onderrigt aan 4241 knapen en 821 meisjes, zamen 5062 uitmakende. Aan de drukkerij der zendingen te *Manepy* zijn twee personen in werking.

Het Wesleyaansche zendelingsetablissement werd in 1814 opgericht, en heeft thans de navolgende scholen onder zijn bestuur, namelijk:

Plaatsen.	Scholen.	Knapen.	Meisjes.
<i>Colombo en Negombo</i>	8	505	47
<i>Kurnegalle</i>	16	540	116
<i>Caltura</i>	17	834	69
<i>Galle</i>	11	580	63
<i>Matura</i>	12	501	144
<i>Moruwa Korle</i>	3	80	12
	Totaal 67	3040	451

Het getal der onderwijzers, zoowel mannelijke als vrouwelijke, beloopt 95: behalve welke het district veertien of vijftien Cathechizeermeesters bezoldigt, om het bestuur dier scholen op zich te nemen, en de openbare godsdienst op de zondagen te regelen.

De zendingen hebben, sedert hunne eerste instelling, te *Colombo* eene drukkerij gehad, welke thans ééne pers bezig houdt, welke meerendeels werkzaam is voor het bijbel- en het godsdienstig Tractaatgenootschap van *Colombo*.

Het Roomsch-Katholieke zendelingsetablissement op

Ceylon werd tot stand gebragt door den eerwaarden vader JOSE VAS, in 1687, en had in 1833 drie en zestig bijzondere scholen onder zijn bestuur, in de verschillende provinciën verdeeld.

Zoodanig is de toestand van die drie zendelingsgenootschappen.

Het kerkelijke zendelingsgenootschap van *Ceylon* werd in 1818 ingesteld. Het heeft vier posten, namelijk *Cotta*, *Candy*, *Nellore* en *Baddagamma*.

Te *Nellore* en te *Baddagamma* zijn seminariën, alwaar de knapen kosteloos worden gevoed en onderwezen: en te *Cotta* bestaat eene Christelijke instelling, alwaar een uitgekozen getal veelbelovende jongelingen gekleed en gevoed worden, en eene meer dan gewone opleiding genieten, om hen tot assistent-zendelingen, of tot alle zoodanige betrekking, als men noodig oordeelen mogt, bekwaam te maken.

Dezelve heeft 52 scholen, bevattende 1325 knapen, 229 meisjes, 65 jongelingen en volwassene personen, onder haar bestuur, zamen 1619. Er zijn 83 inlandsche onderwijzers en hulponderwijzers bij.

Te *Cotta* bestaat eene drukkerij en eene boekbinderij.

Het doopgenootschap werd in 1812 opgerigt door den Wel Eerwaarden J. CHATER. Hetzelve heeft te *Colombo* drie kapellen, waarvan eene op het kasteel, alwaar het evangelie in de Engelsche, Portugesche en Cingalesche talen gepredikt wordt. Behalve in de plaatsen voor de openbare godsdienst bestemd, wordt er ook dienst gedaan in vele der schoolvertrekken te *Colombo*, en in een aantal andere in den omtrek van *Colombo* en *Hangwelle*.

Te *Colombo* en in deszelfs omtrek zijn veertien dag-scholen, 500 kinderen bevattende, van welke bijna het derde gedeelte uit meisjes bestaat. Die kinderen genieten onderwijs in de grondstellingen der Christelijke godsdienst, alzoo het heil hunner zielen het groote doelwit is, hetwelk men zich voor oogen stelt. Het zendelinggenootschap heeft daarenboven nog twee zondagsscholen onder zijn bestuur: (*) eene in de kapel van de *Pettah* of buitenstad, en eene aan de *Grand Pass*.

Behalve deze inrigtingen van opvoeding waren er in 1833, 708 bijzondere, 17 Gouvernements- en 5 Regementsscholen, waarvan het aantal sedert dien tijd waarschijnlijk is toegenomen. Het gansche getal der scholen beliep toen als volgt:

Bijzondere	703
Van het Amerikaansche zendelinggenoots.	125
— Wesleyaansche » »	67
— Kerkelijke genootschap	52
— Doopgenootschap	14
Gouvernementsscholen	17
Regementsscholen. (†)	5
Protestantsche.	<u>983.</u>
Roomsche Katholieke (bijzondere)	63.
	<u>Totaal 1046.</u>

Al die instellingen moeten een' weldadigen invloed op den voorspoed van *Ceylon* uitoefenen, door het

(*) *Almanak voor Ceylon.*

(†) De regementsscholen zijn, geloof ik, bij uitsluiting bestemd voor het onderwijs van de kinderen der militairen.

verspreiden van algemeene kennis en van die des Christendoms, en door het verbeteren van de zedelijkheid des volks: en, alle philanthropische bedenkingen (welke door sommigen ook als hersenschimmig worden beschouwd) eens ter zijde gesteld, moeten zij toch alkerkrachtigst werken op den staatkundigen toestand van het eiland, en deszelfs maatschappelijken voortgang aanmerkelijk bevorderen. (*)

(*) Ik heb zelden »zegt Miss LANDON» iets zoo belangrijks gelezen, als het verslag, hetwelk Sir ALEXANDER JOHNSTONE mij eens mededeelde, aangaande twee jonge priesters van BUDA op het eiland *Ceylon*. Hunne onderneming had met even zulke groote zwarigheden te kampen, en had een even zoo verheven doel, als de kruistogten onzer voorvaders. Zij bragten Sir ALEXANDER een bezoek, om de middelen te beramen voor hun' overtocht naar *Engeland*. De gezondheidstoestand van Lady JOHNSTONE maakte een onverwijld vertrek noodzakelijk, en hij had om die reden een klein vaartuig uitgerust, hetwelk te bekrompen was om meer dan zijn huisgezin en zijn gevolg mede te nemen. Zij namen derhalve als gemeene matrozen dienst op het schip. Om deze opoffering naar waarde te schatten, moet men weten, dat zij van hooge geboorte, van eene meer dan gemeene opvoeding en van een' aanzienlijken stand in hun land waren. Vooronderstellen wij voor een oogenblik, dat één onzer geestelijken, om eene zending ten behoeve van het Christendom te volbrengen, in den mast zoude moeten klimmen, dan zullen wij al den ijver en de opregtheid van het geloof dier jonge Cingalezen kunnen waarden. Sir ALEXANDER plaatste hen onder het toezigt van Dr. CLARKE van *Liverpool*. Hij begreep te regt dat *Londen*, met deszelfs menigvuldige gelegenheden tot afleiding, niet aan hun doel zoude beantwoorden. De vreemdelingen maakten zulke spoedige vorderingen, dat de Heer CLARKE hen na verloop van twee jaren door den Doop inzegende. Zij keerden daarop naar *Ceylon* weder, alwaar de een als zendeling werkzaam is, en de andere eene burgerlijke bediening bekleedt. Men kan zich de heilrijke

Het klimaat van *Ceylon* verschilt aanmerkelijk van dat der meeste andere in deze gewesten, alzoo het, hoewel zoo dicht onder de evennachtslijn, nogtans eene gematigde temperatuur bezit, en eene regelmatige afwisseling geniet van land- en zeewinden, bij tusschen-

gevolgen van hun voorbeeld en van hunne verkregene kundigheden beter verbeelden, dan dezelve berekenen.

DR. ADAM CLARKE EN DE PRIESTERS VAN BUDHA.

Zij hoorden 't in 't gesuis der winden,
 Zij lazen 't uit het wolkenchrift,
 Gevoelden 't in de bloemwaranden,
 't Vermoeden in hun hart gegrifd:

Dat een Geloof, 't welk zij niet kenden,
 De wereld met zijn glans omscheen,
 Welks tempel schuilde in 't hart der menschen,
 Maar niet in een gebouw van steen.

Zij zagen 't schoon der godlijke aarde,
 En vroegen naar de milde hand,
 Die al dien luister, al dien zegen
 Verspreid had over zee en land.

Bij 't zwijgen van hunne afgodsbeelden
 Werd hunne ziel iets meer gewaar
 Dan ooit gesneden hout kon geven,
 Of al de pracht van 't reukaltaar.

Zij hoorden van 't Geloof gewagen,
 Dat, op den naam van god gegrond,
 Hen, die dezelfde leer beleden,
 Door heil'gen broedertrouw verbond.

poozen met regen gepaard. Terwijl de geheele streek van de kust, omtrent zestig mijlen breed, al de kenmerken van een keerkringsklimaat bezit, en de dagelijksche warmte er van 76° tot 86° *Fahr.* afwisselt, vindt men in het binnenland evenwel koeler streken, waarheen zich de zieke begeven kan, om er zijne gezondheid te

Dat voor den mensch 't kortstondig leven
 Niet slechts bij de aarde alleen bepaalt,
 Maar hem een aanzijn doet verwachten,
 Van 's hemels eeuw'gen glans bestraald.

Begeerig 't licht te leeren kennen,
 Dat zooveel troost in rampspoed gaf,
 Verlieten zij hunne eigen tempels,
 En 't land van hunner vaders graf,

Om naar een vreemd gewest te steev'nen,
 Ver over de onafmeetb're zee,
 Maar namen in Geloof 't vertrouwen
 Op 's Allerhoogsten zegen mée.

Verheven moest het denkbeeld wezen,
 Dat op die reis hun troost kon biên,
 Daar zij hun vaderland verlieten,
 Welligt om 't nimmer weêr te zien.

Een Wezen, grooter dan hun Goden,
 Geleidde hen bij dag en nacht:
 Men zag hen wankelen noch schromen,
 Gesterkt door Godes heilige kracht.

Zij landden aan de Britsche kusten,
 In 't land der vrijheid veilig aan.
 Mijn *Engeland!* wat heeft uw luister
 Niet voor het menschedom al gedaan!

herstellen, alwaar hij nachtrijp en zelfs ijs aantreffen zal om het zenuwgestel te versterken, hetgeen zoozeer onderhevig is aan verslapping, na een slechts eenigzins langdurig verblijf in de streken onder de linie.

De gewoonste ziekten zijn er buikloop, roode loop,

Uw vloten heerschen op de baren;
 Zij overwonnen land bij land:
 Uw magt trotseert die van het noodlot:
 Gij slaat de wereld in den band:

Maar hebt het edelst doel voor oogen,
 In uw beheer van 't wereldrond.
 't Voegt u de zaden van de deugden
 Te strooijen op der vreemden grond.

De vrijheid, kennis, regt en waarheid,
 Zijn alle giften van uw hand,
 En meer dan die, de zuivre godsdienst,
 In blinde harten voortgeplant.

Daar zetten zich die vreemden neder,
 En werden ras door 't licht bestraald,
 Dat wel dit leven kan vertroosten,
 Maar zich bij de aarde niet bepaalt.

Daar leerden zij vertrouwend bidden
 In woorden van het vreemde land,
 En spoedig van 't Geloof erkennen
 Den algemeenen broederband.

Zij voerden 't naar hun land weêr over,
 En deelden aan den woesten drom
 Der heidenen de kennis mede
 Van 't hartverheffend Christendom.

tering, melaatsheid, anderendaagsche- en rotkoortsen: de kinderpokken zijn er niet zeldzaam, ondanks dat er de koepokinenting is ingesteld.

Voortreflijk doel! o vruchtbre poging,
 Door menschen voor den mensch besteed!
 Hoe noopt ge ons allen op te merken,
 Wat één paar broeders voor hen deed!

Ja, gij zijt schoon, bekoorlijk eiland!
 En praalt in bonte zomerkleur:
 Uw zee verspreidt den glans der paarlen,
 Uw woud den specerijengeur.

Doch schooner werd u niets geschonken,
 Hoe ook Natuur u ooit met pracht,
 Dan 't heil der Christelijke liefde
 Door uwe zoons u toegebracht.

Zie FISHERS *Drawingroom Scrapbook*, Jaargang 1836.

De gewijde Buddhistische tempels te *Dwarika* op *Ceylon*, waarvan eene afbeelding in hetzelfde *Annual*, (Jaargang 1837, bl. 17) te vinden is, worden door Miss LANDON aldus bezongen.

Zoo was voorheen 't geloof — schoon duister, nogtans groot,
 En 't welk zijn zegepraal zijn' God ten offer bood.
 Van den verkregen buit der overwonnen Rijken
 Deed het zijn tempels in een' weidschen luister prijken.
 Dáár stond het Afgodsbeeld in schitterende pracht,
 En goud en staatsie was de hulde voor diens magt.
 Een nedriger geloof moest over de aarde komen,
 't Welk als de stille loop van schaars bezochte stroomen,
 Door 't welig oevergroen alleen zich kennen doet:
 Het is ons Christelijk geloof, dat door den gloed
 Van liefde alleen den mensch tot God weet te verheffen.
 Laat bij deez' tempels dan ook 't kruis onze oogen treffen.
 De Vrede zij het loof, dat ons zijn schaduw biédt,
 De Hoop de lichtstraal, dien het ons in 't harte schiet!

(VERT.)

De voortbrenselen van het plantenrijk, die *Ceylon* oplevert, zijn menigvuldig. De vruchten zijn: de mango, de pampelmoes, de oranje- en pijnappel (eene wilde soort, welke men zegt dat vergiftig is) de bananen, enz. maar op de kust bloeijen geene Europeaansche vruchten. Op eene nieuwe nederzetting, *Newura Ellia* geheeten, en te *Kandy* zijn sedert verscheiden jaren voortreffelijke aardappelen geteeld. De rijst, die het voorname artikel van dagelijksch gebruik is, groeit er ook, maar niet overvloedig genoeg voor de behoefte van het eiland: de gemiddelde berekening van den jaarlijkschen invoer, van 1819—1828 was 1,251,680 parrahs (de parrah weegt van 42 tot 46 ponden) hetgeen 870,784 schepels uitmaakt, en een derde meer is dan de jaarlijksche invoer onder het Hollandsche bestuur medebragt. (*) Dat het eiland evenwel geschikt zoude kunnen worden, om graangewassen genoeg voor het verbruik van deszelfs bewoners voort te brengen, is eene meening, welke ik meermaals in het »dagblad van *Colombo*» en in de »*Ceylonsche courant*» verdedigd heb gezien. Het is vreemd te moeten hooren, dat de invoer van de rijst met twee penningen voor elke parrah belast is, terwijl er voor al de andere granen vijf moeten betaald worden.

De uitvoer van de koffij is in de laatste tijden aanzienlijk geweest. Om de peperteelt aan te moedigen, heeft het bestuur op den 17den November 1827 doen bekendmaken, dat de magazijnmeester te *Colombo* en

(*) *Beknopt rekwest aan het Bestuur van Groot-Brittanje ten behoeve der inwoners van Ceylon. Colombo 1835.*

de ontvanger van *Gale* al de peper, welke op *Ceylon* gegroeid was, en hun mogt worden aangeboden, voor negen schellingen (Engelsche) de parrah zouden aannemen, hetgeen de volgende uitkomst heeft opgeleverd.

OPGAVE VAN DE PEPER DOOR HET BESTUUR GEKOCHT.

JAAR.	PARRAHS.	PRIJZEN.	
		ƒ St.	Sch.
1827	46	20	14
1828	135	82	17
1829	—	—	—
1830	5495	2472	15
1831	6955	3029	15
	12681	5606	1

De kaneel is het voordeeligste der voortbrengselen van *Ceylon*, en verschaft aan het bestuur aanzienlijke inkomsten. Dezelve hebben voor 1831 niet minder dan een beliep van 106,434 ponden sterl. opgebracht. Sedert 1832 evenwel zijn er aanmerkelijke veranderingen in de wetten op dat artikel gemaakt. Voor dien tijd was de peper eene monopolie in handen der Oost-Indische Compagnie, en derzelve teelt ging met zeer belemmerende bepalingen gepaard. Tegenwoordig is dezelve vrij, en de kaneel mag naar alle havens van de wereld worden uitgevoerd, mits dat er van elk pond drie schellingen voor regten betaald worde. De opbrengst van den uitvoer der kaneel heeft in 1834 eene som van $32,714\frac{1}{2}\frac{1}{0}$ bedragen, een montant hetwelk veel minder is dan in ettelijke voorgaande jaren.

Katoen, suiker, tabak, amfoen of opium, indigo en zijde zijn mede voortbrengselen van dit eiland, doch in geene groote hoeveelheid. Een weinig aanmoediging echter zoude ook de teelt van dezelve aanmerkelijk uitbreiden. Behalve dat groeit er de kokosboom, die veel olie geeft, en stoffe voor touw: het ebbenhout, het calamander en satijnhout, waarvan tot het vervaardigen van de kostbaarste meubelen gebruik gemaakt wordt; de sappanboom, die eene fraaije verwstoffe oplevert: de areknoot en de cajoo, de broodboom en verscheiden andere, te veel om op te noemen.

Het voordeeligste der delfstoffen is het potlood, waarvan eene aanmerkelijke hoeveelheid wordt uitgevoerd. Men vindt er een' overvloed van gouderts, eenig kwikzilver, zwavel, en eene groote verscheidenheid van edele steenen, waarvan men de roode, groene, blaauwe en witte cornalijn kan opnoemen: de gele en groene topaas: robijnen van allerlei soort: de blaauwe, groene en witte safieren: het agaat en den sardonix: wit, geel, bruin en zwart kristal, en den fraaijen zoogenoemden maansteen.

Onder de dieren bekleedt de olifant de eerste plaats. Er zijn er veel, en zij rigten zulk eene verwoesting op de rijstvelden aan, dat het bestuur eene belooning van drie schellingen betaalt voor elken staart, (de kop is voor zulk een zegeteeken te groot) dien men in staat is aan hetzelfde te leveren. De olifantenjagt is op dit eiland eene der voornaamste uitspanningen. Zij is echter niet van gevaar ontbloot, hoewel iemand genoemd werd, die er meer dan vierhonderd van gedood had; doch de jagtpartijen, zooals die door CORDINER be-

schreven zijn, hebben sedert jaren lang geene plaats gegrepen. De slagstanden worden om het ivoor verkocht, en van de zware maaltanden worden hechten van messen, snuifdoozen, enz. gemaakt. De tamme olifanten worden tot velerlei oogmerken gebezigd; voor wagenvrachten, voor het ploegen en voor het bijeenslepen van zwaar timmerhout.

De rivierbuffel, gelijk aan dien, welken wij te *Bombay* en op het eiland *Sumatra* zagen: verschillende soorten van herten, waaronder het gevlekte: de eland en eene soort, welke niet grooter is dan een konijn: de Chitahs of jagttijgers; de wilde katten: de chakals; witte beeren; apen van onderscheidene soort. De mangouste, (wezel) een aangeboren vijand van de slangen, tegen welke men wil dat zij zich beveiligen door het eten van de *Orphioriza Mungos*, de *Strychnos Colubrina*, en de *Ophioxylon Serpentinum*, alle welke planten den naam hebben van een tegengift tegen de slangenbeten op te leveren: de muskusrat, die weinig grooter is dan de gewone keldermuis, en het varken; ziedaar de eigendommelijke dieren van het eiland. Paarden, schapen en geiten worden van buitenslands ingevoerd, even gelijk de kalkoenen, ganzen en hoenders.

Van de vogels mag men den heestervogel opnoemen, (die gezegd wordt den smaak te hebben van den fazant) de snip, de groene duif, de vliegenvangens, de zeeleeuwrik, de boomkruipers, de zwaluwen, de muschen en den honigdief.

Er zijn velerlei soorten van hagedissen. Het aantal der gestorvenen aan de beet van eenig dier is,

gelijk reeds bleek, aanmerkelijk. Aan het hoofd dier kruipdieren staat de brilslang, en het naaste op deze volgt die, welke door de reizigers de *Boa* geheeten wordt.

De insekten zijn er menigvuldig, en sommige derzelve zeer schoon. De aanmerkenswaardigste is de bladvlieg, welke de kleur aanneemt van het loof, waarop zij gaat rusten. Er is ook eene groote menigte fraaije meikevers, en van witte, roode en zwarte eenden, die zeer schadelijk en vernielende zijn.

Buiten en behalve al dien rijkdom, leveren de wateren er voortreffelijke visschen op, waaronder de Ceylonsche zalm de eerste plaats verdient. Maar ook de visscherij wordt door een tiende belemmerd en voor dien prijs aan de speculanten verpacht. De inkomsten daarvan bedroegen in 1833 6,479 ponden sterl. 14 sch. De visschers vinden zich nog in hun' arbeid bezwaard door eene schrikkelijke belasting van 1000 pCt., op het zout, waarvan eene groote hoeveelheid op het eiland gewonnen wordt. In het jaar 1833 bragt die belasting niet minder op dan 29,044, P. St. 12 Sch. 5½ penning. Zij wordt op dezelfde wijze verpacht, als de visscherij, en er is een schrijver, die zulks poogt te regtvaardigen door het grondbeginsel, dat het zout een artikel van algemeene behoefte zijnde, die belasting gelijkelijk op al de standen der inwoners valt. Die stelling zoude waarheid behelzen, indien zij op eene gegronde stelling steunde: want, hoezeer het zout een artikel van algemeen verbruik is, en iedereen daar evenveel van noodig heeft, drukt de belasting juist om die reden de armen het meest. Indien de

rijke het zout gebruikte in eene hoeveelheid naar zijn vermogen geëvenredigd, dan zoude men kunnen zeggen, dat de belasting allen even zeer drukte: maar die evenredigheid schijnt gelijk te staan tot die van het hoofdgeld, welke weinig zwaarigheden zoude ondervinden, indien slechts de armen niet zoo veel moeite vonden om er aan te voldoen. Het beste bewijs ten voordeele van de belasting op het zout is, dat het volk er aan gewend is, en bij gevolg het bezwaar daarvan niet gevoeld. Zij schijnt een' volkomen scheidsmuur daar te stellen voor den binnenlandschen handel in gezouten visch, die, wanneer het zout 800 of 1000 pCt. beterkoop was, voor de nijvere klasse der armen althans van belang zoude worden. Het zout kost nagenoeg een cent het pond, en de verdienste van een' arbeidsman beloopt $12\frac{1}{2}$ centen op een' dag.

De koophandel van *Ceylon* is niet zeer uitgebreid: hij heeft zoo wel met de algemeene belemmeringen der koloniën, als met die, welke hetzelfde in het bijzonder eigen zijn, te kampen:—namelijk het gemis van goede wegen. De uitvoer naar *Europa* bestaat in kaneel, peper, koffij, olie van kokosnooten, potlood, touwwerk, arak, cardamum, olifantstanden, hertshorenen, schildpad, (deze komt meerendeels van de *Maldivische eilanden*,) ebbenhout, satijnhout enz. waarvoor men allerlei Europesche manufacturen wederkrijgt. De uitvoer naar de Britsche koloniën bestaat in arak, koffij, arek-noten, vischlijm enz. waarvoor in ruiling rijst, tarw, laken, zijde, suiker, specerijen en droogerijen worden uitgevoerd. Er wordt ook zoowel te land als te water, tusschen de verschillende districten of

provincien een vrij levendige binnenlandsche handel gedreven. (*)

De volgende tabel toont het getal aan der koopvaardij-schepen, die gedurende het jaar 1834 in de verschillende havens van *Ceylon* geankerd hebben gelegen. Het grootste gedeelte dergenen, die *Colombo* binnenliepen, kwam van de westkust van de *Kaap de Goede Hoop*: al die, welke de andere havens aandeden, kwamen van derzelve oostkust.

Natiën.	Schepen.	Brikken.	Havens.
Engelsche	34	5)	. . . <i>Colombo.</i>
Fransche	4	0)	
Amerikaansche.	1	0)	
Engelsche	11	5)	. . . <i>Gale.</i>
Portugesche	0	1)	
Engelsche	2	2	<i>Trincomale.</i>
Engelsche	8	0	<i>Kaap Pedro.</i> (+)
Engelsche	5	2	<i>Tondemar.</i> (§)
Engelsche	5	1	<i>Hambantott.</i>
Totaal	<u>70</u>	<u>16</u>	

Het bestuur over *Ceylon* wordt, ingevolge een koloniaal charter van de Britsche kroon, gevoerd door een' Gouverneur, die tevens Generaal en Admiraal is, en een' raad van bijzitters heeft voor de krijgs- en burger-

(*) *De Courantier van Ceylon*, door SIMON CASIE GHITY, *Ceylon* 1835.

(+) Uit deze haven werden in den loop van hetzelfde jaar 115,689 *parrahs* zout naar *Mauritius* en naar *Indië* uitgevoerd.

(§) In 1834 beliep de uitvoer van zout uit deze haven 258,015 *parrahs*.

lijke zaken. De laatste bestaat uit Engelschen en inboorlingen. De regtspleging wordt door een hoog gerechtshof en andere regtbanken uitgevoerd. Het bestuur wordt in zekere mate ondersteund door de bezetting van de 58ste, 61ste, 78ste en 97ste regementen Britsch voetvolk, en van het Britsch-Ceylonsche regiment buksjagers. Op dit oogenblik is er evenwel weinig reden om te vreezen, alzo de omstandigheden van het eiland in een' gerusten en vreedzamen toestand waren.

De inkomsten van deze kolonie zijn in een' beteren toestand, dan die van eenige andere van zijner Majesteits koloniën. Men zal derzelve bronnen ontdekken uit de volgende tabel; en een Amerikaan kan niet in gebreke blijven zich zelve geluk te wenschen, dat het volk der Vereenigde Staten bevrijd is van vele der drukkende belastingen op den handenarbeid, welken wij alhier in kracht zien. Waarlijk men mag, zonder vrees van tegengesproken te worden, beweren, dat de Amerikanen zoo vrij, zoo voorspoedig en zoo gelukkig zijn, als eenig volk op den aardbodem.

Juiste opgave der inkomsten van *Ceylon* in het jaar 1833.

	Ƨ st.	Sch.	Penn.
Kaneel, kaneel- en nagelolie, in <i>Engeland</i> en op <i>Ceylon</i> verkocht. (*).....	165,270	»	6
Zeeregtten, in- en uitgaande regten: uitklaringen enz.....	64,419	12	4
Parelvisscherij (te <i>Candatchy</i>) Monopolie.	25,043	10	
Transportere.....	254,733	2	10

(*) Deze artikelen worden tot gezette prijzen bij het bestuur in betaling van regten aangenomen.

Juiste opgave der inkomsten van *Ceylon*, in het jaar 1833.

		pond. St.	Sch.	Penn.
	Transport.....	254,733	2	10
Land inkomsten.	{ Rijstplantaadjen	32,396	18	7
	{ Fijne graanvelden.....	2993	16	6 $\frac{3}{4}$
	{ Tuinen.....	1103	10	11
	{ Regten op het timmerhout. (*)..	129	15	6 $\frac{1}{2}$
Bruggen en Wegen.	{ Veergelden.....	2249	7	9 $\frac{1}{4}$
	{ Bruggelden.....	2684	8	5 $\frac{1}{4}$
	{ Kanaaltollen.....	79	6	1 $\frac{1}{2}$
	{ Kartollen.....	68	1	4 $\frac{1}{2}$
	{ Sluisgelden.....	7	10	
	Ambtgelden.....	133	8	2
	Arak en toddy. (†).....	31,268	4	0 $\frac{3}{4}$
	Regten op distilleerketels voor arak...	1644	7	9 $\frac{3}{4}$
	Jagtgronden.....	344	10	6
	Maten en gewigten.....	65	2	1 $\frac{1}{2}$
	Verkoopingsregten.....	182	4	9
	Zoutpacht. (een tiende).....	29,044	12	5 $\frac{1}{2}$
	Visscherij. (dito).....	6479	14	7 $\frac{1}{4}$
	Tabak. (dito).....	174	12	3 $\frac{1}{2}$
	Verzachting van regterlijke straf.....	1799	17	9 $\frac{1}{4}$
	Zegels in blanco.....	3121	0	0 $\frac{1}{2}$
	Registratie	10,172	5	6 $\frac{3}{4}$
	Posterijen	1823	8	10 $\frac{1}{2}$
	De Chank-visscherij (eene Monopolie) (§).	13	10	0
	Verkoop der parcloesters te <i>Trincomalee</i> .	2	5	0
	Montant der vaste inkomsten....	382,716	0	3
	Koopbrieven enz.....	4144	9	7 $\frac{1}{4}$
	Intressen op verloopene renten.....	757	14	9
	De Bcleenbank.....	474	4	7 $\frac{1}{4}$
	Zwarte peper.....	7130	17	0
	Transportere.....	12,507	5	11 $\frac{3}{4}$

(*) Naderhand afgeschaff.

(†) Geestrijke drank uit de kokosnoot bereid.

(§) Van de schubben der chanks worden armbanden en andere sieraden vervaardigd, welke de vrouwen bijkans overal in *Indië* dragen.

Juiste opgave der inkomsten van *Ceylon*, in het jaar 1833.

	pond. St.	Sch.	Penn.
Transport.....	12,507	5	11 $\frac{3}{4}$
Kokosolie.....	7893	13	4
Peradenia koffij.....	67	7	9 $\frac{3}{4}$
Kekma olie.....	20	9	0
Het dagblad van <i>Colombo</i>	683	2	6 $\frac{1}{2}$
Huur van landerijen en huizen.....	817	7	3 $\frac{1}{4}$
Vrijgekochte tienden.....	52	9	0 $\frac{1}{4}$
Zifting van het parelzand.....	16	19	0
Arak, omtuiningen en loodsen, verpacht aan de parelvisscherij te <i>Candatchy</i> .	35	5	0
Verpachting van koloniale behoeften...	23,107	7	10 $\frac{1}{2}$
Verkoopng van lands vec... ..	44	9	1 $\frac{3}{4}$
———— buskruid.....	155	3	1 $\frac{1}{2}$
———— rijst en paddij.....	487	12	5 $\frac{1}{4}$
Overschot van onkosten voor het Hos- pitaal.....	100	2	6 $\frac{1}{2}$
Nalatenschap van gestorvene kolonisten zonder wettige erfgenamen.....	24	9	3 $\frac{1}{4}$
Overschot der ontvangst van den vori- gen Intendant van den kaneelbouw, in de schatkist gestort.....	26	13	4
Ontvangst voor het ziften van de kanceel.	74	3	0
Diverse ontvangsten van de schatkist..	137	17	11 $\frac{1}{4}$
Montant der toevallige inkomsten..	47,318	5	2 $\frac{3}{4}$
Verschillende inkomsten.....	2258	16	6 $\frac{3}{4}$
SLOTSOM.			
Verachterde inkomsten van vorige jaren.	5263	4	0 $\frac{1}{4}$
Vaste inkomsten.....	382,716	0	3
Toevallige.....	47,318	5	2 $\frac{3}{4}$
Verschillende inkomsten.....	2258	16	6 $\frac{3}{4}$
	437,556	6	0 $\frac{3}{4}$

Het montant der uitgaven van datzelfde jaar beliep 331,764, en liet bijgevolg een batig saldo van 105,791 pond. Sterl. over.

Van de vroegere geschiedenis van *Ceylon*, alvorens hetzelfde in 1505 door de Portugezen ontdekt werd,

wist men weinig, voordat de heer G. TURNOUR, burgerlijk ambtenaar op *Ceylon*, met de taal der Palis bekend geraakte en een handschrift vertaalde, 't welk op de bladen van den talipootboom geschreven, en MAHA WANSE getiteld was. De heer TURNOUR (*) verkreeg een afschrift van dat werk in 1827, en zond bij den uitgever van den *Almanak van Ceylon* een »kort verslag der geschiedenis van *Ceylon*» in, hetwelk eene lijst behelsde van honderd vijf en zestig Cingalesche vorsten, beginnende met WEJAYA, die in 543 voor Chr. geb. den troon beklom, en eindigde met SREE WICKREMA RAAJASINGHA, die in 1798 aan het bestuur kwam. Deze was de laatste koning van *Candy*. In 1815, het zeventiende jaar van zijne regering, werd hij door de Engelschen afgezet en te *Vellore* nabij *Madras* opgesloten, alwaar hij in 1832 gestorven is, een' zoon nalatende, die gedurende zijne gevangenschap geboren werd. Sedert 1815 is het gansche eiland onder het gezag der Britten.

De Weleerw. Dr. LOOR, een Amerikaansche zendeling te *Jaffna*, heeft mede aan den *Almanak van Ceylon* eene vertaling medegedeeld van een uittreksel uit den *Ramayanam*, hetwelk den oorsprong van het eiland verklaart. Dewijl hetzelve beknopt en niet onbelangrijk is, schrijf ik hetzelve hier ten behoeve van den lezer uit.

»Hoort, o Gij magtigen!» sprak de goddelijke bouwmeester tot de drie reuzen, die hem raadpleegden,

(*) De heer T. zal weldra de vruchten van zijn' arbeid en zijn onderzoek in de Palische en Cingalesche talen uitgeven.

welke de geschiktste plaats was om eene vorstelijke stad te bouwen. »Hoort! In vorige tijden ontstond er een hevige twist tusschen de slang met duizend koppen en den God der winden, wie van hen de aanzienlijkste was. Ieder van hen hield hardnekkig staande, dat hij boven den anderen verheven was in magt en aanzien, in eer en in luister. Eindelijk besloten zij aan hunne oneenigheid een einde te maken, door de gronden van hunne aanpraak, in de tegenwoordigheid van al de goden te verklaren.

»Op den tijd voor het geding bepaald; besteede de duizendkoppige slang den berg *Marw*, die één duizend en acht hooge toppen heeft, en bijkans anderhalf miljoen mijlen hoog is. Hij stak zijne duizend koppen op en omsloot met dezelve de talrijke bergtoppen, zoodat dezelve op dat oogenblik geheel onzichtbaar was.

»Aldus zijn standpunt gekozen hebbende, daagde hij zijn' mededinger uit hem vandaar te verjagen. De God der winden, in eene blakende gramschap ontstoken, snelde terstond heen, en met de uiterste inspanning van die krachten, waarmede hij, in het oogenblik van den zondvloed, de rotsen ontwortelde en aan de winden ten prijs gaf, raasde hij vreesselijk en wilde zijn' vijand verslaan; maar de slang bleef onbewegelijk. De God der winden ziende, dat hij overwonnen was, en de schande, welke daaruit over hem komen moest, niet kunnende dulden, wong zich in vele bogten in elkander en sloop heen, zich zelven in eene spelonk van den berg verstekende. Ten gevolge van zijne opsluiting, werden de schepselen van de lucht en van de aarde, zoowel de Goden als de menschen, van wind beroofd

zijnde, flauw en bezwijmden; zij droogden uit, versmolten en verbrandden, even als wassen beelden voor een' oven. In dat oogenblik van algemeene jammer en verslagenheid, begaven zich de Goden, halve Goden en wijzen in optogt naar den voet van den berg, bogen zich voor de duizendkoppige slang neder, en spraken haar aldus aan: Zijt gij niet de beschermer van het heelal? kan wel iemand in wijsheid, magt en luister bij u vergeleken worden? Heb medelijden met alle schepselen en red hen uit hunne tegenwoordige benaauwdheid."

»De slang aldus geëerd en daardoor tevreden gesteld zijnde, stak een' van hare koppen een weinig op, om op haar gemak de voor haar verootmoedigde menigte te beschouwen. Op dat oogenblik zeide de God der winden, die, nog blakende van wraaklust, op de gelegenheid loerde, bij zich zelve — »nu is het mijne beurt" — en sneller dan de bliksem, kwam hij de plaats, alwaar hij verborgen lag, uitstormen, en wel met zulk een geweld, dat hij drie van de bergtoppen losrukte en dezelve door de ruimte van de lucht in den zuider of Indischen Oceaen nedersmeet. Die toppen aldus in de zee geslingerd, staken hunne kruinen statig boven dezelve op. »Bouw ons" spraken nu de drie reuzen »boven op deze toppen de vorstelijke stad, welke wij gevraagd hebben." Ten gevolge van dit bevel werd aldaar eene koninklijke stad gesticht, aan welke de naam van *Lanka* of *Ceylon* gegeven werd."

De Portugezen ontdekten het eiland en vestigden er zich in 1505. In 1658 namen de Hollanders het in bezit, en de Staten-Generaal behielden het tot in 1796,

toen het in de handen der Engelschen viel. Van dat tijdstip af tot in 1802 was het onder het bestuur der O. I. Compagnie, waarna het eene kolonie werd van het koninklijk bestuur, zoo als het sedert gebleven is.

Voor den opstand en den oorlog in 1815 maakten de Engelsche bezittingen op *Ceylon* een' gordel rondom het eiland uit, die van zes tot zestig mijlen in de breedte besloeg. De binnenlandsche streken, welke van alle gemeenschap met de zee werden afgesneden, behoorden aan den koning van *Candy*, wiens hoofdstad in het middelpunt van zijne staten was. Zijn dood hebben wij reeds vermeld.

HOOFDSTUK XVIII.

PARELEN EN PARELVISSCHERY VAN CEYLON.

December 1835.

Men vindt in de wateren van *Ceylon* eene groote verscheidenheid van fraaije schelpen, maar de kostbaarste van dezelve te *Trincomalee*; deze worden te *Colombo* te koop aangeboden, in satijnhouten doosjes van verschillende grootte, in vakjes verdeeld en het eene boven het andere opgestapeld. Het meest geachte zeevoortbrengsel evenwel, en hetwelk van alle tijden af door de vorsten, de oosterlingen, en vooral door de vrouwen het meeste gezocht is geworden, is de parel, welke in eene schelp wordt gevonden, die, volgens LAMARK, den naam draagt van *Meleagrina Margaritifera*, en het menigvuldigst wordt aangetroffen in de golf van *Perzië*, aan de kusten van *Ceylon*, de golf van *Mexiko*, de baai van *Panama* en de golf van *Californië*. Volgens de verdeeling der schelpkunde behoort zij tot de *bivalvae*, of zulke, die uit twee halve schelpen, bestaan. De grootte van den pareloester verschilt naar de plaatsen alwaar hij gevonden wordt; want in dezelfde plaats verschillen zij in dat opzigt weinig van elkander: die van *Californië*,

Pamama en *Barhein* in den *Perzischen* zeeboezem, zijn groot in vergelijking van die, welke men op de parelbanken van *Ceylon* aantreft, en welke van twee tot twee en een' halven duim breedte hebben. Die schelpen zijn dun en doorschijnend, van binnen parelachtig, en van buiten ruw, maar de sporen opleverende, dat zij voor andere dieren töt eene verblijfplaats strekken, als b.v. de spons en eenige wormsoorten, die de buitenzijde bedekken of doorboren om er hunne woningen in te bouwen. Die van de *Perzische* golf zijn dikker en hebben tweemaal de opgegevene breedte: zij zijn van buiten ook gladder, met eene groenachtige opperhuid bedekt, en geteekend met donkere strepen van een vierde tot een' halven duim breedte. Die van *Panama* en *Californië*, vooral de laatste, zijn zeer groot; hun binnenste grond is dik, en vormt hetgeen wij gewoon zijn *parelmoer* te noemen. Die schelpen leveren, van *Californië* naar *China* gebragt, een groot voordeel op, alwaar men eene menigte voorwerpen van smaak en sieraad uit dezelve vervaardigt.

De inboorlingen van *Ceylon* gelooven, dat de pareloesters met de regenbuijen uit de wolken vallen, en volgens ARGENSOLA in zijne »Geschiedenis der *Molukken*» zijn zij gewoon in zeker jaargetijde hunne schelpen te openen en met den mond te gapen om het vocht in te nemen, hetwelk tot parelen wordt, waarbij de meerdere of mindere fraaiheid van de parel afhangt van de kleur van het vocht. Is hetzelfde zuiver, dan wordt de parel wit, maar is het troebel, dan brengt het graauwe of anders gekleurde parelen

voort. SARMIENTO beklagde zich dat zij driemaal door de natuur verborgen waren; op den bodem der zee, in de schelp en binnen het dier, hetwelk daarin woont. (*) Nadat de pareloesters uit het ei of uit de kiem zijn gebroken, ziet men dezelve bij gansche trossen boven de zee drijven. Zij zijn dan nog zoo klein, dat een toevallige aanschouwer hen zoude voorbijvaren, denkende dat het eene soort van vischkuit was, zonder te vermoeden dat hij pareloesters ziet. In dien toestand worden zij ten speelbal van de winden en stroomen rondom de kusten van *Ceylon* gevoerd, tot dat zij, grooter en zwaarder geworden, naar den bodem der zee zinken. Aldaar hechten zij zich gewoonlijk aan de koraalbanken, of andere harde voorwerpen. Bij het ophalen van eene houten boei, welke aan een anker had vastgezet, in de haven van *Colombo*, vindt men dezelve bedekt met pareloesters, zoo groot als een' schelling. Men zegt dat de fijnste parel, welke in het bezit is van den Maricair van *Killicarre*, op eene bank nabij *Chilaw* gevonden is, maar het schijnt dat de pareloesters zelden op eenige bank tot volkomenheid geraken, behalve op die van *Arippo*. De koraalbanken aan de kusten van dit eiland, liggen van ééne tot zes of acht mijlen van de kust af, en meerendeels aan het geweld der passaatwinden en stroomen blootgesteld. Die van *Arippo* schijnen daar minder van te lijden te hebben. (†)

(*) *Viage al Estrecho de Magellanos por el Capitan Pedro Sarmiento de Gamboa. En los anos de 1579, y 1580. Madrid 1768.*

(†) *Aanmerkingen over de parelvisscherij, door een' correspondent van het dagblad van Colombo: 10 November 1832.*

Ik heb nabij *Muscat* pareloesters gevonden tweemaal zoo groot als die van *Arippo*. Zij zaten met hunne baarden vast in de spleten der klippen, welke bij het afloopen van het water zichtbaar werden: terwijl de kleine, geheel aan den benedenkant van de klippen, drie of vier voeten diep onder water vastzaten. Ik keerde er verscheiden van om. Zij waren vermengd met andere schelpen en sponzen, ja sommige zelfs geheel en al van dezelve bedekt. Men konde het denkbeeld niet van zich af zetten, dat de jonge oesters zich dusdanige schuilplaatsen hadden verkozen, om beveiligd te zijn tegen den aanval van grootere en vluggere dieren. Doch hun aantal was gering, in vergelijking van de duizenden, die van de zoogenoemde parelbanken worden opgevischt.

»De drie laatste visscherijen op de banken van *Arippo* hebben plaats gehad in eene waterdiepte van vijf en een' halven tot zeven vademen. Men was ten westen en ten zuidwesten gedekt door eene rij zanden en koraal-banken, die zich van de noordelijke punt af van een eiland, *Caredivan* geheeten, uitstrekten. Van uit zee over deze rij komende boven $2\frac{3}{4}$ of 3 vademen water, vindt men er weldra zeven in de onmiddelijke nabijheid der oesterbanken. Behalve deze bescherming tegen het geweld van den zuidwestpassaat, zijn de koraalbanken ten noorden van de parelbanken op vele plaatsen gelijk met de oppervlakte van de zee, en kunnen dus als een wezenlijke voormuur dienen voor de oesters tegen den zuidwestpassaat.

»Aldus liggen dan de oesters veilig in diep water te rusten, aan hunne huizen van koraal vastgehecht, tot

dat de ouderdom de vezelen van hunnen baard heeft verzwakt, wanneer de meeste, van het koraal los geraakte, in volkomen goeden toestand op den zandigen bodem, nabij de koraalklippen gevonden worden. Twee derde gedeelten van de oesters, bij de laatste visscherij gevangen, waren van zulk een' zandigen bodem afkomstig.

Een der behendigste parelduikers, die ik heb aangetroffen, schat den levenstijd der oesters op zes en een half jaar: dan vallen zij van de klippen af. Hij gelooft niet dat zij naar willekeur van dezelve los kunnen geraken; maar dat zij, eenmaal van dezelve bevrijd zijnde, het vermogen hebben van zich naar een' zandigen bodem heen te bewegen. Toen ik voor het eerst peilde boven de rotsbank van *Caredivan*, stond ik versteld over derzelve belangrijkheid, als den weg wijzende naar de beste oesterbanken, en het bevreemdde mij, dat ik nooit van dezelve had hooren spreken. Ik deed er onderzoek naar, en vernam na verloop van eenigen tijd, dat de inboorlingen van dat gedeelte der landstreek eene verwarde overlevering bezitten van eene magtige koningin, welke te *Kodremalle* zoude gewoond hebben; en dat de dooden uit de stad op een eiland werden nedergezet, hetwelk thans verdwenen is. Ik voor mij geloof dat de rotsbank uit koraal en zand is voortgekomen.

»Voordat de baardvezelen breken en de oesters zich laten vallen, zitten zij in talrijke hoopen en trossen aan elkander. Een duiker, die mij wilde beschrijven hoe dik zij aan de bank zaten, plaatste zijne hand onder zijne kin. Een andere parelvisscher

schatte de diepte der banken zelden boven de achttien duimen en beweerde, dat de groote klippen op den bodem met oesters begroeid zijnde, welligt voor oesterbanken gehouden zijn.

»Men zegt, dat de pareloesters in zeven jaren hun' vollen wasdom bereiken en dan weldra sterven. Ik heb hooren spreken van eene poging om de pareloesters, even gelijk men in *Europa* met de gewone oesters doet, naar een' beteren en vetteren grond te verplaatsen; doch dat dezelve mislukt is. Ik heb eens getracht eenige levende oesters over zee van *Arippo* naar *Colombo* te brengen, gaf hun gestadig frisch water, maar na verloop van een paar dagen waren zij dood.

»Lieden, die gewoon zijn een' pareloester als een schat aan te merken, zullen versteld staan, wanneer zij hooren, dat men er te *Arippo*, gedurende de vischerij, een schepel vol van koopen kan voor een' veel minderen prijs, dan men te *Faversham* of *Colchester* voor een schepel oesters besteden moet.

»De beste parelen worden meestal in het vleezigste gedeelte van den oester gevonden, maar men vindt er in al de gedeelten van den visch, en zelfs aan de schelp. Ik weet een voorbeeld van zes en zeventig parelen van verschillende grootte, alle uit één' oester gehaald. Het is in geenen deele zeker, dat elke oester parelen heeft: men vindt dezelve zelden in die, welke als de fijnste om te eten beschouwd worden. Dit schijnt de meening te bevestigen, dat de parelen voortkomen uit eene ziekte van den visch, en daarom worden ook de pareloesters zelden gegeten, dewijl men die voor ongezond houdt. Wanneer eene parel

in tweeën gesneden wordt zal men zien, dat zij uit verscheidene lagen of schillen bestaat, gelijk aan die van den uije, en er is geen twijfel aan, of zij wordt voortgebracht uit de losgeraakte deelen van de schelp.”

In dit gevoelen, dat de parelen uit losgeraakte deelen van de schelp zouden bestaan dwaalt de schrijver van het »dagblad van *Colombo*:” maar om dit onderwerp wel te doorgronden, zal het noodig zijn een paar woorden over den groei en het samenstel der schelpen in het algemeen te spreken.

Men behoort in het oog te houden, dat de schelpen de harde schilden of woningen zijn van eene soort van dieren, wier bewerktuiging, hoezeer volmaakt berekend voor het doel, waartoe zij bestemd zijn, evenwel van een' zeer lagen graad is. Die dieren zijn toegerust met spieren, om zich te bewegen: met andere werktuigen. om zich te voeden en de spijs te kunnen verteren, en wederom met andere, dienende tot den omloop van een vocht, hetwelk, uit aanmerking van zekere bedoelingen, welke men er aan moet toekennen, bloed zoude mogen genoemd worden. Sommige bezitten, behalve het zintuig van het gevoel, dat van het gezigt, van het gehoor, van den reuk, en van den smaak. Doch ook in het allergeeringste dierlijke samenstel wordt de grond gevonden voor eene bewerktuiging, dienende tot die lichamelijke werking, welke »afscheiding” genoemd wordt, en welke tot instandhouding van het dierlijk aanzijn volstrekt noodzakelijk is.

Door de uitdrukking van »afscheiding” bedoelt men de werking van eenige klier in het voortbrengen van haar eigenaardig vocht, hetwelk ook deszelfs afschei-

ding genoemd wordt: en die afscheiding blijft altijd dezelfde uit dezelfde klier, zoo lang zij regelmatig werkt: b. v. de lever scheidt gal af, de traanklier tranen, en de speekselklier het speeksel: de werking van de eene klier wordt nimmer door de andere volbragt.

De meeste schelpdieren worden voortgebracht uit eijertjes, die het kleine dier reeds in zijne schelp bevatten, welke dan zeer teeder is en ter naauwernood ruim genoeg, om het nieuwe schepsel te kunnen huisvesten. Naarmate het opgroeit, verruimt de natuur deszelfs woonplaats door eene afscheiding van schelpachtige zelfstandigheid, welke door de huid plaats heeft, en deszelfs verblijf wijder en grooter maakt, totdat de oester haren vollen wasdom bereikt heeft, wanneer die werking ophoudt, tenzij dezelve door bijkomende omstandigheden bevorderd worde. Wanneer de schelpstof het eerst uit de klier in de parelachtige schelpen afgescheiden wordt, is dezelve over het algemeen van eene blaauwachtig witte kleur en dikker dan melk: maar binnen korten tijd verdwijnt het vocht langzamerhand en laat een hard maar fijn bekleedsel achter, hetwelk zoo dicht in elkander zit, dat het moeilijk valt te ontdekken, waar de zamenvoeging van de nieuwe met de oude schelpstof heeft plaats gevonden. Het is waarschijnlijk, dat na den vollen wasdom van de oester, die werking op bepaalde tijden bespeurd wordt, mogelijk wel in den tijd der voortteeling. Bij de gewone oester merkt men dezelve, in de Vereenigde Staten, tweemaal 's jaars op, in de lente en in den herfst; wanneer men zegt, dat de oester in hare melk ligt. Ten

gevolge van eene of andere ontijdige vertraging in de afscheiding, merkt men somtijds bij eenige soorten onregelmatigheden in den vorm der schelpen op. Door dezelfde werking, welke de schelp voortbrengt en haren omvang vergroot, naarmate de behoefte van het dier, hetwelk haar bewoont, zulks vordert, wordt ook zoowel de ruwe buitenzijde als het fraaije parelmoer van de parel-en andere soorten van schelpen voortgebracht: de omvang en de dikte van de schelp hangt daarbij geheel en al van de grootte en de meerdere of mindere kracht der afscheidingswerktuigen af. Wanneer bij de grootere soorten van dieren eenig been gebroken, of eenig teerder deel gekwetst is geworden, doet de natuur terstond eene poging, en het gelukt haar menigwerf het kwaad te herstellen: ditzelfde gaat door bij de kleine diertjes, van welke wij hier spreken: want zoo dikwijls eene schelp, hetzij door breken of door boren, geschonden is, levert haar bewoner terstond de stoffe op, om de schade te herstellen. Ik heb verscheiden groote mosselen van *Acapulco* in mijn bezit, die aan derzelve buitenzijde door eene soort van borend dier, gelijk aan den dadelvisch van de *Middellandsche zee*, beschadigd zijn, en inderdaad geheel en al doorboord zouden zijn geworden, ten zij de mossel zich tegen den aanval van haren vijand had weten te verdedigen, door een' schelpachtigen muur, dien zij binnen in zijne woonplaats had weten op te werpen.

Die schelpstof is zaméngesteld uit dierlijke en delfstoffelijke zelfstandigheden, en naarmate eene van die twee de meerderheid heeft, is de schelp ook harder of brozer. De soorten, welke over het algemeen de

meeste dierlijke stoffe bevatten, zijn waarschijnlijk die, welker zamenstelling vezelachtig en parelachtig zijn. Volgens den heer HATCHETT, bestaan dezelve uit kalkstoffs met eene soort van eiwit. Het parelmoer bevat 66 ten 100 van de eerste en 34 ten 100 van de laatste stoffs. (*)

Met deze daadzaken voor ons, is het waarschijnlijk, dat de parelen in plaats van het gewrocht eener ziekte te zijn, door zulk eene afscheidingswerking worden voortgebracht; maar dat het dier tot eene overvloedige afscheiding door eenige ziekte genoodzaakt wordt, schijnt vrij algemeen aangenomen, en de heer BLAINVILLE zegt ons, dat de heer BOURNON stellig gelooft, dat er in elke parel een andersoortig ligchaam moet gevonden worden. Indien dit waar is, is ook al de zwaarigheid, om den oorsprong van de parel na te gaan, opgeheven. Wij weten, dat, wanneer er bij toeval vreemdsoortige lichamen in het menschelijk ligchaam zijn ingedrongen en niet weder daaruit gehaald, dezelve, in vele gevallen, spoedig in een bekleedsel van een' vezelachtigen aard ingewikkeld zitten, hetgeen de omringende deelen beveiligt tegen de ontsteking, welke er anders uit zoude ontstaan. Op die wijze kan dikwijls een geweerkogel jaren lang in het ligchaam blijven zitten, zonder veel ongemak te veroorzaken, en zoo is het ook met het vreemdsoortige ligchaam gesteld, hetwelk de kern van den steen in de blaas uitmaakt. Indien dit nu eene algemeene wet voor alle dierlijke

(*) *Manuel de Malakologie et de Conchyliologie par H. M. DUGROTAY DE BLAINVILLE. Paris 1825.*

ligchamen is, kunnen wij zeer ligt begrijpen, dat een zandkorrel, die van de bank af in de oesterschelp geraakt is, het dier konde dwingen, om zich van den last van zulk een' indringenden vijand te bevrijden door hem in eene parelachtige zelfstandigheid in te wikkelen, en alzoo de parel voort te brengen, welker gedaante kan afhangen van die der kern, welke tot die werking aanleiding gaf.

Men heeft reeds voor lang opgemerkt, dat de zelfstandigheid, waaruit de parel bestaat, geheel en al overeenkomt met die, welke de strepen uitmaakt op de binnenzijde van vele *univalves*, en van zekere soorten van *bivalves*. Men heeft ook gezien, dat zij kan voortgebracht worden door eene soort van uitstorting van die stoffe, welke eene meer of minder regelmatige gedaante aanneemt, en men heeft zelfs voorondersteld, dat het dier tot dezelve genoodzaakt kan worden, door het doorboren van de buitenzijde der schelp: want dat het in zulk een geval gedwongen wordt, om die opening te digten, door de parestof op die plek op een te hoopen. Hiervan is inderdaad door LINNAEUS eene proeve genomen op de *Unios*, eene soort van rivieroester in *Zweden*, zoodat hij op die wijze eene soort van kunstparelvorming schiep: maar, behalve dat deze soort van parelen zelden groot en regelmatig van gedaante is, en dat zij alle iets meer of minder het merk dragen van het steeltje, waaraan zij vastgezeten hebben, schijnt het, dat zij in het dier zelf, en wel aan deszelfs huid of *pallium* ontstaan, en dat de schoonste en grootste parelen van *Indië* zulk een' oorsprong hebben. Om

die reden zijn LAMARK en BLAINVILLE beide van oordeel, dat de parel het gevolg eener ziekte is; maar ik kan mij bezwaarlijk zulk een gebrek in de werken des »Goddelijken Scheppers» voorstellen, als dat van eene klasse van dieren in een' toestand van ziekte voort te brengen: en dit zoude men toch moeten aannemen; alzoo er zeer weinig pareloesters gevonden worden, bij welke men niet eenige buitengewone parelachtige zelfstandigheid aantreft. Uit de proeve van den grooten Zweedschen natuuronderzoeker kunnen wij de gevolgtrekking opmaken, dat eene van buiten komende verwonding genoegzaam is, om de afscheiding der parelstoffe in buitengewone hoeveelheid, of met andere woorden, eene ziekte van de oester te veroorzaken, welke op de wording van de parel uitloopt.

De parelbanken van *Ceylon*, die sedert jaren lang vermaard zijn, liggen in de golf van *Manaar*, tusschen de noord-west kust van het eiland, en die van het Schiereiland van *Indië*, niet ver van *Arippo*. De visscherij is eene monopolie van het bestuur, en op zeer billijke en staatkundige beginselen rustende, is zij ook de eenigste monopolie, welke ik ken, waartegen ik geene bezwaren heb in te brengen. De visscherij wordt voor rekening van het bestuur gedreven. De oesters worden bij partijen van duizend op de plaats zelve aan den hoogsten bieder verkocht. Alzoo men geenerlei zekerheid heeft ten aanzien van de waarde of het getal der parelen, welke zoodanige partij oesters bevatten kan, moet de parelvisscherij wel juist om de onzekere kans, welke met die van het spel gelijk staat, eene groote menigte van speculanten uitlokken.

In de maand November, tegen het einde van den zuid-west, en het begin van den noord-oostpassaat, wanneer er geen wind is, worden de parelbanken onderzocht door den gaarder van *Manaar*, die ook de superintendent van de visscherij is. Hij neemt bij die gelegenheid een' opzigter, benevens een' tolk mede.

»De vaartuigen tot die inspectiereis gebruikt (*) zijn een wachtschip van het Gouvernement, twee zeilbooten van het departement des havenmeesters te *Colombo*, en omtrent acht inlandsche visschersbooten van *Manaar* en *Jaffna*. Bij deze gelegenheid neemt elke der booten een' duikersteen en twee duikers mede. Vijf of zes inlandsche opzigters *Adapanaars* genoemd, vergezellen hen en gaan in de booten mede, om toe te zien, dat de duikers hun' pligt betrachten, en zij teekenen de berigten op, welke de duikers van tijd tot tijd aan den Superintendent komen brengen.

»Dan worden er monsters van de oesters genomen en naar *Colombo* opgezonden, te gelijk met een verslag van den toestand der banken, door den Superintendent opgemaakt. Van deze monsters hangt het besluit des bestuurs, ten aanzien van de visscherij in de eerstkomende maand Maart af.

»Sedert de visscherij van het jaar 1814, waren er zoo veel jaren verlopen, zonder dat eenige derzelve gunstige uitkomsten had opgeleverd, dat er verschillende gissingen gemaakt werden, met betrekking tot de vermoedelijke oorzaken van zulk eene verminde-

(*) Een Correspondent van het Dagblad van Colombo.

ring. Sommige waren van oordeel, dat de geweldige winden en stroomen de oesters onder het zand bedolven, of dezelve geheel en al weg spoelden; andere meenden dat de Adapanaars of andere bedienden tot het onderzoek gebezigd, valsche berigten inzonden, en dat de banken door de booten van de tegenoverliggende kust geplunderd werden. Men zeide ook, dat de voorgaande visscherijen zoo ver gedreven waren geworden, dat zij de oesterbanken benadeeld hadden. De inboorlingen schreven het toe aan verschillende soorten van vernielende visschen, alsmede aan gebrek van regen, welken zij allernoodzakelijkst achten voor den vollen wasdom van de oester.

»Om het bestelen voor te komen, is er een vaartuig van het gouvernement bij de banken gestationneerd gebleven, gedurende het jaargetijde, waarin de booten dezelve kunnen bezoeken. Om zich van de echtheid der berigten te verzekeren, heeft men van duikerklokken gebruik gemaakt, ten einde de Europeanen in staat te stellen, om daarmede de berigten te verifiëren.

»Zonder dat ik het wagen durf, het algemeen aangenomen gevoelen tegen te spreken, dat het mislukken der parelvisscherij, gedurende zoo vele jaren, aan de werking der winden en stroomen behoort toegeschreven te worden, kan ik het evenwel ook nog niet van mij zelve verkrijgen, hetzelfde te omhelzen. Te veel vertrouwen op de Adapanaars heeft insgelijks tot verkeerde opvatting aanleiding gegeven. Zij zijn niet in staat om hunne eigene booten te besturen.

»Die zielskracht, welke onze eigene zeelieden ken-

merkt, wordt nergens tusschen de keerkringen gevonden, en kan niet verwacht worden bij de Adapanaars; maar zoo veel verwachtte ik toch van hen, dat zij de gewone visscherlieden van dat land zouden overtreffen. Zij kunnen met het kompas te werk gaan, en kennen de vaste vaart, reeds door hunne voorvaders gekend, van *Arippo* af naar de verschillende parelbanken. Zij zijn te gebruiken tot het daarstellen van de gemeenschap tusschen de duikers en de opzigters over de visscherij; ziedaar ook alles. Waarlijk de parelvisschers van onze dagen en hunne hulpmiddelen voor de visscherij, zijn weinig beter, dan die van de dagen, waarin de oorsieraden van *Cleopatra* te *Condatchy* op het drooge werden gehaald.

»De parelbanken van *Arippo* en *Condatchy*, liggen op een' aanmerkelijken afstand van de kust af, welke zeer laag is, en waar men geene voorwerpen vindt, die eenigzins geschikt zijn om tot verkenningsteekenen te dienen. De banken zijn zeer uitgestrekt, maar op verre na zoo uitgestrekt niet als men wel gemeend heeft, en niets is gemakkelijker, dan de eene voor de andere te nemen. Dit is in het bijzonder het geval met de Adapanaars, die op zijn best weten, welken koers zij houden.

»Ik heb gehoord, dat er dikwijls monsters van oesters weggehaald zijn van banken, welke in het jaar te voren geïnspecteerd waren, en dat men de oesters in plaats van beter, jonger bevond. Dit bewijst, durf ik zeggen, dat, hoewel er geene zwarigheid bestaat, om eene groote menigte van oesters op de banken te vinden, het evenwel groote moeite kost, om voor een'

tweeden keer dezelfde plek weder te treffen, en dat er de grootste oplettendheid en voorzorg toe vereischt worden, om de plekken en lagen van de bank, van waar men de monsters heeft gehaald, wel aan te duiden: iets hetgeen men niet enkel en alleen door het kompas en door de peilingen, of zelfs door sterrekundige waarnemingen kan bereiken, maar hetwelk eene groote bekwaamheid en ondervinding, gepaard met wakkerheid, vereischt. Die noodzakelijke eigenschappen zullen den voorspoedigen uitslag der visscherij bevorderen, en een gestadig vermeerderd beloop van inkomsten zal het gevolg daarvan zijn.”

Wanneer de inspectie der banken een' voldoende uitslag oplevert, wordt er eene bekendmaking van den volgenden inhoud uitgevaardigd.

PARELVISSCHERIJ.

»Hierbij wordt ter algemeene kennis gebracht, dat er op of omtrent den 8sten Maart te *Arippa*, op het eiland *Ceylon*, eene parelvisserij zal plaats hebben, en dat daartoe de volgende banken zijn uitgekozen:

»Het Noordelijk gedeelte van de *Chivelpaar*, honderd booten, drie dagen lang.

»Het zuidelijk gedeelte van de *Chivelpaar*, honderd booten, vier dagen lang.

»De *Modorogamma* bank van de *Chivelpaar*, honderd booten, tien dagen lang.

»Aan alle zoodanige eigenaars van booten, of aan de duikers, die bij de voornoemde visscherij verlangen gebezigd te worden, geschiedt derhalve de waarschuwing, dat zij zich vóór, of uiterlijk op den 20sten Februarij te *Arippa* behooren te bevinden.

»Het aantal der booten, welke men zal behoeven, is honderd, voor zeventien dagen lang.

»De visscherij zal voor rekening des Bestuurs gehouden, en de oesters verkocht worden, in zoodanige partijen, als men zal noodig oordeelen.

»De schikkingen voor de visscherij zullen dezelfde zijn, als gewoonlijk bij die gelegenheid plaats grijpen.

»De betaling zal behooren te geschieden in baar geld, op *Ceylon* gangbaar, of in zoodanige munt en tot die waarde van dezelve, als bepaald is geworden bij de kennisgeving des Bestuurs, in dato 11 Dec. 1833.

»Wisselbrieven op de Agenten van het Bestuur, op tien dagen zigt, zullen insgelijks worden aangenomen, op vertoon van credietbrieven, die de geldigheid van dusdanige wissels op de Agenten zullen bewijzen.

»Ten gemakke van de koopers, hebben de Schatmeesters te *Colombo* en de Agenten des Bestuurs den last ontvangen, om gelden à *deposito* te ontvangen van dezulken, die verlangen mogten koopers te worden, en de kwitantiën van den Schatmeester en van de Agenten, zullen in betaling worden aangenomen voor de sommen, welke men aan de visscherij schuldig is geworden.

»Er bestaat reden om te verwachten, dat de visscherij eenigen tijd langer zal worden voortgezet, dan hierboven bepaald is.

Op last van Zijne Exellentie den Gouverneur,

P. ANSTRUTHER,

Secretaris der Kolonie.

Van de Koloniale Secretarij
te *Colombo*, 4 December 1835.

Daarop volgt eene wijdloopige tabellarische opgave van den toestand der banken, en van de waarde der opgevischte oesters. Van de eerstgenoemde bank werden er 5,296 opgevischt, en de parelen daarvan gewonnen, op eene gemiddelde prijsberekening van de 1000 stuks, werden er op eene waarde van 28 ropyen geschat. Van de tweede bank kwamen 5,507 oesters, waarvan de gemiddelde waarde 18 ropyen bedroeg: van de derde bank gaven 4928 oesters de gemiddelde waarde van 1000 parelen aan. De monsters der parelen worden aan het kantoor van de koloniale secretarij ingezonden.

Onder zoodanige schikkingen bragt de visscherij van 1833 een gewin op van $25,043\frac{1}{2}$ @. Sterl., van het drievierde gedeelte der gevischte pareloesters: het laatste vierde gedeelte blijft, naar het aangenomen gebruik, de eigendom der duikers. Men berekent dat elke bank in de zeven jaren twintig dagen lang deugdelijk is; en het juiste beloop van de jaarlijksche inkomsten der parelvisscherij wordt op 14000 @. Sterl. geschat. Bij de visscherij van 1833 zijn 1250 duikers in het werk gesteld. Van dat getal waren er 1100 van de Indische kust, en slechts 150 van *Ceylon*.

Niettegenstaande de zedekundige beteekenis der aardige vertelling welke »Het vertelsel van de kaneel en de parelen» (*) ten titel voert, en in weerwil van de averegtsche beredeneringen in dezelfde vervat, welke op valsche berigten steunen, is het zeer duidelijk, dat, zonder de tegenwoordige of eene dergelijke

(*) Miss HARRIET MARTINEAU.

inrigting op de parelvisscherij, dezelve weldra nutteloos zoude worden; de lagen en de banken zouden vernield worden; en de oester zelf zoude weldra uit de wateren van *Ceylon* verdwijnen: die monopolie aldus af te schaffen zoude even zoo goed zijn, als de hen te dooden, welke dagelijks een gouden ei legde.

»De booten, welke tot de parelvisscherij gebruikt worden, houden van 8 tot 15 tonnen maat; derzelver voor- en achtersteven zijn nagenoeg gelijk, maar de achtersteven is toch iets meer gebogen. Eene boot, die op het verdek veertig voeten lengte houdt, zal op den bodem geene 28 voeten beslaan, en eene kiel hebben zij in het geheel niet. De bodem is rond en de breedte van de boot neemt dus toe tot boven aan de boorden toe. Zij zijn voorzien van een' ruwen hooggen mast, en voeren een zeil van zeer ligt doek aan een touw vastgemaakt, zoodat de wind het sterk kan uitzetten, en men er niet dan met de hoogste voorzigtigheid mede behoort om te gaan.

»Zulk eene takelaadje stelt haar aan veelvuldige onheilen bloot. Zij worden alsdan geholpen door de booten van den havenmeester, en naar het strand geboegseerd.

»Met een' gunstigen wind maken zij goed zeil, maar bij den wind, of in den wind gaat het slecht. Zij steken te middernacht, met den landwind van de kust af, om naar de banken te gaan, welke op een' afstand van negen tot twaalf mijlen van dezelve af liggen. Dan worden zij door de booten van de Adapanaars naar de wachtschepen van het bestuur gevoerd, die dicht bij de banken geankerd liggen, met aangesto-

kene lantaarns, om aan de booten haren koers aan te wijzen.

»Indien zij voor het daglicht de banken bereiken, laten zij hare ankers vallen dicht bij het gouvernementsvaartuig, totdat de Inspecteur te half zes ure de seinvlag ophijscht van met het duiken te beginnen. Wanneer het weder zich vast ten goede gezet heeft, begint de landwind met het opgaan der zon op te houden; tusschen 9 en 10 wordt het geheel stil en te twaalf ure (wanneer een kanonschot van het gouvernementsschip het teeken geeft om met het duiken op te houden) is een liefelijk zeewindje opgekomen, waarmee de booten het op het land kunnen aanzetten.

»Wanneer de land- en zeewinden elkander niet op de gezette tijden vervangen, hetgeen dikwijls het geval is, moeten zij hare riemen gebruiken, welke uit lange stokken bestaan, met een ovaal stuk van eene plank aan het eene einde vastgesjord. Soms wordt de visscherij afgebroken tot aan de wederkomst van een gunstig weder, met land- en zeewinden.

»De equipage van zulk eene boot bestaat uit een »tindal” of stuurman, tien duikers, en dertien andere manschappen, die het vaartuig besturen, en de duikers onder hun werk ten dienste staan. Elke boot heeft vijf duikersteen en aan boord (de tien duikers vervangen elkander bij beurten): er zijn altijd, gedurende den tijd van de visscherij, vijf duikers aan het werk.

»De zwaarte dier duikersteen verschilt van 15 tot 25 ponden, naar gelang van de gestalte des duikers. Sommige forsche mannen achten het noodig van vier tot acht ponden steen in een’ gordel om hun middel

te hebben, om in staat te zijn van op den bodem der zee hun net met oesters te vullen. De gedaante van een' duikersteen gelijk naar die van een' pijnappel. Hij hangt aan een dubbel touw.

»Het net is van Coïrgaren, achttien duimen diep, en vastgemaakt aan een' hoepel van achttien duimen wijdte, die losjes aan een enkel touw hangt. Wanneer de duiker zich aan zijn werk gaat begeven, begint hij met al zijne kleederen uit te trekken, op een' enkelen lap katoen na. Zoodra hij zijn gebed heeft gedaan, springt hij in zee en zwemt naar zijn' duikersteen, dien zijne oppassers over het boord van de boot hebben gehangen. Hij plaatst zijn' rechter voet, of de teenen van denzelfven, tusschen de twee touwen van den duikersteen, waarvan de bogt om een' buiten het boord van de boot vooruitstekenden stok geslagen zijn. Door zijne handen op verschillende hoogte aan het touw te slaan, wordt hij in staat gesteld om zich zelve en den steen te ondersteunen, en dezen naar gelang van noodzakelijkheid te doen rijzen of zakken, terwijl hij op deszelfs oppervlakte staat: vervolgens zet hij zijn' linker voet aan den hoepel van het net en drukt hetzelfde tegen den duikersteen, het touw in zijne hand houdende. De oppassers dragen zorg, dat de touwen in behoorlijken staat zijn, om van de boot af gevierd te kunnen worden.

»De duiker, aldus gereed zijnde, haalt nog eens regt frisch adem, sluit zijne neusgaten tusschen den duim en den vinger, laat de bogt van den duikersteen los, het touw van denzelfven over den stok heen schieten, en daalt zoo spoedig als de steen zinkt, mede naar beneden.

»Wanneer hij den bodem heeft bereikt, laat hij den steen los, (die door zijne oppassers, gereed om hen andermaal neder te laten, wordt opgehaald) klemt zich aan den grond vast en begint zijn net te vullen. Om daartoe te geraken moet hij somtijds een' afstand van 8 of 10 vademmen overkruipen en eene minuut lang onder water blijven. Wanneer hij weder naar boven wil gaan, schudt hij zijn touw van het net, hetgeen de oppassers terstond bespeuren, die dan zoo schielijk als zij kunnen, hem beginnen naar boven te trekken. De duiker houdt het net vast, totdat het zoo ver van den grond af is geraakt, dat het geen gevaar meer loopt van overzijde te vallen, en begint dan zich zelve bij het touw naar boven te hijschen, hetwelk de oppassers insgelijks naar boven trekken. Wanneer zijn ligchaam op die manier eene vaart naar boven heeft gekregen, laat hij het touw los, zet zijne handen in zijne zijden, klimt spoedig naar de oppervlakte van de zee, zwemt naar zijn' duikersteen, en binnen den tijd, waarin zij de vracht van zijn net in de boot ontladen hebben, is hij gereed om de reis andermaal te doen. Een duiker kan in een' dag van 1000 tot 4000 oesters ophalen. Zij blijven zelden langer dan eene minuut onder water: gewoonlijk is die tijd van 53 tot 57 seconden, maar wanneer hij verzocht wordt zoo lang te blijven als hij kan, heb ik er van 84 tot 87 seconden toe onder water zien blijven. Zij worden gewaarschuwd naar boven te gaan door een gesuis in hunne ooren, en ten laatste door een gevoel, gelijk aan dat van den hik.

»Verscheiden duikers willen zich niet naar beneden

wagen, voordat de haaijenbezweerder aan de oesterbank is geweest en de kaken der haaijen gesloten heeft. Sommige van hen zijn van een geschreven talisman van den priester voorzien, dien zij, in een' van olie doortrokken lap ingewikkeld, tegen het water beveiligen, en aan hun lijf medenemen. Andere, die Roomsch-Katholijken zijn, schijnen tevreden met eene verzekering van hun' priester, dat hij om bescherming voor hen gebeden heeft: maar ik heb toch vernomen dat zij het allen voor een geluk rekenen, de belangstelling van den haaijenbezweerder te kunnen wekken.

»Die man wordt door het Gouvernement betaald, en geniet daarenboven eene toelage van tien oesters van elke boot, dagelijks, zoolang als de visscherij duurt.

»Gedurende mijn eerste bezoek van de parelbanken vertelde mij de haaijenbezweerder, dat hij dat vermogen van zijn' vader had overgeërfd, en dat hetzelfde altijd een geheim was geweest, hetwelk onder zijne familie berustte: dat het daarom ten uiterste gevaarlijk zoude zijn in dat opzigt op iemand anders te vertrouwen. Hij gaf mij insgelijks te verstaan, dat al maakte hij mij ook met dat geheim bekend, hetzelfde in mijn bezit van geene kracht zoude zijn. Ik verzocht hem toen een haai op zijde van ons schip te doen verschijnen, waarop hij mij ten antwoord gaf, dat hij zulks wel konde doen, maar dat het zoude strijden met zijn' pligt, die hem niet oplegde de haaijen te doen verschijnen, maar wel ze te doen verdwijnen. Bij andere gelegenheden herhaalde ik mijn verzoek, maar altijd vruchteloos.

»Gedurende de weinige dagen, waarin wij bezig waren den grond voor de visscherij van laatstleden

Maart te onderzoeken, kreeg men een' haai te zien, hetgeen mij berigt werd. Ik liet terstond den haaijenbezweerder komen, en verzocht hem mij te willen zeggen, waarom hij een' haai toeliet te verschijnen op een oogenblik, wanneer de minste ongerustheid nadeel konde toebrengen aan den uitslag der visscherij. Zijn antwoord was, dat hij, omdat ik hem zoo dikwijls gebeden had een' haai te doen verschijnen, dit eindelijk voor mijn genoeg gedaan had.

»Ik herinner mij, toen ik aan boord van een' zuidzeevaarder voer, eens een' man gezien te hebben, die van een' haai gebeten was. De equipage was bezig het spek van een' dooden walvisch naast ons boord af te hakken, en bij zulk eene gelegenheid moet er een man op den walvisch gaan staan, om het spek aan een' haak vast te slaan, ten einde hetzelfde aan boord te kunnen halen. Zoodanig iemand heeft een' gordel van zeildoek om zijn middel zitten, die aan een touw is vastgemaakt, en wordt daarenboven door een ander man op het verdek gadeslagen. In zulk een oogenblik verzamelen zich ontelbare vogelen en hongerige visschen rondom het schip. De ongelukkige walvischvanger had zijn eene been in het vleesch van den walvisch gedrukt, en stond met het andere in het water, toen de stuurmansmaat zag, dat een haai er op loerde om het been te grijpen. Met eene groote tegenwoordigheid van geest en met eene verwonderlijke juistheid wierp hij zijne schop, (waarvan hij gebruik maakte om het spek los te snijden) naar den hals van den haai, en sloeg hem den kop bijna van de romp, in hetzelfde oogenblik, toen de visch het been van zijn' metgezel gegrepen had. De

tanden van eene der kaken bragten hem eene zware verwonding toe, maar die van de andere lieten slechts cenige sporen in zijne huid na, zoodat hij toch na verloop van zes weken weder in staat was zijn werk te hervatten. De haaijen zijn allecn zoo stout, wanneer zij door den honger gedrongen worden. Zij zijn van nature vreesachtig en zullen zich zelden digt bij een aantal van duikers wagen: het gedruis der matrozen onder hun werk is derzelver zekerste bescherming.”

Gedurende het saizoen der visscherij, wordt het strand van *Arippo* verlevendigd door allerlei soort van lieden uit al de oorden van het eiland. Duikers, eigenaren van booten, speculanten, nieuwsgierigen, alles verdringt zich om de vruchten van de visscherij te beschouwen, terwijl de juwelier er met zijn houten tafeltje en zijne drillboor bij staat, om de parelen door te steken en aan elkander te rijgen, zoodra zij uit de oesters zijn genomen, hetgeen, volgens al de berigten, een zeer vervelende en walgelijke arbeid is. De oesters worden in bakken nedergelegd en bewaard, totdat de dierlijke zelfstandigheid door verrotting week geworden is. Dan worden zij herhaalde keeren gewasschen en de parel begint als het zinnebeeld der zuiverheid in die onreine stoffe te schitteren. Sommige hebben een' blaauwachtigen, andere een' geelachtigen, en wederom andere een' witachtigen glans. Elke van die soorten komt zeer spoedig onder hare bewonderaars aan den man. In de Oost hebben de blaauwe en de geele de meeste waarde, maar in de oogen der Christenschoonen, spannen de zuivere witte de kroon.

Men wil dat, gemiddeld berekend, de parelvisschers,

hoezeer aan zwaren arbeid en aan velerlei gevaren en toevallen onderworpen, langer leven dan de sjouwers of andere dergelijke arbeiders: doch **Mistriss HEMANS** en **Miss MARTINEAU**, hun hard lot beklagende, schijnen van meening te zijn, dat zij den leeftijd van andere lieden van hun' stand niet bereiken. Er is geen twijfel aan, of zij ontvangen een hoog loon, indien wij de uitkomst der visscherij van 1833 tot een' maatstaf nemen, toen elke duiker 3 Pond Sterl. 15 Sch. 4 Penn. voor acht dagen arbeid genoten heeft: waarbij men in het oog moet houden, dat gezonde arbeidslieden op *Ceylon* niet boven de zes stuivers daags verdienen.

HOOFDSTUK XIX.

CEYLON.

December 1835.

Colombo ligt aan de westkust van *Ceylon*, op $6^{\circ}, 57'$, N. B. en op 80° O. L. van *Greenwich*. De stad wordt in tweeën verdeeld: een gedeelte binnen het fort, en het andere daar buiten, hetwelk de *Pettah* genoemd wordt. De stad binnen de vesting is regelmatig aangelegd: aldaar zijn de straten ruim, gemacadamiseerd, en met hibiscusboomen beplant, die eene liefelijke schaduw geven. De huizen zijn er meerendeels ééne verdieping hoog, in den Hollandschen smaak gebouwd, met een voorhuis of een' gang, en met eene omrastering voor het huis, waarin men een grasveld of eenige bloemen ziet. De *Pettah* of buitenstad is omtrent even eens, behalve dat zij niet zoo lommerrijk is, en dat er de woonhuizen een minder aanzienlijk voorkomen hebben. De vesting wordt meerendeels door Europeanen bewoond: de *Pettah* door inlanders en Indianen, die op de naburige eilanden t' huis behooren. In 1832 telde de bevolking 31,519 zielen, bestaande uit Europeaansche burgers, Malabaren, Cingalezen en Mooren, benevens eenige Maleyers, Chinczen, Perzianen, Kaffers en Patanezen.

Aangaande de Aziaten mogen wij aanmerken, hetgeen van de christenvolkeren in het algemeen gezegd kan worden, dat zij, waar zij zich ook nederzetten, hunne kleederdragt en hunne gebruiken onveranderlijk blijven behouden, even zoo als dat met hunne wezenstrekken van geslacht tot geslacht ook het geval is. De reden hiervan schijnt te zijn, dat hunne zeden meer of min met hunne godsdienstplegtigheden in verband staan, welke zij doorgaans bijgeloovig aankleven. Hunne gebruiken dragen geheel en al de eigenaardige kenmerken van hunne *Caste*, van welke de inachtneming, naar hunne denkwijze, een gebiedende pligt is, waarvan zij geen haarbreed mogen afwijken; en daarom huwen zij ook nimmer buiten hunne *Caste*. Vandaar komt het dat in de meeste Oostersche steden van eenig aanzien het oog van den vreemdeling door zulke verschillende, maar altijd belang inboezemende groepen van inwoners getroffen wordt. Behalve de reeds vermelde kleedingen ontmoet men ook nog in de straten de weinig bemiddelde Bastaard-Portugezen, naar de manier hunner voorouders gekleed, en in een laag rijtuigje op drie wielen gezeten, waarvan er twee van achteren zijn, en één midden onder het voorste gedeelte van het onderstel, door hetwelk het naar verkiezing van den passagier bestuurd wordt, terwijl een naakte slaaf het rijtuigje in beweging brengt, door hetzelfde met al zijne magt van achteren vooruit te duwen.

Het eerste voorwerp, hetwelk daarna onze aandacht trekken zal, is een persoon, de »Conicoply" genoemd, die in plaats van blootshoofd, naar de wijze zijner

landgenooten, en met haar *à la Grecque*, met een schildpaddenkam opgebonden, voor den dag te komen, eene blaauwe fluweelen muts draagt, met eene soort van horen, aan weerskanten van dezelve vooruitstekende. Een overrok van blaauw katoen zonder kraag, met pantalons van dezelfde kleur, en muilen met scherpe punten, maken zijne kleeding uit: maar hij draagt aan elk zijner ooren een sieraad, bestaande uit een half dozijn ringen, van drie of vier duimen in doorsnede, van fijn gouddraad, even als een kabel gevlochten, en hem tot over zijne schouders nederhangende. Hij ziet u met een' doordringenden blik aan, en draagt een boek of een klein pakje zindelijk zamengevouwen papieren onder den arm. Men kan, zonder iets aangaande hem te vragen, terstond bespeuren dat hij van beroep een deurwaarder is. Elk openbaar kantoor, zoowel als elk handelhuis, houdt er zulk een »Conicoply" op na, om zijne geldzaken in orde te houden.

Terwijl gij, voor den eersten keer in de straat een' olifant voor een kar gespannen ontmoetende, die zijn' snuit vadzig heen en weder beweegt, of terwijl hij voortstapt, met zijne breede flapooren de vliegen van zich afweert, en door een' naakten Indiaan, die hem op den rug zit geleid wordt, blijft stilstaan, om hem te bekijken, ziet gij u weldra van een dozijn naakte of met eene katoenen lap omhangen Mooren omringd, die u juweelen van allerlei soort, zoowel echte als nage- maakte van glas, te koop aanbieden. Hun eerste groet bestaat kort af in de woorden; »wil mijnheer watersaffieren koopen?—Ik heb er blaauwe, die regt fijn zijn."—Een tweede dringt hem uit den weg, met het

geschreeuw van »maansteen! maansteen! wil mijnheer er geene koopen? — Ik heb er van allerlei soort.” Terwijl deze lieden u hunne waren aanprijzen, en dezelve regt in den zonneschijn doen glinsteren, trekt een ander u van achteren bij de mouw, en fluistert u met een’ blik, waarvan de bedoeling is u het gewigtige van zijne mededeeling regt te doen gevoelen, in: »Sir! ik heb robijnen, kaneelsteen,” maar een derde koopman valt hem al wederom in de rede en schreeuwt; »Topazen! — Carmagorins! — (van het schotsche *Cairngorum*): begeert gij er niet van te koopen, mijnheer?” In het oogenblik als gij de geringste geneigdheid laat blijken om iets te koopen, door een’ steen in de hand te nemen, om dien te beschouwen, wijkt iedereen, behalve hij, aan wien de steen toebehoort, achteruit om den uitslag van de zaak af te wachten. Gij vraagt naar den prijs, en de juwelier geeft u ten antwoord: »Ik kan het niet zeggen: ik ben een arme Moor: — het zijn goede steenen — mijnheer kent de goede steenen, en weet dat zij geld waard zijn — wat wil mijnheer er voor geven?”

Weinig vertrouwen bezittende op uwe kennis van dat artikel, dringt gij er op aan, dat hij een’ prijs zal vorderen. Na een weinig aarzelen en vrij wat overvragens op den steen, terwijl hij denzelven op de voordeeligste wijze laat schitteren, fluistert hij u in: »voor u vijftig dollars; dat is niet duur.” Zijt gij nu geen groentje, dan behoort gij met uw aanbod voorzigtig te zijn, en gij moet, naar de wijze der kooplieden, verachten waar gij zin in hebt, of gij zult waarschijnlijk uwe nieuwsgierigheid duur moeten be-

talen. Al betaaldet gij ook dikwijls een vierde gedeelte van den gevraagden prijs, zoudt gij dikwijls tien dollars betalen voor een' steen, die geen' enkelen dollar waard is, omdat de verkooper, den schijn aannemende van zijn eigen belang aan uwe liefhebberij op te offeren, hem u in de hand stopt met de woorden: »Dáár, dáár mijnheer! in Gods naam! daar is hij.» Bevalt u de eerste steen niet, zoo zal de koopman terstond een' anderen, die een weinig glanziger is, uit zijn' gordel te voorschijn halen, en u dien in de hand geven met een gelaat, als of hij zeggen wilde: »zie eens! deze is juist uwe soort» en zoo al verder, tot dat hij zijn' ganschen voorraad heeft uitgeschud. Na hem beginnen u wederom anderen met den inhoud van hunne gordels lastig te vallen, en gij kunt hen niet kwijt worden zonder eene kleinigheid voor den een' of den anderen steen te bieden. Dan gaan zij misnoegd van u af, om u een paar uren later, op den hoek van eene andere straat, weder te ontmoeten te komen.

Zoo lang wij te *Colombo* zijn gebleven, kwam er dagelijks een groot aantal van die snaken in dhonies bij ons aan boord om juweelen en fraaije schelpen, meestal van *Trincomale* afkomstig, te verkoopen. Die voorwerpen waren allen zindelijk gerangschikt in korfjes van palmbladen gevlochten. Sommige bragten ruwe edele steenen mede: anderen heften van messen en snuifdoozen van olifantstanden (hoewel niet van de slagstanden) gemaakt, die ons nieuw en zeer aardig voorkwamen, om de golving van het beenachtig gedeelte, hetwelk wit en hoog geel was. Wederom andere boden ons gouden kettingen te koop, zeer veel

gelijkende naar die, welke te *Panama* vervaardigd worden, of andere met kleine vierkante schakeltjes, in de manier van die van *Manilla*: maar men moest altijd op zijne hoede zijn, of zij bedrogen ons schrikkelijk. Er waren er vele aan boord, die koddige koopjes deden, en toen het te laat was ontdekten, dat hunne kostbaarheden van eenig gering metaal waren, maar netjes verzilverd.

Onder de meest bewonderde edele steenen behoorde de zoogenoemde maansteen en het katten-oog, die groenachtig grijs is, en waardoor eene streep van licht heenloopt, welke men toeschrijft aan kleine vezeltjes van asbest, die tot zijne grondstof behooren. Wanneer die lichtstreep helder schittert, is de steen van groote waarde. *CORDINER* verzekert, dat er in *Engeland* wel eens tot 150 Pond Sterl. voor gegeven zijn. Doch de allerzeldzaamste is de starsteen, eene speling van den saffier, van eene grijsachtig blaauwe kleur. Wanneer men dezen naar een sterk licht keert, vertoont hij eene star uit zes fraaije witte stralen bestaande, naar welken kant men denzelfen ook draait. Amethysten van allerlei kleur werden ons mede te koop aangeboden.

Bij gelegenheid van een ridje door de *Pettah* hielden wij eens stil, om den arbeid der juweliers, of liever der steenslijpers aan te zien. Zij zitten onder eene galerij voor het huis op hunne hurken, achter eene ruwe lat, die een weinig boven den grond geslagen is. Aan derzelver einde zit eene ronde ijzeren of stalen plaat, omtrent acht duimen in doorsnede, welke voor- en achterwaarts draait, door middel van eene drillboor van vier voeten

lengte, van bamboes gemaakt, en die met de rechterhand bestuurd wordt, terwijl men in de linker den steen, dien men wil slijpen, tusschen den duim en den vinger, digt tegen het rad houdt. Eene soort van amaril, of fijne poeder, van eene gemeene soort van saffier, is de eenigste zelfstandigheid, van welke bij het steenslijpen gebruik wordt gemaakt. Een dier steenslijpers, die een vrij eerlijk man scheen te zijn, verhaalde mij, dat de zoogenoemde Ceylonsche diamanten gemaakt worden van eene soort van steenen, welke voordat men die slijpt, een tijdlang in kokosolie gekookt worden, om dezelve volkomen doorschijnend te maken. Een van onze schepelingen zag een' steenslijper watersaffieren maken van de scherven van eene flesch, en van eene glazen fruitschaal.

Onder de zaken, waarvan een vreemdeling, die naar *Colombo* gaat, zich het meeste voorstelt, behoort het vermaak van de zoogenoemde kaneeltuinen te gaan bezoeken. Die naam alleen doet iemand denken aan de »specerijgeurige koeltjes" van *Ceylon*, aan bloemen, aan wandeldreven, aan zoele windjes, die de lucht met welriekende geuren vervullen; maar dat alles is een vroom bedrog van een beuzelachtig slag van menschen, die men dichters noemt. »Specerijgeurige koeltjes!" zulke koeltjes hebben nooit of nergens de reukzenuwen van een' mensch gestreeld, ten zij dezelve uit den kruidenierswinkel of uit de provisiekamer kwamen. Het is eene algemeene aanmerking, door al degenen, die als nieuwelingen onder eene warme hemelstreek komen »dat, hoewel de bloemen aldaar schitterend van kleur zijn, dezelve nogthans allen geur missen." De hette

schijnt zoo sterk te zijn, dat de vochten, waarvan eigenlijk de geur afhangt, te spoedig vervliegen, om aan de bloem eenigen geur bij te zetten; en datzelfde is over het algemeen waar van de vruchten derkeerkringslanden. Ik heb nergens onder de zon, hetzij in de Oost of in de West, iets aangetroffen, hetgeen in dat opzigt met onze eigene bosschen te vergelijken is, in het jaargetijde, wanneer men op verren afstand de magnolia ruikt; en het is mij onmogelijk te verklaren, hoe de reizigers hun' bijstand aan de dichters hebben kunnen verleënen, in het bevestigen en verspreiden van het denkbeeld der »specerijgeurige koeltjes" van *Ceylon* of van eenige andere plaats in de wereld.

Terwijl ik in de boekerij te *Colombo*, op den dag van onze aankomst een nieuwsblad zat te doorbladeren, werd ik zeer beleefdelyk aangesproken door een oudachtig heer, die, bespeurende dat ik een vreemdeling was, zich bij mij kwam vervoegen en mij met zoo vele mijner reisgenooten, als ik zoude goedvinden mede te brengen, tegen den volgenden dag bij hem ten ontbijt verzocht op *Bagatelle*, zoo als de naam van zijn buitentje was, en uit vreeze dat ik het vergeten mogt, verzocht hij den bibliothekaris zijn adres voor mij op te schrijven, er bij voegende: »evenwel, iedereen weet u te zeggen, waar de voormalige Commissaris-Generaal woont: het is omtrent vier mijlen van de stad af." Bijzondere omstandigheden verhinderden ons van die uitnoodiging tegen dien dag gebruik te maken, maar wij bleven echter niet in gebreke verscheiden malen een bezoek bij hem af te leggen. Zijn erf wordt voor den besten kaneeltuin van dien omtrek gehouden, en ik kan

wel verzekeren, dat wij nog lang aan het gulhartige onthaal en de ongedwongene gastvrijheid van den heer L. en de talrijke dames van zijn huisgezin zullen denken.

Op zekeren morgen omstreek tien ure, vereenigden zich zes van ons en huurden eene »bandy” of palanquinwagen af, zijnde een lang rijtuig op lage wielen, geschikt om vier personen te bevatten. De voerman, of liever de drijver van zulk een rijtuig, houdt het paard aan een' enkelen toom van een paar voeten lengte bij den kop vast, en loopt den ganschen weg over in den draf naast hetzelfde. Die personaadje is gewoonlijk in een katoenen buisje met een' gordel gekleed; dikwijls zelfs draagt hij niet anders dan een' gordel. Hij houdt zijn ligchaam stijf, zijne schouders achteruit en beweegt bijna zijne armen niet. De spoed en het gemak, waarmede hij zes mijlen aflegt, zonder des avonds iets meer vermoeid te zijn dan het paard, verdienen bewondering. Die drijvers overtreffen nog datzelfde slag van lieden, hetwelk men te *Bombay* vindt.

Ons gezelschap in de bandy en in het rijtuig van den heer L. verdeeld zijnde, reed de vesting uit door de poort, welke naar *Gale* voert, ging het exercitieveld en de renbaan over, hetgeen bijkans eene mijl ver is, en vond toen een' weg, die langs kokosbosschen heen liep, onder wier schaduw van tijd tot tijd de witte hutten der Ceylonezen, zoowel als de optrekjes en buitentjes der Engelsche bewoners, kwamen uitkijken. De namen der laatsten werden mij in het voorbijgaan alle door den heer L. opgegeven. De weg is effen en gemacadamiseerd, en voor het grootste gedeelte van den ganschen dag overschaduwd. Hij

ligt ongeveer eene halve mijl van de zee af, op welke men van tijd tot tijd door de openingen der boschaadje eenig uitzigt heeft. Wij zagen de inlanders met verschillenden arbeid bezig. Sommige droegen water in emmers, welke aan een' bamboesstok hingen, die hun op de schouders rustte; andere verkochten arak uit hunne kleine kraampjes: maar overal waren de vrouwen de ijverigste en met het zwaarste werk belast. Deze dragen eene losse spencer of kraagje, hetwelk juist laag genoeg hangt, om hare boezems te bedekken, terwijl het lagere gedeelte van hare lichamen in zeer net geplooid katoenen kleedjes gestoken zit. De kinderen gaan tot in hun achtste of tiende jaar geheel naakt; zij zijn er in groote menigte, en mijn reisgenoot, die bij zijne tegenwoordige vrouw vier en twintig kinderen heeft, gaf mij zijne meening te kennen, dat de luchtgesteldheid alhier bijzonder gunstig is voor de voortteling, zoowel in het dieren- als in het plantenrijk. Nu en dan kwamen wij een' Buddhistischen priester tegen, die kenbaar was aan zijn kaal geschoren hoofd en wenkbrauwen, en aan zijn' gelen tabbaard, dien hij op zulk eene manier had omgeslagen, dat de regter arm en schouder naakt bleven. Een zware banaanboom vormt een prieel over den weg, naardien zijne lagere takken, op veertig ellen afstand van den kroonstam, aan de overzijde van den weg wortel hebben geschoten. In één woord, de gansche weg kwam ons zoo nieuw voor, en levert overal zulk een voorkomen van netten aanleg op, dat men denzelven ten hoogste vermakelijk vinden moet. Een der heeren van ons gezelschap betuigde,

dat hij nimmer iets gezien had, dat zoo naar den hof van *Eden* geleek, en dat hij zich in dit oogenblik digter bij het paradijs gevoelde, dan hij ooit geweest was.

Voor de woning van den heer L. zaten wij af, en de dames gegroet hebbende, werden wij naar den kaneeltuin gebragt: doch ook hier vonden wij geen »specerijgeurig koeltje;” wij konden zelfs niets bespeuren, dat eenigzins naar den reuk van kaneel geleek, zelfs niet wanneer de bast, nog om de pijp zittende, ons onder den neus gehouden werd. De heer L. verhaalde mij, dat, in het jaargetijde van den pluk, de reuk alles behalve aangenaam was, en meer had van de stinklucht der bokken, dan van den specerijen-geur, waarvan de dichters zoo gaarne den lof verbreiden. De bladen evenwel, die van vijf tot acht duimen lang, bij eene breedte van drie duimen, en wanneer zij hun' vollen wasdom hebben bereikt, zeer donker groen en glanzig zijn, geven een' sterken reuk van kruidnagelen, als men dezelve breekt of tusschen de vingers wrijft. De kaneel zelf bestaat eigenlijk in de schors, die nog in een smakeloos vliesje gewikkeld zit, hetwelk de kaneelschiller er met zijn mes af schraapt, voordat hij den geurigen bast verzamelt. Zonder dit buitenste vliesje zouden de wezenlijke sappen door de hitte der luchtgesteldheid uitdampen, en eene geurelooze smakelooze zelfstandigheid nalaten, in plaats van de specerij, welke zoo hoog geprezen wordt.

»Een tuin, Sir!” gaf mij een vlaggejonker ten antwoord, dien ik vroeg wat hij van den kaneeltuin

dacht — »een tuin, Sir! — het is niets anders dan eene wildernis van groene struiken en heesters;” en waarlijk hij had gelijk. De kaneel, wanneer zij niet behoorlijk verzorgd wordt, groeit tot een’ boom op van twintig voeten hoogte, en van acht of tien duimen omtrek aan den voet van haren stam; doch wanneer men haar om den schors kweekt, mag zij niet hooger dan acht of tien voeten opschieten, met een omtrek van een paar duimen middellijs. De stammetjes, die in boschjes van acht of tien zamen opgroeijen, worden eenmaal om de drie jaren, kort boven den grond afgesneden. Op de plantagie van den heer L. ligt de aarde rondom de wortels opgehoopt, om er het water bij te houden, en nevens dezelve zijn schillen van kokosnoten nedergelegd, die door den tijd een voortreffelijke mest worden. Zij wordt meestal door potelingen voortgeplant: somtijds van het zaad gewonnen, in welk geval de jonge planten een paar jaren lang in eene kweekerij bewaard, en daarna verplant worden. Behalve de kaneel en de kaneelolij, brengt de plant uit hare donkergroene bladeren, eene soort van nagelolie voort, welke een’ zeer voordeeligen handel oplevert.

Zoo lang de Hollanders hun gezag over het eiland gevestigd hielden, mogt er niet meer dan eene bepaalde hoeveelheid van kaneel groeijen, alzoo hunne staatkunde medebragt, om van zoo weinig als mogelijk was de hoogst mogelijke winst te trekken, en men beweert, dat, wanneer de pluk overvloediger was dan de vraag tot den vastgestelden prijs, het overige verbrand werd. Aan bijzondere personen was de kaneelbouw verbo-

den, en zij mogten zelfs op hun' eigen grond een' in het wild opgeschoten kaneeltak niet afsnijden, op verbeurte van de hand, welke dat gedaan had. Nadat de Engelschen meesters van *Ceylon* geworden waren, verkreeg de O. I. Compagnie de monopolie van de kaneel en behielt die tot in 1832. Sedert dien tijd is de kaneelbouw en de uitvoer van dezelve vrij, tegen een regt van drie schellingen per pond, hetgeen zes honderd percent uitmaakt van de onkosten van het plukken, welke op een' halven schelling berekend worden. Zoo lang de monopolie duurde, werd al de kaneel verzameld door agenten van de Compagnie, vervolgens gesorteerd, ingepakt en naar *Engeland* gezonden, vanwaar dezelve naar de verschillende oorden der Christenwereld haar vertier vond. Die inrigting heeft eene slechtere soort van kaneel ter markt gebragt, onder den naam van *Cassia* bekend, welke, veel goedkooper zijnde, de fijne kaneel grootelijks verdrongen heeft.

Men verkrijgt de kaneelolie van de stukjes bast, die onder het pellen, sorteren en inpakken vergaderd worden.

De grond van dit landgoed brengt mede eene groote menigte van kokosboomen voort, waarvan het sap vergaderd en onder den naam van *toddy* verkocht wordt, waaruit wederom arak gestookt wordt, eene soort van sterken drank, algemeen in *Indië* gebruikt. Van de vrucht wordt olie geperst en naar *Engeland* gezonden. Behalve deze bronnen van gewin, levert de plantagie ook nog eene menigte van sappanboomen op.

De heer L. heeft in zijn' smaak een' zwaren tik weg voor het oudheidkundige, en gedurende een verblijf van dertig jaren op het eiland *Ceylon*, heeft hij vrij wat aardige berigten aangaande deszelfs inboorlingen bijeenverzameld. Hij vertelde mij, dat hij onder het graven vrij wat munten van Keizer AUGUSTUS gevonden had. Hij liet ons insgelijks verscheiden Kandysche munten zien, benevens een boek in het Cingaleesch geschreven, op bladen van den talipotboom. Die bladen waren omtrent twee duimen breed en zestien duimen lang, en lagen tusschen twee zware koperen deksels: maar in plaats van, zoo als de onze, in een' band gebonden te zijn, liep er een koord door de bladen, op een' afstand van een paar duimen van den kant af, en in het midden, zoodat men konde zeggen, dat zij in plaats van ingebonden, vastgeregen waren. Het schrift was met een puntig ijzer, of een' *stilus* ter neder gesteld, en met eene soort van compositie afgewreven zijnde, bleven de letters zwart over, en staken sterk af tegen het wit van de bladen. Sommige van die werken zijn eeuwen oud, en schijnen nog versch en ongeschonden.

Eene der belangrijkste vertooningen te *Colombo* is een zeer groote olifant, die dag aan dag in het werk wordt gesteld, om groote boomen naar de landingsplaats te brengen, alwaar hij die zorgvuldig op eenstapelt, door middel van zijne slagstanden en zijn'snuit, aldus op één' dag den arbeid van twintig menschen verrigtende. De kracht en de sluwheid van dit dier zijn opmerkelijk en overal bekend, maar het is onmogelijk hetzelfde niet te bewonderen, als men het met

zijne kleine oogen een blok hout van twintig of dertig voeten lengte en iets meer dan een' voet in omvang, ziet aankijken, en juist in het midden zoodanig opvatten, dat hij hetzelfde, op zijne slagstanden rustende, overal heendraagt. Zijn cornac is zeer met hem in zijn' schik, en leert hem eene menigte kunstjes, als b. v. het strekken van een' poot, om het opzitten gemakkelijk te maken, enz.

Naar hetgeen wij gezien hebben te oordeelen, is de zamenleving der Engelschen, die hier meerendeels uit de huisgezinnen der burgerlijke en militaire ambtenaren van het gouvernement bestaan, zeer aangenaam, hoewel niet uitgebreid, althans niet zoo, dat zij in verschillende kringen kan verdeeld worden. De gewone levenswijze schijnt te zijn te twee ure een handvol te eten, te vijf ure te gaan wandelen of rijden, en te zeven of acht den maaltijd te houden. Wij hebben dit dagelijks aan het een of andere huis gedaan, maar hebben niets gezien, wat wezenlijk verschillend is van onze gewoonten bij dergelijke gelegenheden. De woningen staan meestal op eenigen afstand van den weg af, en als men gasten verwacht, worden de lanen, die van den openbaren weg naar het huis leiden, met flambouwen verlicht; deze bestaan uit brandende kokosnoten op stokken vastgestoken, die eene zeer aardige werking doen, wanneer men dezelve door het digte groen heen ziet, hetwelk u van alle kanten omringt. Ik zag dit voor het eerst bij den Gouverneur, en naderhand aan het wachthuis van het regiment der Ceylonesche buksjagers, alwaar wij een' zeer aangenaamen avond doorbragten.

Het is eene gegronde aanmerking, dat de Engel-

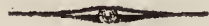
schen minder hartstogtelijk in hunne taal en minder levendig in hunne manieren zijn, dan de Amerikanen. Zij hebben meer overeenkomst met de bedaarde Hollanders; de Amerikanen met de vlugtige Franschen. De meeste der heeren, die ik heb aangetroffen, waren tamelijk vrijzinnig in hunne denkbeelden, en eens of tweemaal vermaakte mij een uitval van *John Bull*, terwijl het gesprek op onderwerpen viel, ten aanzien van welke men altijd eenigen naijver tusschen de beide natiën meent te mogen vooronderstellen.

In den avond van den 21sten woonden wij een bal bij op het Koningshuis, ter eere van den verjaardag van Miss HORTON, eene dochter van den Gouverneur, gegeven. Wij hadden het vermaak van dien avond grootendeels aan Lady HORTON te danken. De vorige dag was voor eene zeilpartij bestemd geweest, maar dezelve werd op haar verzoek uitgesteld. Iedereen was vrolijk, en de avond verliep zeer vermakelijk. Men zag in de danszaal eene soort van Oostersche weelde ten toon gespreid, en door de waaijers, die aan de zoldering waren vastgemaakt, werden de dansenden onder hunne quadrilles of hunne walzen, gedurig verfrischt en verkoeld.

Van de gulhartige vriendschap, welke ons door iedereen te *Colombo* bewezen werd, kan ik niet dan de beste getuigenis afleggen: vooral wanneer ik in dit opzigt eene vergelijking tusschen *Colombo* en *Bombay* zoude maken: doch ik geloof, dat het beter is over dat onderwerp het stilzwijgen te bewaren, vooral voor dezulken, die, wanneer ik hunne namen had genoemd, dit werk in handen mogten krijgen. Ik weet

wel, dat het onder al de reizigers van deze dagen eene gewoonte is geworden de namen op te geven van degenen, die hen ter maaltijd hebben genoodigd, maar het kan bij mij niet opkomen, dat bijzondere personen zich gestreeld zouden kunnen vinden door eene openlijke erkentenis van dankbaarheid voor de gewone beleefdheden des maatschappelijken levens; en ik houde dezelve evenmin voor een' spoorslag tot de inachtneming van zulk eene burgerlijke beleefdheid.

Op den 24sten December, na zonsondergang, gingen wij onder zeil, en namen met verdriet afscheid van *Ceylon*, hetwelk, zoo wel ten aanzien van deszelfs bronnen van welvaart, als van deszelfs luchtgesteldheid of bloeienden staat, de fraaiste plaats is van de koloniale bezittingen der Britsche kroon.

HOOFDSTUK XX.

J A V A.

Afreize van *Ceylon*, en beschrijving van *Java*.

Januarij 1836.

Daags nadat wij van *Colombo* waren vertrokken, was de wind bijna doodstil, en wij waren niet ver van *Kaap Gale*. Twee »dhonies” kwamen ons op zijde liggen, om ons verschillende artikelen van edelgesteenten, snuifdozen en hechten van messen, van olifantstanden vervaardigd, en dames werkdoosjes van Calamander- en ander hout gemaakt, te koop aan te bieden. Die bezoekers bleven ettelijke uren lang, tot ons vermaak en misschien tot hun voordeel bij ons: zij hielden de algemeene manier van handel te drijven, die in gansch *Indië* is aangenomen, in het oog, te weten zeer onredelijke prijzen te vragen, en zoo veel te nemen, als zij slechts konden krijgen. Een van hen vroeg vijf en twintig dollars voor eene doos, en verkocht dezelve per slot van rekening voor vijf. Een ander verkocht een’ lessenaartje voor anderhalve dollar, waarvoor hij er tien gevraagd had. Hunne juweelen waren valsch: echter wanneer er een geringe prijs geboden werd voor een’ gelen ring, met een’ glazen smaragd, betuigde de eigenaar: »Mijn-

heer handelt dwaasselijk — het is een goede smaragd — het is echt goud;” maar op het laatst was hij gretig naar den prijs, dien hij eerst versmaad had. Tegen het ondergaan der zon, bijkans al hunne waren aan den man geholpen hebbende, verlieten ons die waterbedelaars, en de Gouverneur van *Gale* zond eene boot naar ons toe, om naar het nieuws te vernemen.

Wij stuurden oostwaarts heen en voelden des anderen daags eenen frisschen stoker uit de golf van *Bengale*, die ons een' overvloedigen regen medebragt, hetgeen ons niet voordeelig toescheen voor de gezondheid der schepelingen. Wij waren bevracht naar *Acheen*, en verschillende havens op de Noord-Westkust van *Sumatra*: maar het slechte weder te gelijk met den ongunstigen gezondheidstoestand aan boord, en andere gewigtige bedenkingen, deden den Kommandant besluiten regt toe op *Java* aan te sturen. Wij namen dus een' zuidelijker' koers, en op den 6den Januarij 1836 kwamen wij op nieuw in het zuider halfmond, en passeerden de linie voor den derden keer, sedert dat wij van *Nieuw-York* waren gezeild.

Dewijl wij thans sedert acht maanden geen nieuws hadden gehoord, verlangden wij naar de straat *Sunda*, met de streelende verwachting van brieven te zullen ontvangen van de Vereenigde Staten. In den avond van zondag den 10den Januarij, kregen wij het eiland *Sumatra* van dikke wolken omhuld in het gezicht, en te elf uren voeren wij het eiland *Crocatoa*, aan den westelijken ingang van de straat gelegen, voorbij. De nacht was donker, en wij hadden regenbuijen met zwaren donder en bliksem,

maar de ochtend daagde met al de stilte van een' vrolijken zomerschen dag. De hemel was helder en de lucht zwoel en veerkrachtig: Het eiland *Sumatra*, tot aan deszelfs stranden toe in het groen gekleed, lag ten noorden hoog voor ons, met nog eenige wollige wolkjes rondom de toppen van zijne bergen: *Java* met zijne palmbosschen lachte ons in het zuiden tegen, en de kaap en stad van *Anjer* werden van het schip af gezien. Veler oogen wêrden naar die plek gerigt, over de effene oppervlakte des waters heen, om het verblijdende gezigt te ontdekken van de postschuit, welke al de schepen, die door de straat komen, aandoet, om de brieven over te geven en aan te nemen: eene inrigting, welke door de edelmoedigheid van het Bestuur der Hollanders, geheel kosteloos is voor den passagier. Eerst zagen wij twee kanoos, welke alleenlijk vruchten en zeeschildpadden medebragten, en het werd acht ure, voordat de langverlangde brievenboot naast het schip kwam aanleggen, en de brievenbesteller op het verdek stond. Deze was een korte dikke Maleyer, met dicht aan het hoofd afgeschoren zwart en glanzig haar, in een morsig blaauw buis gekleed, met vuil beslagene knopvormige knopen, en in eene katoenen gestreepte broek, welke hem tot aan de knieën reikte; maar voor het overige had hij niets anders aan of om zich. Een lederen zak, met een hangslot er aan, hangende aan een' breeden riem, over zijn' regter schouder geslagen, was het voorwerp van onze groote nieuwsgierigheid. Hij werd weldra geopend en onderzocht, wanneer men bevond, dat er eene lijst der gepraaide schepen in lag, met

eenige versleten brieven in allerlei talen, naar verschillende oorden van de wereld geadresseerd, benevens eenige andere voor schepen, die verwacht werden; maar er was niets voor de *Paauw* of voor de *Onderneming*. Hoe werd nu onze vrolijkheid in teleurstelling veranderd! Een jonkertje, die voor het eerst negen maanden lang van huis afwezig is geweest, en zich zoo lang geveleid heeft met de verwachting van brieven te zullen lezen van zijne dierbaarste betrekkingen, wanneer hij ter bestemder plaatse zal zijn aangekomen, moet al in eene zeer wijsgeerige stemming zijn, zal hij niet een weinig verbleeken en eene soort van krenkend gevoel gewaarworden, hetwelk uit zulk eene teleurstelling ontstaat. Zij die eenigzins de wisselingen van het zeevaardersleven kennen, zullen mij wel begrijpen, en zich het verdrietelijke van zoodanig iets kunnen voorstellen. Doch ook in dit oogenblik wanhoopten wij niet, maar vestigden onze blikken naar *Batavia*, geen oogenblik twijfelende, of wij zouden aldaar brieven vinden; en voor den avond was de postschuit van *Anjer* geheel en al vergeten.

Onder de vruchten, die ons van de Javanen in kanoos te koop aangebragt werden, was er eene, welke men zegt haars gelijken in de wereld niet te hebben. Zij werd ons aan risten aangeboden, even gelijk de uijen op de markt te *Philadelphia*, en alzoo onze kok ze niet kende, vroeg hij, hoe hij die moest toebereiden. Die vermaarde vrucht is bijna volkomen rond, van anderhalf tot drie duimen in doorsnede, hebbende eene harde gladde schil van eene roodachtig zwarte kleur. Haar uitwendig aanzien laat zich het

best bij dat van eene rijpe walnoot vergelijken. Binnen de harde schil zit een sponsachtige schors, van $\frac{1}{4}$ duim dikte, zeer fraai rood met gele stipjes bezaaid. Een inlandsche dichter heeft die schitterende kleur bij de lippen der schoonen vergeleken. De schil aldus gevormd omsluit een blank vleesch, verdeeld in vijf, zes of zeven ongelijke deelen, gelijk die van een' oranjeappel. De grootste deelen, die gewoonlijk de helft van de vrucht uitmaken, bevatten ieder een groot peulvormig klokhuisje, maar de andere smelten in den mond, en hebben een' walgelijk zoeten, van weinig zuur getemperden smaak, eenigzins naar de granaat van *Peru* gelijkende. Op het vernemen, dat die risten, welke wij zagen, van de vermaarde mangoustijn *garcinia Mangostana* waren, zetteden sommige er de tanden in, even als waren het appelen geweest, maar zij wendden er het gezicht met tegenzin van af: een weinigje onderrigt evenwel deed allen weder tot andere gedachten komen, en erkennen, dat de mangoustijn, hoewel eene heerlijke vrucht zijnde, evenwel niet was hetgeen zij er van verwacht hadden, en sommige waagden het te zeggen, dat degene, die haar voor onvergelykelyk hielden, nimmer de framboosachtige frischheid hadden geproefd, welke in het bijzonder eigen is aan de *Chirimoya* van *Peru*, zoo als die in de valleijen van *Piura* en *Ica* groeit.

De wind was ons tegen, en de nacht zwoel met regen, bliksem en donder. Wij bragten den volgenden dag door met tegen den wind op te werken, tusschen eene menigte van eilanden door, tot omtrent 6 ure, toen wij voor de reede van *Batavia* ten anker kwa-

men. Het was evenwel te laat om nog aan den wal te gaan, en op den volgenden morgen was het met al onze streelende verwachtingen wederom gedaan: er waren geene brieven voor ons.

De ankerplaats heeft in dit jaargetijde weinig uitlokkends. Het strand is laag en boschrijk, een' grooten halven cirkel vormende, en zeewaarts heen ziet men een groot aantal kleine eilanden, die de reede eenigermate beveiligen voor de hooge zee, welke bij den noord-westpassaat, onder verschillende omstandigheden, de strandvlakte zoude bedekken. Er is noch toren noch tempel te zien: de achtkantige kerk, waarvan een der laatste reizigers melding maakt, is vijf en twintig jaren geleden gesloopt. Eenige roode pannen daken en een klein huisje aan het einde van het havenhoofd zijn, behalve de kleinere schepen op de reede, de eenigste bewijzen der nabijheid van de Hoofdstad van *Holland's* gebied in de Oost. De bergen van *Java* bleven bestendig achter dikke wolken verborgen, en zoolang er ons verblijf heeft geduurd, hebben wij dezelve slechts eens of tweemaal even te zien gekregen.

Ik nam de eerste gelegenheid de beste te baat, om naar den wal te gaan, en mijne opmerking was, dat de booten der schepen, die in de haven lagen, bemand waren met Maleyers, hetgeen de Hollanders doen, om hunne eigene manschappen tegen den noodlottigen invloed van het klimaat te beveiligen, naardien men ondervonden heeft, dat het blootgesteld wezen aan de zon, en de verpestende dampen, die uit de naburige lage landen opstijgen, over het

algemeen nadeelig, ja dikwerf noodlottig zijn geweest voor degenen, die kort geleden te *Batavia* zijn aangekomen.

De manier van aan land te komen te *Batavia* is eenigzins onderscheiden van die op andere plaatsen. Het water voor de reede is zoo ondiep, dat de schepen drie mijlen ver van den wal af moeten liggen. Twee havenhoofden, van hout en paalwerk getimmerd, strekken zich eene mijl ver in de zee uit, aldus een kanaal tusschen zich vormende, aan welks ingang de zee, gedurende den noord-westpassaat, met zulk een geweld tegen eene zandbank slaat, dat de booten dikwijls omslaan, en de passagiers grootelijks gevaar loopen, zoo al niet van te verdrinken, dan toch van eene prooi der haaijen of der alligators (caimans) te worden. Sedert eenigen tijd evenwel is de loop van de rivier *Jacatra* verlegd, en de laatstgenoemde dieren vinden het gemakkelijker zich in den omtrek van die nieuwe uitwatering op te houden, en het kanaal tot een onbetwist domein voor de haaijen over te laten. Die zandbank levert dikwijls zware belemmeringen op, omdat men, aan wal gaande, nimmer verzekerd is van het oogenblik, wanneer men wederom naar boord kan terugkeeren. De koopvaardij-schepen hebben dikwijls drie weken moeten wachten, zonder dat zij een »sampan" of ligter aan boord konden krijgen. Terwijl ik mij zelven gaauw en gemakkelijk over de woelende branding zag schommelen, en het kanaal voor den wind opzeilde, konden er booten binnenkomen, maar niet uitgaan, omdat zij tegen wind en stroom te gelijk te kampen hadden; en dit was nu reeds drie dagen lang het geval geweest. Hier en daar

zag men op het havenhoofd een' Chinees staan te vischen, en iets hooger op stond eene partij ongelukkige misdadigers, zonder iets anders dan hunne ketens en boeijen om hun ligchaam, steenen op elkander te stapelen. Het havenhoofd liep uit op een' sterken steenen muur van het kanaal, langs hetwelk eenige Hollandsche kotters lagen met metalen stukken en draai-bassen gewapend, en al den schijn hebbende van aldaar gedurende den regentijd te verblijven. Achter dezelve lag eene rij zwaar beladene »sampan" eene soort van ligtervaartuigen, die het tijdstip afwachtten, om de zandbank over te kunnen komen. Eene andere soort van boot, op het kanaal gebruikt, is de »Myang" welke eenigzins naar de Venetiaansche gondels gelijkt. Deze alle voeren wijde vierkante zeilen van matwerk gevlochten, en aan ligte stokken van bamboes vastgemaakt: doch naar het uiterlijk aanzien van die lappen te oordeelen, zijn dezelve van een zeer broos maaksel.

Na eene mijl zeilens naderden wij den linker- of oostkant van het kanaal, alwaar een fort met een' militairen post ligt. Een Maleysche soldaat in blaauwe montering, maar blootsvoets, presenteerde het geweer, toen wij voorbijgingen. Eenige zich onderling vermakende Hollandsche soldaten zaten in het gras. Op dit punt worden door het Bestuur aan de booten van alle oorlogsschepen trekpaarden verschaft. Er werd eene lijn aan onze voorplecht vastgemaakt en een klein paardje, door een' Maleyer bereden, boegseerde ons naar de landingsplaats waarmede nog eene mijl gemoeid was. Toen wij dicht bij dat punt kwamen, zagen wij meer menschen, en in het gezigt van het tolhuis

gekomen hetwelk aan het kanaal gebouwd is, zagen wij een menigte rijtuigen rondom hetzelfde staan, en andere gaan en komen. Een bediende of deurwaarder van het tolhuis stond aan den oever van het kanaal, om op het sluiken te passen. Deze was een Maleyer, in eene blaauwe buis met gele zoomen gekleed, met een' zindelijken halsdoek om zijn hoofd gebonden, en met eene koperen plaat op zijne borst, zijn' rang en zijne bediening te kennen gevende. Bij ons landen werd ons niets gevraagd, en wij wandelden langs een' vermakelijken, lommerrijken weg naar de stad heen.

Wij ontmoetten een aantal rijtuigen, die meer onzen lach, dan onze bewondering wekten. Een welbezette phaëton, door zeer kleine paarden, of liever hitten getrokken, die gemend werden door een' Maleyer, in eene rood katoenen buis gestoken, vol witte takjes en bloemen, met een rood mandje met gouden strepen op zijn hoofd, hetwelk onder zijne kin was vastgemaakt, en de plaats van een' hoed bekleedde, hoedanigen de dappere Ridder van *La Mancha* boven het helmet van MANBRINO zoude verkozen hebben, voltooide het kostuum van onzen koetzier, wiens lange zweep gestadig in beweging was.

Eene fraaije laan, van een achtste eener mijl lengte, voert naar de groote poort van de stad. Zij bestaat uit een' witten boog, waarboven twee vazen prijken, met de beelden van Mercurius en van Minerva aan weerskanten van dezelve staande, en door het donkere groen heen gezien, levert zij een aardig uitzigt op. Tegen over de poort ziet men een groot openbaar gebouw,

hetwelk den vreemdeling misleidt en in het denkbeeld brengt, dat hij eene fraaije stad binnentreedt: maar hij ondervindt weldra het tegendeel, wanneer hij de ellendige straten van oud *Batavia* doorwandelt, alwaar hij niets dan oude huizen ziet, met hooge pannen daken, naar de Hollandsche manier. Vele dier huizen zijn evenwel ruim en luchtig — deze zijn meest alle kantoren — maar andere zijn ellendige hokken, door de inlanders of door Chinezen bewoond: het geheel heeft een sober, ja zelfs een morsig voorkomen. Er zijn gemacadamiseerde straten, welke elkander in regte hoeken snijden, met grachten midden door dezelve loopende en rijwegen aan weerskanten. Er is ook een geplaveid voetpad, maar hetzelfde is niet in den besten toestand. De grachten waren vol schuiten met koopgoederen, zelfs in dezen tijd van het jaar, als er weinig in den handel omgaat. Langs derzelve kanten waren pannen daken, op palen rustende, onder welke de rijtuigen der kooplieden tegen den zonneschijn of den regen gedekt staan. Want niemand legt hier zelfs den kortsten afstand te voet af: of doet hij dat al, dan draagt hij nog groote zórg om de zonnestrallen te ontwijken.

Bij iederen voetstap, dien men verzet, ontmoet men sjouwers, die aan de twee einden van bamboesstokken, welke zij over hunne schouders hebben liggen, groote korven met vruchten, visch of gevogelte dragen. Niets is gemakkelijker voor het oog, dan een' Javaan beladen te zien met den »ramboetan" eene rinsche lekkere vrucht, welke de levendige kleur der aardbeziën heeft, bijna zoo groot is als een ei en bedekt met weeke

dikke dorens aan eenen harigen steel, vanwaar zij haren naam heeft gekregen. Zij is zeer overvloedig en goedkoop, en eene lekkernij voor de inboorlingen, maar ik vond er weinig smaak in. Op dezelfde wijze wordt er eene zoogenoemde »warong,” eene soort van rondgaande restauratie, omgedragen. In eene van derzelve manden is een kleine oven, boven welken een koffijpot staat te koken; en in een’ anderen ziet men gekookte rijst, visch, sambal, eijeren, gedroogd vleesch, (dinding.) Bij elke van die warongs doet de inboorling een voortreffelijk maal, hetwelk hem niet veel kost.

De kleeding der Javanen van de geringste klasse bestaat uit een’ doek, netjes om het hoofd gebonden, eene broek, die hun tot de knieën reikt, en een »sarong” van gekleurd chits over den schouder of rondom de heupen gedragen, en die hun als een rok over de lendenen valt. De sarong is niet ongelijk aan den plaid van den Schotschen Hooglander, en bestaat uit een stuk doek van zes of acht voeten lang en drie of vier wijd, aan de einden zamengenaaid, vormende, zoo als de schrijvers ons dien afschetsen, een’ zak zonder bodem. Wanneer het regent, wordt de reeds beschreven korfhoed gebruikt, maar bij mooi weder draagt men denzelven in de hand. Vele van hen dragen ook eene kris, eene soort van dolk met een slangvormig lemmet, in een effen houten schede; doch de gewoonte van gewapend te gaan is niet algemeen.

De Maleyer is van eene donkere olijfkleur, meestal kort van gestalte, met bolle wangen en een plat voorhoofd, eene spitse kin, zwart haar en zwarte oogen. Zijne haren draagt hij meestentijds in lange lokken

over zijne schouders golvende, ten minste zoo dikwijls hij hetzelfde niet opgebonden onder zijn hoofddekseel houdt. De Javaan is ligter van kleur, en diegene onder hen, die het geelste is, wordt ook voor den schoonsten gehouden. De Chinees heeft eene ziekelijke kleur, en draagt, terwijl hij aan zijn werk is, niet anders dan zijn' pantalon. Zijn hoofd is op de kruin kaal geschoren, maar van achteren hangen zijne haren in een' langen staart gebonden, bijna tot op den grond. De kinderen van beide seksen en van allerlei kleur gaan tot in hun zesde of achtste jaar geheel naakt. De vrouwen, welke men in de straten ziet, zijn eenvoudig gekleed en dragen hare mantels of rokken digt over hare borst toegesnoerd. De verbeeldingskracht werke dat alles nog een weinig uit, en voege daar eenige mannen en vrouwen zoo jong als oud bij, welke zich in het slijkerige water van het kanaal baden, en men zal zich een denkbeeld kunnen vormen van de tooneelen, die de straten van oud *Batavia* opleveren.

Spoedig nadat wij het kantoor van den heer F. gevonden hadden, plaatsten wij ons in een' phaëton en lieten ons naar zijn huis in de nieuwe stad, of buiten de stad (want ik weet inderdaad niet hoe ik het noemen moet) heen brengen. De woonhuizen der kooplieden zijn in deze nieuwe stad wel zes of acht mijlen van de oude verwijderd, en zij leven aldaar op een' zoo weelderigen voet, als zij maar kunnen. Des middags te vier ure staan zij van voor hunne lessenaars op, rijden een half uurtje om, en gaan naar huis om zich te kleeden. Te zeven ure gaan zij eten en staan zelden voor tien of elf ure van den maaltijd op. Ondanks het ongezonde

van het klimaat, ben ik zeer verzekerd, dat men in geene andere plaats van de wereld zich, zonder gevaar voor de gezondheid, zoo lang en zoo ruimschoots aan de genoegens van den maaltijd overgeeft. Er zijn hier lieden die tien, ja twintig jaren lang zulk eene levensmanier gevolgd hebben, en nogtans volmaakt welvarende zijn. Spreekt men eens over dat onderwerp, dan geeft men u op een' onverschilligen toon ten antwoord: — »Ja, men moet voorzigtig zijn, en op zich zelve passen!» Inmiddels zult gij zien, dat uw raadsman zich aan alles wat goed smaakt, heerlijk te goede doet, en daar onder den wijn in het geheel niet vergeet. Hij zal u verzekeren, dat het Kirschwasser en de maderawijn te verhittende zijn voor het klimaat, maar vindt onder zijn' maaltijd dat gemis vergoed door herhaalde teugen van HODIGSON'S witte *ale*, waarmee hij zijne keel verkoelt, welke door menigvuldige heete spijzen als in vuur gezet is; en nadat de wijn een paar malen rond gediend is, vervangt een likeurtje zijne plaats, hierbij wordt de pijp of de cigar aangestoken, en zoo blijven de gasten dikwijls tot laat in den nacht aan de gezellige tafel zitten. Bij velen is het de gewoonte om des morgens voor het ontbijt een kop koffij te nemen: en gedurende den droogen passaat, voor het uur van het ontbijt, hetwelk te acht ure is, een toertje te gaan rijden. Alsdan begeeft zich een ieder aan zijn' arbeid, en het zij ter eere van den handelstand gezegd, overal heerscht drukke nijverheid, en over het geheel, welvaren.

Binnen weinige oogenblikken waren wij over de grenzen van de oude stad en merkten in het voor-

bijgaan eene straat op, welke bijkans geheel door Chinezen bewoond werd, die allen met eenigen werktuigkundigen arbeid bezig waren. Er is een gedeelte van de stad, *de Chinesche kamp* geheeten; dit onderscheidt zich van de overige zeer door zijne morsigheid, als zijnde alleen door Chinezen en derzelve nakomelingen bevolkt. Aldaar ziet men aardig beschilderde papieren lantaarns boven de deuren hangen, naakte kinderen in den modder rond springen, hunne haren vlechten en al de overige werkzaamheden van het toilet in de opene lucht verrigten. Wij staken eene rivier of gracht over, en nu rolde het gemakkelijk over een' vlakken weg, waarop wij telkens getroffen werden door eenig nieuw blijk van weligen plantengroei. Overal zagen wij woonhuizen, die een gemengeld voorkomen van hutten en paleizen hadden: zindelijke lanen, bloemen: eene reine witte kleur, van buiten tegen het welige groen afstekende: kolommen van breede galerijen, en breede oprijlanen, met eene groote bogt naar de hoofdeur aangelegd. Eenige der minder aanzienlijke huizen loopen voort op den weg uit, maar over het algemeen staan zij een eind ver van den weg af. Men ziet het breede kanaal, waarin talrijke kanoos met alle soort van waren beladen, langs deszelfs kanten voortgetrokken: vrouwen en kinderen, zich badende of kleine diensten voor zich zelve verrigtende; eene menigte voetgangers, onder de schaduw der lange rijen van boomen langs het kanaal: Maleyers en Javanen in sarongs, vruchten en visch dragende. Een Chinees met gestrengeld haar, sterk naar achteren geschoven, omdat het zijne oogen niet hinderen zal, in een zindelijk wit buisje over een'

blauwen pantalon gekleed, gaat met den stroom der wandelaars mede, en speelt onachtzaam met een' kleinen tomtom, om de aandacht te vestigen op de pakgoederen, die een Maleyer of een Javaan hem op zijne schouders achterna draagt, terwijl hij dezelve met luider stemme te koop vent. Hier en daar stapt een Arabier, die een shawl van *Cashmere*, tot een' tulband gewonden, om zijn hoofd draagt, hoogmoedig en met opgerigten hoofde onder de menigte, gevolgd van een' slaaf, die zijn zonnescherm draagt, terwijl op het gelaat zijns meesters het

»*Odi profanum vulgus et arceo,*»
 (Ik haat en ontwijk het lage gemeen,)

ten duidelijkste te lezen staat. Het wordt thans het uur van den dag, waarop talrijke en hoofsche rijtuigen, zich naar alle rigtingen bewegende, gezien worden: in één woord, alles wat gij ziet, roept u toe, dat gij in de Oost zijt; en bevindende, dat diezelfde rij van buitenhuizen, diezelfde welige plantengroei, diezelfde volkrichheid zich vier of vijf mijlen lang blijft uitstrekken, kunnen wij niet anders dan geloof hechten aan degenen, die ons verzekeren, dat het hedendaagsche *Batavia* wedijvert met *Calcutta*, waarvan wij zoo veel hooren spreken. Doch dit alles is aan één' kant van het kanaal: de andere verthoont ons een' weg, die volmaakt naar een versch omgeploegd veld gelijk, waarover het *profanum vulgus* zijne kruikarren, met rivierbuffels bespannen, heenment, zonder beducht te zijn, dat het de zwierige liverei van eenigen Hollandschen *Nabob* op zijn' weg ontmoeten zal.

Wij reden verscheiden straten van de nieuwe stad door, welke overal sterk in bloei schijnt toe te nemen, en kwamen op een groot plein, waarvan de eene zijde bestaat uit eene rij huizen, door de ambtenaren van het koloniaal bestuur bewoond, en de andere uit de kwartieren der officiers. Achter deze liggen de barakken der soldaten. Midden op dit plein staat eene kolom met een' leeuw boven op dezelve. Zij werd opgerigt ter gedachtenis van den veldslag van *Waterloo*; en naar dezelve draagt ook dit plein den naam van het *plein van Waterloo*. Digt bij die kolom, op het groen van het grasperk, is eene stellaadje getimmerd, ten gemakke van een fraai korps stafmuzikanten, die aldaar des zondags en donderdags namiddags spelen, op welke dagen het plein eene plaats van bijeenkomst is voor de gansche fatsoenlijke bevolking van *Batavia*. Wij zagen hier dikwijls eene menigte rijtuigen met dames ophouden, welke in hare elegante kleding, naar de muziek luisterden; overal heerschte eene weelde geevenredigd naar het vermogen. Buggy's, barouches, phaëtons en vierspannen, alles wemelde door elkander over het plein; vlugge ruiters deden hunne wel gedresseerde paarden door de menigte dertelen, en na verloop van eenige minuten, te gelijk met de voetgangers wederom bij de stellaadje ophouden, wanneer de muzikanten eenig fraai stuk van een' der beste meesters uitvoerden. Naar deze bijeenkomsten te oordeelen, kan *Batavia* juist niet al te zeer op het getal van zijne schoonen roemen. Na verloop van een half uur trok de muziek met het korps van de wacht af, hetwelk eene groene uniform met gele

epauletten droeg, en de rijtuigen snorden in verschillende rigtingen uit elkander, terwijl de muziek door het geklap van de zwepen der mennenden werd verdoofd.

Onze weg lag langs het »Koningsplein,» een ruim, vlak veld, met lommerrijke boomen beplant. Alzoo het nog vroeg was, konden wij het Bataviasche Genootschap van Wetenschappen niet bezoeken, alwaar eene verzameling van Naturaliën gevonden wordt, welke men ons verzekerde, dat van geen zeer groot belang is. Men vindt in hetzelfde gebouw de Harmonie, eene groote zaal, welke men 's avonds bezoekt, en waar somtijds tot uitspanning verkoopingën worden gehouden. In de nabijheid van dit plein zijn de logementen van deze plaats, die behoorlijk zijn ingerigt, en allezins eene verblijfplaats voor keurige reizigers opleveren.

Van de Hollandsche verkeering heb ik niets gezien, maar men verzekerde mij, dat dezelve zeer ver uitgebreid en ook zeer goed is. In den omgang met onze landgenoten hebben wij veel genoeg gehad, en de meesten van ons zullen zich nog lang de blijken van vriendschap herinneren, die men ons, zoo lang wij alhier bleven, bewezen heeft.

De stad *Batavia* beslaat eene groote ruimte, maar de huizen staan afzonderlijk van elkander, en derzelver bijliggende grond is zeer uitgestrekt. Men is alleen verwonderd over de betrekkelijk geringe bevolking. In 1824 was dezelve, behalve de krijgsmagt, welke 15000 mannen bedroeg, waarvan 7000 Europeanen, 53,861, te weten:

Europeanen en hunne afstammelingen . .	3,025.
Inboorlingen	23,108.
Chinezen	14,708.
Arabieren	601.
Slaven (geboortig van <i>Bali</i> , <i>Sumatra</i> en <i>Macassar</i>)	12,419.
Totaal	<u>53,861.</u> (*)

In 1812 werd het getal der inwoners aldus opgegeven :

	Inboorlingen.	Europeanen.
Bevolking van <i>Batavia</i> . .	47,083.	371.
» » Omstreken . .	218,777.	1928.
Totaal	<u>265,860.</u>	<u>2299.</u> (+)

(*) Mr. CULLOCH.

Daar de bevolking sedert aanmerkelijk is toegenomen, kan men dezelve gerust op 60,000 stellen, behalve de troepen.

DE UITGEVER.

(+) *Geschiedenis van Java*, door THOMAS STAMFORD RAFFLES.

HOOFDSTUK XXI.

J A V A.

Februarij 1836.

Onze vrienden gaven ons meer dan eens hun' spijt te kennen, dat ons bezoek op *Java* juist in den regenpassaat inviel, alzoo wij het daarom met een' ongunstigen en te gelijk onregtvaardigen indruk verlaten, en deszelfs schoonheid ver beneden de echte waarde'schat-ten zouden. »Inderdaad" zeiden zij »om iets van het eiland te zien, of een denkbeeld te krijgen van het-geen *Java* eigenlijk is, behoort gij *Buitenzorg* te gaan zien." En waarlijk, er valt ook weinig te zeggen van eene stad, welke letterlijk door den regen over- stroomd werd, zoo lang wij er geweest zijn. Het water stond in de meeste straten der oude stad zeer hoog, en sommige van dezelve waren niet dan met rijtuig te bezoeken. De huizen en pakhuizen liepen onder, en toch zag men de Chinezen in hunne winkels als kleedermakers, tingieters en schoenmakers, met bloote beenen werkzaam, terwijl hunne kinderen zich ver- maakten met in kleine bootjes rondom het huis of voor de deur te varen, even zoo onbezorgd, alsof het eene allernatuurlijkste zaak ware geweest. Voor vele der huizen lagen kanoos, om de overstroomde stra- ten over te steken. Wie zal er, zoodanig iets ziende,

verwonderd zijn over de buitengewone ongezondheid en sterfte van *Batavia*, waarvan de inwoners zoo zeer bloot staan aan de uitwerking der kwaadaardige dampen, die door de gloeiende zon in vuile straten worden verwekt, zoodra de regentijd heeft opgehouden?

Van het jaar 1730 af, tot aan de maand Augustus van 1752, een tijdperk van twee en twintig jaren en acht dagen, bedragen de sterflijsten, volgens de officiële opgaven, in het Aanhangsel van RAFFLES *Geschiedenis van Java* gedrukt, 1,119,375, dat is omtrent 4115 in elke maand. Sedert dien tijd evenwel is het beter geworden, en een geacht Hollandsch geneesheer, die een' grooten naam had, verzekerde mij, dat de sterfte tegenwoordig weinig aanmerkelijker was, dan die van eenig ander land in *Europa*.

Het getal der Europeanen, die van den eersten Januarij 1831 tot op den 31sten December 1835 te *Batavia* gestorven zijn, was 2460, derhalve gemiddeld berekend, 492 in het jaar. Van deze waren er 162 vreemdelingen, dus gemiddeld berekend $33\frac{1}{5}$. Zoodat er in een tijdsbestek van vijf jaren een grooter aantal gestorven is, dan de gansche Europeaansche bevolking bedroeg! (2299 in 1812).

Onder meer andere verbeteringen te *Batavia* behoort een hospitaal voor vreemdelingen en anderen, hetwelk men zegt alle andere inrigtingen van dien aard in *Indië* te overtreffen, en voor geen ander in de wereld onder te doen. Het is mij leed geweest, dat ik door bijzondere omstandigheden verhinderd ben geworden hetzelfde te bezoeken.

Ten einde aan de stroomen, die in den regentijd

uit de hooge binnenlanden naar de kust afloopen, eene uitwatering te bezorgen, oordeelde men het noodig, ettelijke kanalen te openen; maar men vermoedde weldra, dat er te veel van dezelve waren, en dat zij nadeel deden aan het luchtsgestel. Vandaar dat onder het kundig bestuur van den Gouverneur-Generaal VAN DER CAPELLEN, wiens zorg voor deze kolonie, alle dank verdient, en die alle voordeelen welke de oude stad voor den handel konde aanbieden, juist wist te schatten, alles deed opruimen wat gezondheid en handel nadeelig konde wezen. Straten werden verbreed, oude huizen, zoo particulieren als vesting werden gesloopt, en hierdoor kan men veilig stellen, dat Batavia thans even gezond is, als eenig ander gedeelte des eilands.

Het weder te *Batavia* is het gansche jaar door bijna hetzelfde: de maanden Januarij, Februarij en Maart zijn over het algemeen vochtig, alzoo de regentijd, die in het midden van December begint, met meer of minder geweld tot op het einde van Maart voortduurt, terwijl de wind meestal uit het westen of noord-westen waait. In April en Mei is de wind veranderlijk, het weder los en heerscht er veel onweder. In de maand Junij begint het drooge jaargetijde en duurt tot November, met oostelijke of zuid-oostelijke winden. In 1835, is er gedurende vijf maanden niet een enkele regendroppeel gevallen, van het begin van Mei af, tot op het einde van October toe. Anders valt er gewoonlijk in dat jaargetijde, van tijd tot tijd eene enkele bui, tot November toe, wanneer het weder begint te veranderen, en de regentijd tegen

het einde van December zijne volle kracht herneemt.

De gewone stand van den thermometer, gedurende de laatste vijf jaren, was des morgens te zes ure 74° *Fahr.* op den middag 88° , 's avonds te zes ure 76° . De hoogste stand is 96° geweest, en de laagste 72° .

Wij werden zoo dikwijls aangespoord om *Buitenzorg* te gaan bezoeken, dat wij er eindelijk toe besloten en den eersten schoonen dag voor dat togtje bestemden: maar het regende en het bleef regenen, zoodat ik wanhopig naar boord wederkeerde. Eens op een' namiddag werd mij te kennen gegeven, dat het uitstapje den volgenden dag, het mogt dan regenen of goed weder zijn, zoude voortgaan, zoodat ik mijne toebereidselen maakte en naar den wal ging. De avond was zoo fraai, als wij er sedert lang een' gezien hadden, en beloofde vrij wat goeds tegen den volgenden dag.

Toen ik aan den wal kwam, was de zon reeds ondergegaan: geen blad aan de boomen bewoog zich, er waren slechts enkele dunne wolkjes zichtbaar, en de starren kwamen langzamerhand voor den dag, totdat er het uitspansel geheel mede bezet was. Ik doorliep de stille straten, alwaar ik hier en daar een lichtje zag schemeren in den winkel van een' Chinees, en voor eenige hunner ellendige woningen zaten de huisgenooten zachtkens te kouten, met woorden zoo langzaam als de rook, die van hunne cigaren oprees. De ernst van zulk een tooneel werd somwijlen afgebroken door den vrolijken inval van een kind, hetwelk zich al dartelende in de armen van zijn' vader

wierp. Toen ik voortwandelde werd het hoe langer hoe stiller, en op al die bedaagde wezenstrekken, door den zachten flonkerglans der sterren beschienen, lag eene diepe treurigheid geteekend. Ik gevoelde eene gewaarwording van gerustheid; toen ik voor TJAULEY'S deur stond, en een paar vogelkooijen in den winkel van onze Chineschen bediende voorbijgaande, riep ik hem van zijn' lessenaar af, alwaar hij, bijkans onder de rekeningen begraven en omringd van stapels vruchten, zat te schrijven. TJAULEY zette zijn' bril op, zag mij aan, stond van zijn' stoel op, en bedaard de lamp snuitende, welke hare stralen door de kamer verspreidde, zeide hij: »Gij komt nog laat aan den wal — niet waar Sir?» met een' grimlach, die spoedig de verwoesting verried, welke de tijd in zijn' mond had aangerigt.

»Ja, wilt gij mij een rijtuig bezorgen?»

»Gij betaald immers eerst» antwoordde de oude man. Ik legde hem het geld in de hand. Hij keerde zich om en zeide iets in het Chineesch, op een' veel harder toon dan hij gewoon was, en een oogenblik daarna ging zijn zoon en hulp de straat op. Ik wachtte eenigen tijd en inmiddels stak TJAULEY eene sigaar op. Ik begon ongeduldig te worden en ging naar de deur. »Blijf zitten, Sir! — hij komt voort weder.» Ik deed wat hij zeide en trachtte een gesprek aan te knopen, maar de oude man was niet spraakzaam. Na verloop van een half uur hield een zeer fraai en gemakkelijk rijtuig voor de deur stil en toefde ik niet mijne plaats te nemen: de zweep klapte en wij rammelden over de straat heen, waar

alles stil was, totdat wij aan den Chineschen kamp kwamen. Hier heerschte meer levendigheid. De Muziek van de *Gamelan* en de stemmen van dansende meisjes troffen ons gehoor. Het werd luidruchtiger naarmate wij verder reden. De *ommeegaande restauraties* waren in beweging en met lampen verlicht. Hier en daar was een voorbijganger bezig een weinig eten te nuttigen, uit de manden van eene *warong*. Toen wij buiten den Chineschen kamp gekomen waren, hadden wij een min of meer tooverachtig gezigt. De boomen langs het kanaal werden ten deele verlicht door de lampen, welke in de booten en kanoos flikkerden, terwijl zij langzaam met den stroom voortgleden. Nu en dan zag men van verre in het water den weêrschijn der flambouwen, welke zich schielijk tusschen de boomstammen bewogen, terwijl overal de woonhuizen verlicht waren door eene menigte lampen, met heldere kokosolie, in doorschijnende glazen, die van boven van de zoldering der galerij afhingen, en van die uit de kamers, welke, om der verfrischende koeltjes wille, wijd open stonden. Tusschen beide kwam er nog een rijtuig in vollen draf aanrijden, hetwelk verlicht werd door toortsen, van bondels palmbladenstelen gemaakt, die zamengebonden waren en waarvan het eene einde aangestoken was. Het andere rustte in den vuist der twee lijfknechten in roode rokken, die achter op elk rijtuig stonden, hetgeen eene fraaije vertooning van eene ware Oost-Indische pracht opleverde.

Wij kwamen bij tijds te *Fancy Farm* aan. Des anderen daags was ik vroeg op, en met onzen

vriend en wegwijzer voor dien dag in eene *buggy* gezeten, reden wij naar de woning van onzen Consul, en vonden aldaar het overige gedeelte van ons gezelschap op ons wachtende. Vier hitten werden voor zijnen ouderwetschen wagen gespannen, die eenige dagen lang op de binnenplaats had gestaan: de voerman zat op den bok: wij namen spoedig onze plaatsen in, en al klikklakkende op eene manier, die elken Jehu het hart zoude hebben doen verdagen, ging het er op los. Behalve de vier personen, die in de koets zaten, had ik nog den bediende des Majoors voor mijne voeten, met een klein bakje vol koperen munten, om den voerman en de twee postknechten, zoo als het gebruik medebrengt, bij elke poststation te betalen. Telkens bij het afrijden liepen de postillons, die eenvoudig met een' doek om hun hoofd gebonden en eene naauw om het lijf sluitende broek gekleed waren, ieder met eene gewone karzweep gewapend, aan weerskanten van de paarden, en sloegen er zoo lang en duchtig op, totdat de dieren in vollen ren waren, dan sprongen zij achter op, en bleven met hunne zweepen klappen, in eene soort van harmonie met die van den voerman, die niet ophield met een' forschen arm de zijne links en regts in beweging te houden.

Zonder er ooggetuige van te zijn, zoude iemand bezwaarlijk gelooven, dat die kleine paardjes met zulk een' spoed, als waarmede wij reisden, zulk eene vracht achter zich aan kunnen trekken. Tot aan de eerste poststation, een afstand van acht palen (*)

(*) Een *pual* is 1600 yards; het yard is 3 Rijnl. voeten.

liepen zij in vollen ren. Die posthuizen zijn goed ingerigt. Eene hooge luifel bedekt den weg, onder welke het rijtuig stil houdt, en de paarden zoo wel als de postillons verwisseld worden: maar dezelfde voerman legt den ganschen weg af. Bij elke vijf palen komt men aan eene station, en ondanks den geweldigsten regen blijft de weg in een' allerbesten staat. Doch er bestaat een groot verschil tusschen de postwegen, die alleen door de rijtuigen der aanzienlijken of door de voetgangers gebruikt worden, en die welke ter linkerzijde achter den grooten weg liggen, en voor de buffelkarren der inboorlingen dienen. De Hollanders hebben deze wegen, om met meerderen spoed met lichte rijtuigen te kunnen reizen, doen aanleggen; immers zouden zware beladen wagens en karren dezelve in weinig tijds onbruikbaar maken.

Onze weg liep tot dus verre door eene vlakke landstreek, met fraaije landhuizen versierd, gelijk aan die, van welke wij reeds gesproken hebben, maar steeds geringer in aantal wordende, naarmate wij verder van de stad afkwamen. De morgenstond was zeer schoon, en wij zagen, hoewel het nog vroeg was, vele Maleyers en Javanen met zware lasten van vruchten, groenten en gevogelte, welke zij alle aan de einden van een' stok van bamboes over hunne schouders droegen, naar de stad zwoegen. De hoenders en de kapoenen waren aan hunne pooten vastgebonden, maar de ganzen, kalkoenen en paauwen werden afzonderlijk geplaatst in matten, van kokosbladen gevlochten, die hun het ligchaam en de vleugels netjes bedekten, en hun geen

het minste ongemak aandeden. Door het kanaal voer eene menigte van kanoos met versch afgemaaid gras naar de stad heen.

Toen wij aan de poststation kwamen, stonden de paarden reeds gereed, en er bleef weinig anders te doen overig, dan dezelve de tuigen om te hangen; nadat alles klaar was, begon het geklap der zweepen te gelijk met het geschreeuw der Maleyers, en de kleine koppige paardjes begonnen regts en links heen te steigeren en te springen, totdat zij, om de regenbui van slagen te ontwijken, die hen van beide kanten begroette, in vollen ren vooruitstoven, en de postillons hunne plaatsen achterop innamen, om aldaar de muziek van hunne zweepslagen voort te zetten. Na weinige minuten rijdens gingen wij tusschen rijst- en indigovelden door, en hier en daar zagen wij eenige peperboomen, van achteren door hooge bosschen gèdekt. Zoo ver ons oog konde reiken, zagen wij overal het allerweligste groen, maar het gezicht op de bergen, die van zware wolken omringd waren, werd voor de voltooiing van het fraaije uitzigt gemist.

Het land werd nu ook langzamerhand hooger, en eene rij van niet zeer hoog opstekende bergtoppen werd ons aangewezen als de *hoogte van Cornelis*, vermaard om het hardnekkig gevecht aldaar geleverd, hetwelk eindigde met *Java* in handen der Engelschen te brengen; en ieder menschenvriend, mag zich wel verheugen, dat de teruggave van die Indische bezittingen tot een' duren prijs gekocht, ten gevolge van regtvaardigheid weder heeft plaats gehad. De weg van dit punt af tot naar *Buitenzorg*, hetwelk 800 of 1000 voeten

boven de zee ligt, rijst allengs hooger, en toen wij hetzelfde naderden, zagen wij al de velden drok bewerken. Wij hadden bijkans gestadig een kanaal of eene rivier in het gezicht, en de weg was omzoomd met groene heggen.

De laatste poststation ligt op den top eenes bergs, aan welks voet eene rivier stroomt; welke zeewaarts heenbruist en waarover eene houten brug geslagen is, met eene lange bergketen aan de andere zijde. Na de gewone zweepslagen en het gewone getier, renden de kleine hitten dien bergkant af en vlogen de brug in vollem ren over, terwijl onze knecht een' gulden aan een' knaap toewierp, die hem met uitgestrekte hand in het Maleysch ergens om scheen te vragen, maar wij reden onder een gedurig geschreeuw en gezweep tegen den berg op; want de postillons waren bang, dat de arme dieren, in den stap gaande, hunne taak niet zouden kunnen verrigten. Eenige minuten daarna kregen wij de poort van het paleis des Gouverneurs in het oog, welke den weg scheen af te sluiten, doch vlak voor dezelve draait hij regts af, en wij snorden langs die bogt naar het logement »*Bellevue*» geheeten, alwaar wij binnen den tijd van drie uren en twintig minuten aankomende, een' afstand van negen en dertig palen — iets meer dan vijf en dertig mijlen, van *Batavia* hadden afgelegd. Onderweg hadden wij eene hevige regenbui getroffen, welke op het punt was van door eene tweede gevolgd te worden.

In den tuin van dit logement is een hoog gelegen zomerhuis, aan den rand van een' berg, vanwaar wij

ons haasteden een der fraaiste landschapsgezigten van *Java* te gaan beschouwen. Beneden ons zagen wij eene diepe vallei in schakeringen van allerlei groen gekleed. Ter linker zijde helde een fraaije weg naar dezelve af; voor ons hadden wij den berg *Salak* van 8000 voeten hoogte, waarvan de top op dat oogenblik van zware wolken bedekt was, waaruit zich de op handen zijnde regenbui begon te ontlasten, en ter regter zijde een kanaal met een' bruisenden stroom van geelachtig water, waarin onderscheidene vrouwen bezig waren zich te baden. De weg ter linker zijde werd verlevendigd door Maleyers en Chinezen, die, ieder in hunne bijzondere landskleeding af en aan gingen: de eerste zwoegende onder den last van verschillende vruchten, enz. de laatste in hunne berekeningen verdiept, deftig onder hunne regenschermen voortstappende.

Toen wij dit eenigen tijd hadden aangezien, keerden wij naar het logement weder, en na een smakelijk ontbijt genoten te hebben, reden wij naar den plantentuin, een uitgestrekt en fraai aangelegd stuk gronds, nabij het paleis, hetwelk op den 10^{den} Oct. 1834 door eene aardbeving verwoest was, en thans herbouwd werd. Dewijl het weder regenachtig was, moesten wij ons bezoek bekorten, en onze beschouwingen werden door menigvuldige stortregens afgebroken. Eerst bezochten wij eene afperking, welke bestemd was voor de aankweeking van de Cochenille plant (*Cactus cochinelliferum*), welke, uit *Mexico* herwaarts overgeplant, veel goeds belooft. De planten stonden in rijen gerangschikt, en sommige daarvan waren van boven gedeckt met een dak van palmladen. Op vele derzelve zag

men de purperkleurige insekten in een fijn wit weefsel besloten, hetwelk veel naar rijm of schimmel geleeke.

Wij hadden het geluk den heer DIARD, den naturalist van het gouvernement aan te treffen, juist terwijl hij naar *Batavia* meende af te rijden. Hij herkende den Majoor, en uit zijn rijtuig stappende, verwelkomde hij ons. Hij bragt ons in een oud vervallen woonhuis, hetwelk vrij wat kenteekenen van de aardbeving droeg, en thans overgelaten scheen aan de verwoesting van den tijd en aan die van de witte mieren, welke dan ook hard bezig waren met hare loopgraven door den grond te maken. De heer D. toonde ons eene verzameling van vogels, waaronder eene fraaije groene duif, en bragt ons vervolgens naar het balkon achter het huis, hetwelk over eene diepe vallei heen zag, welker kanten opgehoogd en met rijst beplant waren, en over eene bogtige rivier, welker stroom, thans door den regen gezwollen, zich door de gansche vallei heenslingerde. Hij verzekerde ons, dat dit het bekoorlijkste landschap van geheel *Java* was. Hij verhaalde mij ook dat de beruchte upas plant, (*Antiaris toxicaria*) alleen in de oostelijke streken van het eiland groeit, en dat hij alle dagen staaltjes van dezelve verwachtede was. (*)

Nadat wij afscheid van den natuuronderzoeker genomen hadden, verhaalde men ons dat een Maleysche

(*) Men kan eene wijdloopige beschrijving van den *Bohun Upas*, of vergiftsboom van *Java*, (*Upas* beteekent in het algemeen *vergift*, en wordt gebezigd voor al de planten, welke eene giftige hoedanigheid bezitten) in de *Geschiedenis van Java* van Sir THOM STAMFORD RAFFLES vinden.

bediende, die de zucht van den heer D. voor het beschouwen van insekten, planten, vogels enz. had opgemerkt, eens eene zwaluw ving, en dezelve, nadat hij haar de veder van een' haan in den staart had gestoken, wederom in vrijheid stelde. De zwaluw voer voort rondom het huis te vliegen, en zoo vrolijk als ooit te voren te kweelen, zoodat hij eindelijk de aandacht van den natuuronderzoeker trof. Hij poogde haar te vangen, maar werd in zijn vurig verlangen te leur gesteld. Hij loofde eene belooning uit aan al wie het diertje in zijne handen zoude leveren, maar niemand konde of wilde er moeite toe doen, totdat hij in zijne wanhoop uitriep: »Honderd dollars voor den- gene, die mij die zwaluw bezorgt." Juist in een oogenblik, toen hij gereed was in zijn rijtuig te gaan zitten, om naar een verwijderd gedeelte van het eiland af te reizen, bragt de looze Maleyer hem den vogel, maar begeerde de beloofde belooning niet. De heer D. nam zijn' vogel op reis mede, maar het duurde niet lang, of hij ontdekte de poets, die men hem gespeeld had. (*)

Bij onzen terugtocht reden wij een' grooten troep gevlekte herten voorbij, en bezochten de omtuiningen, welke voor de theekultuur bestemd waren: vandaar langs eene lange straat de *Chinesche kamp* genoemd; met oogmerk om door het inlandsche dorp *Buitenzorg* weder te keeren; maar de paardjes wilden, in spijt van de vloeken en zweepslagen der postillons, niet verder

(*) Zouden wij dit vertelseltje ook letterlijk onder de *Stories of a Cock*, (vertelseltjes van moeder de gans) moeten rangschikken?

voort, zoo dat wij ons gedwongen zagen weder naar ons logement te gaan. Het regende den ganschen dag door, zoodat wij genoodzaakt waren tusschen vier muren te blijven zitten.

Te gelijken tijde met ons was ook de heer JACOBSON, de opzigter en kweeker van de theeboomen, in het logement gekomen; ik erlangde van hem de volgende belangrijke bijzonderheden ten aanzien van »*China's* geurig kruid.”

Deze plant werd in het jaar 1826 uit *Japan* naar *Java* overgebracht, en in 1828 werden er onder het opzicht van den heer JACOBSON stalen zwarte thee van gewonnen, die evenwel van geene beste kwaliteit waren. In 1830 werden er planten uit *China* overgebracht, en in 1833 hadden zij de manier van thee te kweeken erlangd, ten koste van twee of drie bezoeken naar *China*, en van vrij wat naauwkeurige opmerkzaamheid: want hunne regtstreeksche aanvragen waren altijd beantwoord op eene wijze, welke hen moest misleiden en bedriegen.

Ofschoon al de thee van verschillende hoedanigheid, van dezelfde plant verkregen wordt, kweekt men er nogtans niet meer dan twee soorten van; de groene namelijk en de zwarte. De heesters dragen een' fraaijen, geurigen, witten bloesem, en leveren viermaal 's jaars eene pluk op: maar de geaardheid van den grond, en de omstandigheden, waaronder zij groeijen, heeft op de hoedanigheid van de thee een' merkbaaren invloed. Wanneer de bladen hun' wasdom hebben bereikt, worden zij, een voor een, door de gaarders geplukt, die geene andere betaling ontvangen, dan eene kwijtschel-

ding van zekere belastingen: vervolgens in wijde, ondiepe, blikken schalen boven een steenkolenvuur gezet, in welken toestand zij met de hand worden omgekeerd, alzoo de meerdere of mindere deugdzaamheid van de thee van de langdurige bewerking afhangt. De beste soorten van groene thee staan het langst boven het vuur, en zijn daarom ook de duurste, terwijl de zwarte theeën, tot minder kosten van arbeid en brandstof bereid, de goedkoopste zijn.

In Maart 1835 werden 4294 ponden thee van verschillende soorten, op de Chinesche manier bereid, naar *Holland* ingescheept, alwaar de proevers en kenners dezelve volmaakt gelijk stelden met die van het »Hemelsche Keizerrijk:» maar zij vernamen niet hoeveel duizenden picols koffij deze ponden thee hadden gekost, of hoeveel arme Javanen van hun rijst waren beroofd geworden, om den lust tot onderzoek van den Gouverneur VAN DEN BOSCH te wille te zijn. (*)

(*) Sedert jaren hebben de Engelschen volgehouden, en RAFFLES heeft daartoe welligt de meeste aanleiding gegeven, dat de Hollanders niet weten, wat een goed koloniaal bestuur is. Om evenwel een bewijs te geven, dat niet al de buitenlanders in dat gevoelen deelen, achten wij het niet nutteloos hier een uittreksel te laten volgen uit de »*Sincapore-Free Press*» van 26 April 1838.

Dat Dagblad bevat een' brief uit *Batavia*, waarvan de schrijver zich beklagt, dat de aangelegenheden der Nederlandsche Oost-Indische bezittingen zoo weinig in de naburige Engelsche bezittingen bekend zijn, of liever zoo zeer miskend worden, dat voor eenigen tijd een Nieuwsblad over de Kolonie op *Java*, als over eene in verval gerakende bezitting sprak. De briefschrijver betoogt vervolgens, dat alleen de menschlievendheid van den BARON VAN DER CAPELLEN (1816—1825), welke hem belette de landen en den arbeid der inboorlingen aan Europeanen af te

Wij vonden onze slaapkamers zeer goed. De bedden waren voorzien van een' eenigzins harderen peluw, om de onderste leden op te doen rusten, welke de

staan, de oorzaak was, dat vele braakliggende provinciën niet met koffij konden beplant worden. Zijn opvolger, de Burggraaf DUBUS DE GHESIGNIES (1825—1829) herriep alle door zijne voorgangers uitgevaardigde decreten tegen de kultuur, en moedigde het houden van de landen door de Europeanen aan: doch het was den Generaal VAN DEN BOSCH (1829—1834) voorbehouden, om door zijn welbekend stelsel van Gouvernements kontrakten, dien buitengewonen prikkel aan alle takken van kultuur te geven, waardoor de opbrengst des eilands sedert eenige jaren meer dan verdubbeld is.

Om een bewijs te geven van den toegenomen uitvoer in de laatste jaren, deelt de briefschrijver de volgende vergelijkende opgave, tusschen de jaren 1826 en 1836 mede.

1826.	1836.
uitv. van Koffij.. 340,059 picols.	uitv. van Koffij.. 498,077 picols.
» » Suiker. 19,795 »	» » Suiker. 509,513 »
» » Rijst... 5,895 Koy.	» » Rijst... 36,430 Koy.
» » Indigo. 9,500 pond.	» » Indigo. 408,000 pond.
» » Thee... »	» » Thee.. 9,016 »
Bedr. der gez. uitv. f 15,273,502	Bedr. der gez. uitv. f 41,216,487

Buitendien wordt thans eene aanzienlijke uitbreiding gegeven aan de kultuur der theeplant, welke goed op *Java* tiert, en welker kwaliteit voor uitmuntend wordt gehouden. Dit jaar zullen, onder de uitvoeren ook kaneel en ruwe zijde komen. Het eerste van die artikelen zal vermoedelijk gelukken, het tweede zal, vreest men, nimmer de hulpmiddelen der kolonie vermeederen. Er zijn thans ruim 120 suikerfabrieken met Europesche machinerie, in volle werking. Negen en twintig derzelve bevinden zich in den oosthoek van *Java*.

In het »*Asiatic Journal*» van Julij 1838, ontleenen wij mede het volgende extract uit een brief van *Batavia*, 16 Nov. 1837: »Het oogmerk van mijn laatste uitstapje naar de binnenlanden, was het bezoeken van verscheiden onzer lastgevers ten platten-

min of meer dubbelzinnige benaming van »Hollandsche vrouw» draagt. Op den volgenden morgen kwamen er verscheiden zendelingen van *Batavia* aan, de heer MEDHURST van het Engelsche zendelinggenootschap; de heeren HANSON en LOCKWOOD van het Amerikaansche in *China*, en de heer ARMS van het Amerikaansche te

lande, van koffij en suiker. Ik had mij nimmer de verwonderenswaardige verandering verbeeld, welke gedurende de laatste vijf jaren het voorkomen des lands, in de binnendistrikten heeft verkregen. Een onzer lastgevers bezit eene suikerplantagie, welke circa 10,000 picols suiker opbrengt, en tuinen, die omtrent 18,000 picols koffij opleveren. Een gedeelte zijner grondbezitting is gelegen op den berg *Merah-Api*, bijna 4500 voeten boven het vlak der zee, waar de thermometer 64° teekent, en de perzikken, aardbeziën enz. in menigte groeijen, rondom het huis, dat ik bewoonde. Met opzigt tot de verandering in het voorkomen des lands moet ik melden, dat ik mijn rijtuig door een bosch van tekhout bragt, waar drie jaren geleden nauwelijks te voet was door te komen. Ik zag heuvels, die vroeger met struiken en ruijge waren bedekt, thans herschapeu in tuinen, die de weligst bloeiende koffijboomen, en op lagere gronden, honderden vierkante mijlen met suikerriet vertoonden. De tooverstaf van VAN DEN BOSCH heeft inderdaad wonderen te weeg gebragt. De inboorlingen zijn gelukkig en tevreden, en sedert ik het laatst de Oostelijke streken heb bezocht, in hun' toestand merkelyk verbeterd. Een' der Vorsten van *Solo* vond ik drok bezig met het oprigten van een' suikermolen, en het beplanten van een groot gedeelte zijnes lands met suikerriet. De inboorlingen hebben ook vele indigo-fabrieken aangelegd, en verstaan die kultuur volkomen. Men moge den Hollanders verwijtingen doen over hunne ouderwetsche kennis der Staatshuishoudkunde, ik kan door bewijzen staven, dat het eiland goed beheerd, en dat van deszelfs hulpbronnen alle mogelijke partij getrokken wordt."

(VERT.)

Sincapore, met nog twee andere, die te *Batavia* woonden. (*) Deze allen waren naar *Buitenzorg* gekomen, om een verzoek in te leveren, om ondersteuning van het Bestuur in hunne groote bedoeling van algemeene kennis en het Christendom onder het volk voort te planten. Hoewel de Gouverneur hen beleefdelyk ontving, en zelfs ten eten noodigde, was zijn antwoord onbepaald.

De Hollanders schijnen er niet veel mede op te hebben, om de bekeering der ongeloovigen te *Batavia*, tot het Christendom, te bevorderen. Zij zijn, en met reden, beducht, dat die verandering wel eens hunne verdrijving uit het eiland, of althans het verlies hunner geliefkoosde monopolien ten gevolge mogt hebben; maar de tijd zal misschien komen, wanneer hun daar eens eene dure rekenschap van zal afgevorderd worden. Met het Christendom en met de overige verlichting, welke hetzelfde overal vergezelt, zouden de Javanen en de Maleyers weldra te sterk worden, en zij zelve hunne hooge bedieningen op het eiland met hun leven boeten. Zelfs zonder die voorregten zijn hun de inlanders vijandig en rijp voor een' opstand. Alles wat zij noodig hebben is een opperhoofd, dien zij zouden kunnen vinden, hetzij in DIEPO NEGORO, den held des oorlogs van 1825, ingevalle hij uit zijne gevangenschap op de *Moluksche-Eilanden* konde ontvlugten,

(*) De Amerikaanse zendelingen hebben, gedurende het verblijf van de *Paauw* op de reede, zeer welwillend de kerkelijke dienst aan boord waargenomen, en aldaar des zondags gepredikt.

of in **DIRDJO**, die in *Benchoole* bewaakt wordt. (*) De Hollandsche armee, ter sterkte van 15000 man, heeft een goed militair voorkomen, en is best georganiseerd, en is in kleine korpsen over *Java* en *Sumatra* verdeeld. De politie maatregelen zijn hier prijselijk, en niemand mag zonder pas het land doorreizen, waarvoor eene kleinigheid betaald moet worden. Op die pas staat geschreven, dat hij voor zóó ver en niet verder geldig is. Zoodra de reizigers in het logement aankomen, en hunne namen opgeteekend zijn, wordt die lijst, te gelijk met hunne passen, naar het gouvernement opgezonden. In ons geval waren deze onnoodig, omdat de Gouverneur ons kosteloos de paarden der posterij had toegezonden.

De Majoor bezorgde ons een uitnoodigingskaartje van een' Javaanschen Vorst, **WIERA WATTA**, die »Adipati» of Inlandsche Resident is van het district *Buitenzorg*, om hem te komen bezoeken en de »Gamelan» of het korps Javaansche muzikanten te hooren. Te twaalf ure gingen wij naar de vallei beneden *Bellevue*, alwaar het oorspronkelijke dorp eigenlijk ligt, hetwelk uit een aantal bamboeshutten bestaat, waarvan elke zoo diep in de boomgroepen verborgen ligt, dat zij op een' geringen afstand eerder naar een digt bosch, dan naar een bewoond dorp gelijken. Het huis van **WIERA WATTA** is grooter dan eenig ander in de nabijheid, en omringd van eene heg van gegroefden bam-

(*) Het spreekt van zelf, dat wij niet met de Oost bekend zijnde, deze beredeneringen van den Engelschman voor zijne rekening laten. (VERT.)

boes. Wij werden door die opene ruimte heen gevolgd door scherm dragers, om ons tegen den regen te dekken, en aan den ingang van eene opene plaats ontving **WIERA WATTA** ons zeer beleefdelyk, en geleidde ons door een' overdekten gang, tusschen de twee vleugels van zijn huis, naar onze zitplaatsen. Aan het andere einde van dien gang zaten twee of drie bedienden op den vloer, met hunne kin tusschen hunne knieën, en de *Gamelàn* stond onder eene galerij nabij den ingang van de plaats, welke wij over gegaan waren. De muzikanten speelden, terwijl wij hen voorbijgingen.

Er zijn verschillende soorten van concerten in gebruik bij de Javanen. Dat, hetwelk wij thans hoorden, heette *Gamelàn Salindro*, en bestaat uit velerlei muzikinstrumenten, naar het Harmonicon of oude *Staccatta* gelijkende, hetwelk »gambang” genoemd wordt. De »gambang gansa” is een harmonicon met achttien houten klavieren (*touches*) in eene soort van trog of bak geschikt, en die een' zeer liefelijken toon geven, indien zij op de regte wijze bespeeld worden. De »gambang kayu” heeft negentien metalen klavieren. Er waren nog drie dergelyke werktuigen, maar alle iets kleiner, en van vijf tot zeven metalen klavieren hebbende: dezelve heeten »*saron*,” »*demonng*” en »*selantam*.” Een legger van tien kleine gongs, een groote gong horizontaal geplaatst, en twee groote aan een houten raam hangende, met eene lange smalle trom, maakten de bas uit, terwijl de toon werd aangegeven door de *rebab*, eene soort van viool met twee snaren. Dit laatste werktuig wordt volmaakt op de wijze van eene violoncel bespeeld, en terwijl de speler op den

grond zat, drukte hij met zijne linkerhand de snaren, terwijl de rechterhand den strijkstok bewoog. De muziek was aardig en zeer zacht van toon. De muzikanten zaten allen op de Turksche manier, en hadden een regt aartsvaderlijk voorkomen, vooral de orkestmeester, zoo dikwijls hij zijn verbleekt en vermagerd gelaat ten hemel opsloeg, om, op een' hoogen en gevoelvol len toon, bij de muziek van de *rebab*, die van zijne stem te paren.

De *gamelan* wordt als een eigenaardig erfregt in de familie van een' Javaanschen vorst aangemerkt, hetwelk van geslacht tot geslacht overgaat. Zoo als wij het zelve bijwoonden, was het langen tijd het vermaak van WIERA WATTA'S voorouders geweest, en in den tijd van zijn' vader maakten er dansende meisjes ook nog een gedeelte van uit, die hare vlugheid voor het vermaak der gasten ten toon spreidden.

De Javaansche gongs zijn vermaard om den toon dien zij geven, en worden op vele plaatsen in de Oost boven die van *China* gesteld.

WIERA WATTA is van een middelmatig postuur, en schijnt nabij de zeventig jaren oud te zijn. Hij ziet er goedaardig uit. Het verlies van zijne tanden doet zijne wangen invallen en zijne kin vooruitsteken. Hij droeg een' doek om zijn hoofd gebonden: een donkerkleurig buisje, waarvan de kraag en de mouwen met breede gouden galons bezet waren: een wit vest; een halskraagje naar de manier van vijftig jaren geleden, en eene sarong, welke hem over de lendenen hing. Wij zaten aan eene kleine tafel, waarop eene groote hoeveelheid confituren en vruchten waren opgezet, als

mangustins, durians, dukus, en drie soorten van rambutan. Eerst werd er koffij geschonken, en na de vruchten wijn rondgediend, waarvan evenwel de Vorst geen gebruik maakte.

Toen de maaltijd afgelopen was, liet ons de Adipati verscheiden fraai bewerkte krissen zien. Derzelver scheeden, welke een' afzonderlijken tak van handel uitmaken, waren met goud, diamanten en edele steenen ingelegd: het lemmet riekte naar muskus, zag zeer donker en was gedamasceerd door middel van een metaal, hetwelk op de eilanden *Billiton* en *Celebes* t'huis behoort. De krissen worden dikwijls vergiftigd door middel van een vocht uit de upas en andere planten bereid. Men verzekerde mij, terwijl ik te *Batavia* was, dat er op het gansche eiland geene plant is, welke niet door eene of andere soort van gedierte gegeten wordt. De prijs van zulk een lemmet, nieuw vervaardigd, verschilt van eene halve ropy (20 centen) tot 50 dollars, en wanneer men dezelve afkomst van drie of vier geslachten herwaarts kan nagaan, brengt eene kris dikwijls tienmaal dien prijs op. Doch van al de voorwerpen van Javaansch maaksel moest ik het meest een stel schaakstukken bewonderen, allerkeurigst ten halve goud en ten halve van zilverdraad bewerkt.

Na verloop van een uur namen wij afscheid van **WIERA WATTA** en keerden weder naar ons logement, alwaar de geweldige regen ons den ganschen namiddag ophield. Des anderen daags morgens reden wij tusschen zes en zeven ure naar *Batavia* af, zeer in onzen schik zijnde over ons uitstapje, en verkwikt

door den versterkenden invloed van de berglucht. Onze terugtocht ging even zoo snel in zijn werk als onze heenreis, en werd door hetzelfde geschreeuw, gevloek en geklap van de zweepen gekenschetst.

HOOFDSTUK XXII.

J A V A.

Februarij 1836.

Het eiland *Java*, door de inboorlingen *Tana Jawa* of *Misa* (het eiland-land) geheeten, strekt zich van $105^{\circ} 11'$ tot $114^{\circ} 33'$ O. L. van *Greenwich* en van $5^{\circ}, 52'$ tot $8^{\circ}, 46'$ Z. B. uit. Door de straat van *Sunda*, welke eenige mijlen breed is, wordt het gescheiden van het eiland *Sumatra*, hetwelk ten noorden en westen van hetzelfde meer dan 1000 mijlen beslaat. Deszelfs gedaante is regthoekig en de noordkust is er met talrijke eilanden bezaaid. De uiterste lengte van het oosten naar het westen bedraagt 666 mijlen, en de breedte wisselt af van 135 tot 56 mijlen.

De gansche oppervlakte van grond wordt op 23,000 mijlen in het vierkant berekend. Het is bergachtig, vulkanisch en rijkelijk van rivieren doorsneden. »Het gansche land, van de hoogte der bergen af gezien, heeft het aanzien van een' bevalligen tuin vol dorpen, overdekt van vruchtbare velden en prijkende in een allerweligst groen.»

De bevolking wordt er op 6,000,000 zielen, of meer dan honderd op de vierkante mijl geschat.

De heerschende godsdienst is de Mohammedaansche, waarvan de eerste melding in de Javaansche kronijken voor het jaar 1250 voorkomt. Zij werd in 1415 op het eiland gevestigd, terwijl voor dat tijdperk de Hindoosche geloofsleer aldaar alleen erkend werd. In 1511 vonden de Portugezen een' Hindooschen koning te *Bantam*: maar op weinig uitzonderingen na, werd het gansche eiland in de zestiende eeuw door de priesters van het Islamismus, onder de bescherming van de toen reeds vervallende magt der Kalifs, tot hun geloof bekeerd. Er zijn nog eenige inboorlingen van *Bantam*, die de dienst van den »lingu" blijven aankleven, en eene menigte tempels met brokken van Hindoosche beeldhouwkunst, worden, hoewel meerendeels in puinhoopen, bijkans in al de streken van het eiland gevonden.

Kort nadat ALFONZO DE ALBUQUERQUE de *Kaap de Goede Hoop* was omgezeild, bezocht hij *Sumatra* in 1510, en zond in het daarop volgende jaar ANTONIO DE ABREW naar *Java* en de *Moluksche eilanden*. Op de Portugezen volgden de Hollanders, en in 1595 zeilde HOUTMAN met eene vloot regtstreeks naar *Bantam*, verkreeg de vergunning van aldaar eene factorij op te rigten, en deze factorij werd het eerste Etablissement der Hollanders in *Oost-Indiën*. Het voorbeeld der Hollanders volgende, zond de Engelsche Oost-Indische Compagnie, terstond na hare instelling door Koningin ELIZABETH, in 1600 den Kapitein LANCASTER met vier schepen uit. Eerst zeilde hij naar *Acheen*, en vandaar naar *Bantam*, alwaar hij mede eene factorij tot stand bragt, de eerste bezitting der Britten in *Indië*.

De eerste Hollandsche Gouverneur-Generaal BOLT,

kwam in 1610 te *Bantam* aan, en den toestand van zijne landslieden niet berekend vindende voor het vooruitzicht, om er een duurzaam etablissement te vestigen, ging hij naar *Jakarta*. Op den 4den Maart 1621, werd de naam van *Batavia* aan de nieuwe nederzetting gegeven, welke van dat tijdstip af de Hoofdstad van het Hollandsch Indische gebied gebleven is.

In 1683 verlieten de Engelschen *Bantam* weder.

In 1811, toen *Holland* een wingewest van *Frankrijk* was geworden, werd de Fransche vlag te *Batavia* opgeheschen, en op den 12den September van hetzelfde jaar, werd het Britsche gezag over het eiland *Java* aanvaard, bij eene bekendmaking door den Graaf van MINTO, den Gouverneur-Generaal van *Bengale* onderteekend. Op den 17den van dezelfde maand, werd er eene capitulatie gesloten, welke al de aanhorigheden van *Batavia* in de handen van *Groot-Brittannië* stelde. Op den 13den Augustus 1814, werd door Lord VISCONAT CASTLEREAGH, van de zijde van zijne Britsche Majesteit een verdrag onderteekend, bij hetwelk aan de Hollanders al hunne vorige bezittingen, op de Oost-Indische eilanden werden teruggegeven, en op den 19den Augustus 1816, wapperde de Nederlandsche vlag op nieuw te *Batavia*.

De Engelschen in *Oost-Indië* houden niet op, zoo dikwijls dat onderwerp ter sprake komt, dië schikking en de staatkunde, waaruit zij ontsproot, te betreuren: doch in deze dagen worden koninkrijken en provinciën, met even zoo veel gemak van de eene hand in de andere overgedragen, als een stuk land door den hamer van een' vendumeester.

Het bestuur der koloniën is toevertrouwd aan een' Gouverneur-Generaal, met zijne Secretarissen en vier Raden, door den Koning aangesteld: maar men kan veilig zeggen, dat de Gouverneur-Generaal een vrijmagtig bewind voert; want ingeval de Raad zich niet met zijn voorstel vereenigt, heeft hij de magt, om al de verantwoordelijkheid op zich te nemen en aan zijn besluit kracht van wet te geven. De ambtenaren der administratie komen zelden ter behandeling van de openbare zaken bijeen: zij zenden hunne rapporten, somtijds door bewijsgronden toegelicht, schriftelijk van huis af, zoo dikwijls de Gouverneur-Generaal het noodig acht, eenige maatregelen aan hun goedvinden te onderwerpen.

De departementen worden bestuurd door ambtenaren, die den naam van Residenten dragen, van welke er één aan het hoofd van elk zoodanig departement of residentschap staat, als waarin het eiland verdeeld is.

Zoo lang het eiland onder het gezag der Britten was, werden er vele veranderingen en verbeteringen in het oude regeringsstelsel gemaakt, en toen zij in 1816 weder afstand van hetzelfde deden, was het in een' merkelyk verbeterden toestand: maar ten gevolge van verschillende omstandigheden, als b. v. de allengs toenemende mededinging des Indischen handels, na den algemeenen vrede, en den toestand tot welken de aanhoudende oorlog den landbouw gebragt had, plukte *Holland* weinig vruchten van zijn bezit van *Java*, tot in 1824, toen de pogingen der Javanen onder DIEPO NEGORO, om de Hollanders te verdrijven, een' zwaren hinderpaal daarstelden aan elke onder-

neming, ten voordeele der handelsbetrekkingen: (*) en de rust werd niet hersteld voor 1830, toen de Gouverneur-Generaal den voorspoed van het eiland, door middel van vele nuttelooze kostbare landbouwkundige proeven trachtte te bevorderen.

De Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH was doordrongen van het vaste denkbeeld, dat de thee met een allergewenscht gevolg zoude kunnen verbouwd worden, en rigtte daartoe in 1831 te *Bandong* eene plantaadje in, tot welke hij geene onkosten spaarde, door middel waarvan hij zich vleide zijn doel te zullen bereiken; maar de theeboomen stierven de een na den anderen. Men herhaalde de proefneming te *Krawang*, en hij berekende den vermoedelijken pluk daarvan voor 1833 op 75,000 ponden: maar er kwamen slechts 2,000 ponden van en nu staakte hij alle verdere pogingen van eenig aanbelang. Ten einde plaats voor de theeboomen op die plantaadje te vinden, liet hij meer dan 2,000,000 koffijplanten uitroeijen, hetgeen op ten minsten 5,000 pikols koffij te staan kwam.

Omtrent in dien zelfden tijd deed hij eene poging om de zijdeteelt uit te breiden, maar was daar niet gelukkiger mede.

De indigo ontging mede zijne aandacht niet. Derzelver teelt was beproefd geworden door den generaal DAENDELS, die er van af zag: naderhand hervat door PETEL, voortgezet door DUBUS en VAN DEN BOSCH. Vol ijver in het najagen van zijn verlangen, en om voor de indigoplan-

(*) *Memoires sur la guerre de l'Isle de Java depuis 1825—1830*, par le Major F. V. A. DE STUERS. LEYDE 1833.

ten ruimte te winnen, liet hij in 1830 vijf millioenen koffijboomen omhouwen, die indigopluk op 1,000,000 ponden schattende, die slechts 46,000 ponden heeft opgeleverd, waarvan elk pond het Gouvernement 196 centen kostte. In 1832 werden er in de magazijnen van het gouvernement 133,380 ponden indigo afgeleverd, die van tien tot elf gulden het pond kostten, en in het daarop volgende jaar werden er 203,000 ponden voor weinig geringer onkosten opgeslagen.

In 1830 trachte hij de suikerteelt met geweld door te zetten, maar hetgeen hij daarvan kreeg, kwam het bestuur op twaalf guldens de picol te staan, terwijl er in *Europa* tien voor gemaakt werd. En niet voor 1832, toen de prijs van de koffij steeg, werd men er op bedacht om de koffijplantaadjes weder te herstellen, welke ten behoeve van de indigo, thee en suiker verwoest waren geworden. Men kan den uitslag dier proefnemingen nazien in de volgende opgave van den koffijpluk voor verschillende jaren:

In 1830	bedroeg de pluk van de koffij	62,174 picols.
1831	» »	» 39,005 »
1832	» »	» 53,293 »
1833	» »	» 64,788 »

De landbouwkundige proefnemingen kwamen het Bestuur in 1833 op niet minder dan 75000, en in het volgende jaar op 65,500 dollars te staan. (*)

Het Bestuur verpacht thans landerijen voor de suikerteelt op schijnbaar voordeelige voorwaarden. Het

(*) *Kort overzicht der Finantiele resultaten van het stelsel van kulturen onder den Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH, 1835.*

land en het zaad wordt voor het eerste jaar gegeven, met een voorschot van dertig of veertig duizend gulden, bij wijze van eene leening zonder interessen, welke de pachter betaalt in suiker, waarvan de prijs en de jaarlijksche hoeveelheid, naarmate van de deugdelijkheid van den grond en de uitgestrektheid van de plantaadje, bepaald wordt. (*)

De inkomsten voor het jaar 1834 hebben 15,411,986 guldens bedragen.

Batavia is het middelpunt van een' uitgebreiden handel, naar alle oorden van *Indië*, *China*, *Japan*, *Europa* en de *Vereenigde Staten*. De artikelen van uitvoer naar de twee laatstgenoemde werelddeelen, zijn de koffij en de suiker, maar het bestuur heeft zich zoodanig van den handel dier twee artikelen meester gemaakt, dat het te vreezen is, dat dezelve binnen kort alleen door de Hollandsche schepen zal gedreven worden.

De koffij werd omtrent het begin der achttiende eeuw uit *Arabië* naar *Java* overgebracht, en schijnt eensklaps de aandacht der kolonisten gewekt te hebben. De grond en het klimaat van *Java* schijnen wonderbaarlijk geschikt voor de teelt van dezelve, en er kan eene onschatbare hoeveelheid van gewonnen worden: misschien wel in dit oogenblik genoeg, om in de behoefte van de gansche wereld te voorzien. (†)

(*) *Blik op het bestuur van Nederlandsch-Indië, onder den Gouverneur-Generaal J. VAN DEN BOSCH, 1834, bl. 204.*

(†) *Dissertatio Historico-Politica de Commercio et internae administrationis forma possessionum Batavorum in India Orientali, 1833, pag. 3, een zeer belangrijk verslag, vol statistieke opgaven.*

Uitvoer van Javaansche koffij in 1835.

Schepen.	Getal van picols.
Hollandsche	363,080
Amerikaansche	56,435
Fransche	17,177
Engelsche	1,145
Zweedsche	535
Allerlei	403
Totaal	438,775

De hoeveelheid van koffij uit *Padang* (*Sumatra*) uitgevoerd, is in de laatste vijf jaren aanmerkelijk toegenomen. In 1835 beliep dezelve 90,000 picols. (*)

Uitvoer van Javaansche suiker in 1835.

Schepen.	Getal van picols.
Hollandsche	265,784
Amerikaansche	75,068
Fransche	2,145
Engelsche	25,175
Zweedsche	3,691
Allerlei	400
Totaal	372,263

Men moet evenwel niet vooronderstellen, dat al de koffij en suiker, die in Amerikaansche schepen van *Java* wordt uitgevoerd, naar de Vereenigde Staten gaat: een aantal schepen brengen hunne ladingen van *Batavia* naar *Europa*, alwaar zij ingeruild worden voor goederen, die op onze markten gewild zijn.

Men kan zich een denkbeeld maken van de uitgestrektheid des Amerikaanschen koophandels uit de

(*) De picol staat gelijk met 125 oude Holl. ponden.

volgende tabel, welke het aantal der schepen, met hunne gezamentlijke vrachten opgeeft, die in de laatste tien jaren *Java* bezocht hebben.

Jaren.	Getal der Schepen.	Tonnen last.
1825.	38	12,962
1826.	22	7,700
1827.	19	6,250
1828.	14	2,086
1829.	12	4,356
1830.	13	4,050
1831.	22	7,516
1832.	35	12,338
1833.	67	23,220
1834.	42	16,551

Uit het oogpunt des handels beschouwd, kan men de jaarlijksche inkomsten op een millioen dollars schatten. Men stelt op den voorgrond, dat elk schip, het zij in koopwaren of in papier, de middelen aanbrengt van 60000 dollars op *Java* in omloop te brengen. Naar dien maatstaf kan men voor het jaar 1834 de waardij des Amerikaanschen handels op 1,52000 dollars berekenen. Maar wij moeten in het oog houden, dat een aantal dier schepen ook *China* en *Manilla* bezoeken, en te *Batavia* wederkomen. Dit gebeurt, wanneer zij niet ter regtèr tijd aankomende, nog geen koffij of suiker gereed vinden, en de tijd, die anders verloren zoude gaan, wordt besteed, om, het zij van *Java* of van de *Philippijnsche eilanden*, rijst naar *Canton* te brengen. Doch over het algemeen genomen, moet de berekening grooter zijn. Indien wij zes matrozen voor honderd tonnen last rekenen, zullen wij ten

naasten bij duizend menschen in het gebruik vinden, aan al de wisselvalligheden van het klimaat, van hun beroep en van de zeerooverij blootgesteld, voor het bestuur der schepen, hetgeen eene andere millioen, behalve die van derzelver vrachten, uitmaakt. Dat aantal van menschenlevens zamen met het bedrag van den eigendom, is groot genoeg, zoo als men vooronderstellen moest, om de bestendige waakzaamheid en bescherming van het Bestuur werk te geven, maar tot in de laatste jaren is de koophandel onafgebroken voortgezet geworden, en daarin is de reden gelegen, waarom er geene zeemagt van ons in *Indië* kruist, en het bestuur zich vergenoegt met van tijd tot tijd een oorlogsvaartuig uit de *Zuidzee* te bestemmen, om over *Batavia* naar de Vereenigde Staten weder te keeren. Sedert het verdrag met den Sultan van *Muscat*, en zijne Majesteit van *Siam*, is het waarschijnlijk, dat onze handelsbelangen uitgebreid zullen worden, en met onzen peperhandel, en dien op *China* en de *Philippijnsche eilanden* medegerekend, mogen wij het er thans voor houden, dat er aan de andere zijde van *Kaap de Goede Hoop* jaarlijks tien millioenen dollars op het spel staan. Op de kust van *Sumatra* en door de geheele *Chinesche Zee*, zijn de zeerooverijen een dagelijksch werk, (*)

(*) In den eersten jaargang van *FISHERS Drawing Room Scrap-book*, (die voor het jaar 1832,) vindt men een zeegezigt de nabijheid van het *Tygers eiland*, op de rivier van *Canton* (de *Parcivier*) voorstellende, tot welks toelichting Miss *LONDON* in het Engelsch het volgende *Zeerooverslied* heeft gedicht:

en als er de Amerikaansche schepengoed van afkomen, moet zulks meer aan het geluk dan aan de veiligheid van de reis toegeschreven worden. Men moet hopen, dat het Gouvernement de noodzakelijkheid en het voordeel eens zal inzien, van voortaan in dit gedeelte der wereld eenige zeemagt te houden. In hoeverre de

't Vaartuig is in onze magt!
 Over is het met de jagt!
 Lustig, mannen! brengt het schip
 Naar de luwte van die klip.
 Dat de wind, zoo hard hij kan,
 Huile als een gevangen man.
 Wat is 't donkerst van de twee?
 Is 't de lucht of is 't de zee?
 Als een grafkuil ziet de plas:
 De andere, of ze een doodskleed was.
 Kraak' de donder zoo geducht
 Als hij wil, door 't ruim der lucht,
 Waar de wind zijn' kletterslag
 Keer op keer herhalen mag:
 Laat de bliksem de natuur
 Vrij verschrikken door zijn vuur:
 't Is voor 't eerst niet dat de nacht
 Zoo van ons wordt doorgebracht.
 Met het schuimen van den vloed
 Worde weggespoeld het bloed,
 Dat de baren wijd en zijd
 Heeft geleverd bij onzen strijd.
 Als de donder loeijen wil
 Dan verdooft hij ook 't gegil
 Van zoo menige arme ziel,
 Die in onze handen viel,
 En de buit glanst in het licht
 Van den fellen bliksemschicht.

maatregel van eenige grootere magt aldaar te houden, dan juist genoeg is om de zeeroovers te beteugelen, onze belangen zoude kunnen benadeelen, is een onderwerp van overweging voor dezulken, die met de bewoners, zoowel van het vasteland, als van de eilanden van *Azia* beter bekend zijn, dan ik zelf.

Meisjes, van wier oog de gloed
 Ons de zon vergeten doet,
 Gaan nu, dank zij wind en zee,
 Als slavinnen met ons mée.
 Van die stoffen van Cashmir
 Deelen wij den rijken zwier.
 Paarlen, schitterend en fraai,
 Opgevischt uit Omar's baai,
 En Golconda's diamant
 Glinsteren in onze hand.
 Laat in 't holste van den nacht
 Van de starren al de pracht
 Vonkelen aan 's hemels trans,
 Hier roept ons een rijker glans.
 Blijft slechts naar het poolstar-licht
 Van ons schip de koers gerigt,
 Dat wij naar ons duister hol
 Slepen al die kisten vol,
 Dan zijn de andr'e zaam vergaard,
 Zulk een' goudhoop lang niet waard.
 Ziet eens hoe het purper ooit
 Van die stoffen, dus ontplooid!
 Zie deez' kettingen van goud,
 Door een schoone graag beschouwd,
 Die al golvend zwieren neêr,
 Als zij 't hoofd wendt heen en weêr,
 En in haarkrul of in vlecht
 Voor den spiegel 't sieraad hecht:
 Of wanneer zij 't vriendlijk oog

Voor het aankopen der voortbrengselen te *Batavia* worden de fondsen gevonden door den invoer van koopmanschappen en geld, en door den verkoop van wisselbrieven op *Londen*. In Februarij 1836 werden de wissels op *Londen*, op zes maanden zigt, verkocht tegen 12 gulden per Pond Sterling: de Spaansche matten golden op dien tijd elk twee en een halven

Op haar' minnaar slaat omhoog,
't Is voorwaar een groot profeet,
Die voor vast te zeggen weet,
Of zij 't glas niet liever ziet
Dan hem, die haar liefde biedt. —
Hier zijn fleschjes zonder tal
Van het zuiverste kristal,
Vol van geuren van de roos,
Zaamgepakt in deze doos.
Ook dit heerlijk porselein,
Als een rag zoo dun en fijn,
't Welk dien lekk'ren geur omsluit,
Is een staaltje van den buit.
Ziet die balen hier in 't rond
Van Manilla's vruchtbren grond:
Noten, foelie en kaneel,
't Viel ons alles meê ten deel:
Heel de schat, zoo lang beloerd,
Werd ons heden toegevoerd,
En elk onzer heeft zijn' pligt
Naar behooren trouw verrigt. —
O! er was wel reden voor,
Als de koopman op één oor
Aan zijn rijke lading dacht,
Dat hij woelde heel den nacht! —
Nu, onze eerste beker wijn
Zal op zijne welvaart zijn.

(VERT.)

gulden of 225 gulden voor de 100 dollars. De Spaansche matten hebben wel eens een *avance* gehad van 33 ten honderd.

De rekeningen worden gesloten in guldens en centen, waarvan er honderd op een' gulden gaan. Al de munten, die in omloop zijn, worden uit *Holland* aangebragt, doch er is eene bank te *Batavia*, welke papieren munt uitgeeft. Die bank werd in 1828 ingesteld met een kapitaal van 2,000,000 gulden, en staat onder het bestuur van een' president, een' secretaris en drie directeuren. De twee eerstgenoemden worden door den Koning aangesteld. Zij geeft tweederlei soorten van papier uit: briefjes namelijk van *f* 25,00, tot *f* 1000,00 in zilver betaalbaar: en geringere briefjes betaalbaar in koper, welke *koper papier* genoemd worden. Vóór den omloop van deze briefjes bestond er eene soort van wissels op de schatkist, welke op de makelaarskantoren, »verwisselingskantoren" genoemd, voor geld werden aangenomen.

Het voornaamste artikel van uitvoer naar *China* bestaat in rijst, waarvan aldaar eene groote hoeveelheid verbruikt wordt. De eetbare vogelnestjes (*) zijn

(*) De hoeveelheid van eetbare vogelnestjes alleen, welke jaarlijks in schepen van *Java* naar *China* wordt uitgevoerd, wordt op niet minder dan tweehonderd picols geschat, waarvan ver het grootste gedeelte uit de klippen en bergen van *Java* komt. Het is wel bekend, dat het de nesten van eene soort van zwaluwen (*hirundo esculenta*) zijn, zeer gemeen op de Maleysche eilanden, en sterk gezocht bij de Chinezen. Derzelver waarde, als een artikel van weelde in dat rijk, wordt gewigt voor gewigt tegen zilver opgewogen. De prijs, dien deze vogelnestjes

een voorname tak van den Javaanschen handel. Zij zijn van eene roomachtige half doorschijnende kleur, in gedaante en in grootte naar het vierde gedeelte van

van de beste soort, in de laatste jaren op de markt van *Canton* en *Amoi* hebben opgebracht, is veertig spaansche matten per cattie geweest; zij worden gemeenlijk in eerste, tweede en derde soorten verdeeld, en verschillen in prijs van 40—15 spaansche matten. De prijs aan de markt van *Batavia* stijgt, wanneer de tijd nadert van de afreis der Chinesche jonken: maar alzoo dit voorname handelsartikel van *Java* ook eene monopolie van het bestuur is, valt het moeilijk te bepalen, hoeveel er onder andere omstandigheden voor betaald zoude worden. Over het algemeen evenwel gelden zij op al de Eilanden van de »Oost» veel minder dan men berekent dat zij in *China* doen, hetgeen zijne oorzaak misschien vindt in de brooze geardheid van het voortbrengsel, en de zorg, welke er vereischt wordt, om hetzelfde zoo wel voor het nat als voor het breken te bewaren. Zij worden daarom ook zelden door Europeaansche handelaars gekocht. De vogelnesten door het bestuur van *Java* in 1813 aan de factorij te *Canton* overgezonden, werden tot een bedrag van vijftig picols voor een' gemiddelden prijs van twintig spaansche matten per cattie verkocht, maar dit was op een oogenblik, toen de Chinesche markt ongewoon laag was.

»De hoeveelheid der vogelnesten, welke men van de klippen haalt, die den naam dragen van *Karang Bolang*, aan de zuidkust van *Java*, en uit de vorsten-landen, wordt door elkander op honderd picols geschat, en berekend een jaarlijksch inkomen aan het Gouvernement op te brengen van 200,000 spaansche matten. Die welke daarenboven door bijzondere personen in andere streken des eilands verzameld worden, op rotsen en klippen die hun toebehooren, het zij in bijzonderen eigendom of als pachters van het Gouvernement, kunnen 50 picols bedragen, zoodat de gansche uitvoer niet minder dan 150 picols beloopt, behalve het bedrag der verzamelde nesten op de andere eilanden.

»Op de Maleysche eilanden wordt over het algemeen weinig

een' oranjeappel gelijkende. Zij bestaan uit eene eiwitachtige zelfstandigheid, welke in de soep, ten minste voor een' Europeaanschen lekkerbek, weinig of geen' smaak heeft.

zorg besteed aan de rotsen en klippen, welke die lekkerbeet opleveren, en daarom zijn ook de vogelnesten aldaar noch zoo menigvuldig, noch zoo goed, als zij anders konden zijn. Op *Java*, waar de vogels zelve missehien minder talrijk zijn, en de nesten over het algemeen minder fijn, dan die, welke men in eenige der meer oostelijke Eilanden vindt, zijn derzelve menigvuldigheid en deugdelijkheid door de zorg der Europeanen zeer verbeterd. Te dien einde worden de hollen, welke men van die vogels het sterkste bezoekt vindt, gereinigd door het uitbranden met zwavel, en door het wegnemen van al de oude nesten. Dan wordt het hol beveiligd tegen de aannadering der menschen: men laat de vogels ongestoord hunne nesten maken, en de inzameling heeft plaats, zoodra men denkt, dat de jonge vogels in de vederen zijn. Indien men dezelve dan liet liggen, tot dat er een tweede broedsel in was, zouden zij hunne zuivere kleur en hunne doorschijnendheid verliezen, en niet langer tot de eerste soort behooren. Soms worden zij zoo schielijk ingezameld, dat den vogels de tijd niet gelaten wordt, om hunne eieren te leggen of uit te broeden, en die nesten worden als de beste beschouwd: maar alzoo die handelwijze, te ver gedreven, de vogels zoude doen uitsterven, wordt dezelve zelden gevolgd, waar de hollen een eigendom zijn van dezulken, die een duurzaam belang bij hunne voortteeling hebben. De voortreffelijkheid der nesten hangt evenwel veel af van de ligging der plaats, alwaar zij gebouwd zijn. Men heeft b. v. dikwijls beweerd, dat dezelfde vogel een nest van eenigzins versehillende hoedanigheid zal maken, naarmate hij in de diepe kloven van een dof en vochtig hol nestelt, of zijn nest bouwt in eene plaats, alwaar de dampkring droog is, en de lucht eene vrije werking uitoefent. De natuur van de verschillende deelen, waaraan zij gehecht zijn, schijnt ook wel eenigen invloed op hunne hoedanigheid te

De hoeveelheid en de waarde der vogelnesten naar *China* verzonden, worden in de volgende tabel aangewezen:

hebben. De beste komen uit de diepste holen (want deze zijn de geliefkoosde verblijfplaatsen der vogels) alwaar eene salpeterachtige vochtigheid heerscht, en alwaar zij, aan de wanden van het hol gehecht, een' salpeterachtigen smaak verkrijgen, zonder welken de Chinezen er weinig om geven. Het hoofddoel van een' eigenaar van zulk eene klip is een genoegzaam aantal van zwaluwen te behouden, door de nesten niet te dikwijls in te zamelen, of die van de fijnste soort in te grooten getale weg te nemen, uit vrees dat de zwaluw dat verblijf mogt verlaten, om eene veiligere en ontoegankelijke schuilplaats op te zoeken.

Het is niets ongewoons, dat een Europeaan, zulk eene klip onder zijn opzigt krijgende, na de holen van de oude nesten gezuiverd en dezelve beroekt te hebben, de vogels aldaar twee, drie of zelfs meer jaren ongestoord laat voortteelen, om er naderhand een dubbel voordeel van te trekken. Wanneer de klip eenmaal in een' goeden staat is gebragt, zal zij twee inzamelingen in een jaar opleveren, en dit is het geval met de klippen van *Karang Bolang*, welke aan de zorg zijn aanbevolen van de ambtenaren des bestuurs.

In de nabijheid van de klippen vindt men gewoonlijk een aantal lieden, die van kindsbeen af gewoon zijn in die holen neder te zakken, om er de nesten uit te halen: een beroep, waarmede het uiterste gevaar gemoeid is, dewijl de beste nesten dikwijls vele honderden voeten binnen de vochtige en glibberige scheur van de klip liggen. De inzamelaars zijn dikwijls genoodzaakt, gelijk b. v. te *Karang Bolang*, zich aan een touw te laten afzakken, boven een' onpeilbaren afgrond, waarin de baren eener onstuimige zee met het grootste geweld woelen, en hun met een' onvermijdelijken ondergang bedreigen, ingevalle van een' enkelen mistred. De lieden daartoe door het Gouvernement gebezigd, waren voorheen slaven in de huishouding van eenigen minister of resident in een der vorstenlanden. Men oordeelde dat voor die menschen de uitdeeling van weinige

Jaren.	Picols of Ponden.	Waarde in Guldens.	Dollars.	Centen.
1829.	260: 34,666 $\frac{2}{3}$	435,622	of 193,609:	77
1830.	261: 34,800	448,419	» 194,893:	73
1831.	255: 34,000	334,760	» 149,226:	66
1832.	244: 32,533 $\frac{1}{3}$	408,355	» 181,451:	11
1833.	333: 44,400	559,492	» 249,107:	55
1834.	204: 27,200	350,032	» 155,569:	77

Volgens deze tabel zijn zij nagenoeg vier dollars en 38 centen per pond waard, hetgeen veel minder is dan in vorige jaren.

Paradijsvogels van verschillende soorten, worden mede uit *Batavia* uitgevoerd. Derzelver getal belooft jaarlijks 1500, die op 10,000 gulden worden geschat. Zij worden aldaar in kleine vaartuigen aangebragt van *Nieuw Guinea* of de *Papoo's* en *Arae eilanden*, de eenigste plaatsen, alwaar zij tot nog toe gevonden zijn.

Sedert weinige jaren is hier de tabak met een' voorspoedigen uitslag geteeld geworden, uit zaad van *Cuba* overgebragt. De cigaren van denzelven gemaakt, hebben een' zeer aangename geur, en zullen waarschijnlijk ook een aanzienlijk handelsartikel worden.

De volgende tabel wijst den uitvoer aan van de handelsartikelen, die het grootste vertier tusschen

dollars en een maaltijd van buffelvleesch, na de inzameling, eene genoegzame belooning was, en de som daartoe besteed maakt al het voorschot uit voor het inzamelen en het inpakken, waartoe dezelfde lieden gebruikt worden. De laatstgenoemde werkzaamheid wordt evenwel met de grootste oplettendheid door den resident zelve gadegeslagen, omdat het allergeeringste verzuim de waarde van het voortbrengsel in eene hooge mate zoude kunnen benadeelen."

Java en *Europa*, zoowel als de *Vereenigde Staten* uitmaken :

Koopwar.	1833.	1834.	1835.
Koffij . .	360,166 picols.	455,000 picols.	438,775 picols.
Suiker. .	210,947 »	375,000 »	372,263 »
Rijst. . .	849,000 »	700,000 »	—
Indigo. .	217,480 pond.	—	—
Tin . . .	—	—	—
Peper . .	—	7,000	—
Huiden .	—	54,000 stuks.	—

Het tin wordt in groote hoeveelheid op *Banka* uitgegraven, alwaar de mijnen onder het opzigt der Hollanders bijkans alleen door de Chinezen worden bewerkt.

De groote aanwas van de peper op *Sumatra* is de oorzaak geweest dat die specerij op *Java* minder wordt geteeld. De peper groeit op de eilanden *Java*, *Sumatra* en *Ceylon*, en op de kust van *Malabar*. Zij wordt van zorgvuldig uitgekozene loten voortgeplant, en bloeit het weligst in den warmen zonneshijn; maar men moet zorg dragen haar ten minste gedurende de eerste drie jaren te zuiveren van de uitloopers, die uit hare wortels opschieten. De boom geeft geene vruchten, dan na verloop van drie jaren. In de eerste drie jaren van de vruchtbaarheid geven sommige planten zes of zeven ponden peper: vervolgens neemt het af tot in het twaalfde jaar, wanneer de boom onvruchtbaar wordt. De Amerikanen drijven tegenwoordig op *Sumatra* grooter handel in de peper, dan eenig ander volk.

De koophandel op *Japan* is jaren lang door de Hollanders alleen met uitsluiting van alle andere Christen volkeren, van *Batavia* af gedreven geworden,

maar zij zijn in het bezit van dat voorregt ten koste van alles wat naar een mannelijk gevoel zweemt. Zij hebben eene factorij te *Decima* voor *Nagarakki* gelegen, tot de afdoening der zaken, welke zich bij een paar schepen 's jaars bepalen, die omtrent den 1sten Julij van *Batavia* afzeilen, en in het begin van Januarij wederkeeren. Bij derzelve aankomst te *Decima* worden de wapentuigen en de ammunitie met de equipage aan wal gelaten, doch terwijl deze zich aldaar bevindt, moet zij nauwkeurig zorg dragen al de teekens van haar Christelijk geloof verborgen te houden: ook mogen de schepelingen geene andere dan Hollandsche namen hebben, of het schip zoude van de haven worden afgewezen. Ten einde op te passen dat geene schepen van andere natiën onder Hollandsche vlag te *Nagarakki* binnenkomen, wordt het jaarlijksche schip bij het afzeilen uit *Japan* van eene seinvlag voorzien, welke het in top hijscht, wanneer het op zijne eerstvolgende reis de haven wederom nadert.

De Japanezen worden ons voorgesteld als zeer verlangende bij de aankomst van het schip naar al het nieuws uit *Europa*, en een groot vermaak te vinden in het hooren verhalen van de opkomst en den val der koningrijken, van zware veldslagen, en van het trouwen en sterven der koningen en prinses. Men vertelt ons dat berigten van dien aard het eenigste zijn, waarvoor zij eenig gevoel toonen. In hoeverre de Hollanders hun in dit opzigt genoeg geven, en hoe het er met de handelszaken geschapen staat, is iets, hetwelk zoo veel mogelijk geheim wordt gehouden.

De opzigter van de factorij doet om de vier jaren, eene reis naar de hoofdstad of zendt een' tolk van het etablissement van den handel.

Zie hier eene cargalijst van zulk een schip naar *Japan* bevracht. Het zij er een of twee schepen verzonden worden, blijft de natuur en de hoeveelheid der goederen altijd dezelfde.

	Goederen.	Hoeveelheid.	Waarde in Guldens.
Voortbrengselen van <i>Java</i> en deszelfs onderhoorigheden.	Sandelhout.	400 picols	7000
	Sappanhout	1500 »	8000
	Kokosolie.	200 »	3500
	Ivoor.	—	10,000
	Peper.	75 »	1000
	Rattans.	620 »	3000
	Kruidnagelen.	100 »	6000
	Suiker.	7000 »	100,000
	Tin.	400 »	14,000
Voortbrengselen van <i>Europa</i> en de Vereenigde Staten.	Lood.	50 »	900
	Amerikaansche zeep.	200 dozen	500
	Aardenwerk.	5000
	Kruid en Lood	1000
	Goud- en Zilverwerk	1500
	Glaswerk	4500
	Wollen Stoffen.	65,000
	Katoenen	75,000
	Geneesmiddelen	500
Mondbehoefsten	2500	

	Goederen.	Waarde in Guldens.
Voortb. van <i>Europa</i> in de Vereen. Stat.	{ Saffraan.	500
	{ Boeken en Papier	100
	{ Verwstoffen.	150
	{ Wijnen.	300
	{ Kwikzilver.	1000

Opium, arak, ijzerwaren, boeken enz. in geringe hoeveelheid: de gansche lading wordt op 312,000 guldens geschat.

De retourlading voor de bovengemelde goederen in ruiling ontvangen, wordt voor een tijdvak van zes jaren aldus opgegeven:

Goederen.	Hoeveelheid.	Waarde in Guldens.
Kampher. . .	550 vaatjes, elk van 100 pond . . .	44,000
Koper. . . .	9000 picols.	630,000
Porselein.	3,500
Kleedingstukken.	4,000
Druiven.	3,000
Verlakte goederen.	16,000
Linnen.	12,000
Mandjes.	3,000
Sakie en Soda.	8,000
Zijdenstoffen.	3,000
Meubelen.	800

Aan was, geneesmiddelen, goud, zeldzaamheden, quincailleriën enz., alles zamen genomen, werd de factuur op 730,000 guldens geschat.

Verslag van in- en uitvoer naar en uit *Japan*
over negen jaren.

Jaren.	Guldens.	Guldens.
1825. naar <i>Japan</i> .	373,853	uit <i>Japan</i> . 875,405
1826.	23,366 161,615
1827.	409,270 663,405
1828.	313,313 1,067,231
1829.	407,145 692,979
1830.	340,254 1,079,500
1831.	261,536 704,950
1832.	207,880 569,130
1833.	264,838 510,039

Het gemiddelde bedrag van den invoer te *Batavia* uit *Japan* over dat zelfde tijdvak, gaat dat van den uitvoer naar *Japan* iets meer dan 400,000 gulden voor elk jaar te boven. Hier bij komt de belasting door het Hollandsche gouvernement op het koper en op den kampher gelegd, wanneer die artikelen wederom uitgevoerd worden, bedragende 50,000 guldens: benevens de 6 pCt. inkomende regten op de goederen der supercargas: mede 50,000 guldens. In sommige jaren wordt het koper gemunt, en brengt mogelijk aldus, na aftrek van de muntkosten, veel meer op, dan wanneer het een artikel van handel gebleven was.

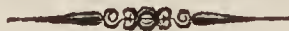
De bovenstaande lijsten zijn alle genomen uit de kantoorboeken, alwaar de uitvoer naar den hoogsten prijs, en de invoer naar dien van de factuur gesteld is.

Deze schets zal een denkbeeld kunnen geven van het belangrijke des handels op *Japan* voor het Hollandsche bestuur: want na aftrek van 200,000 guldens voor de agenten, bevrachtingen enz. blijft er jaarlijks een batig

saldo van 300,000 guldens over. Die handel wordt op de kostbaarste wijze gedreven, en zoude met inachtneming van een weinig meer zuinigheid, veel voordeeliger kunnen worden. (*)

Wanneer wij een volk of eene maatschappij van kooplieden er genoeg in zien nemen, om als slaven bejegend te worden, hun geloof te verbergen, en zich zelven te onderwerpen aan de grillige wetten van een ander volk, hetwelk zij oneindig ver beneden zich rekenen, en dat alles om jaarlijks een 130 à 140,000 dollars meer te winnen, kunnen wij hetzelfde bijkans niet met dat gevoel van achting aanzien, waarop de beschaafde maatschappij aanspraak maakt. Hoedanige ook de voordeelen zijn mogen, die voor de Vereenigde Staten uit den Japanschen handel voortspruiten, laat ons hopen, dat dezelve alleen op een' grond van wederkeerig gewin gevestigd zijn, en ons niet onderwerpen aan iets, hetgeen blijkbaar verkeerd is. In het omgekeerde geval is het beter van die voordeelen af te zien ten behoeve van dezulken, wier zedelijk gevoel hun toelaat het geld als den maatstaf van hunne handelingen te beschouwen.

(*) Voor de tabellen, welke den handel van *Java* aangaan, heeft de schrijver zijne dankerkentenis te betuigen aan den Heer O. M. ROBERTS, den Amerikaanschen Consul te *Batavia*, en aan den Heer F. V. B. MORRIS.

HOOFDSTUK XXIII.

SIAM.

Maart 1836.

De onophoudelijke regens en de zware branding, welke gedurig tegen de zandbank voor den mond van het kanaal aansloeg, hielden ons vrij wat dagen langer dan wij verwacht hadden; ter reede van *Batavia* op. Bij verscheidene gelegenheden gingen de baren zoo hoog, dat wij zelfs met de lichtere booten van het schip niet naar den wal konden gaan, en de ligters zwaar met vrachtgoederen beladen nog minder te vertrouwen waren. Op den 16^{den} Febr. waren wij evenwel zeilvaardig, en te vijf ure in den namiddag wonden wij de ankers op: maar omdat de wind spoedig giug liggen, ankerden wij weder bij het eiland *Onrust*, de plaats van het scheepstuighuis van *Batavia*. Bij het ondergaan van de zon werd de sluier van wolken, die zoo aanhoudend de hooge landen van *Java* omhuld had gehouden, voor eenige oogenblikken opgeligt, en dit verschafte ons nog den aanblik op het prachtige *Java's* gebergte, hetwelk schilderachtig schoon is, en een uitnemend onderwerp voor het penseel zoude opleveren.

Ofschoon wij alle reden hadden om tevreden te zijn over de beleefdheden, welke men ons bewezen had,

zeiden wij *Batavia* echter zonder spijt vaarwel, hetgeen wij waarschijnlijk moesten toeschrijven aan den invloed, dien de omstandigheden gewoon zijn op ons gevoel uit te oefenen. De beleefdheid, welke wij overal genoten, was niet in staat om den indruk van het treurige weder en den aanhoudenden regen weg te nemen, te meer daar wij niet dan met de grootste moeite onder zulke omstandigheden naar en van boord konden gaan. Bij een gunstiger weder zouden wij in *Batavia* eene stad van paleizen hebben kunnen zien, en den dag van onze afreize als een' dag van treurigheid hebben aangemerkt.

Op den volgenden morgen gingen wij wederom onder zeil en zetteden koers naar den mond van de *straat van Banka*, tusschen het Eiland van dien naam en *Sumatra*. Uithoofde van den tegenwind en de stroomen, vorderden wij slechts langzaam, en de matrozen moesten hard werken, doordien wij gestadig het anker moesten laten vallen. Die straat heeft een' bogtigen loop, is van drie tot zeven mijlen wijd en omtrent honderd mijlen lang. Hare kusten zijn laag en tot aan het strand toe zeer boschrijk, zoo dat het bijkans onmogelijk is er aan land te komen.

Kort voor dat wij *Batavia* verlieten, bezocht ons de schrikkelijke geesel der legers en der schepen, de roode loop, en voor dat wij uit deze straat kwamen, hadden wij twee manschappen van de equipagie begraven, WILLIAM LEWIS en CHARLES FISTER, die tot op dit oogenblik van onze reis toe, de eerste dooden aan boord waren.

Het eiland *Banka* is vruchtbaar; sommige van des-

zelfs valleijen, zijn wel bebouwd, en leveren specerijen en rijst op, maar het is vooral vermaard om deszelfs tin, waarvan het erts den ganschen grond van het eiland uitmaakt. De hoofdstad *Mintao* is het hoofdkwartier der Hollanders; door de Engelschen wierd het vele jaren geleden aan den Sultan van *Palembang* ontnomen.

Sumatra is een zeer uitgestrekt eiland, en levert, behalve velerlei specerijen, ook eene groote hoeveelheid van peper en koffij op. De Hollanders bezitten er drie voorname plaatsen: *Palembang*, *Padang* en *Bencoolen*: de beide laatste liggen op de westkust. De Amerikaansche peperhandelaars bezoeken meer de havens der inboorlingen op de noordkust, *Pulo Rajah*, *Telogulopang*, *Muckie*, *Zuid Talapow*, *Trumond* en *Qualla-Battoo*. Deszelfs inwoners zijn Maleyers, een verraderlijk en oorlogzuchtig volk, hetwelk sedert jaren lang door zijne rooverspramen en booten de schrik der koopvaardischepen is geweest, niet alleen in de straat van *Malakka*, maar ook op de westkust van *Sumatra* en in de geheele *Chinesche Zee*. Sedert eenigen tijd zijn hunne roofexpeditiën door de vereenigde pogingen van het Hollandsche en het Britsche bestuur een weinig beteugeld geworden, maar dezelve blijven toch altijd nog gevaarlijk genoeg, om eene vrij aanzienlijke zee-magt in die wateren werk te verschaffen. (*) De kastinging, welke de Commodore DOWNES ten jare 1832 met het Amerikaansche fregat *Potomac* de Maleyers

(*) Het *Chinese Repository* is vol van voorbeelden der zeerooverijen van de Maleyers.

te *Qualla Battoo* deed ondervinden, is eene nuttige les geweest, waardoor zij gewaar zijn geworden, dat moord en plundering in geen gedeelte van de wereld de Amerikaansche burgers kwellen zal, of de wrekende arm van hunne zeemagt kan daar vergoeding voor eischen. (*) Het is te hopen, dat de Amerikaansche oorlogsvaartuigen, die van tijd tot tijd alhier verschijnen, hen voor het toekomende zullen afschrikken van alles waarvoor hun straf kan te wachten staan. Er op te vertrouwen, dat de herinnering van het verledene een' genoegzamen waarborg voor hun toekomstig goed gedrag zoude zijn, is niet genoeg: de vrees moet hen in ontzag houden. Zij zijn op dit oogenblik tegen de Hollanders opgestaan, en naar allen schijn zal deze opstand gedempt worden. De Hollanders zeggen, dat deze muiterijen tegen hun gezag bijna telkens door de inblazingen der Engelschen worden gaande gehouden.

De straat van *Banka* ten noorden uitkomende, zeilden wij oostwaarts, tot dat wij de westkust van *Borneo* in het oog kregen, en stelden vervolgens noordwaarts koers, eenige dagen lang niet boven de tien, of op zijn hoogst vijftien mijlen afleggende. De thermometer teekende 82° *Fahr.*, maar wij hadden alhier een duidelijk bewijs, dat de thermometer niet altijd de vaste maatstaf van de temperatuur is. De officieren sloegen hunne mantels om, en des nachts trokken

(*) *Reis van het fregat der Vereenigde Staten Potomac*: door J. N. REYNOLDS.

de matrozen hunne pijekkers aan. Ik heb meer dan eens in verschillende werelddeelen opgemerkt, dat onder dezelfde aanduiding van den thermometer onder de verzengde en de gematigde luchtstreek, er in onze gewaarwording van de warmte een verschil bestaat van ten minste tien graden. Wanneer de thermometer tusschen de keerkringen 85° *Fahr.* aanwijst, is het gevoel van de hette, vooral op zee, niet zwaarder dan waar hij buiten de verzengde luchtstreek op 75° staat. Het heetste weder, hetwelk ik in de keerkringsstreken heb ondervonden, is te *Muscat* geweest, terwijl de thermometer tusschen 89° en 92° speelde: en evenwel heb ik oneindig zwaarder hette gevoeld te *Philadelphia*, terwijl hij tusschen 79° en 83° stond. Behalve de vloeistof van den dampkring en deszelfs vochtigheid, behooren wij ook zijn' elektrieken toestand te kennen, eer wij hetgeen wij het klimaat noemen, met juistheid kunnen bepalen; doch wij kunnen ons hier niet ophouden met dit onderwerp te behandelen.

Na *Nieuw Holland* is *Borneo* het grootste eiland van de wereld: hetzelve is voor de Christenvolkeren bijkans eene *terra incognita* (onbekende wereld). Deszelfs binnenland is onbekend aan iedereen, behalve aan de wildenstammen, die hetzelve bewonen. De Hollanders kennen er wel eenige kustplaatsen van, en hebben er zelfs op de westkust etablissementen te *Sambas* en te *Pontianak*: maar zoowel ten aanzien van dit als van andere gewesten in de Oost, blijven de berigten, die zij opdoen, verborgen in de archiven van hun Gouvernement, en zelden zullen zij een' lichtstraal, dien zij kunnen dooven, ten behoeve van andere

Europeanen, of van de arme inboorlingen, laten doorschijnen. Verscheide Engelschen gelukzoekers hebben er korte landreizen gemaakt, of zij zijn er de rivieren opgevaren. Eenige van hen hebben maanden en zelfs jaren lang op de kusten gewoond, en het is aan hen dat wij het weinige, wat wij er van weten, te danken hebben.

De bevolking van *Borneo* wordt op 3,500,000 zielen geschat. Zij bestaat uit Maleyers, Chinezen, Bugis, Javanen, Dayaks en weinige Europeanen. Behalve de Dayaks, (de eigenlijke inboorlingen, die men zegt dat volstrekt geen denkbeeld van Godsdienst hebben) die het binnenland bewonen, zijn al de andere over de kusten verspreid. De Maleyers geven er zich aan hunne zucht tot zeerooverij over: de Chinezen en de Bugis drijven er handel: de Javanen zijn er vreedzame landbouwers, terwijl de woeste Dayaks hun tijdverdrijf vinden in het moorden, en hun' roem stellen in het afhouden van menschenhoofden. Hij die het grootste aantal van zulke zegeteekenen kan voor den dag brengen, bekleedt de hoogste plaats in het hart van zijne vrouw of zijne beminde.

De voortbrengselen van het eiland zijn kampher, peper, sago, opium, was, rattans, vogelnesten, schildpadden en parelschelpen, goud, stofgoud, antimonie en diamanten, welke door de Oost-Indiërs naar *China* en *Sincapoor*, en door de Hollanders naar *Europa* worden gezonden. De kust is vermaard om hare zeeroovers, en het binnenland om de Dayaks en de Orang-Outangs, waarvan men wil, dat sommige zeven voeten hoog zijn. Ik geloof dat zulks overdreven zal

zijn. Ik heb er te *Batavia* een' van dit eiland gezien, wiens lengte niet boven de drie en een halve voet was, en ik geloof dat de grootste, dien men tot nog toe in de menageriën van *Europa* gezien heeft, niet grooter dan vier voeten was.

Langs de Westkust ligt eene groote menigte van kleine eilandjes, die de scheepvaart aanmerkelijk belemmeren, en zeer geschikte schuilplaatsen opleveren voor de Maleysche zeeroovers. Wij hebben er een van bezocht, hetwelk het *Westelijk eiland* heet, en vonden er drie rivieren van zoet water.

De bezigheden der Dayaks zijn van onderscheiden aard. Een veel grooter getal derzelve houdt zich bezig met den veld- en vooral met den rijstbouw, dan diegenen gewoonlijk vooronderstellen, die niets van hen weten, dan hetgeen zij door de aardrijkskunde en uit beknopte berigten in de dagbladen leeren. Er zijn er waarschijnlijk meer met die werkzaamheid, dan met eenige andere bezig, en deze zijn over het algemeen van eene vreedzame inborst.

Vele van hen houden zich met andere nuttige werkzaamheden bezig, b. v. met het inzamelen van was, kampher, vogelnesten, rattans en andere voortbrengselen van de bosschen: insgelijks met het werken in de diamantmijnen, en zoeken naar stofgoud; en met het vervaardigen van zoodanige stukken, als zij tot hunne kleederdragt en tot hun' ligchaamspronk, of tot hunne huishouding, hun mijnwerk en hunne oorlogen noodig hebben. De bezigheid, waardoor zij zich het meest berucht hebben gemaakt, bestaat in de »hoofdenjagt." Het is aan geen' twijfel onderworpen, of

een man moet, voordat hij mag trouwen, ten minste één hoofd tot een zegeteeken hebben medegebragt, en het is even stellig zeker, dat zij de hoofden en hersenpannen dergenen, die zij verslagen hebben, als zegeteekens en sieraden bewaren. Die daadzaak wordt, zoo veel wij kunnen ontdekken, door iedereen bevestigd, die in de gelegenheid is geweest van er de waarheid van te zien. (*)

(*) De Heer DALTON geeft ons het volledigste verslag op, hetwelk wij ooit gezien hebben, van de manier, waarop zij te werk gaan om zich een hoofd te verschaffen, en daarom zal ik er den inhoud van mededeelen. SELJI, het opperhoofd waarmede hij leefde, had op zulk eene jagt naar menschenhoofden veertig groote kanoos bij zich, welke van 80 tot 100 voeten in de lengte besloegen: zij worden van eene soort van beukenboomen getimmerd, die tot eene aanmerkelijke hoogte groeijen. Zij voeren van 80 tot 100 manschappen, en dewijl die alle met de riemen kunnen omgaan, hebben zij een' verbaasden snellen gang. Wanneer zij naar eenig verafgelegen dorp willen gaan, worden de kanoos bij den dag nooit op de rivier gezien. Een half uur nadat het donker geworden is, beginnen zij hun' togt, en roeijen zachtkens voort langs den oever van de rivier. De booten gaan alle achter elkander, en de stokken der riemen worden met den wecken bast van zekere soort van boomen omwonden, zoodat zij in het minst geen geraas maken. Omtrent een half uur voor het aanbreken van den dag, halen zij de booten op het drooge, en verbergen zich achter de heestergewassen en het kreupelhout. Aldaar slapen zij, en voeden zich met apen, slangen, wilde zwijnen en andere dieren, die zij yangen: en wanneer zij geene dieren kunnen krijgen, dan leven zij van de jonge uitspruitsels van zekere boomen en van wilde vruchten. »Heeft de Rajah vleesch noodig, en kan hij hetzelfde door den *sumpit* den pijl der inboorlingen) niet krijgen, dan wordt er een van zijn gevolg geslagt''

Nadat wij ten Noorden van de *Natuna's eilanden* gekomen waren, liep de wind naar het Noordoosten, en wij zeilden den Golf van *Siam* in. De zee was vlak en het woei een liefelijk koeltje, maar hoewel de stand van den thermometer weinig veranderd was, gevoelden wij eene veel drukkender warmte.

»Terwijl een gedeelte van hen met jagen en braden bezig is, klimmen andere op de hoogste boomen; om het oord te overzien, en te bespieden of er ook eenige hut of eenig dorp in de nabijheid is, hetgeen zij aan den rook ontdekken. Wanneer hunne booten op den afstand van omtrent eene mijl van eenig dorp af zijn, maken zij zich tot den aanval gereed. Omtrent een derde gedeelte van de bende wordt door het kreupelhout heen vooruitgezonden, en vat tegen den avond post nabij het dorp. Zij plaatsen van hunne mannen op al de paden, die naar hetzelfde heen leiden, om iedereen op te vangen, die er uit traecht te ontsnappen. Het overige van de bende gaat met de booten voorwaarts om ten naasten bij een uur voor den dageraad bij het dorp te zijn. Dan steken zij zich in hunne oorlogskleding, en sluipen langzaam voorwaarts, evenwel in elke boot eenige manschappen achterlatende, benevens een twaalftal derzelve bij de vrouwen, welke in het kreupelboseh blijven. Omtrent twintig minuten voor het aanbreken van den dag steken zij het dorp in den brand, door vuurballen op de daken te werpen. De oorlogskreet wordt aangeheven en de slagting neemt een begin. De mannelijke bewoners worden met speren of met zwaarden afgemaakt, terwijl zij hunne woningen verlaten om de vlammen te ontkomen. De vrouwen en kinderen worden voor het grootste gedeelte gegrepen door degenen, die op de voetpaden geplaatst staan. Indien eenige der dorpelingen hunne booten mogten bereiken, hebben de aanvallers hunne kanoos zoodanig geplaatst, dat het ontvlugten hun ondoenlijk is. Dit is eene zaak van belang voor hen, dewijl een enkele vlugteling de andere dorpen zoude kunnen waarschuwen; en aldus het

Onder het opvaren van den Golf, troffen wij verscheiden kleine drijvende eilandjes aan, bedekt met takken van palmboomen en met den stroom voortdrijvende. Langs zijne oevers dartelde eene menigte van visschen, waarvan er van tijd tot tijd een enkele door

verder gelukkig slagen van hunne onderneming verhinderen. Nadat de vrouwen en kinderen bijeen zijn verzameld, worden de oude vrouwen gedood en de hoofden der mannen afgehouden en zorgvuldig bewaard, als de voorwerpen, waarom het voornamelijk te doen is. »Na de laatste expeditie» zegt de Heer DALTON, »in 1328, bragt het volk van SELJI zeven honderd hoofden mede.» De waarde en de verdienstelijkheid van een' krijgsman worden berekend naar de menigte der hoofden, die hij heeft medegebragt.

»Geen Dayak kan de dochter van een' strijder huwen zonder haar vooraf een paar hoofden ten geschenke te hebben aangeboden. Indien een jongeling, voornemens zijnde te trouwen, er zoo veel niet heeft, als de vader van zijne beminde begeert, verzamelt hij eenige vrienden rondom zich, gaat met dezelve in eene snelvarende boot heen, verlaat dat gedeelte van de landstreek, en komt niet weder, voordat hij het vereischte getal verkregen heeft, hetgeen dikwijls in de eerste drie of vier maanden niet gebeurt. Sommige der Dayaks zijn menscheneters, hoewel dit niet het geval is met allen, zoo als met de Battaks van *Sumatra*. Zij begraven de wapenen van hunne strijders samen met derzelve lijken, en leggen er eenig voedsel bij. Zij leggen hen zonder kist in een' kuil, en plaatsen daar eenige versehe menschenhoofden boven. Deze beschrijving van de algemeene geaardheid der Dayaks is in het bijzonder toepasselijk op dat gedeelte van hen, die niet beschaafd genoeg zijn om landbouwers te worden, die eenigzins verheven zijn boven hetgeen de Heer DALTON de wilde Dayaks noemt. De zucht of liever de gewoonte van zich een zeker getal van menschenhoofden te veroveren is evenwel zeer algemeen. Wanneer die jacht niet, op zulk eene groote schaal gehouden wordt, als wij zoo

de rondom zwervende watervogels gegrepen werd. Die golf is de verblijfplaats van een aantal zeeslangen van verschillende soort, maar geene van die, welke

even hebben beschreven, tracht men dezelve te erlangen, door enkele arme visschers een verkeerd pad aan te wijzen, waarna zij onmeêdogend vermoord worden. Het valt moeilijk na te gaan, welke de oorsprong van zulk eene bijzondere en barbaarsche gewoonte is, ten zij men die in den krijgsroem zoeker.

»In hun uitwendig voorkomen zijn de Dayaks ver verheven boven de Maleyers. Zij zijn over het algemeen rijziger en zeer welgevormd. Zij bezitten ook meer kracht en vlugheid. Ten aanzien van die hoedanigheden, schijnt men hen zeer wel te kunnen vergelijken met de Indiaansche stammen van *Noord Amerika*, met welke zij ook in hun zedelijk karakter veel overeenkomst hebben. De Europeanen hebben hetzelfde meestal naar enkele en bijzondere trekken beoordeeld. Zij hebben gehoord dat de Dayaks gewoon zijn de hoofden der menschen af te snijden: dat zoo wel vrouwen als mannen grooten roem in zulk een bedrijf stellen en misschien wel het voor haar stroomende bloed drinken, en daarom hebben zij de gevolgtrekking opgemaakt, dat deze wilden de bloeddorstigste van alle wilden in alle hunne gewoonten moeten zijn. Doch hiermede verongelijken zij grootelijks deze broeders van onze groote familie. Het is waar dat die gewoonte onder hen in zwang is, en dat bijkans al de mannen zich aan moord hebben schuldig gemaakt; maar zij moeten daarom niet met de moordenaars in andere landen over één' kam worden geschoren. Zij zoeken naar menschenhoofden gelijk wij naar voorspoed of naar eenig ambt, en die menschenhoofden maken hun' roem uit. De Dayak koestert haat noch vijandschap voor dengene, wien hij aldus het leven beneemt. Zij verdienen welligt minder berisping en zullen in den dag der groote wedervergelding waarschijnlijk minder zwaar gestraft worden, dan menigeen in meer verlichte gewesten, die het kwaad alleen doet, omdat het zijne gewoonte is." — *Chinese Repository*.

wij er van vingen, was meer dan twee voeten lang. Eenige derzelve waren bruin, andere met gele stippen. Wij vischten hier ook nog vrij wat *Janthina's* op, aan welke wij verscheidene kleine schelpen gehecht vonden.

Vroeg op den 25sten Maart, bevonden wij ons op weinige uren zeilens afstand van den mond der rivier *Meinam*, en ten einde tijd te winnen, werd de *Onderneming* met de volgende kennisgeving vooruitgezonden:

»Aan zijne Excellentie den CHAO P'HAYA PRAH KLANG, een' der eerste Staatsministers van zijne Allerhoogste Majesteit den Koning van *Siam*.

»EDMUND ROBERTS, Speciaal Afgevaardigde der Vereenigde Staten van *Amerika*, heeft de eer uwe Excellentie te berigten, dat hij voor den uitloop van de *Meinam* is aangekomen, met het schip der Vereenigde Staten *de Paauw*, gevoerd door Kapitein STRIBLING, vergezeld van den schooner der Vereenigde Staten *de Onderneming*, Kapitein CAMPBELL, welke beide bodems onder het gezag staan van den Kommandant KENNEDY.

»De gezant verzoekt om de vergunning van te kennen te mogen geven, dat hij het traktaat heeft teruggebracht, hetwelk hij de eer heeft gehad tusschen zijne Majesteit van *Siam* en de Vereenigde Staten van *Amerika*, op den 20sten dag van Maart 1833 te sluiten, en hetwelk van de zijde van zijn bestuur op den 30sten dag van Junij 1834 bekrachtigd is ge-

worden, en thans teruggebragt, ten einde hetzelfde uit te wisselen tegen dat van *Siam*, nadat hetzelfde behoorlijk door zijne Majesteit bekrachtigd zal zijn, en het koninklijke zegel van het Rijk gehecht aan de artikelen van het verdrag, zoowel als aan de vereischte Acte van bekrachtiging.

»De gezant heeft mede de eer uwe Excellentie te berigten, dat hij de artikelen heeft medegebragt, welke zijne Majesteit van *Siam* en uwe Excellentie verzocht hebben, dat het Gouvernement der Vereenigde Staten hun zoude toezenden; met uitzondering evenwel van de steenen beelden, die wij niet konden krijgen, gelijk mede de heesters, planten en zaden, welke op de reis verloren zijn gegaan, alzoo het schip zes maanden geleden ongelukkig op de kust van *Arabië* gestrand is: maar het gemis van de beelden wordt vergoed door een buitengewoon groot aantal fraaije en kostbare lampen, benevens eenige andere artikelen.

»Uwe Excellentie wordt daarom verzocht een vaartuig te zenden, om die geschenken af te halen, te gelijk met een beveldschrift aan mij om dezelve af te leveren. Uwe Excellentie wordt wijders verzocht den gezant vaartuigen toe te zenden, die geschikt zijn om hemzelve met zijne officieren en zijne bedienden, ten getale van vijf en twintig personen, tegen de guurheid van het weder te beveiligen: en dit met zoo weinig uitstel als mogelijk is, alzoo de gezant eene menigte koningrijken te bezoeken heeft, en vele duizenden mijlen op den Oceaen af te leggen, waartoe hij zekerlijk nog ten minste twaalf maanden zal behoeven.

»De ondergeteekende heeft de eer met de meeste hoogachting en eerbied te blijven uwer Excellentie's vriend, enz. enz.

EDMUND ROBERTS.

»Aan boord van het oorlogschip der Vereenigde Staten de *Paauw*, in den golf van *Siam*, den 24sten dag van Maart 1836.

De uitdrukking van »dienstwillige dienaar» gewoonlijk bij ons gebruikt, behoort hij het aanspreken der Aziaten altijd zorgvuldig vermeden te worden, omdat zij die letterlijk opvatten, en de schrijver van dezelve zich in hunne oogen in een' stand van onderdanigheid ten hunnen aanzien plaatst.

Spoedig nadat de *Onderneming* van ons heengegaan was, ankerden wij op de hoogte van het grootste eiland van eene groep, »Si-Chang» of de *Hollandsche eilanden* geheeten. Deze liggen ten naasten bij twintig mijlen ver van den uitloop der *Meinam*, en acht mijlen van de westkust van *Cambodia*. Het eiland beslaat geene vijf mijlen in omtrek, is hoog, rotsachtig, met een' karigen en dorren groei bedekt.

In den namiddag gingen vele der officieren aan land, en wandelden in verschillende rigtingen op, om te onderzoeken of wij ook versch water voor het schip konden vinden: maar hoewel men zegt er, dat er een overvloedige voorraad van voorhanden is in den regentijd, vonden wij er thans niet dan zeer weinig van. Verscheiden witte eekhorens, eene blaauwe duif, en een dier, hetwelk de algemeene kenmerken droeg van

de vledermuis, maar veel grooter was, werden door ons geschoten. De vliegende vos, zoo als men hem noemt (eene soort van *Pteropus*'s) is in *Indië* zeer menigvuldig. Zijn kop gelijkt naar die van een' hond: zijn lijf is omtrent acht duimen lang, en hij heeft circa vier voeten vlugt. Zijne oogappels zijn donkergeel. Men vindt die dieren dikwijls bij den dag aan dorre boomen hangen, in risten aan elkander. Zij rigten eene groote verwoesting aan onder de vruchtboomen en tuinen, maar worden voor het overige als onschadelijk beschouwd.

Ik kwam op dat uitstapje bij een' kleinen tempel, digt bij het strand gebouwd, waarschijnlijk door vischerlieden, die zich hun' beschermgod genegen wilden maken. Hij bestond uit eene houten hut op palen, twee voeten hoog boven den grond, waarvan drie kanten digt, en de vierde, naar de zee uitziende, open was. De ruimte was van vier voeten breedte bij zes voeten diepte, en de hoogte tot aan het gemetselde dak mogelijk tien voeten. Op den muur waren stukken rood papier gehecht, met zwarte Siamesche letters beschreven, en in elken hoek stond een houten zwaard met den snavel van een' zwaardvisch. Op het midden van den vloer stond een groen porseleinen schotel vol aarde met dor stroo er in gestoken, op een stuk papier. Aan weerskanten van denzelfden lagen eenige stukken koraal, waarop kleine plankjes rustten, met Siameesch schrift en met een' nagemaakten olifant en een dergelijk paard, zoo als men die meermalen onder het Neurenberger speelgoed vindt.

Nadat de avond gevallen was, kregen wij het bezoek

van een' talapoin of priester, die de voornaamste scheen te zijn, onder de weinige bewoners van dit eiland. Hij trad met eene half voorover gebogene houding in de kajuit ten teeken van eerbied, maar hernam weldra zijne natuurlijke gestalte. Hij had een' morsigen gelen mantel van zijne schouders af, tot beneden de knieën om zijn middel hangen: zijn hoofdhaar en zijne wenkbrauwen waren geheel afgeschoren, en zijne armen en beenen waren naakt. Hij ging zitten en haalde eene kleine tinnen doos uit zijn' gordel, waaruit hij eene areknoot, een betelblad en een weinig »chunam" in zijn' mond stak, en aldus versterkt begon hij met gebaren en al kaauwende te praten, maar zijne aanspraak, die misschien zeer fraai is geweest, was voor ons allen onverstaanbaar. Wij boden hem eenig brood, tabak, snuif en jenever aan. Hij bragt de laatste naar zijn' volk, maar in plaats van de snuif naar zijn' neus te brengen, wikkelde hij dezelve in een stukje papier, en gaf ons te kennen, dat het hem aangenaam zoude zijn, indien hij er meer van kreeg. Hij scheen afkeerig van een' beker met zijne lippen aan te raken, en dronk in plaats van uit denzelven, uit het deksel van zijne eigene beteldoos. Hij droeg een blad leipapier bij zich van twintig voeten lengte en vijftien duimen breedte, om en om links en regts omgevouwen, zoo dat het een paar duimen dikte en vier duimen breedte besloeg. Nadat wij hem door middel van een kort woordenboek, hetwelk de heer ROBERTS bij gelegenheid van zijn vorig bezoek had opgesteld, aan het verstand hadden gebragt, wie wij waren, en met zijne schrijfstift den naam van het schip op zijn boek hadden geschreven; benevens

de plaats, waarheen wij bestemd waren, nam hij afscheid van ons, en scheen zeer wel tevreden over hetgeen hij gedaan had.

Vroeg in den volgenden morgen gingen wij op de jagt naar witte eekhorens. Beveiligd door het godsdienstig vooroordeel van de inboorlingen, van geen dier het leven te benemen, waren zij in menigte voorhanden. Twee of drie mannen, wier gelaatstrekken veel overeenkomst met die van de Mongolen hadden, voegden zich bij ons, en waren steeds bereid om ons het wild op te sporen. Met uitzondering van een' sarong rondom hunne heupen, waren zij naakt. Zij zagen onze kleederen en onze jachtroeren met verbaasdheid aan, en waren niet tevreden, voor dat zij alles, tot onze schoenen toe, betast hadden. Zij kaauwden allen areknoten met hetgeen er bij behoort, zoo dat hunne tanden zwart waren, en hunne monden alles behalve bevallig om aan te zien. Dat afschuwelijk gebruik is waarschijnlijk de oorzaak, dat de arek-kaauwende volkeren van de Oost de gewoonte van den kus niet kennen.

Toen wij naar onze boot wederkeerden, vonden wij de inwoners van het dorp bezig hun ontbijt te gebruiken: hetzelfde bestond uit gekookte rijst en visch. Zij noodigden ons vriendschappelijk uit, daaraan deel te nemen, maar onze afkeer van hun morsig uiterlijk deed ons daarvoor bedanken. Zij zaten op hunne hurken rondom een' grooten schotel, waarvan zij hunne schalen vulden en vervolgens de spijs met stokjes naar hun' mond bragten. Het dorp bestaat uit een half dozijn bamboeshutten, op palen van een paar voeten hoog boven den grond. Zij waren som-

ber en ver van zindelijk. De vrouwen droegen over het algemeen slechts een' sarong, sommige van haar voegden daar een stuk zwart krip bij, over den boezem geslagen; maar de jonge meisjes gingen in de kleeding der natuur, even zoo argeloos als EVA voor haren val.

Te drie ure waren wij weder onder zeil, maar stieten weldra midden in de straat op eene klip, alwaar wij twee uren bleven zitten, tot dat de vloed het schip zonder schade weder vlot maakte. Bij het peilen bevonden wij, dat de klip niet meer dan honderd voeten besloeg, en dat er vier of vijf vademmen water naast stond. Eenige uren bragten ons in het vaarwater van *Siam*, alwaar wij te acht ure ankerden en een sein aan de *Onderneming* deden.

Den volgenden dag zagen wij uit naar het land, maar konden hetzelfde zonder verreijker nog niet onderscheiden. De ankerplaats voor de schepen, welke meer dan twaalf voeten water heeft, ligt tien mijlen van den uitloop der *Meinam* af, die tot bij de stad diep genoeg is: maar acht mijlen van hare uitwatering af, ligt eene bank, welke de groote schepen belemmert, en eene groote zwarigheid voor den buitenlandschen handel oplevert.

Wij waren genoodzaakt, zoo geduldig als wij konden, te wachten op een antwoord op des heeren ROBERTS kennisgeving, voordat wij verder naar *Bankok* konden opzeilen. Toen dezelve door de *Onderneming* naar *Paknam*, twee mijlen hooger de rivier op, gebracht was, wilde de oude Gouverneur dezelve niet naar den Phra Klang opzenden, voor dat er eerst vrij wat over was onderhandeld geworden.

HOOFDSTUK XXIV.

SIAM.

April 1836.

Op den 28sten Maart ontving het schip een bezoek van den Prins MOMFANOI, den vermoedelijken troonsopvolger van *Siam*. De boot, waarin hij aankwam, was in niets van die van het gemeen onderscheiden; zij had een half cirkelvormig dak van gevlochten bamboes over den achtersteven, onder hetwelk hij lag te rusten, tegen den zonneshijn beveiligd, maar vrij wat last hebbende van het gebrek aan lucht, hoewel de beide kanten van dien oven open waren. Niet gewend zijnde aan de beweging van de zee, had hij spoedig ongemak van de zeeziekte, terwijl hij zich aan boord bevond, en ging daarom schielijk weder naar land.

De jonge vorst was in eene buis van rood krip, gekleed, welke hem digt om het lijf sloot, en van zijn' hals af tot op de heupen kwam: een sarong van donkerkleurige zijde, van voren toegestrikt, en waarvan de einden bijkans tot op den grond hingen: en over denzelfven zat eene sjerp vastgemaakt, waarop twee juweelen ringen van buitengewone grootte prijkten. Die kleeding liet het hoofd, de armen en de

beenen naakt. Hij heeft een' moedig welberaden opslag van oog. Zijne gestalte is niet boven de vijf voeten en vijf duimen, maar frisch en goed geëvenredigd. Zijne kleur is olijfgeel, bijna zoo donker als die van de meeste zwarten, die men in de noordelijke en middelprovincien der Vereenigde Staten ontmoet. Zijn haar is grof en zwart, maar behalve eene kuif, die hem even als borstels op de kruin van het hoofd is opgebonden, geheel en al afgeschoren. Zijne gelaats-trekken hebben, over het geheel genomen, veel van die der Mongolen. De vorm van zijn oog is eenigzins schuinsch, en het bovenste ooglid steekt een weinig over het benedenste uit ter zijde van den neus, die zeer plat is: zijne lippen zijn dik, zijne kin rond en behalve een weinig haar aan den bovenlip, heeft hij geen' baard. De zijden van zijn voorhoofd zijn mede een weinig plat, terwijl het bovenste en het middelste gedeelte daarvan sterk vooruitsteekt. Zoodanige is de persoonsbeschrijving van den aanzienlijksten onder de Siamezen.

Terwijl hij aan boord was, spreidde hij vrij wat kennis ten toon, en deed vele vragen, welke tot de scheepvaart betrekking hadden. Hij liet zich over de Amerikaansche zendelingen gunstig uit, en verhaalde dat hij van dezelve het Engelsch had geleerd, hetwelk hij zeer verstaanbaar spreekt. Hij was aan boord zeer wel thuis, en wanneer eenig bijzonder deel van het schip zijne aandacht trof, stond hij met zijne armen over elkander geslagen en met de beenen wijd uit elkander, meer naar een' admiraal van de oude dagen, dan naar den erfgenaam van een' koningrijk gelijkende.

Zijne bedienden waren op de sarong na, moeder-naakt: en een van hen, SAP geheeten, genoot het meeste aandeel in de onderscheiding van zijn' meester, die hem dikwijls het een of ander aanwees, wat hem opmerkenswaardig voorkwam. Deze droeg een klein verguld schenkbord met een' bekervormigen voet, waarop een gouden horologie lag met eene Chunamdoos: een zeker getal zeer spitse cigaren van Siameschen tabak in drooge bladen gerold enz. Een andere van zijne bedienden droeg een' geëmailleerden theepot met een porseleinen kopje. Zoo dikwijls de vorst een' van hen voorbijging, terwijl hij op het verdek heen en weder liep, gingen zij terstond op hunne hurken zitten, en wanneer hij iets van het schenkbord afnam, viel de drager van hetzelfde dadelijk op zijne knieën.

Op den 30sten Maart besloot ik in weerwil van alle verdere formaliteiten naar *Bankok* te gaan, en ik nam een' vriend met mij mede. Wij zetteden het regt toe regt aan op den uitloop van de *Meinam* aan, en zeilden luchtigjes voort, tot dat wij de rivier opvoeren. Voor de zandbank is een aantal palen in den grond gestoken, wier bovenste einden uit de oppervlakte der waters opstekende, de hoogte van het water of iets dergelijks aanduiden. Het land is laag en tot aan het strand toe digt begroeid. Op de zandige vlakte, welke bij het afloopen der zee te voorschijn kwam, zagen wij een aantal witte reigers, en een' krokodil (kaiman), die ten minste tien voeten lang was.

Toen wij de rivier een eindweegs op waren gevorderd, deed zich een bevallig landschap voor ons oog

op. Ter linker zijde was alles dicht groen, en ter regter lag het dorp *Paknam*, met deszelfs kasteel. In het midden van de rivier ziet men een cirkelvormig fort met een aantal schietgaten, en boven hetzelfde de hooge spits van eene pagoda. Het fort zelf is een lomp metselwerk zonder eenig binnenvertrek. De rivier was op deze hoogte ten naastenbij eene mijl breed.

Wij hadden besloten, ingevalle wij niet gepraaid werden, de rivier, zonder ons op te houden, op te varen, en met dat inzicht stuurden wij midden tusschen het fort op de rivier en dat van *Paknam* door. Wij werden wel niet gepraaid, maar ons werd evenwel zoo nadrukkelijk een teeken gegeven door een' man nabij het fort, dat wij van gedachten veranderden en aan land gingen. Een pad, hetwelk tien ellen lang zijnde, door digte heesters liep, bragt ons voor een groot magazijn met eene galerij voor hetzelfde, onder welke verscheiden Siamezen op den grond uitgestrekt lagen betèl te kaauwen, in een gesmoord vuur kijkende, hetwelk gediend had om hun' maaltijd gereed te maken, zoo als wij besluiten moesten uit eene menigte aarden pannen, die er rondom lagen. Hier trad ons een man, die het voorkomen had van een opperhoofd te zijn, te gemoet. Hij schudde met het hoofd, wees naar het dorp heen, hetwelk vanhier af niet zichtbaar was, en ons voorgaande, gaf hij ons een teeken hem te volgen. Een kort eind wegs bragt ons aan een kanaal, hetwelk wij overgingen over een' hoop steenen heen, de leelijkste brug, die ik ooit ergens gezien heb. Bij geluk bereikten wij

weldra een naauw steenen pad, hetwelk tusschen bamboeshutten lag en van boomen overschaduwde werd. Sommige van die hutten waren winkels met vooruitstekende kasten, waarin eijeren, vruchten enz. te koop lagen. Wij waren ter naauwernood zoo vergekomen, of wij werden begroet door eene menigte van kleine hondjes, die meer uit vrees dan uit kwaadaardigheid keften. Nog eenige schreden bragten ons naar den bazar. De kooplieden, die hier alle tot het vrouwelijk geslacht behoorden, zaten te midden van hare waren op houten ophoogingen van twee voeten boven den grond, overschaduwde door de vooruitstekende daken der hutten, waarvoor hunne stalletjes getimmerd waren. Zij hadden niets anders om dan een blaauw katoenen kleed, zoodanig rondom de lendenen en heupen vastgemaakt, dat het naar eene broek geleek; eenige van haar hadden nog daarenboven een stuk zwart krip over de schouders hangen. Het haar was kort aan het hoofd afgeschoren, behalve dat zij er eene opstekende kuif van op hare hoofden hadden, en alle kaauwden areknoten, en betèl. Hier zagen wij voor het eerst in de Oost »Cowries» in omloop: maar derzelver waarde is zoo gering (15,000 op de Spaansche mat), dat wij er de schepels vol van in de winkels zagen, hoewel er artikelen zijn, die voor één enkel stukje gekocht kunnen worden, als b. v. eene areknoot, een betèlblad enz. Zulk eene geringe munt is zeer voordeelig voor de armen in een land, alwaar de voortbrengselen menigvuldig en het werkloon laag zijn.

Wij kwamen weldra aan de woning van zijne Excel-

lentie den Gouverneur. Onzen wegwijzer door een portaal heen naar eene ruime binnenplaats volgende, bevonden wij dat zijn huis op palen stond, die zeven voeten hoog boven den grond uitstaken: de muren waren van bamboes met onregelmatige achthoekige gaten; vensters konde men dezelve niet noemen, want er waren noch gordijnen noch luiken voor. Het dak stak ongeveer vijf voeten buiten de muren uit, en steunde op zware palen, die aldaar rondom het huis eene soort van galerij vormden. Men kwam in het huis door middel van een' ladder van vijf of zes sporten, die eerst op een voorhuis of een voorplein uitliep, waarvan de eene zijde de huiselijke kamers besloeg, en de andere eene zaal, waarvan de vloer twee voeten hoog boven dien van het plein was. De zoldering van de zaal was plat, donkerkleurig, twintig voeten hoog, en steunde nabij den gang op twee houten pilaren. Dat vertrek was gemeubeleerd met stoelen van Chineesch maaksel. In een' der hoeken stond een keurig bewerkte tempel der huisgoden, naar eene ouderwetsche bedstede gelijkende, tot welk oogmerk dezelve, gelijk wij naderhand bespeurd hebben, ook wel eens gebruikt werd. Aan den zolder hingen lampen, en aan den wand verscheiden Chinese spiegels: en in het midden van de zaal eene lichtkroon, bestaande uit een' koperen hoepel, waaraan verscheiden glazen vol olie en water in koperen ringen gezet waren, die aan kettingen van den hoepel afhingen.

Toen wij in de tegenwoordigheid van zijne Excellentie waren toegelaten, lag hij met een vrij slechten

zijden sarong omgord op den vloer van de zaal te rusten, met zijn' rug tegen een lederen kussen geleund, hetwelk het voetstuk van een der boven vermelde pilaren aanraakte. Hij leunde op zijn' regter elleboog, en hield in zijne regterhand eene lange houten pijp, waaruit hij opium rookte. Zijn regterbeen lag geheel regt uitgestrekt, maar het linker hield hij derwijze opgetrokken, dat hij in staat was om er de teenen van met zijne regterhand te krabben.

Het voorhuis was stikvol van slaven of lieden van minderen rang, vanwaar ook hunne geringere plaats die op hunne knieën en ellebogen rustten, en even zoo op hun gemak betèl kaauwden als de koeijen het gras, en zijne Excellentie in het aangezicht kijkende, terwijl zij naar zijne aanspraak luisterden, waarvan het geluid ons onaangenaam in de ooren klonk.

Wij zagen dat alles met een' enkelen opslag van het oog. Toen wij binnentraden, stond zijne Excellentie op, en ons met een' hartelijken druk bij de hand vattende, gaf hij ons een teeken van plaats te nemen. Er werden terstond cigaren en thee in zeer kleine kopjes en zonder suiker voorgediend, en weinige oogenblikken daarna verscheen er een tolk, dien wij daar niet voor zouden hebben aangezien, ware het niet dat hij zelf door teekens ons dat te verstaan had gegeven. Hij plaatste zich in dezelfde houding als de andere van minderen rang, en voordat hij begon te spreken, maakte hij een *salam* (groete) naar de manier der Siamezen, door de palmen zijner handen tegen elkander te sluiten, dezelve naar zijn voorhoofd te brengen, en vervolgens weder te laten zakken. Zijn naam was

RAMON; hij was een Christen en een Portugees, maar zijne huid was omtrent zoo donker als die van den Gouverneur. Zijne kleeding verschilde in niets van die der Siamezen, die alhier tegenwoordig waren.

Wij gaven aan zijne Excellentie te kennen, dat wij op weg waren naar *Bankok* om het schip van water en van mondbehoefden te voorzien, hetgeen wij vruchteloos hadden getracht te *Paknam* te erlangen. Hij gaf ons ten antwoord, dat wij daar niet mogten heen gaan — dat zijn gezag niet ver genoeg strekte, om ons daartoe de vergunning te geven; en dat ingevalle wij verder op waren gekomen, zijn hoofd verbeurd zou zijn geweest — dat hij water en levensmiddelen voor ons zoude laten halen.

Zoodanig was ten naastenbij de inhoud van ons gesprek. Wij bezochten vervolgens PIADADÈ, den haven-kapitein, die ook van Portugeesche afkomst, maar te *Siam* geboren was. Wij vonden hem in eene ellendige hut bezig met areknoten te kaauwen. Hij verhaalde ons, dat hij zoo even uit de stad gekomen was, met een' brief voor den heer ROBERTS. Hij toonde eene groote verbaasdheid op het vernemen dat wij naar *Bankok* wilden gaan.

»Het spijt mij zeer — maar dat mag niet gebeuren.»

»En wie zal ons dat beletten?»

»Niemand zal het u beletten — vooronderstel dat gij er heen gaat — ik zeg het u vooraf — gij zult de vriendschap breken — gij zult mij doen geeselen, en die arme Gouverneur zal zijn hoofd verliezen.»

Hij bood ons aan, ons wederom bij den Gouverneur te brengen en de zaak verder met hem te overleggen.

Toen wij er kwamen, werd er een groot koperen schenkbord met een' bekervormigen voet binnengebragt, beladen met gekookte eendeneijeren, visch, suikerriet en vruchten. Hetzelve werd op een' stoel geplaatst, en op een' anderen daar nevens een koperen bekken met water, en een klein kroesje van hetzelfde metaal daarin drijvende. Sommige der officieren van de *Onderneming*, hadden zijne Excellentie een flesch jenever ten geschenke gegeven, welke mede bij deze gelegenheid werd opgezet. Men noodigde ons uit om van dit alles te gebruiken, maar wij namen niet anders dan eene enkele vrucht.

Thans drongen wij aan op de noodzakelijkheid van naar de stad te gaan, maar kregen hetzelfde antwoord als te voren. De haven-kapitein zat op den grond met een sarong om zijne lendenen, en een stuk zwart krip om zijn hoofd. Hij stelde ons weder voor oogen, welke de gevolgen voor hem en voor den Gouverneur zouden zijn, indien wij bij ons voornemen bleven van naar *Bankok* te willen gaan. Hij was blijkbaar verlegen, en stelde ons voor een' brief naar den Heer R. HUNTER te zenden, die, zeide hij, ons alles zoude zenden, wat wij noodig hadden. Hij verzekerde ons, dat de koning ons thans wel genegen was, maar dat onze reis naar de stad in dit oogenblik die goede verstandhouding zoude storen. Wij merkten daarop aan, dat het alles behalve vriendschappelijk was, ons zoo lang van de stad verwijderd te houden, zonder water en leeftogt, want dat wij binnen kort een dringend gebrek aan beide zouden krijgen. Hij hernam hierop, dat verschillende natiën ook verschillende gebruiken hadden.

»In de tegenwoordigheid van uwen koning, dien gij president noemt, staat gij en houdt den hoed in de hand: in de tegenwoordigheid des konings van *Siam*, zit men en trekt zijne schoenen uit. Ik ben uw vriend. De Heer ROBERTS kan dat bevestigen. Uwe wetten zijn anders dan die van *Siam*: zij verschillen als de hemelen,» terwijl hij een' veelbeteekenenden blik naar beneden sloeg. Ik hield zijne vergelijking voor zeer juist, en dacht dat dezelve met alle regt tot op de inwoners van de beide landen konde uitgestrekt worden.

Bespeurende dat wij bij ons besluit bleven van naar de stad te gaan, stelde hij voor dat de Gouverneur aan den Phra Klang zoude schrijven en de vergunning daartoe voor ons verzoeken. Wij namen daar genoegen in, maar gaven hem tevens te kennen, dat wij dit alleen om des Gouverneurs hoofd, en om beider huid's wille deden. Toen waren beide merkelyk gerust gesteld. Onze pakkaasje werd uit de boot gehaald, en mijn metgezel schreef aan den Heer HUNTER.

Ik keek ondertusschen een weinig in de rondte. Op den afstand van twintig ellen van het huis af stonden ettelijke hutten, door sommige der slaven van den Gouverneur bewoond. Verscheiden vrouwen liepen aldaar rond, en eene van deze pelde paddij (rijst) in een' molen, gelijk aan dien, welke men voor duizend jaren gebruikte. Hij bestond uit twee ronde steenen van een paar voeten in omtrek, die de een op den anderen rustte: een korfje van bamboes was aan den bovensten steen vastgehecht, om als het ware den trechter uit te maken. In een gat van den bovensten steen tusschen

het middelpunt en den rand, was eene pin stevig vastgestoken, aan welks einde een stok van drie voeten lengte was vastgemaakt in eene horizontale rigting, en deze sloot weder aan een' anderen stok, die van den zolder afhing van het afdak, waaronder de molen geplaatst was. Dit maakte eene as uit, waardoor de bovensteen op den anderen rond liep, die vast op den grond lag. De beweging schoof de rijst door het middelpunt van den steen, en deed dezelve tusschen de randen van de beide steenen afvallen.

Onder het huis van den Gouverneur lagen ettelijke kanoos, waarvan er eene niet minder dan veertig voeten lang was, die men uit één' enkelen boomstam gehouwen had. Onder de schatten van *Siam* is deszelfs overvloed van timmerhout niet als de minste te beschouwen.

Zoodra het donker was, werden al de lampen aangestoken. Zijne Excellentie hield zijne plaats nog in, rookte zijne pijp of cigar, kaauwde zijne areknoten, welke hij tot een fijn poeder gestampt, in eene ijzeren buis bij zich droeg, alzo hij, al zijne tanden verloren hebbende, niet in staat is dezelve anders te kaauwen. Hij heeft een' ongemeen grooten mond, en zoo dikwijls hij gaapte, hetgeen hem niet zelden overkwam, zoude men zich bijkans verbeelden, dat men zijn hoofd niet meer heeft. Hij brengt zijn' tijd door met het slurpen van thee, en met het spuwen in een porseleinen kwispedor, hetwelk hij bestendig naast zich heeft staan. Hij vroeg naar den ouderdom van ons allen, en was verwonderd, dat wij nog zoo jong waren, ons te zelve tijde berigtende, dat hij vier en zestig jaren telde.

Verscheiden van zijne vrouwelijke kleinkinderen kwamen binnen, waarvan de oudste twaalf jaren oud was. Zij waren allen in het kostuum van moeder EVA, nadat zij van den appel gebeten had, behalve dat het vijgenblad van gouddraad was, en vastzat aan eene ketting van hetzelfde metaal rondom de heupen hangende. De oudste vroeg om eene cigar en rookte die zoo goed als een veteraan in de kunst. Ik zag naderhand nog veel jonger kinderen rooken, en mag bijkans verzekeren, dat ongespeende kinderen reeds tabak rookten.

Wij zaten een paar uren lang op den grond thee te drinken en te rooken met PIADADÈ, in wien wij een goedhartig oud man vonden. De vermaarde Siamesche tweelingen (*) werden een onderwerp van het gesprek. Deze hebben waarschijnlijk hun vaderland zulk eene goede dienst bewezen, als de beste patriotten doen kunnen, vooreerst door de aandacht der Christenwereld op hetzelfde te vestigen, en ten tweede door sommige der Siamezen, die belang in hen stellen, iets te doen vernemen aangaande het bestaan van gewesten, waarvan zij nimmer iets gehoord hadden, voordat de tweelingbroeders hunne reis ondernamen. »Waar zijn die tweelingen?» was de vraag van iederen, die de kust bezocht. PIADADÈ schudde met het hoofd: »Hunne arme moeder beklagt zich bitter over die knapen. Men zegt, dat zij een' schat van geld verdienen; maar zij zenden nimmer iets over aan hun-

(*) Onze vrienden CHANG en ENG. (VERT.)

ne arme moeder." Inderdaad, zij hebben te *Siam* den naam van ongevoelige doorbrengers te zijn, maar blijven desniettemin de algemeene aandacht wekken.

Eigenlijk gezegd zijn zij geene Siamezen, hoewel in *Siam* geboren. Men zeide mij dat hunne ouders Chinezen zijn.

Midden op den vloer lagen matten van stroo, en twee matrassen op dezelve, zeer met fluweel belapt. De Gouverneur had inmiddels een' brief gedicteerd, die op een boek van lei geschreven werd (zoo als wij voorheen hebben gezegd) door den secretaris, die in het portaal op zijne hurken zat. Deze zaak van hoog staatkundig belang afgelopen zijnde, ging zijne Excellentie heen, en wij strekten ons midden in het vertrek uit, met een aanzienlijk getal der slaven van den Gouverneur rondom ons. Wij ondervonden weldra dat er van geen slapen zoude komen. De lampen bleven alle aangestoken: de bedienden snaptten met elkander, en liepen zelfs nu en dan over den vloer heen en weder, die van bamboesrepen gelegd zijnde aan onze bedsteden geene zeer gemakkelijke schudding mededeelde. De nieuwigheid van onzen toestand, die ons ten aanzien van de reinheid onzer slaapplaatsen wel eenig nadenken overliet, gepaard met de bedenkelijke eerlijkheid onzer kamergenooten, waren op zich zelve genoeg om ons wakker te houden; maar bij die bezwaren voegde zich nog een rumoer van allerlei aard. De menigte van hondjes, welke wij des avonds gezien hadden, vond van tijd tot tijd een beentje onder het huis, en maakte daarvan ter zelve plaatse een' twistappel. Het gramstorig gegrom der overwinnaars en het gejangk

der op de vlugt gedrevenen had naauwelijks opgehouden, of een aantal droefgeestige nachtvogels zette zich boven op het dak en hief een klagelijk gezang aan. Daarbij kwam ook nog een of ander dichterlijk jongeling van *Paknam* bij het schijnsel der starren op een krassend muzikinstrument onder onze bedsteden eene serenade geven, welke door een aantal maauwende en lollende Romeo's en Julia's geaccompagneerd werd. Wij verdroegen het een' geruimen tijd met geduld, maar werden eindelijk gedwongen uit te barsten in lagchen en op te staan. Wij plaatsten ons voor een open venster, en genoten, onder den geur van eene sigaar, den invloed van de frissche buitenlucht. Het was reeds lang na middernacht, en toch zagen wij op verschillende oogenblikken twee of drie vrouwen met toortsen in hare hand door ons vertrek komen, waarvan er ééne stellig uit de slaapkamer van zijne Excellentie kwam, en met zoo weinig gerucht als doenlijk was, door onze kamer sloop. Braaf vermoeid trachten wij voor den ochtendstond nog eenmaal door den slaap onze ongemakken te vergeten, toen een groote nachtuil midden in onze kamer op de hagedissen jagt begon te maken. Er was niets aan te doen. Liever dan ons nog eens aan zulk een' nacht te wagen, nam ik te vier ure in den nacht afscheid van mijn metgezel, en ging met den kommandant van de boot weder naar boord van ons schip, in de volle overtuiging dat *Paknam* de voddigste, leelijkste, morsigste, akeeligste en afschuwelijkste plaats is, waarin ik ooit mijne voeten gezet heb.

Het verlof om vooruit te reizen kwam in dien na-

middag aan: mijn metgezel ging in eene kanoo naar de stad, en daags na zijne aankomst, zond hem de koning van *Siam*, volgens het gebruik van zijn land, een geschenk van levensmiddelen en mondbehoefden.

Omtrent te één ure na den middag kwam ik na een' overtocht, gedurende welken ik vrij wat van de zonne lijdens had, weder aan boord, en des anderen daags kwam PIADADÈ, die voor ons vertrokken was, naast ons aan boord liggen met eene menigte benoodigheden, om welke wij eenige dagen te voren gevraagd hadden.

Bij nadere overweging geloof ik, dat ik den Gouverneur onrecht heb gedaan: want hij behandelde ons op gelijken voet met zich zelve, en dacht zekerlijk, dat als hij ons thee, cigaren, eten en een bed gaf, het onze schuld zijn moest, indien wij het niet goed hadden. Doch aan den anderen kant twijfel ik er aan of hij wel wijsgeerig genoeg was, om te doorgronden, dat een volslagen gebrek aan overeenkomst van zeden en gewoonten, alle zijne pogingen om het ons gemakkelijk te maken, moest doen mislukken.

HOOFDSTUK XXV.

S I A M.

April 1836.

Wij wachtten in eene niet al te geduldige luim tot op den 5den April de booten af, welke de boodschap moesten overbrengen; want wij hadden niet anders te eten dan gezouten vleesch, en zagen binnen kort onder een' warmen hemel, een volslagen gebrek aan water te ontmoet. De omstandigheid dat wij eene Amerikaansche brik, welke wij in de straat van *Banka* voorbijgezeild waren, vier of vijf dagen na ons zagen aankomen, (zij had in dien tusschentijd een paar weken te *Sincapoor* doorgebracht) en onmiddelijk de vergunning verkrijgen van naar de stad op te zeilen, was juist niet geschikt om ons ongeduld te temperen, of de ongunstige meening te veranderen, welke wij reeds ten aanzien der Siamesche etiquette hadden opgedaan. PIADADÈ beweerde dat het kwalijk passen zoude voor onze waardigheid en voor de vriendschap, welke tusschen de twee natiën bestond, indien wij, die hij goedvond »koningsmannen van een koningsschip" te noemen, zoo driftig naar *Bankok* zouden gaan, voordat er maatregelen genomen waren

om ons op eene behoorlijke wijze te ontvangen. Hoe langer het duurde, hoe beter wij onthaald zouden worden: want wij konden er van verzekerd wezen, dat al de tijd, die er intusschen verliep, besteed werd om ons wel te onthalen. Hoe aannemelijk en vleijend ook zulk een bericht voor weldoorvoede Christenen had mogen zijn, was er echter niemand onder ons, die zijne aanspraak op zulk eene achting van den kant der Siamezen niet voor een' enkelen gebraden kapoen, of voor de vergunning van eene spoedige afreis naar *Bankok*, had willen verkoopen.

Gedurende die dagen van ongeduld, hadden wij geen ander tijdverdrijf, dan den uitloop der *Meinam* te bewaken, en gissingen te maken ten aanzien van de bestemming der booten, welke wij van dezelve zagen uitloopen. Soms zagen wij eene enkele logge Chinesche jonk de rivier opgaan of afkomen, met al den spoed, dien haar eigenaardige vorm en de elementen haar veroorloofden te maken.

Eindelijk zagen wij de boot of staatsie-jonk, met het geschenk van vruchten en eenige honderden gallons water, komen opdagen. Dat vaartuig heeft drie masten en tien vlaggestokken met roode wimpels boven den achtersteven wapperende. De boegen en de spiegel zijn vierkant, en het voerde voor en achter twee metalen stukken, uit welke eene losbranding van dertien schoten ter eere van het doel der zending gedaan werd. Midden op het schip was eene ophooging van eenige duimen boven het verdek, voorzien van stoelen, en door een tentzeil tegen de zonnestralen gedekt. Het want was van touwwerk van rattan,

zoo buigzaam als eenig touw van vlas, dat ik ooit gezien heb. Doordien de Arabieren, Hindoos, Singalezen, Maleyers, Siamezen en andere Aziatische volkeren gewoonlijk geene schoenen dragen, is hun groote teen ook verder van den volgenden verwijderd dan ons natuurlijk toeschijnt. Zij kunnen den grooten teen even zoo goed gebruiken om er iets mede aan te grijpen als den duim; en om die reden zijn hunne matrozen in staat, om zonder touwen ladders, even zoo snel als de onze met dezelve, in het want te klimmen. Ik merkte dit te *Muscat*, aan boord zijnde van een der oorlogschepen van den Sultan, voor het eerst op.

Het was eene fraaijheid van een' bijzonderen aard, dit stuk van scheepsbouw te zien naderen. De equipagie bestond uit twee en dertig soldaten en even zoo veel matrozen, waarvan de eerste in scharlakenrood en de andere in het groen gekleed waren. De matrozen geleken meer naar figuranten van een toneel, dan naar wakkere zonen van den Oceaen. Hunne buizen waren met wit omzoomd, en zaten van de heupen af tot aan den hals toegeknoopt, en hunne broeken waren bij de knieën geborduurd. Hunne mutsen van groen laken hadden den vorm van een helmet en waren met vergulde strepen omboord, en een roode band, aan het einde puntig uitgesneden, zat hun om het hoofd. Hunne armen en beenen waren naakt. Hunne officieren zagen er niet minder kakelbont uit. Wij verbeeldden ons dat de oude ALBUQUERQUE met zijne reisgenooten uit het graf waren verreezen, en thans wederom even als voor driehonderd

jaren op aarde omwandelden, maar konden ons niet wederhouden daarbij de aanmerking te maken, dat er eene groote verandering in hunne ligchaamskleur, en schijnbaar, zoo al niet inderdaad, eene groote verbastering in hun' moed had plaats gegrepen. Zij konden, hoewel in *Siam* geboren, roem dragen op eene Portugesche afkomst. Even als bij andere afstammelingen der Portugezen in elk oord van *Indië*, is hun beengestel weinig van gedaante veranderd, maar de kleur van hunne huid is gelijk geworden aan die van de inboorlingen der gewesten, alwaar men hen aantreft, en zij worden niet gemakkelijk van dezelve onderscheiden. Hunne gestalte is kleiner geworden, maar die verandering moet niet geheel en al aan het klimaat worden toegeschreven. Het is opmerkelijk dat deze Portugesche Aziaten zoo verbasterd zijn, dat zij bijkans als slaven behandeld en alleen tot de allergeeringste diensten gebezigd worden. Wij hadden nimmer kunnen verwachten, dat de afstammelingen der veroveraars zoo diep zouden hebben kunnen vallen: hun bloed heeft zijn vuur verloren, en zij hebben niets dan het uitwendige voorkomen en de godsdienst van hunne voorvaderen behouden.

De voornaamste der drie officieren, een tandelooze zestiger, verscheen op het gangboord, en trok om zijn zonderling kostuum onzer aller aandacht. Onder een' groenen driekanten hoed, droeg hij een' zwarten zijden rok met gouden borduursel en parelmoeren knopen, een' pantalon van gestreepte roode zijde, met een' sjerp rondom het lijf vastgemaakt, maar zonder overhemd, vest of schoenen. De tweede in rang droeg

een' witten vilten hoed, een' lichtblauw fluweelen rok, insgelijks met goud omzoomd, een' rood zijden pantalon, met schoenen, kousen en een overhemd. De derde was eveneens gekleed, behalve dat hij een wit satijn vest aan had, en hoewel men geen overhemd zag, zat evenwel zijn hals in een' zeer breeden en stijven zwarten kraag gestoken. Toen zij op het verdek kwamen, bogen zij zich op eene stijve manier en spraken eene bijkans onverstaanbare taal, die evenwel Portugeesch moest heeten. Vanwaar hadden zij die kleedingstukken toch wel gekregen?

Al dat volkje was zeer nieuwsgierig en deed ons de eene vraag na de andere. Een der soldaten sprak mij in verstaanbaar latijn aan. »*Inquis Latinum, domine?* (spreekt gij latijn, mijnheer?)” Ik vernam van hem dat al degenen die aan boord van des konings jonk waren, het Christendom beleden, en door de Portugesche zendelingen opgevoed waren. Hij zeide dat zij allen wel Latijn zouden kunnen spreken, indien zij vlijtiger waren geweest, en dat hunne onkunde, zoo als het meestal gaat, hunne eigene schuld was. Al die honderd kakebeenen waren bezig met het kaauwen van areknoten, betel, en tabak.

De zon was reeds ondergegaan, toen wij al onze bagaasje aan boord van de jonk hadden overgescheept. De zeilen werden zachtjes aan in top gehaald, en eindelijk sukkelden wij naar den wal toe. De saluutschoten van de jonk werden thans van het schip beantwoord, en wij waren allen redelijk welgemoed. Wij telden twintig officieren, en verscheiden bedienden, behalve de equipage van de jonk, zoodat wij als haringen in

den ton op elkander gepakt zaten. Naauwelijks hadden wij het schip verlaten, of de officieren der jonk ontdekten zich van hun galakostuum en kwamen in witte linnen buizen weder te voorschijn. De avond was duister. Er werd eene papieren lantaarn boven ons opgehangen, en twee of drie fakkels verlichtten de menigte en zetteden aan de ganschè vertooning nog meer of min iets van het romaneske bij. De wind was ons tegen, zoodat het negen ure werd, voordat wij te *Paknam* kwamen, en toen kregen wij vallend water. De jonk wierp het anker uit, en hoewel het regende, kante zich de kommanderende officier evenwel tegen onze landing aan, bewerende dat het tegen de etiquette streed, en hem daarenboven in gevaar zoude brengen van den bamboes te voelen. Onze kommandant wist evenwel zijne bezwaren te boven te komen, en een paar van ons medenemende, liet hij zich aan wal brengen. Wij waren naauwelijks over de ruwe steenen brug gekomen, door een aantal toortsen voorgelicht, of de regen begon in stroomen neder te vallen en wij zochten eene schuilplaats, totdat hij ophield.

Wij vonden zijne Excellentie gereed om ons te ontvangen. Hij zat geheel en al in een' lossen tabbaard gewikkeld, zoodat hij niet kwalijk geleek naar eenige dier beelden, die ons in de bijbelsche prenten worden afgemaakt, en zijne zaal was beter schoon geveegd en in orde gebracht, dan bij gelegenheid van ons vorig bezoek. Hij ontving ons hartelijk, en gaf zijn leedwezen te kennen, dat het gansche gezelschap niet weder vereenigd was. De anderen kwamen na verloop van een half uur vergezeld van den heer ROBERTS. Intusschen

had de Gouverneur een' zwaren purperkleurigen zijden sarong omgeslagen, met een morsigen oranje kleurigen shawl er over heen: vóór hem op de tafel werden een schenkbord met kopjes, zijne areknoten, tabak, enz. nedergezet, benevens een klein doosje met een zeker deeg om den mond te reinigen: eene soort van kokertje voor zijne cigaren, een kwispedoor, allen van fijn goud, en een' zilveren fraai geëmailleerden theepot, en zwaard met een' zilveren greep, in eene rood fluweellen schede. Hij heette den heer ROBERTS vriendelijk welkom, ging toen in den vroeger beschreven ouderwetschen tempel zitten, en begon zijne pijp te rooken, terwijl inmiddels eene lange tafel voor den maaltijd, of zoo als zij zeiden voor het feest, werd aangeregt. Die toebereidselen waren allergeeringst. Het tafellaken was van grof neteldoek: de borden waren van verschillende stellen en ongelijk aan elkander, en het glas was van de allergemeenste soort. De messen, vorken en lepels waren van ijzer, en minder in getal dan de gasten. De geregten bestonden in gekookte kiekens, rijst, eendeneijeren en gebraden varkensvleesch, alles koud. Terwijl wij aan dien prachtigen disch aanzaten, (waarvan de etiquette te *Siam* vereischt dat alle vreemdelingen van eenig aanzien behooren te proeven, voordat zij de hoofdstad bezoeken) bespeurden wij dat de tafel ons tot aan de kin reikte, en wij moesten al zeer van den honger gekweld worden om te verlangen aan die gewoonte te voldoen. Sommige van ons moesten het vleesch met lepels of met hunne zakmessen in stukken snijden. Wij hadden nauwelijks plaats genomen, toen de zaal opgepropt vol werd van naakte Siamezen, die

hun verlangen kwamen voldoen om ons te zien. Wij vergeleken onzen toestand bij dien van de beesten in eene menagerie, en een van ons zeide spottende: »dat zijne Excellentie, om dieren te mesten, meer onkosten diende te maken.»

Terstond nadat de maaltijd afgelopen was, vroeg de Gouverneur, eene lijst der geschenken, welke voor zijne allerhoogste Majesteit bestemd waren, doch dezelve werd geweigerd. Toen werden de namen van al de aanwezige officieren op een blad van lei aange-teekend door een' secretaris, om met een' renbode naar de stad te worden opgezonden.

De kommandant en de heer ROBERTS werden bij wijze van onderscheiding in den tempel der huisgoden gehuisvest: en de overigen van ons zochten het zich op de stoelen en banken zoo gemakkelijk te maken als hun doenlijk was. De nacht verliep rustiger dan die van mijn vorig bezoek, hoewel het even zoo min aan de honden en katten-serenade ontbrak.

Wij stonden vroeg in den morgen op, en alzoo wij noch van handdoeken noch van servetten voorzien waren, namen wij voor de algemeene ochtendreiniging onze toevlugt tot het tafellaken. Het ontbijt, hetwelk uit de overblijfselen van het vorige gastmaal bestond, was spoedig genuttigd, en wij gingen naar de plaats der inscheping. Bij het doorloopen van den bazar bespeurde ik dat de soldaten en de matrozen van de jonk zich zonder de minste pligtplegingen en zonder er geld voor te betalen, van vruchten en cigaren voorzagen. Bij het naderen van den oever der rivier zagen wij een' troep der inboorlingen spelende en eene

menigte volks bijeenverzameld, om onze inscheping aan te zien. Drie lange smalle kanoos, elk van veertig riemen, en prijkende met roode vlaggen, kuiven van wit haar en paauwenvederen, bragten ons naar de jonk, welke ons eene gemakkelijker verblijfplaats toescheen dan de woning zelve van den Gouverneur. Nadat wij er aan boord waren gekomen, werden de kanoos op eene linie voor den voorboeg gerangschikt, en alzoo het weder doodstil was, begonnen zij ons de rivier op te boegseren. De roeijers staan in roode uniformen bij hunne riemen, en slaan al roeiende met hunne regter voeten de maat te gelijk met een', die hen daarin met twee zware stukken hout voorgaat. De roeijers waren alle slaven: zij moedigden elkander wederkeerig door eene soort van gezang aan. Op die manier ging de optogt statig de rivier op, welker oevers laag en groen zijn: terwijl ons eigen volk niet in gebreke bleef, door zijne pogingen den arbeid te verligten. Nu begon ook een zacht koeltje de oppervlakte van den stroom te rimpelen, en met de wapperende wimpels en de bonte kleederdragen, maakte het geheel geene onbevallige vertooning uit.

Langs den ganschen loop van de *Meinam* zijn aan weerskanten op geringe afstanden, en boven op palen, de hutten der visschers gebouwd, maar zij liggen meestal achter de welige struiken verborgen. Nabij dezelve zagen wij aan de takken papieren kooijen en zonderlinge figuren hangen, om de spoken en booze geesten af te weren. Voor elke deur zagen wij een kindermolentje op een' hoogen bamboesstaak ronddraaijen. Wij zagen weinig vogels.

De loop van de *Meinam* (de moeder der wateren)

is zeer bogtig: zij heeft eene gemiddelde diepte van vier of vijf vademmen, en is vrij van blinde klippen. Zij is geene halve mijl breed. Het getijde, hetwelk misschien zeven voeten rijst en zakt, is niet regelmatig: er is slechts eenmaal in de vierentwintig uren afwisseling van ebbe en vloed.

Tegen den middag begonnen onze Portugesche vrienden hun Europeansch prachtkostuum te drukkend te vinden, en als om eene soort van satire op onze »staatsiejonk” te maken, ontkleedden zij zich tot op het hemd en sloegen een' enkelen sarong om. Ter halver wege van de rivier gekomen, voeren wij *Paklat* of *Cidade Nova* (de nieuwe stad) voorbij, alwaar een groot fort staat aan weerskanten van de rivier, hetwelk geheel wit zijnde, schilderachtig tegen het groen afstak. Hier kwamen ons booten geschenken van vruchten brengen, waarvoor ons volkje met een van zijne beste deuntjes bedankte.

Omtrent te negen ure verbeeldden wij ons aan het einde van onze reis te zijn. De dag was warm en vervelende geweest, en wij waren blijde uit ons naauw verblijf verlost te worden. Maar tot ons groot verdriet bespeurden wij, dat het anker door de bevreesdheid van den kommandant weder was uitgebragt. Hij zeide dat het duister was, dat wij den stroom tegen hadden, en dat de rivier vol van jonken was, zoodat het beter zoude zijn den ganschen nacht door aan boord te blijven, dan gevaar te loopen; te meer, omdat hij, indien er eenig ongeluk gebeurde, op last van zijne allerhoogste Majesteit eerst stokslagen zoude krijgen, en daarna zijn hoofd verliezen. Alzoo wij niet meer dan eene mijl

van de ankerplaats af waren, gingen wij aan het vloeken, schelden en razen, tegen den armen bloed, die zich een weinig van zijne ongerustheid bevrijd gevoelde door de komst van PIADADÈ, en het anker liet opwinden. De korte afstand was weldra afgelegd, en onder eenige Siamesche, Portugesche en Engelsche woordenwisselingen werden wij met ons goed aan wal gebragt. Wij werden op eene plank verwelkomd door eene andere soort van Siameschen *cavalier*, met een' geborduurd rok en driekanten hoed gekleed, (naderhand bleek het dat hij een generaal was) en door zijn' zoon, een kind van tien jaren in een rood rokje met goud gegalonneerd. Langs de straat brandden eene menigte fakkels, tusschen welke wij doorgingen naar de kwartieren, die op 's konings kosten voor ons besteld waren, en waarmee men ons verzocht het voor lief te willen nemen. Het huis der zendelingen was een vrij breed gebouw van twee lage verdiepingen. De tweede daarvan, welke wij bewoonden, was in vier kamers verdeeld en liep uit op een ruim bordes, waarheen men van buiten langs een' ruwen houten ladder kon opklimmen.

PIADADÈ had goedhartiglijk in al onze behoeften voorzien, en het avondeten was gereed om opgezet te worden. Er werd een overvloed van bedsteden en bedden met kussens van allerlei vorm en grootte tot onze beschikking gesteld. Zij waren alle nieuw en van gordijnen tegen de muskieten voorzien, waarvan wij gelukkig behalve dat geen last hadden. Sommige dier gordijnen waren versierd met breede satijnen randen, en in het zijde geborduurd. Eene der slaapkamers diende tot eene eetzaal, en het bordes tot eene zijkamer.

Dewijl alles digt was, leden wij eene onduldelijke hette. De thermometer stond er op 92° *Fahr*, en er was geen middel om versche lucht in te laten. Het was evenwel het beste wat men ons konde verschaffen. Wij waren van den goeden wil van onzen gastheer overtuigd.

De nacht maakte een einde aan onze vermoeijenis, en wij zochten al de kleine ongemakken, die ons een weinig uit ons humeur hadden gebragt, door den slaap te vergeten. Onze bedden waren goed en onze slaap bleef ongestoord.

Eene omstandigheid zoude voldoende geweest zijn om de rust te verstoren van lieden die eenigzins zwak van zenuwgestel waren geweest. De hagedissen kropen tegen de muren op, en niet zelden zagen wij slangen kruipen tusschen de pannen en de sparren van het dak. Op het heetste van den dag zag men bijkans overal afzigtelijke slangen met hare flikkerende oogen aan den zonnigen kant van de boomen liggen te gluren. Wij merkten onder dezelve eene soort van adder op, welke men veronderstelt die te zijn, door middel van welke CLEOPATRA zich zelve het leven benam.

